Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

XXXIV.
1500.

GRATIA
DEI DE
ADVENTV
MESSIÆ

INCUNABULI
B
5
19
Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

INCUNABULI
B
5
19
Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

XXXIV
Io Bap. GRATIADEL
Rom. 1500

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

Confutatio iudaice secte magistri Johānis Bapti ste grā dei Artiū ⁊ medecine doctoris. Continet p̄hemiū ⁊ tractatū: i p̄hemio sūt due ep̄le. Pria ad reuerendissimū dn̄m. B. Carauagalē Cardinalē sācte crucis in hierusalem. folio p̄mo

¶ Scd̄a ad ip̄os hebreos p̄ quorū confutatione opus edidit. folio. ij.

Pars prima.

¶ Tractatus vero in tres diuiditur p̄tes. quarꝫ p̄ma ē. de primo messie aduentu ⁊ de mysterijs in eodeꝫ aduentu consumandis que. xiij. continet prophetias.

¶ Prophetia prima ē de christi aduētu: ⁊ sceptri a iuda post aduentū eius ablatione: ac gentiū ad eius fidē congre gatione: necnō de modo ipsius in hierusalē ingrediendi. q3 sup pullū filiū asine. et de diuinitate humanitati coniuncta eiusq3 passione Jacob Genesi. xlix. fo. v.

¶ Prophetia scd̄a est de aduentu eiusdē ad nouā legē condendā ⁊ in humana forma: q3uis deus eēt: qd̄ quidē in monte sinai ab antiqs patrib⁹ cū p̄mā receperūt legē: postu latū fuit. Necnō de signo ip̄m a pseudo messiis recognoscē di: ac etiam de iudeorum vocē suā non audientium puni tione Moysi Deutrronomij. xviij. folio. ix.

¶ Prophetia tertia est de eiusdem aduentu: ⁊ ex beata virgine per spiritussancti in ea aduentum quo diuinitas hu manitati coniungi debebat. Esaie. cap. vij. fo. xij.

¶ Prophetia quarta ē: de eodē aduentu: ⁊ de quibus dā p̄fectiōib⁹ suis: gētiūq3 vocatiōe: ac etiaꝫ nōnullis suam mortē ⁊ sepulchrū decernētib⁹. cui⁹ vltimo de dei erga iu deos largitiōe illis p̄ suū scd̄m aduētū salutē p̄mittētis me moria fit. Esaie. xi. fo. xix.

¶ Prophetia q̄nta ē de aduentu eiusdeꝫ. ⁊ qualiter ob eius mortē dei fedus qd̄ cū iudeis pepigerat: delendū esseꝫ consequenterq3 de eorum ruina ⁊ gentiuꝫ vocatione. Esa-

BC

Capuccinorum Romae

ye.xxix. fo.xxliij.

¶ Prophetia sexta ē de eodē aduentu: cum quo boni ipsum expectantes confortantur: ⁊ de diuinitate sua ac miraculis ꝑ ipm̄ fiendis: gentiūq; vocatōe. Esaie.xxxiiij. fo.xxxi

¶ Prophetia septima est de aduentu eiusdē de voceq; clamāte in deserto añ aduētū eius: ⁊ de diuinitate sua. nouaq; lege ꝑ ipsum cōdenda: ac iudeoꝝ ob nō receptiōe ipsius improbatione. necnō de recipientiū beatitudine ⁊ gentiū vocatiōe limbiq; expoliatiōe. ac etiā de iudeoꝝ ꝑ dei gratiam in nouissimo redētiōe. Esaie.xl. fo. ~~xliiij.~~ 34

¶ Prophetia octaua ē de eiusdē aduētu: ⁊ qualiter ipsum iudei nō recipiētes a suo regno eiiciendi erant. necnō de gentium vocatione. ⁊ limbi expoliatiōe: ac etiā de iudeorū ꝑ dei gratiā ī nouissimo redēptiōe vbi ōndit eis ꝙ ruinam suā ipsimet ꝓuocarunt. Esaie.xlviij. fo.xlii.

¶ Prophetia nona de xp̄i aduentu vita ⁊ passione gētiūq; vocatione ⁊ de diuinitate sua. qualiterq; ꝑ mūdi redemptione passurus erat. necnō cū iniquis sua passione reputari debebat. ⁊ pro transgressoribus rogare. Cui plures ipsius Esaie prophetie messie misteria predicantes annectunt. capitulo.liij. fo.xlvi.

¶ Prophetia decima ē de xp̄i aduentu ⁊ eius natiuitatis loco qualiterq; ex beata virgine nascendus esset: ⁊ ꝙ egressus eius ab initio a diebus seculi. scilicet a deo patre fuerunt. Michee.v. fo.lxiiii.

¶ Prophetia vndecima est de eiusdem aduentu qua q̄dem signa quedam que suo tempore apparitura erant. continentur necnon de desiderio quo a gentibus recipiendus erat. Agei.ij. fo.lxvij.

¶ Prophetia duodecima ē de xp̄i aduētu: de modoq; ipsius in hierusalem ingrediendi: quia super pullum filium asine. Zaccharie.viiij fo.lxvi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

¶ Prophetia tertiadecima ē de simili aduētu: ꝛ de deter minato aduentus ipsius tempore: eiusq; passione necnō de iudeorum per illud vsq; ad constitutū tempus scilicet ante christi aduentum desolatione. Danielis. ix. .fo. lxx.

¶ Pars secunda de secundo aduentu messie tpe gog. i. antechristi. quo tempore iudeorum reliquie saluande sunt habet prologum ad hebreos ꝛ tractatum. nouem cōtinet prophetias. Pars secūda

¶ Prophetia prima est de presenti iudeorū captiuatione propter peccatum contra xp̄m commissum que vsq; ad antichristi bellum duratura est ꝛ qualiter ex dei gratia cordis penitudine ducti redempti tunc erunt. Moysi Deuteronomij. xxviij. fo. lxxix

¶ Prophetia secūda est de eadem iudeorum p̄dicto tpe redemptione que quidem in illorum residuis erit ꝛ ex dei gratia nam propter peccatum contra christum commissum tanto munere digni non essent Esaye primo. fo. lxxxij

¶ Prophetia tertia est de simili predicto tēpore redēptione: ꝛ de ipsorum tunc confessione christi diuinitate per dei gratiam vocando ipsum deum iustum eorum. hieremie xxiij. fol. lxxxv.

¶ Prophetia quarta est de simili predicto tpe redemptione ꝛ qualiter propter peccatum iam predictum captiuitate hac flagellandi erant ꝛ de tribulationibus quas eodē bello antichristi iudei passuri erant ac de eorum christo hec sa confessione ipsum deum humanitatem sumpsisse concedendo necnon de hierusalem ꝛ templi reedificatione. hieremie. xxx. ꝛ xxxi. fo. lxxxvij.

¶ Prophetia quinta ē de eadē post idem bellum redēptione ab hac. s. captiuitate qua propter peccatuʒ cōtra christum commissum sunt necnon de aque baptismatis super eos tunc effusione ꝛ de bello ipso necnō de q̄ plurimis ad

id ptinentib⁹ misteriis ꝛ de hierusalē ꝛ tēpli reedificatione Ezechielis.xxxvi.xxxvii.xxxviii.ꝛ xxxix. fo.xcix.

¶ Prophetia sexta ē de simili pdicto tēpore in residuis iudeorum saluatione necnon de eodez bello ꝛ q̄ plurimis tunc consumandis misteriis Johelis.iii. fo.cviii.

¶ Prophetia septima est de eodē predicto tempore redētione necnon ꝛ de pprio bello.ꝛ est ab die. fo.cxv.

¶ Prophetia octaua est de eadē in residuis iudeoꝝ saluatione que ex dei gratia erit necnon de vniuersali tam spirituali q̄ temporali pace que post belluz illud in toto mundo erit. Michee.iiii. fo.cxvii.

¶ Prophetia nona ē de predicta iudeorū post antechristi bellum redemptione ꝛ de bello ipso qua quidem etiam dissippationis ipsorum causam propheta narrat que peccatum in vēdendo christum ipsumq̄ crucifigendo esse debebat:ꝛ qualiter per dei gratiam errorem suum tunc cognoscentes de eo penitentiam agent necnon de hierusalem ꝛ templi reedificatione ꝛ aliis quibusdam misteriis diebus illis verificādis. Zacharie.xi.xii.xiii.xiiii. fo.cxxvi.

Pars tertia

¶ Pars tertia in duas diuidit partes nā in prima confundunt Judei p probabiles figuras que incipit. fo.cxliii. In secunda vero per exempla ꝛ morales rationes que incipit. .fo.clvi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

¶ Correctiones erroꝝ ſm ordinem foliorum.

¶ Folio p̄io facie ſecũda linea.xx. pnunciabat̄ ꝓ prenuncia-
batur.fo.iij.facie prima linea.i.preuium loco prebui:fol.v.fa.
prima lin.xi.xlviij. ꝓ xlviij.fo.vj.facie prima lin.x.fugiēdo ꝓ
figurando.fo.vij.fa.prima lin.vij.auferet̄ pro auferetur ⁊ tran
sfertur.pro transferetur.fo.vij.fac.ij.lin.xv.expositiōe pro ex
ceptione.fo.x.fa.i.lin.xiij.inter ex ⁊ verborum caret vi.fo.xi.
fa.i.li.xi da parte superest.fo.xi.fa.ij.lin.xxviij.exierũt pro exi
erint.fo.xiiij.fa.p̄ma.li.x inter incohare ⁊ debuit Caret illico
fo.eodem fa.ea li.xxij.inter anteq̄ȝ ⁊ regnare Caret acaȝ fo.
xviij.fa.ij.li.xxij duritate pro duritie.fo.xxiij fa.ij.li.xxviij in-
ter cecitatem ⁊ doctorum caret ⁊ fo.xxvi.fa.ij.li.xx.singulis
pro angulis:fo.xxviij fa.prima lin.xxv.inter ipsam ⁊ tēpore
caret pro:fo.xxx.fa.prima.li.xi.respondentem ꝓ reprehendē-
tem:fo.eo fa.ea li.xxvi.dicent pro discent:fo.xxxij.fa.ij.li.ij.in
terra pro interea:fo.eo fa.ea li.xxv propria pro proprie fo.xx
xvi.fa.ij.li.penultima captiuitati pro captiuati:fo.xlviij.fa.i.
lin.i.en pro eo:fo l.facie.ii.li.xviiii.diuidit pro diuidat:fo.lvi.
fa.prima li.viiii.aut pro haud:fo.lix.fa.i.lin.vltia si pro sic:fo.
lxi.fa.i.li.viii.qua pro quaȝ fo.lxiii.fa.i.li.v.celestis pro scele
sti:fo.lxvi fa.ij.prophetia duodecima anteposita est vndeci-
me fo.lxvii fa.secũda.li.xxii.disceptionē pro disceptationem
fo.lxviii.fa.ii.li xxv.efficatia pro efficatie fo.lxxi.fa.ii li.xxvi.
seruendi pro secundi:fo.lxxii:fa.ii.li.v.vasa pro vasis:fo.lxx-
lij.fa.i.li.vii.vestre pro vester:fo.lxxxi.fa.ii.li.xviii.possitis
pro potestis:fo.xci.fa.i.li.xlii.deum pro eum:fo.xciiii.fac.i.li.
xi.vt pro aut:folio.cii.fa.i.li.vltima supest noster Jesus xp̄s:
fo.cv.fac.ii.li.ix.inter vestrarum ⁊ pessimaꝝ caret q̄ȝ coniun-
ctiuum:fo.cvi.fa.prima.li.xvi.dicitis pro dicit fo.eo.fa.ea.li.
vltima deficit vȝ:ꝑ deũ reuocati essetis ab eo nunq̄ȝ releuare
mini cu.fo.eo.fa.ij.linea.iii.pphetа ꝓ pphete.fo.cvii.fa.p̄ma
li.xxii.inter locus ⁊ ante Caret an.fo.cxv.fa.p̄ma li.v.ruinaȝ

ꝓ ruinatū. fo. cxvi. fa. i. linea. xvii. secuti pro scrutati. fol. cxviii facie secunda. linea sexta. ambulauimus pro ambulabimus fo. eo. fa. ii. li. xv. altiora ꝓ vlteriora. fo. cxix. fa. i. li. xxi. Capim⁹ ꝓ cupimus. fo. cxxi. fa. ii. li. iii. supest et. fo. eo. fa. ea. li. v. ꝙ ꝓ p̄. fo. cxxii. fa. p̄ma. li. x. profecisse loco fecisse. fo. eo: fa. ii. li. x. ⁊ ꝓ a. fo. cxxiii. fa. p̄ma li. vii. ꝓphetabūt ꝓ ꝓperabūt. fo. eo. fa. ea. li. xviii. ego ꝓ et. fo: cxxiiii. fa. scđa. li. xxvii. Circūcidi ꝓ circundari. fo. cxxvi. fa. ii. li. iii. qui pro quando. fo. cxxxi. fa. p̄ma. li. vii. trinario ꝓ trigenario. fo. cxxxviii. fa. ii. li. xiiii. cc mutatōe ꝓ cōtinuatione. fo. cxxxix. fa. p̄ma. li. vii. inter rabi ⁊ asserit caret dauid. fo. cxliiii. fa. p̄ma. li. vi. ⁊. vii. vbi dicit ꝙ si quis in tantū debet dicere intantū ꝙ si quis. fol. cxlv. fa. secunda. linea. xiii. factus pro factas. folio. cxlvi. facie p̄ma. linea. xxiiii. quin pro qui a. fo. eo. fa. ii. li. xii. Carerit ꝓ careret. fo. cli. fa. p̄ma. li. xiiii. limo ꝓ limbo. fo. eo. fa. ii. li. xii. debebat̄ ꝓ debebat. fo. clii. fa. scđa lin. v. ei ꝓ capitulo p̄mo. fo. cliiii. fa. p̄ria. li. xvi regni ꝓ regno fo. clvi. fa. p̄ria. li. vii. inter christi ⁊ verificatum caret tpe. fo. eo. fa. ea. li. xi. de ꝓ he. fo. eo. fa. scđa. li. xxvij. ne pro he. fo. clix. fa. prima. li. scđa. erant pro errant. fo. clxii. facie prima. li. xxx. inter quis ⁊ similis. superest enim

¶ Reuerendiſſimo in xp̄o patri: ⁊ dño meo obſeruādiſſimo dño Bernardino Carauagial ſacro ſcē romāe eccl'ie tituli ſancte crucis in hieruſalē presbitero Cardinali ep̄o ſaguntino. Johānes baptiſta gratia dei. E. V. Reuerē. D. in chriſto filius: ⁊ humilis ſeruus ſalutē ⁊ felicitatē.

Luribus ac myſticis modis reuerendiſſime Epl'a ad cardinalem
p̄ſul. vt ſcripture ſacre teſtantur: ihesus xp̄s
dn̄s noſter iudeos ad ſe vocare nos docet.
p olim per ꝓphetas. nouiſſime ꝑ ſemetip̄m. demum apoſtolis inſtituit. iudeis primū euāgeliū predicari. qui quāuis ab initio eterne ſalutis. fere omēs ſe indignos iudicauerint: ⁊ ad preſēs iudicēt. Nō propterea a xp̄ianis: diuina precepta zelātibus ceſſandū ē. q̄nimo ſemꝑ initēdū cōtinue ꝑſuaſioni illorū ad xp̄i ſalutarē fidem Et cū me. qui huius nōis prius blaſphemus fui: ⁊ ꝑ dñi miſericordiā baptiſmū aſſecutus ſū: oporteat id feruentius obſeruare. conſpiciēſq; in numero voluminū tractatorū aliorū q̄ de iudaiſmo ad baptiſmū venere: in q̄bus: ⁊ ſi multa ſcripſerūt. nemo tñ analetice ⁊ demōſtratiue eorū rabi prauitatē illis oſtenderit. Jdcirco p̄ñs cōpendiū hebraica lingua eis: dei fauore confiſus: deſtinaui. Per q̄ð prauitatē ip̄am detectā videntes. ad lumen veritatis ⁊ ipſi properare poſſint. Nihil. n. a me hn̄t: q̄n ex ꝓphetaꝝ auctoritate. ſeu quorūdā ſuorū rabi dictis verificet̄. Cū aūt ꝑ eoꝝ litterā ⁊ litterali ſenſu in his procedere inſtituerim. nam ⁊ ariſtotelis ē poſterioꝝ p̄mo argumentatiōez cōcludētē. Ex datis ⁊ cōceſſis ꝓcedere. Et auguſtini ad hieronimū diſtictiōe nona capitulo vt veterū ſcriptuꝫ reperit̄ ab hebraicis voluminibus fidē examinādā eē. Jō ſi dictis meis aliq̄d a dictis catholicoꝝ expoſitorū diſſonū inueniat̄. dūmō xp̄iane veritati: ꝓut deſidero: cōſonū ſit: puto reprobabiile nō eſſe. Quā-

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE XV FIRENZE

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

obrē statui tue reuerēdissime. d. quam ad istius apicis cul
men scientiarum maxime diuinarum deus euexit: opus la
tino sermone translatum dirigere. supplicās vt loco quoti-
diane lectōis: quā refectōnis hora audire soles: ipsum legi
iubeas. et quod emendatione eguerit tua vltima lima pro
solita in me pietate: corrigere non dedigneris. Demum si
promulgari dignum iudicaueris: quia per iudeos libēti a-
nimo non legetur: a sanctissimo dño nostro obtinere cures
vt ex causa coacti legant. constabit eniz an sua fideliter scri
pseriz. Et si obstare voluerint: contradicendi facultatem ha
bebunt. Aliquos preterea ipsorum: cum vera hec viderint
forte saluos faciet. Decet vtiqz sanctitatem suam his peti-
tionibus pluribus de causis se benignuz reddere. precipue
presenti anno sui pontificatus septimo: qui cum septimo an
no septime septene annorum: que ab vno ad alium iubileū
solebat apud antiquos enumerari: diuino mysterio conue-
nit. Sicut enim eodem anno sabatizabat terra ab omnibus
seruitijs sibi constitutis: et proximi duntaxat iubilei sancti
ficationi atqz intbimationi buccina clangendo vacabatur.
seruis quoqz liberatio a seruitute pronunciabatur vicina.
sic ꝛ sanctitas sua sanctificationi intimationiqz proximi iu-
bilei. ita vt per ipsam iudei etiā a seruitute peccati quo deti
nentur. liberi reddantur: hoc anno plurimum vacare debz
Et quādo: illis gratia priuatis: id non consequatur. opus
tamen in aliquibus christianis conferet. Ex eo enim hiero
nimi ab hebrea littera super prophetijs in ipso contentis:
differentia discernitur omniumqz iudeorum rabi super ip-
sis expositionum notificatio fit. Ex quibus eorum praui-
tas magis manifestatur. Excitabit quoqz aliquos fortasse
hebraicis litteris vacare. quas ad christianam veritatem
perfecte adipiscendam: non pauci iuuamenti esse censeo.
Tu autem reuerendissime ac sapientissime domine si in eo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

aliquid boni inuenies: quãuis florida lingua politum non sit: a facie tua illud non proijcias. sed cõuenienti titulo tua bibliotheca: si placet locum assigna. non auctorẽ: sed materiam: et inuentionis fructum considerans. Ego enim per ipsum gloriam meam non quero. Sed eius qui me ad se vocauit: ihesu christi domini nostri: quo ex tenebris consurrexi. et vt illius in me vocationem impleam. cuius gratia et pax vsqȝ ad seculorum consumationẽ nobis cum sit. Vale.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

Epistola

¶ Johannes baptista gratia dei: a deo patre & dño nostro iesu christo rege regum: & dño dñantiū de lacu miserie & de luto fecis ad eternā salutem vocatus: iudeis omnibus conuersionem et sanioris consilij spiritum

Epistola ad iudeos

c Um causas non sperate apud vos cōuersionis mee amicorum plerique a me perquirerēt. quoniā carū que sepius: & his precipue temporibus iudeos ad christi fidē ducunt: nullā in me reperirēt. Non. n. vis: nō bonorum fortune ante conuersionē indigentia: non diuitiarum post conuersionē cupiditas: non glorie vanitas: nec vestre discipline: seu rerū ignorantia ad christi fidem me traxit. Idcirco per has meas vigilias: lucubratiōesque eas vobis aperire et demōstrare proposui. Scitis enim cū vetus testamētū hebraicasque super eo expositōes: ac thalmuthaicā doctrinam apud vos didicissem: inter religiosos postea ordinis predicatorum fratres sancte marie apud mineruam in vrbe me diu versatū fuisse. ipsorūque predicationes ac expositiones super prophetijs de messia loquentibus sepius audiuisse q̄s cū ab expositoribus vestris variare perciperē: quia a teneris annis hebraicis imbutus eram: illas a vero prophetiarū sensu alienas putaui: vnde et fidē vanā quoque cēsebam. sed quum indies adessem: audirēque sepius: ambiguus hesitare cepi. sciensque id in bona seu mala scripturarū interpretatione consistere: principia enim ambobus cōmunia sūt decreui diligenter quo ad possem perquirere et inuestigare quid hinc inde super prophetijs de messia loquentibus diceretur: exponereturque et eas: eorūque fidem: qui verius illas exponerent sectari. In quibus quū versarer: vestrorum rabi prauitatē detexi: christianas expositiōes veriores agnoui: veritatēque in eorū fide inesse perspexi. Quā christo iesu

duce amplexus preuium me vobis preuisi. Et vt eã & vos pro salute vestrarum animarum amplecti possitis: errores prauitates ac obstantia: que a vestris rabi vobis interponuntur explicabo. Prophetias enim messye aduentuȝ predicentes: cum his que post belluȝ gog. id est antichristi vestram salutem pollicentur. equiuocantes eodem tempore consumandas esse aiunt. Ex quo messyam nondum venisse. Sed adhuc venturuȝ esse praue affirmant. Dicunt enim ꝙ quum de nouissimis diebus scriptura loquitur: ad dies messye se refert. ¶ Nec non prophetias particulariter exponendo seipsos sepe numero implicare percepi. ¶ Omnẽ preterea sacram scripturam esse figuris plenam absqȝ exceptione fatentur. Quamobrem thalmut et chabala composuere: quibus non modo sacre scripture discursus. immo dictiones: syllabas: atqȝ litteras figurant. Eas vero que falso eorum supposito contradicunt: repellere non erubescũt. Hieronimi quoqȝ translationem plerisqȝ in locis falso condemnant. dicunt enim ipsum plures sacre scripture partes dolo corrupisse. Verba insuper psalterij tanquã prophetica non approbant. Deniqȝ quicquid ab errore vestro vos remouere posset. et ad christi fidem ducere: a facie vestra omni industria amouerunt. ¶ Quorum falsitas ex veritate oppositi fundamenti eorum: et inconuenientia prophetiaꝝ adinuicem mihi aperta fuit. Animaduerti enim prophetias de messye aduentu loquentes. nullam de nouissimis dieb⁹ mẽtionem facere. Et deinde reperi eas: & si omnes ad vos dirigantur dissipationem vestram que consumatis mysterijs: quorum vos futuri ministri esse debebatis: sequenda erat. predicere. Ostendunt nanqȝ incarnationis mysterium per ipsas predicatum debere a maioribus vestris peruerti messieqȝ diuinitatem negari Esaia capitulo. xlv. dicẽte. Ve qui dicit patri. quid generas. Et mulieri. Quid parturis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

Et hieremia capi. v. Negauerunt dominiũ ꝛ dixerũt. Nõ est ipse. Nec non et eius passionem per vos perpetrandã predicunt. Et tandẽ gentium vocationem. Que omnia in christo iesu nazareno adimpleta sunt. Preterea quibusdã harum prophetiarum cunctis predictis mysterijs explicatis redemptionis vestre nouissimis diebus fiende mentio fit. Ex quo id cum alijs misterijs consumandum non esse clarius ostendunt. ¶ In prophetijs autem mysterium gog predicentibus: de nouissimis diebus prophetas memoriaꝫ facere fere omnes reperi. nec non et redemptionem vestrã a captiuatione presenti. collectionemq̃ꝫ a quattor plagis terre in eis predictam inueni. ibiq̃ꝫ de reuersione decem tribuum memoria habetur ꝛ non in alijs. Nec non in residuis vestris dumtaxat: que post bellum illud remanebunt ex dei gratia propter promissionem antiquis patribus factam: erit saluatio. neq̃ꝫ de messia in eis aliquid dicitur: nisi inquantum ostendunt presentem captiuationem in penã peccati eius in triginta argenteos venditionis: aliorumq̃ꝫ peccatorum vobis datã fuisse. Vosq̃ꝫ tunc verum messiam christum ihesum cognoscere: ꝛ in suam diuinitatem perfecte credere. Quibus mysterijs consumatis: habetur per ꝓphetas q̃ erit vnus pastor: et vnum ouile: quoniam repleta erit tota terra scientia domini. Doctores autem vestri tãtam mysteriorum diuersitatem prospicientes. infinita mendacia super messie mysteria in thalmut scripsere: concedunt ne quandoq̃ꝫ messiam gentes ad salutem vocare. aliquando vero negant. Pari quoq̃ꝫ modo iudeos infinita naufragia in messie aduentu passuros esse nunc affirmant. nũc vero saluationem et felicitatẽ. duos quoq̃ꝫ messias scꝫ messiam filium ioseph: ꝛ messiam filium dauid venturos esse aiunt. Ipsorum autem super particularibus prophetijs expositionum implicationem ex earum serie reperi. censuiq̃ꝫ

si litterali sensu: ꝛ vt hebꝛaica sonant littera prophetie de-
clarentur: ipsas vestroꝛum pꝛauitatem melius ostendere:
chꝛistumqꝫ iesum clarius demonstrare. Contra id vero qđ
de verbis psalterij dicunt: quamuis pꝛobationibus multis
contrarium concludentibus obstare daretur. Sunt enim
pꝛophetica verba: ac xp̄i mysterij tuba. Cum tamen pꝛinci
pioꝛum erroꝛ hoc esse videatur: ne pꝛe multitudine rerum
confundamini: nullam de psalmis in pꝛesentiarum mentio
nem facere decreui. Jesum cristum igitur: qui veritas est.
ꝛ in quo sperans compendiū hoc aggressus vobis direxi.
inuocans oꝛo lumen suum debili meo ingenio infundat.
quo dubia que super pꝛophetijs de messie aduentu: ex di-
ctis vr̄oꝛum rabi oꝛiuntur: vobis facile aperiam: ipsarumqꝫ
pꝛopꝛium ac verum intellectum recte explicem. eas quoqꝫ
in chꝛisto iesu nazareno verificatas esse perfecte ostendam
¶ Pꝛophetiarum deinde antichꝛisti misterium pꝛophetanti
um quibus vestrarum reliquiarum post hanc constitutam
vestram desolationem salus continetur: sufficientem noti-
ciam tradere possim. que non per hieronimi quam redar-
guitis translationem: nec per chꝛistianas auctoꝛitates: seu
catholicas declarationes. sed vt hebꝛaica sonant littera: ꝑ
mosaicasqꝫ auctoꝛitates: ac etiam vestroꝛum doctoꝛum ex
positiones: quos in multis tanqꝫ a veritate coacti. chꝛisti
mysterium concludere videbitis. nec non litterali dumta-
xat sensu aperientur. Hisqꝫ expletis quedā sacre scripture
partes explicabunt: que licet xp̄i mysterium in figura pꝛe-
dicere videantur: adeo tamen aperte locuntur qꝫ inter pꝛo
phetias id clare expꝛimentes: quodammō enumerari pos-
sunt. ibiqꝫ cause vos a receptione baptismi detinentes cuꝫ
suis medicaminibꝰ memoꝛabūt. Has aūt hn̄tes ꝓmissiōes
mūdetꝫ vos ab oī inqnamēto spūs: ꝛ cupiētes ꝓ salute vr̄a
veritatē attigere eas oī passiōe semota accipite. Nō.n. ma

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

litia cordis hec loquor; seu querens ab hominibus gloriã sed desiderans animas vestras cum christo iesu ab eterna damnatione eripere. non ambulans in astutia: neq3 adulterans verba dei. que si ea fide qua vobis proferuntur: accipietis; non dubito cum xpi gratia multis vestrum viam salutis; etiam meo exemplo ostensurum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

Prophetia prima

s

Ublimis deus ⁊ omnipotēs immē
sa dilectōe: qua patrib⁹ nrīs abraaȝ
ysaac ⁊ iacob affectus ē: infinita bo
na que in eoꝝ filios operaturus erat
vt gaudio afficerenť: eis predicere
voluit. Pater aūt iacob qui patri-
archarū vltimū multitudinis vero
caput ⁊ principiū se vidit: salutē fi-
liorū cupiens: messye mysteriū suo testamēto vt ea que tūc
orienda erant animaduerterēt. per illudq3 magis cauti red
derentur eis explicare decreuit. Genesis. xlviiij dicente.
¶ To iasur sceuet mibuda vmbochet miben raglau bad
chi iauo scilo velo icabat ammim. oseri lagesen biro velaso
recha beni adono chibes baiain leuscio vbdam banauim
sudo: baclili enaim miaim vlben scimnaim mebalab. ¶ La
tine nō auferet sceptrū de iuda. et scriba ꝺ femore eius: do
nec veniat scilo: ⁊ sibi cōgregabunť populi. ligās ad vitem
pullū suū: et ad palmitē filium asine sue. lauit in vinū vesteȝ
suā: ⁊ in sanguinem vuarū coopto:iū suum. rubeus oculis
magis vino albusq3 dentibus magis lacte. ¶ Que quideȝ
ꝓphetia ab expositoribus vestris. sensū eius verū extorq̄ri
cupientibus: nō paucis modis peruertitur. Cū aūt patriar
cha aperto sermone mysteriū explicauerit. eorū expositōes
aut nulle sunt. aut ꝓphetiā suꝑ xp̄o ihesu locutā eē aperte
ostēdunt. ¶ Exponiť nāq3 ab onchelos inter doctores vrōs
famosissimo super messia. recte autē loquēdo suꝑ iesu xp̄o
nazareno. precipue eius pars prima vsq3. Et sibi cōgrega-
bunť populi. dicit enim caldea lingua. ¶ La iabade aued
scultā mideuet iehuda vesaphra mibene benohi badbalma
bad deiede mescicha dedile bi malehuda vele istammeum

Hebrea littera.

Latina littera.

Expositio iude-
orum.

Onchelos cal-
deus

Caldea

Latina — hamemaia. ¶ Latine. Non cessabit constitui dñator ḋ domo iuda: et scriba de filijs filiorũ eius vnquã donec veniat messias cuius imperium est: cuiqȝ populi obedientiã prestabunt.

Approbatio expositionis — ¶ Ex quibus verbis alium mihi sensum colligere nescio: nisi iude dominium esse tantũ vsqȝ ad messye aduẽtũ mansurũ: messyamqȝ ab alijs gentibus recipiendum esse quẽadmodum iesu nazareni aduentu verificatum videmus

Praua modernorum opinio — Non nulli tamẽ vestrorũ modernorũ disputãtiũ: hac cuȝ oncbelos expositiõe veritati magis obstare cupientib⁹ ꝓpriã scripturã corrũpere nõ erubescunt. Nã dictiões illas monosillabas: had chi. Latine donec significãtes: alteraȝ cum precedente dictiõe raglau. s. legunt: virgula seu cõma inter had et chi posita: eoqȝ modo had ineternũ significat. chi vero: quia. Dicunt ergo sensum prophetie hunc esse. Non auferet sceptrum de iuda: et scriba de femore eius in eternum. qr veniet scilo. i. messyas. cuius imperium est. Ex quo affirmare volunt: ꝙ si per aliqḋ tẽpus sceptrum ḋ manu iude auferatur. seu ablatum sit. sicut post hierusalem destructionem. non tamẽ erit hoc in eternuȝ: quoniã messyas quem venturum dicunt: veniet: per quem sceptrum ei restituetur.

Confutatio illorum — Quã recte autẽ hi sentiãt vosipsi iudicate. qui non ignoratis duo ex hoc sequi inconnenientia remotio scȝ dictionis vnius ab expositõne. videlicet had existentis iuxta dictionem illam: deiede: vestreqȝ grammaticalis regule destructio. Scitis enim hebraicam linguã q̃dam habere thahabim. quibus sic dictiones clausule periodus distinguũt. quẽadmodum ⁊ latina: exempli grã. comis virgulis. punctis et hmõi operatur. Cuȝ autẽ in oibus vr̃is libris id tabam quod vocat adnah: vim clausulas terminandi atqȝ distinguendi habẽs. sub raglau inueniatur. Ex quo had subsequens ab raglau precedente necessario segregat. vnde had chi omnino coniunguntur. et donec significant. Jdcir

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

co eorum falsa inuentio: seu malitia deridenda atque reiicienda est. precipue cum a nullo vestrorum expositorum id dictum reperiatur. ¶ Super residuo vero prophetie onchelos suum dilatat sermonem: quamplurima pro suo proposito adducens. que messye aduentu in bonum iudeorum oritura esse dicitis. de reductione scilicet israel in hierusalem: et reedificatione templi. et huiusmodi. Quibus quamuis quorundam terminorum expositione ab opinione catholicorum expositorum: mystico sensu: non multum discrepet: vitem israhel fugiendo: asinamue hierusalem. Cum tamen litterali sensu nullam cum prophetie verbis conuenientiam habeant. ea ideo hic recitare non curo. ¶ Sed ad rabi salomonis expositionem accedam. qui primam tantummodo prophetie partem messye attribuit dicens. Non auferetur sceptrum de iuda a dauid inde. Quod quidem desistentibus regibus super capitibus transmigrationis babylonie verificatum fuit. qui ab imperio constituti. virga et sceptro populo dominabantur. Et scriba de femore eius. Hoc super sapientibus qui principes fuerunt in israel verificatum fuit. Donec veniat scilo. hoc est messyas. cuius imperium est. cuique gentes congregabuntur. ¶ Ex qua expositione nulla mihi insurgit dubitatio; quin pars hec prophetie de christo ihesu loquatur. ostendit enim qualiter non fuerit a iuda. et in primo et secundo templo dominium ablatum quousque christus venit. quo tempore illud amisit. Quod autem ad christi fidem gentes congregate sint; cum sensu pateat demonstratione non indiget. ¶ Residuum vero prophetie pro abundantia vini que erat in terra iude. rabi salomon exponit. Dicit enim quod viri iuda pullum vnum ad vitem vnam ligabunt. Ex qua pondus illi pullo sufficiens extrahent. nec non et de palmite vno id idem habebunt. ita quod tanta erit sua in regione vini copia. vt vestimenta sua cum eo laua-

Confundatio onchelos super residuo prophetie

Rabi salomon

Approbatio

Confutatio super residuo prophetie.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

re poterunt. Quare dixit. Lauit in vinũ vestem suam Sed in hoc sua reuerentia nõ bene sentit. non enim ratiõi consonũ videt: cum messye mysterio regiõis fertilitatẽ patriarchã enarrasse. Si hec quoq; patris iacob intẽtio fuisset. ex omnibus quib⁹ terra iude habundabat: nõ tantũ vini fecisset memoriã: cum illã pluribus abũdare manifestũ sit. Preterea ꝑ sola vini copia recitanda: tanta diuersis sermonib⁹ replicatio necessaria non erat. Habem⁹. n. in sacra scriptura pro cuiusdã rei corroboratiõe replicatiõꝫ. nõ autẽ quadruplicatiões. Ideo ex his verbis. sicut infra vera expositõne patebit: pater iacob aliud significare intendit. precipue cuꝫ duplicato sermone: ex omnib⁹ vsualib⁹ bestijs. ad pulluꝫ filium asine. cuꝫ zacharia. ix. dicente. Exulta satis filia syon. iubila filia hierusalẽ. Ecce rex tuus veniet tibi ipse pauper. et ascendens super asinũ: ⁊ super pullũ filiũ asine se dearticulauerit. ¶ Exponitur insuper ꝓphetia a rabi moyse hierũdensi. qui cũ modernior eẽt. videns aliorũ expositiões: aut ad xp̄m vos vi ducere: aut dubia in ꝓposito vr̄o fortia caussare. putans se id fugere: cũ veritas dñi maneat in eternuꝫ: In oĩbus a quib⁹ cauebat: alios excedit. Nã per verba patriarche dicit nõ eẽ intelligendũ sceptrum a iuda nunquã esse auferẽdũ. legimus. n. Deuteronmĳ. xxviĳ. Ducet te dñs: et regẽ tuũ quẽ cõstitues super te in gentẽ. quã ignoras tu et patres tui. ipse quoq; rexq; suus in captiuatione sunt. messyas tñ nõdũ venit. Sed patris iacob intentio fuit non eẽ sceptrũ de iuda a dauid inde in aliã tribũ transferendũ. ꝙ si ex alijs tribubus regnauerũt: nõ tñ perseuerauere: neq; sicut reges iuda iungebant. Exponit deinde clausulã illã. Et scriba de femore eius: dicẽs ꝙ oĩs scriba in cuius man⁹ sigillum regis quo precipitur: existet de tribu iuda erit. ita ꝙ quocũq; mõ semꝑ ipse in israel dñabitur. atq; precipiet donec veniat scilo. i. filius eius. scꝫ filius dauid q

Rabi moyses hierundensis

est messyas cui humilibant populi: quibusq; sua volunta-
te aget. ¶ Que qdē expositio viri iudei meo iuditio aliaꝝ Confutatio
expositonū expositō existit. ꝓbat. n. ⁊ Deutero. auctoritate
experiētiaq; ꝓphetiā sup messya ſm vos vēturo verificari
ñ posse. Unde seu patriarchā mēdacē eē: seu de xp̄o ihesu
nazareno oīno loqui necessario sequit. Posito eni ꝙ di-
ctio illa auferet ꝑ transfertur intelligatur. ꝓphetia de xp̄o
adhuc loqui necessario sequitur. Cum ꝑ ip̄m iude dñium
desup israhel in alias gentes translatum fuerit. Cum autē
dicit sceptrū a iuda in aliam tribū transferendum non esse
donec veniat messyas: ꝙ ab eo tunc totaliter auferendum
sit. ⁊ alteri tribui destinatū concludit. ex quo sequeret ex a-
lia tribu: quam iuda messyam esse egrediendum. qđ absur-
dum est dicere ipsum quoq; in hoc se implicantē video: cū
ꝯcludat iudā ñ debere totaliter sceptrū seu dñiū amittere.
donec veniat messyas. opposito per eum iam probato. Jd
insup quod sup ea clausula. Et scriba de femore eius. dicit
de sigillo. s. quo facultas dominādi dat: quod semꝑ de tri-
bu iuda existentibus a regibus consignabit. Si de regibus
iuda loqtur: cum iam longo tp̄e regno priuatus sit. eloqui
um suum in vano fundat. Si vero de regibus: sub quibus
post hierusalē destructionē: iudei captiui fuerunt intelligat
cum id recte discerni: nec probari possit. dictum suum locū
non habet. Quis. n. scire potest si ab aliquo rege alicui iu-
deo suꝑ aliis potestas det. an ille đ tribu iuda sit: seu đ alia
cum ob longā captiuationem: nullam de propriis ⁊ certis
tribubus noticiam habeatis: ⁊ cum hoc experiētia ipsa cō
trarium doceat. Uidemus eni plures a principibus super
alios iudeos maiores constitui: qui i sacerdotes habentur
de tribu leui ⁊ non de iuda. Nil igitur aliud ex dictis hui⁹
rabi mihi colligere videor: nisi ꝓphetiam in iesu xp̄o naza-
reno adimpletam eē ꝑ ipsum aliis clarius manifestari. ita

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

q̄ se ꝯfusū vidēs dubitās ad deteriora ꝓcedere. Sup reſi duo ꝓphetie preter consuetudinē suā nihil dixit: nisi q̄ ptē illā. Rubeus oculis magis vino. ⁊ reliqua. sicut rabi salomon exponit: cui opinioni iam institimus. ¶ Exponitur adhuc ꝓphetia hec a rabi leui qui dicit q̄ nunquā dn̄ium aliquod precipiendi saltē in moralibus: ⁊ preceptis a iuda super israel anfereť: donec veniat messyes. putās ex hoc q̄ suum dictū a dubijs ex dictis aliorū insurgentibus omnino absoluatur. ¶ Conceptus aūt suus recte fallit. nā sicut ⁊ alijs: sic ⁊ ipse cōcludit in messye aduentu debere iudā dn̄iū: prorsus amittere. nec non de improbabilibꝰ. sicut rabi moyses loquitur. quēadmodū. n. ibi dixi: inter vos distinctio tribuum fieri minime pōt. Quāobrem ⁊ nec ipse pro intēto vestro ꝓphetiā saluare potest. ¶ Erit itaq̄ vera ac catholica ꝓphetie expositio nullā patiēs expositōe. q̄ ad primā eiꝰ ptē q̄ sp seu vno seu alio modo iuda sup israel dominabiť: quousq̄ veniat messyas quo veniente auferetur dn̄ium ab eo ⁊ messye alij populi cōgregabunť. Nam rabi salomon clare ostendit: quō ⁊ in primo ⁊ secundo tēplo iude dominiū super israel pseuerauerit. in fine aūt secundi tēpli messyas venit. s. xp̄s iesus: ⁊ ex tūc dn̄ium a iuda ablatum ē: nec non ⁊ xp̄o populi cōgregati sūt. q̄ si vestrorum disputantium more dicetis fuisse per ꝓphetas vobis ꝓphetizatū messiam pro bono: et gloria vestra eē venturum. prophetiā vero istam oppositū ostendere videať. huic petitioni responsum in ꝓhemio datur. Hec est enim vestra equiuocatio in ꝓphetijs non distinguentes inter eas que de messye aduētu loquunť ⁊ que vestrā reductionē post antichristi bellū predicant. Propter quod in tali errore viuitis. nam in ꝓphetijs aduentus de his que in christo iesu euacuata fuere: quibus vestra destructio cōnumerať: memoria fit. Pater autem iacob qui finē rei preuidit. voluit diffinitiuam sen-

Rabi leui

Confutatio

Catholica expositio

tentiā sermone explicare. reuelatū. n. erat sibi iudeos ꝓ ma
iori pte xpi euangeliuȝ recepturos nō esse. quāobrem iuda
dominiū amittere debebat. vñ auidus salutis suorū: decre-
uit ipsos oi conatu cautos reddere: vt in eius aduentu nō
deciperentur. ita ꝙ ꝓ maiori eorū noticia sui testamēti pri-
cipio dicere cepit. Cōgregamini ⁊ annūciabo vobis id qđ
accidet vobis in nouissimis diebus vbi patriarcha: queād
modū vestri aiunt: finē eorū filijs manifestare volebat. nisi
ꝙ ꝓphetic⁹ spiritus ab eo ꝓ tūc recessit. vos tamē ex hoc
de errore fundamēti doctorū vrōꝝ certitudinē habere po-
testis: qꝛ p nouissimos dies nō intelligūt ꝓphete dies mes
sye aduent⁹. sȝ dies finis mysterioꝝ: q sunt dies gog. l. anti-
christi: qb⁹ in reliquijs vrīs redēptio fiet. videmus. n. ꝙ de
pertinētibus ad istos dies patriarcha nihil tetigit. De his
aūt q̄ messye aduentū cernunt: ad plenū locut⁹ ē. oñdit eni
vltra predicta predictum messyam ingressurū hierosolimā
super pullū filiū asine equitaturū eē. quū dicit. Ligās ad vi
tem pullū suum: nec non talem pullū esse ad vitem ligatum
Cum autem subdit. Lauit in vinum vestem suam: ⁊ in sā-
guinem vuarum coopertorium suum diuersis sermonibus
sententiam replicando. voluit mysterium grande passionis
eius enarrare. Nam dictio illa hanauim: latine vuarum: q̄
clausula continetur secunda per regulam illam vestraȝ grā
maticalem: qua littere humaf vna pro alia ponuntur: mu-
tata het in vau humilium significat. et sic littere sensus erit
⁊ in sanguinem humilium coopertorium suū. vt ostenderet
patriacha messyā sua humilitate vestes suas: suo sanguine
lauaturū esse. Pro quo capitulo. lxiiij. Esaias dicit. Qua-
re rubrum est indumentū tuū. Ex particula vero illa. Ru-
beus oculis magis vino: albusqȝ dentib⁹ magis lacte. mes
sye essentiam patriarcha enarrare voluit. Quia scilicet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. B.5.19

deus & homo esse debebat. humanitas enim oculis apparens sua equaltate & eucrasia rubea eẽ debebat. que vero intus assistit diuinitas: lacte candidior: nec cum prauis doctoribus vestris dicatis hoc ab aliis prophetis vobis predictum non fuisse. quia quemadmodũ in sequentibus: deo volente: aperte videbitis a multis predictum intelligetis quod quidem vestros prauos sapientes non ignorare me non latet. Sed vt phisicorum primo philosophus ait vno inconuenienti dato plura contingere non graue ẽ. ¶ Qđ autẽ in xpi iesu nazareni aduentu prophetia adimpleta sit. nulli veritati assentiri volenti dubium est. Ultra. n. id quod ad sensum patet de amissione dominii iude: ob non receptionem eius de genitumq3 ad xpm congregatione. euangelia: quibus vtinam vos fidem prestaretis: de omnibus indubitatum perhibent testimonium. ¶ Jnqt. n. iohãnes capitulo primo. Jn propria venit: & sui eum nõ receperunt. Et matheus capitulo. viii. recitans de quodam gentili centurioni: qui accesserat ad ihesum rogans illũ vt puerum suum paraliticum sanaret: cui ihesus ait. Ego veniam et curabo eum: et respõdens cẽturio se non esse dignum vt ihesus intraret sub tectum suum. sed ꝙ tantum diceret verbo: et sanaretur puer suus testatur. ꝙ audiẽs iesus verba illius miratus est. et seqnentibus se dixit. Amen dico vobis. Non inueni tantam fidem in israel. dico autem vobis ꝙ multi ab oriente & occidente venient. & recumbent cum abraam: ysaac & iacob in regno celorum: filii autẽ regni eiicientur in tenebras exteriores. ¶ Snper particula vero illa. ligans ad vitem pullum suum. Marcus capi. xi. testat̃. qui ait. ꝙ cu3 appropinquaret hierosolimam iesus et betthaniã ad mõte3 oliuarum. misit duos ex discipulis suis: et ait illis. Jte in castellũ quod cõtra vos est: & statim introeuntes illuc: inuenietis pullum ligatum sup quẽ nemo adhuc hominũ sedit.

Cõcordia cum euangelio

Johannes

Matheus

Marcus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

soluite illum et adducite. et si qs vobis dixerit: qd facitis. di
cite: qr dño necessarius ē: et abeuntes: inuenerunt pullum
ligatum ante ianuā foris in biuio: et soluerunt eū. et qdez d
illic stantibus dicebāt illis. Quid facitis soluentes pullum
qui dixerunt. sicut preceperat illis iesus: et dimiserāt eis. et
duxerunt pullum ad iesum: et imponunt illi vestimenta sua
et sedit super eū. et qui preibant. et qui sequebant. clamabāt
Bñdictū qd venit regnū patris nostri dauid osanna in ex
celsis. et introiuit hierosolimā in tēplo. Qd si dicetis pullū
eē ad vitē ligatū. ex hoc euangelio nō haberi. dico ex toti
mūdi cōsuetudine istud verificari. vniuersaliter. n. bestie cū
ante ianuā tenent: ad vitē ligant. vt plurimum quoqz i bi-
uijs vites reperiūt. Qd qdē hierosolima precipue verifica
tur: que a multis ex hoc laudat pphetis. inqt eni micheas
capi. iiij. Et sedebunt habitatores hierusalē: vir subtus vitē
suā. et reliqua. De particula aūt illa. Lauit in vinuz vestez
suā: et i sāguinē humiliū cooptoriū suū euāgeliste oēs suaz
recitantes passionē phibēt testimoniū. quo qdē sanguie pa
tres vestri ibi assistentes: vos in eternam damnationem ob
ligauere pilato dicentes. Sanguis eius super nos: et super
filios nostros. Mathei. xxvij. ipsum vero diuinitatē huma- Matheus.
nitati coniunctā habere. cum per opera sua. eiusqz sequen-
tium nomine suo pfecte demōstretur: nec non per plures p
dicetur pphetas ad noui testamenti auctoritates me extē-
dere non curo. vos tamen hortari non desistam: vt postqz
sup christo ihesu nazareno prophetiam verificatam videtis
ad ipsum conuertamini: vt et ipse ad vos conuertatur.

Prophetia secunda.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. B.5.19

Prophetia ſecunda.
huius partis.

Hebrea littera.

m

Myſes Deuteronomij. xviij. capi-
tulo inqt. Naui michirebeha mea
checa camoni iachim leha adonai
elobeha clau tiſneum. chebol aſ-
cer ſcaalta mebim adonai elobeha
beboreu beiom accabal lemor. lo
oſeph liſmoab: ed col adonai elo-
hai veet haeſc agedola azot lo erhe hod velo amud.
vaiomer adonai elai hetiu aſcer diberu naui achim labem
michereu haibem camoha venadatti deuarai beſiu vedi-
ber alebē ed col aſcer azauenu. vehaia hais aſcer lo iſcmah
el deuarai aſcer iedaber biſmi anohi edroſc mehimon hab
hamnaui aſcer iazid ledaber dauar biſcmi ed aſcer lo ziui-
diu ledaber veaſcer iedaber beſcem elohim aherim vmet
hannaui hahu. vehi tomar biluaueha eha edab ed hada-
uar aſcer lo dibero adonai aſcer iedaber hannaui beſeem
adonai velo ihie hadauar velo iauo hu hadauar aſcer lo
dibero adonai bezadon dibero hānaui lo tagur mimmēnu

Latina littera.

Latine. Prophetam de medio tui; de fratribus tuis. ſi-
cut me ſuſcitabit tibi dominus deus tuus; ipſum audies. ſi
cut petiſti a domino deo tuo in horeb. quando concio con
gregata eſt: cum dixiſti. Amplius non audiam vocem do-
mni dei mei. ⁊ ignem hunc magnum amplius non videbo
ne moriar. Et ait dominus mihi. Bene locuti ſunt. Pro-
phetam ſuſcitabo eis de medio fratrum ſuorum ſimileʒ tui
et dabo verba mea in ore eius. loqueturqꝫ ad eos omnia
que precepero illi. Qui autem non audiuerit verba mea:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

que loquetur in nomine meo. ego vltor existam. Prophe ta autem qui arrogantia depravatus voluerit loqui in nomine meo que ego non precepi illi. aut qui loquetur nomine alienorum deorum interficietur. Cunqз dices in corde tuo. Quomodo poterimus cognoscere verbum quod nō locutus est dominus. quod in nomine domini propheta dixerit. Et non evenerit: hoc dominus nō est locutus. Sз per timorem animi sui propheta cōfinxit: iccirco non time bis eum. ¶ Hanc prophetiam doctores vestri vnanimes volunt a moyse pro prophetis: qui post eum venturi erant dictam fuisse ad israhel evitandum: ne augures divinatoresqз: quemadmodum et cananei faciebant: audirent. Qđ ex verborum prophetiam precedentium accipiunt. dicentium. Genges iste quarum possidebis terram: augures et divinatores audiunt. Tibi autem non sic cōstituit deus tuus. tu enim profuturarum rerum ad te pertinentium notitia auguribus seu divinatoribus non indigebis. Nam prophetam de medio tui de fratribus tuis suscitabit tibi dominus deus tuus: a quo ipsas scire licite poteris. quemadmodum et tu ipse a domino deo tuo in horeb petisti. quū dixisti. Ultra non audiam vocem domini dei mei: ꝛ ignem hunc maximum amplius non videbo ne moriar. Et hoc in processu temporis per diversos dei prophetas. vt iosuem samuelem eliam: et alios impletum fuisse dicunt. Particulam autem illam. De gente tua: et reliqua. vt alias excluderet gentes dictam fuisse volunt. Non enim erit propheta: nisi ex israel. Super clausula vero illa. Sicut me vestri nō parum conturbati sunt. Nam rabi Salomn dicit. Sicut me qui scilicet de fratribus tuis sum. ¶ Rabi abraham vero. Sicut me: dei propheta: non augur: seu divinator.

Hebreorum expositio.

Rabi salomon.

Rabi abraham

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

Rabi moyses

Rabi moyses autē sicut me dicit dignus ꝓphetia. q quidē etiam super particula illa: vt petisti a dño deo tuo in horeb moysem totalem ipsorum petitionē hic non recitasse inqt. nec ꝑ verba hec israel ꝓphetas meruisse. sed ꝑ ea q̄ scꝫ dixerunt. Loquere tu ad nos: ⁊ audiemꝰ. Partē rursus ꝓphetie secundā: ꝓpheta qui arrogantia deprauatus dicentē. et reliqua. vt moneret eos ne malos audirēt ꝓphetas dictā fuisse aiunt Illā vero. Cūqꝫ dices ī corde tuo. Quō poterimus cognoscere verbū qđ nō locutus ē dominus. ⁊ reliqua.

Rabi salomon.

❡ Rabi salomon ananie filio azur: quum de vasis templi in hierusalē reductione: cōtra hieremie dictū. xxviij. prophetauit. attribuit.

Cōfutatō ipoꝝ

❡ Quantum autem ipsorum dicta prophetie intellectui consona sint. ex his que sequentur: vobis liquide patebit. Nā si verba illa prophetiam precedentia: pro sensu ab eis recitato: a moyse dicta fuissent: plurali numero videlicet ꝓphetas de medio tui subsequenter locutus esset: cum plures: ⁊ non vnus post moysem prophete orti sint. Clausula quoqꝫ illa. sicut me: que a vestris tot modis peruertitur: locum non haberet. Sicut enim deuteronomij vltimo sacra scriptura testimonium perhibet. propheta in israel: sicut moyses amplius nō surrexit. nullus etiam eorum. sicut ipse legē dedit. ipsorum expositiones autē super clausula hec. nullas esse ex se patet.

Confutatio rabi salomonis

❡ Nam rabi salomonis dictum locum non habet. quia per ipsuꝫ met moysem: cum de fratribus tuis dixit: id explicatum fuit.

Confutatio rabi abraam

❡ Dictumqꝫ rabi abraam minime: quoniam eis prophetam suscitare promittendo. augurem seu diuinatorem non esse intelligitur.

Confutatio rabi moysi

❡ Rabi moysi preterea dictum nequaquam: cuꝫ illud nisi per post apparentia nostrum scire non sit: quando scꝫ ea q̄ dei noīe dixerit: euenerint: queādmodū ex ea ꝑticula. Quō poterimꝰ cognoscere verbū: qđ ñ locutꝰ est deus. ⁊ reliqua docemur. Unde harum expositionum insuffi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

cientiam videns rabi moyses: clausulam adhuc ipsum melius declaraturũ: tandem pollicet. Obstat et insuper ipsorũ dictis pars illa: vt petisti a dño deo tuo in horeb. et reliq. Cum ex verbis illis: quemadmodum rabi moyses ait: non prophetas ei futura predicentes israel petere videatur. sz igne et tonitruis timorem maximũ incutientibus: ob dei in monte sinai apparitionem moysem. vt ipse a deo legem acciperet: eisq deinde ferret. rogaret. Quamobrem ibidez dicit. Loquere tu ad nos: et intelligemus. et nõ loquatur ad nos deus ne moriamur. Jd preterea quod super secunda prophetie parte departe de propheta scz qui arrogãtia deprauatus: et reliqua aiunt: minime locum habet. fuerat eni iam capitulo. xiij. ex verbis illis. Si surrexerit in medio tui propheta: aut qui somnuz vidisse se dicat. non audies verba prophete illius: adeo sufficienter explicatum. q pro eodem intellectu hanc replicare sententiam opus non erat. et sic cuilibet veritatem concedere volenti prophetie verba aliud in se continere mysteriũ facillime patere potest. ¶ Dico itaq cum dei aduentus in terram vltra primam in monte sinai apparitionem: pro mundi saluatione necessarius eẽt Esaia. xxxv. dicente: deus ipse veniet: et saluabit vos: et lij. Quia oculo ad oculum videbunt dum reuertetur domin' in syon. Nec non cum noue legis latione ipso. xlij. clamante. Non erit tristis neq turbulentus: donec ponat in terra iudicium: et legem eius insule expectabunt. prout etiam a multis alijs sermone explicatur. volens moyses hac in prophetia id idẽ significare cum deus gloriosus sup monte sinai apparens. vt legem daret: igne et tonitruis fulguribusq terribilibus venerit. Ex qua visione populus in circuitu montis existens pterritus ac pauore concussus steterat. pphetic umq spiritũ videntes deum in terrã: vt nouaz daret legem iteruz venturum: id quod eis accidit consideran-

Catholica expositio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

tibus: successorumque insufficientiam timentes. illico moysi dixere. Ultra non audiam vocem domini dei mei: et ignem hunc maximum amplius non videbo ne moriar. Idcirco volens ipsos moyses pro suis successoribus a simile visione tutos facere deum in hominis forma: et sicut propheta secundo aduentu appariturũ esse prophetizauit. Quamobrem prophetam de medio tui inquit. sicut me forma scz humana suscitabit tibi dñs deus tuus cũ nouã secundo dabit legem: iõ ipsũ audies. Cũ etiã hoc p te a deo in horeb postulatum sit: quando dixisti. Ultra non audiam vocem dñi mei. et reliqua. Quapropter dixit dñs ad moysen. bene locuti sunt. tunc enim in alia forma non sic incõpatibili. nam in hoĩs forma et ꝑpheta eis apparebo. vt ad nouã legẽ recipiendã habiliores reddanť. Dixit autẽ notanter hñ locuti sũt: quasi ipsi mysteriũ illud ꝑphetati eẽnt. nec dicatis populũ illũ talem spiritum ñ habere. scitis enĩ doctores thalmut dicere ancillam sup mari id vidisse qđ ab ezechiele filio buzi visũ non fuit. Si igitur femĩa ancilla tẽpore illo plꝰ ezechiele in ꝑphetia valuit a fortiori: et populus oĩs et hora illa precipue qua ad diuinum verbũ recipiendũ cũcti dispositi erant. Notanter quoque dixit. De gẽte tua et de medio tui: vt in ea gente diuinitatẽ humanitati cõiungi debere denotaret. Quare subsequenter ait. Qui aũt verba mea que loquetur in nomine meo audire noluerit. ego vltor existam. Postquam enim ne amplius in simili forma qua in mõte synai apparui eis: me ostenderẽ ipsimet petierunt. iõ veniens in hominis forma: humanitatẽque in gẽte sua assumẽs ille qui non credet: et verba mea que exierũt ex ore tal' venientis non audiuerit: ego vltor existam. Qđ qdem ab esaia sup allegato capitulo etiã habeť. quũ ait. Ecce deus vester vltione veniet. Cũ autem ipos ꝑphetã hũc interficere debere: in mente diuina preuisũ fuisset. ne a culpa se ab-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

soluere possent. causas ꝓpter quas ꝓpheta interficiendus
eēt; eis predicere voluit. que sunt qñ arrogãtia deprauat⁹:
ea q̄ deus non preceperat; eius nomine locutus fuerit. seu
ꝙ verba sua alienoꝝ deoꝝ̄ noīe dixerit. ⁊ cū prima causa
alio indigeret signo. subsequenter ait. Cūqꝫ dices in corde
tuo. Quomō sciemus verbū qđ nō locutus ē dñs. hoc ha
bebis signū. qđ in noīe dñi ꝓpheta dixerit. ⁊ nō euenerit.
hoc dñs nō ē locut⁹. Ex quo intelligit̄ ꝙ si ea que dei noīe
ꝓpheta dixerit euenerint: interficiēdus ñ eēt. ⁊ si talē inter
ficerent ꝓphetā: ab vltōe tutari nō possent. Qđ si verba ꝓ
phetie precedētia de augurib⁹ diuinatoribusqꝫ ꝓpter qd a
moyse dicta fuerint petetis. dico nēpe: vt ⁊ ꝑ precedentia
quēadmodū ⁊ per subsequentia ꝓphetie intellect⁹ clarius
ostēderet. Nā cū ne augures. ⁊ diuinatores: seu precãtato
res israel audirēt: ꝑ moysē plerisqꝫ ī locis leuitico maxime
monit⁹ fuisset: verba hec in loco isto ꝓtulit: vt aduerterent
ne ꝓphetā ꝑ ipsū hic descriptū in augurē ⁊ diuinatorē. sed
pro vero haberēt. aliter. n. reiteratio hec moysi necessaria ñ
erat. Quapropter ꝓphetiā de xp̄o iesu nazareno loq̄ ī quē
cūcta mysteria ī ipa ꝯtēta: absqꝫ dubio euacuata sūt. oīno fa
teri cogimur. Qđ qdē documētū ab aplis: q ꝑ sāctū spiritū
locuti sūt. clare habem⁹. dicūt. n. actuū. iij. Xp̄m verū mes-
syā fuisse oñdere volētes. moyses qdē dixit. Qm̄ ꝓphetam
suscitabit vobis dñs de⁹ vester đ frīb⁹ vr̄is tanqꝫ meipsuꝫ
audietis iuxta oīa: quecūqꝫ locut⁹ fuerit vobis. Erit auteꝫ
oīs aīa q̄ nō audiuerit ꝓphetā illuꝫ de plebe extermiabitur
Capi. quoqꝫ. vij. aiunt. moyses q dixit filijs isrl': prophetam
suscitabit vobis dñs de frīb⁹ vr̄is; tanqꝫ me ipm audietis.
Qđ aūt ipe ⁊ si hūana; sic ꝓphetatuꝫ fuit: apparuerit forma
in se diuinitatē haberet: q̄uis ꝑ cuncta testificet̄ euāgelia
volo tñ vt saltē vna ꝓuati ñ sitis. ¶ Que a vero euāgelista
iohāne. cap. xiiij. hr̄. asserit. n. ꝙ cuꝫ vn⁹ đ discipul' philipp⁹

Concordia cuꝫ euangelio

Apostolorum actus

Johannes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

nomine. vt ostenderet eis patrē: iesum interrogaret. respon dit ei. Tanto tpe vobiscum sū: ꝛ non cognouistis me phi- lippe. qui videt me: videt ꝛ patrē. quomō tu dicis. ostende nobis patrē. nō credis quia ego in patre: ꝛ pater in me est. verba que ego loquor vobis a meipō nō loquor. pater au tem in me manens ipe facit opera. Ipsum preterea dei no mine cuncta dixisse dictaqꝫ euenisse dubitare fatuū est: per quod interficiendum nō fuisse. sed tanqꝫ verū ꝓphetaꝫ hic ꝓmissum recipiendum: quēadmodum signa in ꝓphetia as signata nos docent: indubitate concludendum est. Pres aūt vestri ꝓphetiaꝫ non intelligentes. quā plurimiqꝫ preci pue principaliores ipam intelligere nolentes. christū ihesū in falsū prophetam: ipsum interficiendo: iudicauere: quo q- dem peccato ex dei vltione depopulatione vastati estis: in capiteqꝫ transmigrantium migrastis. Nolite igitur ꝛ vos il la perfidia adhuc ꝓ malo vestro perseuerare. sed veritati ꝓ bono assentiri: quod deus sua pietate vobis concedere non dedignetur.

Prophetia tertia

Hebrea littera.

e

Saias qui plus ceteris prophetis ꝺ messya predicauit capitulo. vij. inqt. Chinne habal ma hara veioledet ben vecarat scemo hima- nuel. hēma vduasc iochel ledahabato maos ba rah vbahor hattou chi heterē iedah hānahar maos barah vbahor hatou tehazeu haadama ascier atta caꝫ mippene

Latina littera.

scene melacheha. C Latine. Ecce halma concipit: ꝛ parit filium. ꝛ vocabit nomen eius hemmanuelem: butirū ꝛ mel cōmedet. sciens reprobare malū: ꝛ eligere bonum. quia an tequā sciat puer reprobare malū ꝛ eligere bonum: derelin quetur terra quā tu detestaris a facie duorum suorum re-

Judeorum expo- sitio

gum. C Hec ꝓphetia cū sup re acaꝫ duobus cum regibus rasi. s. et phacee ꝓlata sit a doctoribus vestris: vt a vero

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

detrahat intellectu: sūmopere laborat. ꝛ q̄zuis in aliqb⁹ co
acti veritati adhereāt: q̄ztum eorum intētū cōsequi possint
per presentē ꝓcessū deo volente vobis aperietur. ¶ Expo- Rabi salomon.
nitur nancꝫ a rabi salomone pro esaie filio ex quadā iuuen-
cula: quā in vxorē acceperat nascituro. de quo scripturam
infra testificari dicit per verba illa. ꝛ accessi ad ꝓphetissam
ꝛ cōcepit: ꝛ peperit filium. Aptat eniꝫ ipse ꝓphetiā quasi sic
sonaret. Ecce puella vxor mea cōcipiet pn̄ti anno qui ē q̄r
tus regni acaz et pariet filium: et spū̄ssanctus qui supueniet
in ea: vocabit nomen eius hemanuelem: vt denotet quo-
niam fortis noster nobiscum erit. Hoc quocꝫ signum a ꝓ-
pheta datum esse dicit. Erat enim puella que in vita sua nū
quā ꝓphetauit: et hac de causa: spū̄sſanctus supueniet ī ea
Quāobrem infra: et accessi ad ꝓphetissam: propheta inq̄t.
Nusq̄ꝫ enim ꝓphete vxorem: nisi ꝓphetauerit: ꝓphetissaꝫ
nuncupari inuenimus. Per clausulā vero illā: butirum et
mel comedet prophetam innuere voluisse ait. puerum hūc
eo tp̄e quo terra sua erit omni bono plena nascendum esse
quod quidē bonum erit quando reprobare malū et eligere
bonum sciet. vnde autē bonum hoc euenerit: terra duoruꝫ
regum obsessione deserta existente: causam assignans sub-
dit: quia antequā sciat puer reprobare malum: et eligere bo
num terrā acaz: ꝛ terra face a suis habitatoribus derelinq̄-
tur: eritcꝫ a facie duorum suorum regum rasi. f. ꝛ face deso
lata. eodem enim anno assiriorum rex ab acaz vocatus: vt
libero regum habet̄: cōtra rasim damascum ascendit: quem
interfecit: populumcꝫ suum cyrū captiū duxit: quo etiaꝫ an-
no oseas filius ela cōtra phaceā romelie filium coniurauit:
ꝛ insidias tetendit: ipsumcꝫ percussit: interfecitcꝫ anno reg
ni iothā. xx. qui regni acaz quartus erat. pro cuius expositi
onis confirmatiōe verba subsequētis capituli. videlicet. et
accessi ad prophetissā ꝛ cōcepit: et peperit filium. ꝛ reliqua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

Rabi salomon sic exponit. concepit et peperit filiū illum. scȝ quem ꝓphetissa emanuelem vocauerat: vt deus in ezechie auxilium eēt. Pater autē esaias accelera spolia detrahe: festina predare nomen eius nuncupauit: quod fecit: vt punitionem que sup̄ rasi et romelie filio: regnum domus dauid euellere cupientibus: de ꝓximo ventura erat: denotaret q̄rum vna scȝ rasis: vt dictum est p̄ manus assiriorum regis eodem anno venit. alteram vero sic fuisse ait. Nā postq̄ȝ ab osea phaceas interfectus fuit: contra oseam ipsum salmandasar assyriorūȝ rex ascendit. cui⁹ seruus ac tributarius oseas effectus ē: spoliaqȝ q̄ plurima a samaria secum traxit: q̄re scripturaȝ subdidisse ait. quia antequā sciat puer vocare patrē suum: et matrē suam auferet̄ fortitudo damasci: et spolia sammarie coram rege assirioꝝ que omnia anno regni acaȝ quarto fuisse asserit.

Cōfutatō ipsoꝝ

¶ Quantum autem: preterq̄ȝ terminorum accomodatione: verba huius rabi veritati consona sint. sibiqȝ inuicem correspondeant: recte consideranti facillime patere potest nam id quod de Esaie vxore filioqȝ ex ea nasciturо dicit: quemadmodū rabi dauid ait: consonum rationi non est. si enim de ꝓphete vxore scriptura locuta eēt. ¶ Ecce prophetissa sicut et infra capitulo. viij. et accessi ad prophetissā: nō autem halma dixisset. cunqȝ etiam codeȝ capitulo de hemanuele iterum mentio fit: cum dicitur. et erit extentio alarum eius plenitudo latitudinis terre tue hemanuel: de filio prophete intelligi minime potest. Non enim terra iude ab esaie filio dominabatur. Quodqȝ signum acaȝ p̄ prophetaȝ datum: aduentus spiritussancti in esaie vxorem fuerit: prout ipse asserit: a veritate nempe longinquum est. Nam dicente propheta ad acaȝ: pete tibi signum in profundum inferni. siue in excelsum supra: dando postmodum ipse illi sig

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

num non dubitatur quod simile huic minimum non dedisset. Deniqz cum seder olam auctoritate probare nititur: regni acaz anno quarto omnia predicta consumata fuisse: inuanũ laborat. Non enim potest id per historias sacre scripture probare. cum ex eo nulla in eis mentio fiat. et quãuis de rasys per assyriorum regem destructione: que vt historie narrant immediate post secuta est dictum suum locum haberet. nullum tamen de phacee fundamentum habet veritatis. Naz phacea ab osea interfecto: ipsius osee regnum rationabiliter incobare debuit. Quarto autem reguz. decimoseptimo inuenitur ipsuz duodecimo regni acaz regnare cepisse. vnde id quarto anno acaz: prout ipse affirmat esse non potuit et quum ex sammarie spolijs hoc confirmare vult: asserens illam quarto regni acaz expoliatam esse: absqz dubio nihil dicit. Dictum enim suuz ab historijs non parum discrepat que summariã nono regni osee expoliatam fuisse narrant. qui quidem annus. vt Reguz quarto habetur capitulo decimo octauo. quartus ezechie regni fuit. illo autem interim oseas tributarius salmandasar tantummodo fuit. ¶ Recitat insuper rabi Salomon aliquorum opinionem dicentiuz prophetiam pro ezachia filio acaz dictam fuisse. quam quidem reprobat: asserens ezechiam antequam regnare cepisset fuisse etatis annorum nouem: quod ex regum quarto hoc modo colligit. Nam acaz annis regnauit sedecim. Ezechias vero cum regnare cepit etatis annorum vigintiquinqz erat. Hec autem ratio. et si horum opinio vera non sit: ad ipsam confutandum sufficiens non est. Sequitur enim ex ea hoc impossibile quod acaz etatis annorum vndecim ezechiam generasset. Nã vt regũ q̃rto habet etatis annorum viginti acaz regnare cepit. annisqz sedecim in regno permãsit ex quibus suã vitã trigesimũsextum annũ non pertransisse

Aliquorum expositio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

colligit. et ezechia: vt ibidem habet annorum vigintiquinque regnare cepit. vnde vt scripture verificentur ezechiam post mortem patris antequã regnare cepisset: aliquibus stetisse annis dicere cõuenientius est. Et pro opinionis illorum cõfutatione sufficere dico ezechiam tpe quo prophetia dicta fuit natum eẽ illorumque regum destructiõis tempore etate pfecta existere: qua reprobare malũ et eligere bonum: absque dubio sciebat. qđ ex eo quia vigesimoquinto anno regnare cepit: satis patet. quapropter pphetia de ipso loqui minime potest. ¶Habetis insuper super hac prophetia rabi

Rabi dauid

dauid expositionẽ qui verum eius sẽsum sepelire cupiẽs dicit dictionẽ illã halmã virginem: sicut xpiani volunt minime significare. sed puellam seu virgo seu corrupta sit pro quo salomonis verba prouerbiorum. xxx. exẽplo ducit. dicentia dereh geuer behalma. que viam viri in adolescentia latina traductione sonant. vbi halma pro corrupta intelligi dicit. puer quoque paucorum annorum helem nuncupatur. habemus enĩ ben mi ze halelẽ. latine cuius filius sit iste adolescens. Samuelis. xvij. cũ ergo puella paucorum annorum hec esset. ideo ipsam halma nomine propheta vocauit. quam quidem adolescẽtulã vxorẽ fuisse acaz rabi dauid affirmat. nõ autẽ esaye p rationes supra cõtra rabi salomonem allegatas vnde hanc sequẽs opinionẽ: dictionẽ illã: hara: latine concipit: pro presenti tpe accipit: ac si diceret: ecce puella hec nunc pregnans pariet filium: et vocabit nomen eius ipsamet hemanuelem. erat enim ipsorum mos vt matres nomina filijs imponerent. dicitque: et vocabit imperatiue. nam propheta imperabat ei. vt nomen eius sic vocaret: quoniam a die natalis eius pax dñi vobiscũ erit. signum autẽ acaz datum hoc erit: quia butirũ: et mel comedet: quasi dicat quod immediate natus sua scientia butirum et mel comedet: omneque dulce in eius os approximatũ libenti animo aperto ore ac-

cipiet. si vero cibus malus erit: ipsum abhorrebit: osque suum claudet et repellet eum quo modo dictionem illam ledabato: latine sciens et superiori particule: et subsequenti seruire dicit butirum. n. et mel comedet: quia sciet: reprobabitque malum: et eliget bonum: similiter quia sciet. ¶ Hunc autem puerum ezechiam fore inquit: dicere minime possumus. cum ipse patre regnare incoante: etatis annorum nouem esset: prophetiaque illo regnante prolata fuerit. nec puella mater fuit ezechie: cum ipsa tempore quo prophetia dicta fuit: puella non esset. Sed adulta. Christianis autem qui pro maria: et ihesu prophetiam dictam fuisse volunt. cum ipsius prophetie proposito seu materia respondendum est. timebat enim acaz hierusalem ab illis duobus regibus contra ipsum venientibus captionem. prophetaque id non euenire sibi pronunciauit. de quo: vt verbis suis fidem prestaret: ei signum dedit. Si igitur rem quam ipsi dicunt: illud signum denotaret. cum post se quadrigentis annis: et vltra appariturum esset. quid ad propositum memoris acaz valuisset. quo modoque ex eo confortari poterat. Particulam tamen illam: quia antequam sciat puer reprobare malum: et eligere bonum: patris auctoritate ¶ Sic exponit. scilicet quod antequam datum signum appareat: reges isti a te recedent: derelinquetur enim terra israhel a facie ipsorum. quia ab ea recessuri erunt: et ne ipsorum reuersionem ciuitatisque captionem post illud timeret: propheta illi signum dedit. vt in instanti: quo signum in puero verificatum videret: tutus esset: ac certus quod quemadmodum signum hoc: de ipsorum ante pueri natiuitatem recessu verificatum vidit: sic etiam quod nunquam ipsi hierusalem caperent: verificaretur dixit autem notanter a facie duorum suorum regum: cum illi hierusalem reges non essent: Sed damasci: et sammarie quoniam ipsius reges se esse proposuerunt. qua quidem ex-

Pater rabi dauid.

Approbatio patris

Confutatio rabi dauid.

positione pater rabi dauid catholice locutus est. ¶ Ipse autem expositione sua praue ꝛ dolose ꝓcedit. Nam cõtra primã eius partem cuncta loca: quibus in sacra scriptura: hic terminus halma reperitur: insurgunt. quem nunquam: nisi virginibus impositum fuisse inuenimus. dicitur enĩ Genesi. xxiiij. pro ribecha: Seruo abrahe apud fonteȝ orante: vehaieda hahalma haioȝet liscou. Latine. et erit puella: q̃ egredietur ad auriendã aquam. quam quidem virgineȝ eẽ ꝑ ipsammet scripturam habemus: de ea paulo ante dicẽtẽ: puella decora nimis virgoq; pulcherrima: et incognita viro: ꝛ ꝑ cõpotum a doctoribus vestris factum: ipsam etatis annorũ quattuor: tunc fuisse scitis. Exodi quoq; secundo super moysi sorore: dictum inuenitur: vathelech hahalma vatticra et em haialed. Latine. ꝛ perrexit puella: ꝛ vocauit matrem pueri. quã etiã virginem paucorũ annorum eẽ vos nõ latere scio. Non enim a matre sua sic sola loco illo aliter derelicta fuisset. inuenimus insuper terminũ hũc: quẽ admodũ ipẽ rabi dauid exemplo ducit: adolescẽtulo virgini imponi: regum primo capitulo. xvij. ben mi ȝe hahelem. Latine. Filius cuius est iste adolescens: saulo de dauid abner interrogantem: qui talis erat etatis: vt pater inunctionis hora samueli visis alijs fratribus: an alios haberet filios interrogãti: adhuc reliquus est paruulus: de eo respõderet. Ad ꝓuerbiorum aũt exempluȝ ꝑ ipsũ allegatũ: q̃uis verba salomonis ibi aliud q̃ littera ostẽdit significare intẽdant. ne tamẽ a sensu littere: vt pollicitus sum recedere videar dico: ꝓut vos non latet: dictionẽ illã duplicẽ significatũ loco illo habere posse. Nam ꝛ ꝓ mundo ꝛ pro adolescẽtula indifferenter stat. Cum ergo salomon pro aliquo secreto intento: vnicuiq; illoꝝ triũ suũ naturalẽ locũ: ibi assignare videat aquile. s. celũ: colubri vero petram: ꝛ naui mediũ

maris. sic et homini tãq̃ suũ naturalẽ locũ assignauit mundũ qđ de terra intelligitur. Quãobrem beat⁹ hieronimus in adolescentia transtulit. sed dato ꝙ ꝑ puella seu adolescẽtula id dixerit. cui dubiũ ꝙ magis de virgine q̃ȝ de corrupta intelligi debeat: cũ semp vt visum ẽ talis terminus in sacra scriptura: tantuȝ virginibus attribuat̃. Ex modo quoqȝ sacre scripture loquendi sup ribecha balmain virginẽ proprie significare colligit̃. Ter enim de ipa loco illo mẽtioneȝ fieri videmus. Nam seruo abrahe iuxta puteũ orante inqt Igitur puella cui dixero: inclina hidriã tuam: vt bibam. vbi nabara noĩe ipsam appellauit. ea deinde ad puteũ veniẽte. et nabara .i. puella ⁊ betula .i. virgo a sacra scriptura nuncupatur: dicente: vehanabara touat marre meod betula ve isc lo iedaba. Latine. puella decora nimis virgo ⁊ incognita viro. Deniqȝ seruo ipso parẽtibus ribecche historiã recitante: ipsam balmam nomine vocauit: cum dixit. vehaia habalma haiozet liscou. Latine: et erit virgo que egrediẽt ad auriendam aquam. Cum igitur hoc nomine balme ipsã vltimo appellet ꝙ in eo: et nabara: et betula includantur: necessario sequi videtur: precipue cum nomina hec quodã modo synonima apud hebraicã linguaȝ dici possint. Sicut enim nomen betule illico violata amittit. sic ⁊ duo alia nabara scȝ et balma: nomina amittere vidẽt. ⁊ cõfirmat̃ ratio hec: qꝛ nõ vidẽt ꝙ nomẽ hoc betula: magis ꝓprie q̃ȝ duo alia nomina: nabara. s. et balma: virginẽ significet. Postq̃ȝ eni noĩe betule sacra scriptura ribechã vocauit: ⁊ incognita viro imediate seq̃t̃. si ergo betula ṽginẽ significaret ꝓpe clausula illa: et incognita viro: sup̄flua fuisset: et sacrã scripturã nugatoȝ facere viderẽt qđ ẽ absurdũ dicere: et hinc est ꝙ aliq rabi vr̃i dicũt signũ ĩ ꝓphetia datũ balme ꝯceptõȝ: qđ qdem nature repugnat fuisse. Hãc insuper balmam ab

aliis priuilegiatam esse scriptura innuit. ipsam enim in anti-
qs vestris codicibus: aliter aliis: tabamin signatam reperi.
duo enim et prima. s. littera vnum et vltima aliud tabamin
habet. ex quibus sic clauditur: vt ipsaz semper clausaz & vir
ginem esse demonstrarent. alterum quoqz istorum tabamin
reuiah nuncupatum contra regulam hic positum inuenitur
Scitis enim tabam id ex sui proprietate puncti virtutem
habere: ita q̄ ea dictione qua ponitur legentẽ firmari cogit
cum autem de virtute sermonis sic esse non deberet q̄ a-
pud halmam punctus poneretur: non dubitatur quoniã vt
firmam semperqz immaculatam virginem per ipsam osten-
deret. illud sacra scriptura fecerit. Quamobrem a septuagi
ta doctissimis interpretibus merito virgo translatum fuit.
¶ Ad secundam vero partem cum rabi dauid ait. Puel-
lam hanc vxorez fuisse acaz. dico q̄ pro hoc. ecce vxor tua
seu ecce regina: & non ecce habalma ꝓpheta dixisset. Pro
verificatione insuper sui dicti super ea dictione cõcipit: quã
pro presenti accipit tempore: ecce halma ista pregnans: ꝓ-
pheta dicere debuisset. de filio quoqz illo tunc nascituro post
suam natiuitatem mentionẽ fecisset. q̄ si infra capitulo. viii
prout ipse ait: de eo memoriam fieri dicetis: ex ea parte: et
erit extensio alarum eius: implens latitudinez terre tue he
manuel: & ex illa paulopost clausula dicente: quia nobiscuz
deus: hebraice chi hemanuel. dico q̄ quãuis de eodez he
manuele: de quo hic loquitur: ibi scriptura intelligat: cuius
causa domus dauid euellenda: nec hierusalem destruenda
erat: non tamen de filio illo tunc nato. sicut ipse ait. verifica
ri potest: non enim hierusalem: & ezechiam de manu assyrio
rum regis per aliud quã propter dei zelum: et propter da-
uid ab esaya tutos fieri videmus. scriptura ibi dicente. pro
tegam vrbem hanc: & saluabo eam propter me: & propter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

dauid seruum meum. ex quo sequitur quod non propter filium illum tunc natum: id esse debebat. Cumque etiam dicit quod a die natalis eius erit pax domini cum eis. dictum istud pro tempore illo verificari minime potest. nunquam enim ab eo tempore vsque ad iude captiuationem: que vt quarto regum colligitur. parum post secuta est absque tribulatione permanserunt. Demum peruersioni prophetie a vero sensu rabi dauid sic vacauit: vt signum per prophetam in ipsa datum quia butirum: et mel comedet: fore dicere deduceretur: quod signum considerato prophete loquendi modo dicentis. pete tibi signum a domino deo tuo in profundum inferni: siue in excelsum supra: absque dubio nullum esset. Non enim verisimile videtur: pro tali minimo signo: prophetam tanta dixisse: sue autem contra christianos rationi: per veram infra dicendam expositionem: vt recte intelligenti patebit: sufficienter respondetur. ipsum quoque in residuo prophetie cum christo ihesu et veritate: quamuis non voluntarie loqui manifestabitur. Est et insuper vestrorum quorundam opinio: quemadmodum rabi salomon testatur proprium signum in prophetia datum esse halme conceptionem quam quidem ipse approbat dicens hac cum opinione veritatem existere

¶ Ego quidem vt ad veram prophetie expositionem pergam: quedam vobis preponere habeo. quibus vna cum processus prophetie consideratione: bona que promisi: dei auxilio exoluam. Certum est enim quod signum datam acaz: promissioni sibi facte de illorum duorum regum a se recessu rationabiliter correspondere debuisset. hoc est quod apparente signo: reges ab eo recedere deberent: quo fundamento nititur rabi dauid contra christianos venire. Id autem nec ipse: nec alii vestri recte aptare possunt. cum: quemadmodum ex verbis patris rabi dauid habetur: signum tunc apparitu

Catholica expositio.

rum nõ esset: immo p illorũ duorum regũ recessũ: debebat
acaz de mysterio in pphetia contento certitudinez habere.
Sicut.n.dictũ illud de recessu regum verificatũ videbat.
Sic q mysterium in pphetia contentum: omnino verifica-
ret. certus esset: et si mysterium illud: regum recessus: cau-
sa esse debebat. Terminum quoqz hunc balmã mulieri cor
rupte: sicut visum est: nunqz in sacra scriptura imponi cõce-
di debet. Et per rationes supra dictas balmã virginẽ pro-
prie significare: necnon et istam balmã predicto priuilegio
ab alijs priuilegiatam eẽ. Et q miraculosum signum p pro
phetiam datuz. sit magnum mysterium cõceptionis balme:
put vestri dicũt: et de spiritusancto: pro q̃ vocabit nomẽ ei9
emanuelem.i.nobiscum deus. sicut rabi salomõ ait. ipsa bea
ta cognoscente in se diuinitatem humanitati coniunctã cõ-
tinere. demũ cum historia hec de horum duorum regũ cõ-
tra acaz aduentu regũ quarto capitulo.xvij.prius recitata
sit. vbi nulla de tali mysterio memoria habetur: reiteratõnẽ
hanc hac cũ addictione: hic nõ nisi huius mysterij causa ab
esaia fieri credendũ est. Quibus stantibus dico: quemad-
modum ex prophetie verbis apparet: illorum duoꝝ reguz
intentionẽ fuisse domũ dauid ,psus euellere: propheta di-
cente eo q cõsiliũ inierit cõtra te siria in malũ: et effraim: et
filius rumelie dicẽtes. ascendamus ad iudã: et suscitem9 eũ
et euellemus eum ad nos: et ponamus regem in medio ei9
filium tabal. quod cum dei voluntas non esset: eo quia de
semine illo christus ihesus oriturus erat. licet acaz sua in-
credulitate ad deum recursum habere noluisset. voluit de-
us ipse q ab illis regibus nõ destrueretur ipsum certificare
quare inquit: noli timere: et cor tuum non formidet: a dua-
bus caudis thitionũ et reliqua. Nam contra te mea ex vo
luntate vim non habebunt. et vos quidẽ non ignorare scio

dictiones illas: ben tabal. ꝑut etiam rabi salomon ait scḋm
earum propriam ethimologiam: filiũ nõ bonum significare.
hebraice enim ben. latine filius. tab vero bonus. al equidẽ
non. vnde ben tab al hebraice. idem latine significant ꝙ fi-
lium non bonum. quia ergo deus gloriosus filium suuz ibe
suz qui est omne bonum eternum regem in hierusalem po-
nere intendebat. de quo ad eundem propositum infra capi
tulo. viij. ꝓpheta iterum mentionem faciens inqt. paruulus
enim natus est nobis: ⁊ filius datus est nobis: ⁊ factus est
principatus sup̱ humerum eius: ⁊ vocabitur nomen eiꝰ ad
mirabilis consiliarius: deus fortis: pater eternus: princeps
pacis. Jdeo quem ipsi elegerant: non bonum nominauit.
vbi ĩmediate ꝓpheta subdit. lemarbe hāmisra vlscalom en
chez. Latine. multitudinis imperij: ⁊ pacis nõ est finis: et
lram dictioni prime. lemarbe. que mem rotunda apud vos
nuncupatur: contra regulam grammaticalẽ vestram ibi ipo
nitur. quod quidem mysterium eternitati imperij vestri re-
cte attribuunt. per verba prophete immediate sequẽtia: vt
confirmet illud: ⁊ corroboret in iudicio ⁊ iusticia a modo
vsqꝫ in sempiternũ. Q̃uis ipsi ꝓphetaz de ezechia loqui di-
cãt. q̊ꝝ falsitas ex eo patet; qꝛ hec ꝑpetuitas in ezechie im-
perio visa nõ est. Bene autẽ in xp̃o iesu. vt scripture oẽs te
stanẽ: ⁊ experientia docet: verificatũ videmus. quod quidẽ
vt propheta inqt; zelus dñi exercituum fecit: vt mundũ sal-
uaret. ne autẽ suã liberationẽ alteri q̃ꝫ deo acaz attribueret
monuit ipsum p̱ prophetã. vt supet hoc signuz aliqḋ ab eo
peteret; dicentem. pete tibi signum a dño deo tuo vbi con-
sequẽter ait. in ꝓfundum inferni: siue in excelsum supra; vt
per ipsum signi sibi dandi magnitudinẽ animaduerteret: co
gnosceretqꝫ signum illud tunc appariturũ nõ esse. Ad que
verba iniquus acaz illorum duoꝝ regum timore tanquam

bonus: non petam: et non tentabo dominū. respōdit. Propheta autem qui: vt rabi dauid ait: cor suū non ignorabat cepit dicere: audite ergo domus dauid. nunquid parum vobis molestos esse hominibus: quia molesti estis et deo meo quasi dicat: eadem cum deo: que cum hominibus facitis: ostenditis enim vos bonos nolentes signum petere: putātes ipsum animum vestrum ignorare: quia ne ei gloriā detis id facitis: propter hoc dabit dominus ipse vobis signū vobis inuitis. Notanter autē dixit: domus dauid: vt acaz nequitiam denotaret. ita quod proprio nomine vocari nō mereretur: ac etiam vt signi gloria non sibi: sed dauid attribui manifestaret. quod quidem signum illorum regū recessus quemadmodum per primum suppositum patet: causa erat et si tunc appariturum merito non esset. Certum est enim quod cum acaz signum petere noluerit: aliquod paruū signū tunc appariturum sibi dare: prophetam non decebat. Sed tale quod celi altitudinem inferniqꝫ profunditatem excederet. Sicut per superiora de mente patris rabi dauid sufficienter elicitur. et ex hijs rabi dauid contra christianos obiectioni perfecte respondetur. Mysterij autem ac signi magnitudinem explicans. propheta inquit. Ecce balma. id est virgo et non corrupta: vt per secundum patet suppositum Concipit id est concipiet in futurum: quemadmodum rabi salomon ait. Similiter et parit pro pariet filium: quem ipsa virgo per spiritussancti aduentum vocabit emanuelem. immediate enim cognoscet deum in vtero habere. que omnia magni signi: et miraculosi fundamentū sunt. vt per tertium patet suppositum. Butirum et mel comedet: quia sciet reprobare malū et eligere bonum. hoc ad suam vltimam perfectionem magis diuinam quā humanā denotandā: propheta dixit. Naz a sua natiuitate gratia et virtute repletus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

erit. ¶ Quia añquã sciat puer reprobare malũ ⁊ eligere bonum: derelinquetur terea a facie duoꝝ suorum regum. hoc totum. sicut rabi dauid de mente patris exponit: intelligendum ẽ: videlicet ꝙ ante signi aduentum: reges isti: qui regnum hierusalem suũ esse putabant: recedẽt abs te. ex quo signum tũc appariturum nõ esse apte videtur. Historiã igitur hanc hic ab esaia recitatam esse. ex hijs sequitur. vt mysterium hoc magnum messie quemadmodũ ⁊ quartum denotat suppositũ: reuelaretur: quod ꝑ subsequẽtia verba dicentia. Adducet dñs super te ⁊ super populum tuum: ⁊ super domũ patris tui: dies qui non fuerunt a diebus seperationis efraim a iuda non parum confirmatur. Ex hijs enim mirabilia que in prophetie consumatione appariturа erãt: que tpe acaz visa minime fuere: denotantur. ¶ Prophetiã autẽ in ihesu christo nazareno: qui de domo dauid ortus fuit verificatã fuisse: per euangelia nobis apte manifestatur. Concordia cũ euangelio. ¶ Testatur enim lucas capi. primo dicens. Missus est angelus gabriel a deo in ciuitatẽ galilee: cui nomen nazareth ad virginem desponsatam viro: cui nomen erat ioseph de domo dauid ⁊ nomen virginis maria. et ingressus angelus ad eã dixit. Aue maria gratia plena dñs tecum: benedicta tu in mulieribus: que cũ audisset turbata est in sermone eiꝰ ⁊ cogitabat qualis esset ista salutatio. ⁊ ait angelus ei. ne timeas maria: inuenisti enim gratiam apud deum. Ecce concipies in vtero: ⁊ paries filium: ⁊ vocabis nomen eius ihesum: et hic erit magnus ⁊ filius altissimi vocabit̃: ⁊ dabit illi dominus deus sedẽ patris eius. ¶ Et matheus virginis conceptionẽ iesu christiq̃ natiuitatẽ capi. ꝑmo recitãs inq̄t Cum eẽt desponsata mater ihesu maria ioseph anteq̃ conuenirent: inuenta est in vtero habẽs de spũsancto. Joseph autẽ vir suus cum eẽt iustus: ⁊ nollet eam traducere. voluit occulte eam dimittere. hec autẽ eo cogitante. ecce ange-

Lucas.

Matheus.

lus domini apparuit in somnis ioseph dicēs: ioseph fili da
uid noli timere accipere mariā coniugem tuam. qd enim in
ea natum est; de spiritusancto est. pariet autem filium. et vo
cabis nomē eius ihesū. ipse enim saluū faciet populū suū a pec
catis eorum. hoc autem totū factū ē. vt ipleret qd dictū est a
deo per prophetam dicentem. Ecce virgo in vtero habe
bit: et pariet filium: et vocabitur nomen eius hemanuel. quod
si dicetis ipsum ihesum et nō hemanuelem vocatum esse.
dico hoc nomen ihesu angeli precepto sibi ipositum fuisse:
vt cause finalis aduentus eius p ipsum notificaretur. quia
scilicet p mūdi salute: ihesua. n. hebraice: latine salus: a ma
tre autem sua maria: p spiritussancti aduentum suo nomine
essentiali vocatus fuit hemanuel: quēadmodum per pro
phetam predictum fuit. Quāobrem ipsa beata gratias egit
altissimo: et inqt: magnificat anima mea dominum: et exulta
uit spiritus meus in deo salutari meo. et reliqua. hijs ver
bis concludendo: suscepit israhel puerum suum memorari
misericordie sue. Postquā igitur in christo ihesu nazare
no: mariaq eius matre pphetiam verificatam videtis. cur
in perfidia vestrorum patrum adhuc permanetis: nolentes
veritati assentiri. quippe aliunde procedere minime potest:
nisi a duritate cordis vestri: quā deus sua clemētia a vobis
remouere digneт: iplēs pphetiaз ezechielis. xi. dicētē: et au
ferā cor lapideū d carne eorum. et dabo eis cor carneum.

Prophetia quarta.

Item Esaias capitu. xi. inquit. Veiaza ho
ter migezaph iscai ventzer misce rascau ifre:
venaha halau ruah adonai ruah hochma
vbina ruah heza ugbura ruah dahad vei
rad adonai. vehariho deirad adonai lo lemarre henau is
cpot velo lemescmau ozenau iohihac. vescafat hezedech
dalliz vehohihac hemiscor lahan ve arez vehica erez hesce

Hebrea littera.

i

uet piu vbrubac ſeſadau iamit raſcab. vebaia zedecb ezor modnau vebaemuna ezor balazau. vegar zeeu bim cbeueſ venamer bim gedi irbaz vebegel vcfir vmbri iacbdau venabar caton mobeg bam. vſara vadou tirbena iabdau irbezu ialdebem vearie cabacar iobal teuen. veſcibaſcab ionec bal bur paten vebal meorat ziſboni gamul iado bada lo iarebu velo iaſcbidu bebol bar codſci cbi malea baarez deba ⁊ adonai camaiz laiā mebaſſym. vebaia baion babu ſcoreſc iſcai aſcer bomed lenes bāmim elau goim idroſcu vebaia menubado cauod Vebaia baiom babu ioſipb adonai ſcenit iado licnot ⁊ ſcear bāmo aſcer iſcaer meaſcurvmi mizraim vmipadros vmicuſe vmebelam vmiſcinbar vmebamat vmeiie baiaz. venaſa nes lagoim veaſapb nidbe iſrl' vmfuzot iebuda iecabez mearbab canfot baarez. veſara cbinat effraī vezorere iebuda iccaretu effrai lo iazor ⁊ iebuda veiebebuda io laſor ⁊ effraī. ¶ Latie. ⁊ egredieť virga de ſtirpe ieſſe ⁊ flos ð radicibꝰ eiꝰ creſcet ⁊ regeſcet ſup eū ſpūſ dñi: ſpūs ſapiē: ⁊ ītellectꝰ. ſpūs ꝯſilij ⁊ fortitudīs: ſpūs ſapie ⁊ tīorris dñi ⁊ odoratꝰ eiꝰ ī timorē dñi: ñ ſcðz viſionē oculorū ſuoꝝ iudicabit: neqꝫ ſcðm auditū auriū ſuaꝝ arguet: ⁊ iudicabit ī iuſtitia paupes: ⁊ arguet ī eqtate ꝓ māſuetis terre: ⁊ percutiet terram ſceptro oris ſui: ⁊ ſpiritu labioꝝ ſuorū interficiet impium: ⁊ erit iuſticia cingulū lumborū eius: ⁊ fides cintoriū renū eiꝰ: ⁊ babitabit lupus cū aguo: ⁊ pardus cū edo accūbabit. et vitulus ⁊ catulꝰ: ⁊ bos ſimul morabūť: ⁊ puer paruulꝰ mīabit eos: ⁊ vacca ⁊ vrſus paſceńť ſil' accūbabūt filij eoꝝ: ⁊ leo q̄ſi bos ꝯmedet paleā: ⁊ ðlectabiť īfās ab vbere ſup foramīa aſpidis: ⁊ ī cauerna reguli q ablactatꝰ fuerit: manuz ſuā mittet. ñ nocebūt: ⁊ nō occidēt ī vniuerſo mōte ſancto meo: qr repleta eſt terra ſcientia dñi ſicut aque mari coperiētes. ⁊ erit in die illa radix ieſſe: qui ſtat in ſignū ppl'oꝝ ipm gētes q̄rēt: ⁊ erit ſepulcꝝ eiꝰ glioſū

Latina littera.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

Et erit in die illa qua adijciet dñs secundo manũ suam ad possidendũ residuum populi sui: quod relinquet ab assirijs et ab egypto et a phedros et ab ethiopia: et ab elam: et a sennabar: et ab emat: et ab insulis maris: et leuabit signum i nationes: et congregabit ꝓfugos israhel: et dispersos iuda colliget a quattuor plagis terre: et auferet zelus efraim: et hostes iuda peribũt: efraim non emulabit: iudam et iudas non pugnabit contra efraim. ¶ Hec prophetia a doctorib⁹ vestris pro eo quod de collectione vestra: decẽq3 tribubus in ipsa mẽtio fit. pro messia per vos expectato exponitur. vos aũt si eorum dicta pfecte considerabitis: iudicabitis ex illis proprium prophetie intellectum: et si non ex propria volũtate: necessario concludi. ¶ Exponitur enim primo a rabi salomone qui cũ superiori proposito sanchedrib contra hierusalem ezechie tpe cõtigua sit. dicit ipsam sic intelligi debere: q si quis diceret: esto q ob ezechie merita iuda ꝯ regis assyrioꝝ manu saluus effectus sit: quid de decem tribubus quas in bailach: et abor: et iuxta fluuium gozan transtulit: quarum memoria fortassis amplius non erit. respondetur quippe per hanc prophetiam memoriã eorũ haberi. veniet enim messyas et ipas cũ alijs redimet. hũc autem messyam dicit non scdm visionẽ oculorum suoꝝ. sed diuina scientia in eo existente bonos a malis discernere iudicareq3 debere qui qdem etiam peccatores terre sceptro oris sui pcutiet. sed iusti sicut cingulũ lumbis circũdabũt ipsum: sibiq3 adherentes erunt. Particulã vero illã: radix yesse qui stat in signum populorum: ipm gentes querent. sic exponit q populi vt ad ipm coadunent signũ leuabunt. Cum aũt inqt propheta: et erit in die illa: adijciet dñs secundo manum suam dicit respectu prime egypti liberatõis: in qua miracula multa faciendo deus manum suam imposuit. hanc scdam nuncupari. Non. n. in babylonis liberatione deum id fecisse in-

Hebreorum expositio

Rabi salomon.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

uenitur. clausulā quoqꝫ illam: et ab insulis maris: romanis quos filios esau appellat: attribuit: et leuabit signū in nationes. s. crucē qua profugos israhel congregabit. et auferet zelus effraim. per hanc particulā dicit: prophetam significare velle inter messiam filiū ioseph: et messiam filium dauid inuidiam regni tunc non esse. ¶ Exponitur adhuc prophetia a rabi dauid. cum re sanchedrib ipsam colligando sic. nolite admirari super miraculo magno hoc tēpore ezechie facto de assirioꝝ exercit⁹ ruina sic momentanee facta. fiet enim diebus messie captiuationum israel collectione. mai⁹ hoc longe magis. qui quidem messias rex huius progeniei erit. dixit autem propheta: d radice iesse: eo quia ex ipso pmus rex dauid. s. egressus est. Et odoratus eius in timorē domini: dixit vt denotaret messiam odoratu: qui leuis sensus est: bonos a malis discernere debere: quasi diceret leui aspectu sup pticula vo illā: et percutiet terrā virga oris ei⁹ dicit ꝙ messias: peccatores terre: terramqꝫ blasphemabit. et suum dictum affirmabitur. illā vero: et erit iustitia cingulum lumborum eius: p iustitia fideqꝫ quibus messias indutus erit: exponit. super ea quidem parte ⁊ habitabit lupus cum agno: et reliqua. qua rabi salomon nihil ait. ipse quorūdam opinionē redarguens p hanc pphetiam volentiū animalia: messie tpe esse a sui natura mutanda: nec non et aliorum prophetiam exemplariter loqui dicentiū. inquit ipsam de propriis in ea recitatis animalibus intelligere: que i terris israhel dhitaxat: nocere non poterunt. propheta dicente non nocebunt: ⁊ non occident in vniuerso mōte sācto meo ⁊ huius ratio erit: quia repleta erit tota terra scientia dñi. ipsis eni dei mandata custodientibus animalia bruta: ⁊ praua eis nec eorum bestiis nocere poterunt. Partē quoqꝫ illam dicentem: in die illa radix iesse. qui stat in signuꝫ populorum ipsum gentes querēt: et erit sepulchrū eius gloriosū

Rabi dauid

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

sic exponit. ille. n. qui de radice iesse egrediet: p quo ꝛ flos
ð radice eius ascēdet dixit. qui qdē. sicut rabi ionathan ait
filius filij iesse. i. filius dauid nuncupabit qui etiā die cōgre
gationis captiuitatū israel in signū populoꝝ stabit: ip suꝫ gē
tes querent. sicut enim in hoste vexillū in signuꝫ geritur: vt
illud exercitus omnis sequatur. sic ꝛ gentes oēs: vt ei⁹ mā
data obseruēt: messiam querent: sequenturq;. Quāobrem pa
cifice sibi cunctis seruientibus regnabit. vult itaq; rabi da-
uid clausulā illā. ꝛ erit sepulchrū eius gloriosū pro pace ho
nore: tranqllitateq; messie tpe vigētibus dictā fuisse. Par
tem autē illā: adijciet dn̄s secundo manū suā. ꝛ reliqua: ad
primā egypti. sicut rabi salomon refert. non tamen eadem si
militudine. Sed adijciet dicit secundo totū israhel: vt in e-
gipto fecit: redimendo: quod quidem babilonis collectiōe
minime fuit. in ea enim decem tribus collecte non fuerūt
super clausula vero illa: Et leuabit signum in nationes di-
cit q quasi deus leuaret in nationibus signum: quo mediā
te omnes ipsum videre venirent. sic cuncte gentes de suis
terris: vt hierusalem honorifice reuertantur: israhel mittēt
quo tpe: omnium ipoꝝ congregatione facta: inuidia regni
q; zelus inter iudam ꝛ effraim de toto auferetur. ¶ Cōtra
quas expositiones: cum maior earum pars: vt dixi: ad ve-
ritatē tendat: solito more non procedā. Sed quicqd in eis
falsi continetur p verā dei auxilio detegetur expositionem
quam qdem cum rabi dauid agrediens. dico q cuꝫ sanche
drib mysterio pphetia contigua sit. vbi miraculum grande
totius exercitus sui occisionis nocte vna visum fuit. christi
mysterium: quod maius illo sine comparatione erat apud
illud per prophetā deus prenunciare voluit. quasi diceret
nolite super miraculo hoc in exercitu sāchedrib: ob ezechie
merita facto admirari. quāuis enim ineffabile videatur. fi-
et tamen eo maius cum de stirpe et radice ista: virga ꝛ flos

Confutatio ipsorum cum vera expositione.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

scilicet christus ihesus: non de humano semine. sed de spiri tusancto egredietur. qua de causa termino hoc: egredietur propheta vsus est: necnon et requiescet super eum spiritus domini immediate subdit. vnde dicti rabi dauid nullitatem ex eo hic discernere possumus: quia dicere maius esse mira culum messiam vos a captione: dispersioneque colligere to tius sanchedrib exercitus nocte vna absque gladio interfec tione fatuum est. illud enim super naturale fuit. istud vero nõ dixit autem notanter: de radice iesse: eo quia genalogie prin cipium fuit: ex eoque primus iude rex dauid. scilicet egressus est. vt et vltimus sue domus rex messyas: etiam illi attribue retur et odoratus eius in timorem domini: sicut rabi dauid ait: messias iste bonos: a malis solo odoratu: minimoque as pectu discernet: et hoc quia non secundum visionem oculo rum suorum. hoc est non vt naturalis compositus: et pro eo quod visu hominibus apparebit. sed sua diuinitate om nia iudicabit. Et erit iusticia cingulum lumborum eius: et fides cintoriũ renum eius. Pars hec. sicut rabi ionathan: et rabi salomon aiunt intelligẽda est: videlicet quod iusti et boni sui erunt: ipsumque sicut cingulũ circũdabunt. per quã partem gentiũ vocationẽ propheta innuit: que cũ bonis iudeis ipsum xp̄m sequentibus equales erunt: vnanimiterque illi seruient Quamobrem et habitabit lupus cũ agno. et reliq. propheta immediate subdit: vt queadmodũ aliq vri volunt gẽtiũ quos rapaces: magnasque feras appellauit: et iudeorum qui mãsueti et domestici nuncupati sunt: ad xp̄i fidem cõsortiũ denotaret. pro quo et notanter dixit. et puer paruus miabit eos. a die enim natiuitatis eius tale consortium incoandum erat: prout xp̄i nazareni natiuitate verificatum fuit. et huius causam assignando propheta inquit: quia repleta erit tota terra sci entia domini. Nam non modo iudei de deo: eiusque fide

noticiā habebūt. Sed etiā gentiles. Quapropter nō noce-
bunt ꝛ non occident in vniuerso monte sctō dñi: hoc est in
vniuerso monte cōgregationis xpifidelium: qui ꝺ iudea gē
te erunt. Ex quibꝰ dicti rabi dauid falsitas facile colligi po
test. Nam si animalia: sicut ipe vult propter scientiam dñi:
que tēpore illo in vniuerso mundo erit terris israbel nō no
cebunt: a sui natura ipsa mutanda esse: dicere necessario co
gimur. cunctꝫ messie dominiū: ꝑut ipse fatet: dominiqꝫ scien
tia in vniuerso orbe esse debeant: nulla est ratio maior pro
pter quā illud in terris israel magis ꝙ alijs mundi locis a-
nimalia obseruare debeant. si autē nostre expositiōis verita
tem cognoscere vultis. subsequentia verba prophetie suo
sensu accipite: dicentia in die illa radix iesse: qui stat in sig-
num populorum: ipsum gentes querent: ꝑ que verba voca
tionis gentiū: mysterium clare habet. Clausula vero illa: et
erit sepulchrum eius gloriosuꝫ. de xpi sepulchro quod per
eius resurrectionē fideliumqꝫ venerationē gloriosum eē de
bebat: indubitate loquitur. Non enim dictum Rabi dauid
super ea quidquā valere potest. Nam pro suo proposito ꝛ
erit sedes eius pacifica: propheta dixisset. vosqꝫ non latere
scio: ꝑ terminos illos: sepulchrum proprie denotari. Cum
enim cuiuspiam defuncti apud nos memoria fit menubado
cauod: super eo dicitis: qnod sit sepulchrum eius gloriosuꝫ
Latine significat. Cuꝫ autem ꝛ erit in die illa qua adijciet
dominus secūdo manū suam ad possidendū residuum po-
puli sui propheta inqt. vestrā collectionem redemptionēqꝫ:
ꝑ dei gratiā in residuis vestris secundo aduentu fiendam:
predicare voluit: in que verba vsqꝫ ad prophetie finem. si-
cut rabi salomon prophetia principio facit: procedendum ē
ꝙuis enim propter xpm qui ab ipso egrediendus erat: per
quē etiā ab aliqua parte ipsius erat salus expectanda: iuda
super miraculo mortis totius sancbedrib exercitus letādꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. B.5.19

esset: quid de decē tribub⁹: quas in bailac et abor: et iuxta fluuiū gozan transtulit: de qbus fortassis memoria amplius non erit. huic tacite petitioni propheta: xp̄i mysterio aduentus primi recitato: hijs verbis respondit. Nam in die illa: qua adijciet dominus scḋo manū suā: hoc est suo secundo aduentu: qui dicitur secundus respectu primi: ad possidendum residuum populi sui: per sui misericordiā: volens ip̄m omnino saluū fieri. s. anime salutis: nō tātū corporis: signuz in nationes leuabit. crucē. s. passionis sue: sicut rabi salomō dicit: cum qua ⁊ profugos israhel. s. decē tribuum cōgregabit: dispersosq̧ iuda colliget a quattuor plagis terre: vosq̧ tunc gratiam vobis datā cognoscentes: xp̄i diuinitatem cōfessi eritis: et de tanto beneficio sibi gratias agētes cū propheta paulo post dicetis: cōfitebor tibi dn̄e: quoniā iratus es mihi conuersus est furor tuus: ⁊ consolatus es me: ecce deus saluator meus. ⁊ reliqua vsq̧ ad subsequentis capituli finē: vbi cum alijs prophetis mysteriū hoc attingentibus sicut secunda pte deo duce videbitis: esaias conuenit. Id autē qḋ predicti rabi vestri sup clausula hec dicunt ipam. s. ad p̄mā egipti referēdo: locū non habere ex se patet. Nam cū corporales vr̄e redemptōes tunc due p̄cesserint: egipti s. ⁊ babylonis: adijciet dn̄s tertio: ⁊ nō secūdo propheta dicere debuisset. Quapropter ab ea clausula: vsq̧ ad subseq̄ntis capituli finē: modo q̄ dixi: xp̄hete verba necessario intelligēda sūt. supiora vero primi aduent⁹ mysteria: quēadmodū et euāgelia de eis testimoniū phibēt. īdubitate p̄dicunt: Christū eni de radice fuisse iesse. Mattheus suā narrans genalogiā cap̄. p̄mo apte ondit. sup eo q̄z sp̄us dn̄i reqescere a iohāne capi. p̄mo habet dicēte. quia vidi sp̄m descendentē quasi colūbā de celo: ⁊ mansit sup eum. ip̄m preterea bonos a malis minimo aspectu discernere q̄zuis plerisq̧ in locis ab euangelistis certitudinē habeamus. volo tn̄ vnam

Concordia cuz euangelio.

Matheus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

Mattheus
Mathei nono vobis auctoritatē recitare. inquit enim. & ecce offerebant ei paraliticum iacentem in lecto. videns autē ihesus fidem illorum dixit paralitico: confide fili remittuntur tibi peccata tua: & ecce quidam de scribis dixerunt inter se hic blasphemat. et cum vidisset ihesus cogitationes eorum dixit: vt quid cogitatis mala in cordibus vestris. Ipsum insuper non secundum visionem oculorum suorum iudicasse euangelia cuncta ostendunt: que testificantur ipsum omnia opera sua deo patri attribuere. inquit enim capitulo primo

Johannes
Johannes. non possum ego a meipso facere quicquam. sicut audio iudico: & iudicium meum iustum est. quia non quero voluntatem meam. sed voluntatem eius qui misit me: et capitulo decimo: opera que ego facio in nomie patris mei hec testimonium perhibent de me. Cum particula vero illa: et iudicabit in iustitia pauperes: et arguet in equitate pro mansuetis terre.

Mattheus
Matheus. xij. et quintodecimo conuenit: & cum illa: et percutiet terram virga oris sui capitulo. xij. idem sic assentitur. iudeis enim a ihesu signum petentibus respondit: generatio mala et adultera signum querit: & signum non dabitur ei: nisi signum Jone prophete: vbi subsequenter ait. Viri niniuite surgent in iudicio cum generatione ista. et condemnabunt eam: quia penitentiam egerunt in predicatione ione. Quod autem ipso mediante ihesu: alie gentes: cum iudeis christum sequentibus: fide recepta habitauerint: cum notum omnibus sit: pro sui probatione auctoritate non indiget. nec non ipsum gentes deprecari: suumque sepulchrum gloriosum esse: vos non latere scio: quorum cecitatem doctorum suorum super prophetijs de messia loquentibus prauitatem non considerantes sermone explicare nescio. deum tamen pro vobis orare non desistam: vt ab oculis vestris velamen perfidie. ita quod veritatis viā agnoscere possitis remouere sua pietate dignetur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

Prophetia quinta.

Item esaias capitlo. xxviij. inquit. Labē scimbu deuar adonai ansce lazon moscele babā baze ascer biruscialaiz. chi amartē caradnu berit et mauet vebim sceol basinu boze sciot scitotef chi iabauor lo ieuoneu chi sānu cazau mabsenu vbascecher nistarnu. laben co amar adonai binneni issad besion auen euen bobā pinnad icrat musad bamaamin lo iabisc. vesāti miscpat laccau vzdaca lemiscalet veiaba barad mabse cazau veseder maim istofu vebuppar beridebē ⁊ mauet vebazodebē ⁊ scieol lo tacū sciot sciotef chi iabauor vebeidē lo lemirmas. mide bobro icab ethē babocher babocher iabauor baiō vuallaila vebaia rac zeuaba bauim scemoba. chi cazar bamazab mebistareab vebāmasseba zara chebidcānes. chi cabar perazim iacum adonai chebemec begiubon lrgaz labasot mabaseb uzar mabasebu: velabauod bauodado nochria bauodado. vebatta al titlozazu pen iebezecu mosarebē chi cala veneberaza sciamabti meet adonai zeuauot bal col baarez baazinu vescigu coli bacsciu vescimbu imbrati. bacol baiom iabarosc baboeesc lizroab iefattab visaded admato. balo im sciua paneba vebefiz chezab vecamō izroc vesā bitta sora vsbora nismā vecussemet geulato veissero lāmiscpat elobau iorēnu chilo bebaruz iudasc chezab veosan bagala bal camon iussau chi bematte iebauet chezab vecamon basciauet. lebē iudac chilo lanezab adosc iedoscennu vebamā galgal beglato vfarasciau lo reduchēnu. gam zot mehim adonai zeuabot iazaa bifli beza bigdil tuscia. ⁊ reliq̄ vsq; ad ca. xxix. finē. ¶ Latie. Propt̄ h audite vbū dn̄i viri illusores q dominamini sup pplm huc: q ē in hierusalē. qm̄ dixistis: pcussim⁹ fed⁹ cū morte: ⁊ cum sepulchro fecimus pacem: flagellum inundās cum pertrāsierit: non veniet super nos; Quia posuimus mendacium spem

Hebrea littera.

Latina littera.

nostram: et in falso absconsi sumus. Propterea hec dicit dominus deus: ecce ego fundabo in syon lapidem: lapidē fortem angularem pretiosum fundamentū fundamentorum q crediderit non festinet. et ponā iudicium in mensura et iustitiam in pondere: et subuertet grando spem mendacij: et protectionem aque ruent. et delebitur fedus vestrum: cum morte: et pax vestra: cum sepulchro non stabit. Flagellum inundans cum pertransierit: eritis ei in conculcationem: quandocunque pertransierit tollet vos: quoniā mane diluculo pertransibit die noctuque: et erit tantūmō cōmotio et tremor intelligere auditum coangustatum. est enim stratum: vt extendi possit: et cooperimentum abbreuiatum est. vt dorso adhereat. Nam sicut in monte diuisionum: surget dominus sicut in valle: que est in gabaon: irascetur: vt faciat opus suum: alienum est opus eius: vt operetur opus suum peregrinum est opus eius. Nunc autem nolite illudere ne forte flagella vestra fortiora efficiantur. destructionem enim vltimā audiui a domino deo exercituum. et reliqua. vsque ad capituli. xxix. finem: que in prophetie declaratione explicabuntur

Iudeorum expositio.

¶ Super hac prophetia viri iudei cum nisi super ihesu nazareno actari possit: doctores vestri: dempto rabi salomone nihil boni aiunt. continetur enim in ea pars illa. Propterea hec dicit dominus. ecce ego fundabo in syon lapidem: lapidem fortem: angularem preciosum fundamentum fundamentorum: qui crediderit non festinet. que si recte intelligatur: prophetia tota ex seipsa facile exponitur. et quamuis rabi dauid tanque ille qui dummodo christi mysteriū fugere credat prophetias a vero sensu peruertere non curat partem hanc ezechie attribuat.

Rabi salomon.

¶ Attamen rabi salomon qui non adeo praue procedit: ipsam super messia sic exponit. dicit enim. Ecce ego sum qui in syon. id est in mente mea fundaui. s. decretū est: messiā re-

gem constitnere. qui lapis fortis: fundamentumque fundamentorum erit: ita quod qui crediderit prophetiam hanc venturam esse non festinabit: hoc est aduentum eius non desiderabit.

¶ Qua quidem expositione stante ex messia aduentu vltimam vestram destructionem sequendam esse: per hanc prophetiam predicari: indubitate videmus. Quapropter super venturo per vos messia: a quo infinita bona expectatis: verificari minime potest. Vos autem si rabi dauid prauitatem cognoscere vultis: dicta sua super parte hac meditando considerate. Dicit enim. Ecce ego fundabo in syon lapidem. id est regem bonum ezechiam scz quem lapidi forti: qui in fundamenti angulo ponitnr assimilauit: per cuius manus ab hoste et inimico liberabit. Propterea quia populum ad bonum reducet et ipsos malosque perdet: necnon et clausulam illam. Qui crediderit non festiet. sic aptat. cum n. maior eorum pars diebus acaz verbis prophete fidem non prestaret. Jccirco hijs verbis vsus est: quasi diceret. siquis est in vobis: qui hanc prophetiam verificatam videre cupiat: non festinet: hoc est: non putet ipsam sic de proximo venturam: et si eam adimpletam omnino videbit. Cuius expositionis falsitas: ex totius prophetie processu manifeste patet. ex ea enim iudeos naufragia multa: per hunc regem passuros esse: vt paulo ante dixi: colligitur pro ezechiam autem: quemadmodum et ipse asserit: iudei ab hoste sanchedrib liberati fuerunt. Quamobrem prophetia de ipso loquitur dicere minime possumus. Cumque etiam ex clausula illa: qui crediderit non festinet: prophetiam de proximo verificandam non esse dicit. Si diebus acaz: vt asserit: dicta fuit cum ezechias post acaz immediate successerit: nonne satis de proximo prophetia consumenda erat ¶ Cum autem in vera que nunc sequitur expositione vestrorum opiniones super prophetia tota recitare intendam: ex quibus ipsorum super hac parte malitia clarius ostendetur. Jdeo in confutatione dicti hujus rabi: hic vltra procedere non curo. Sed verarum prophetie expositionem

Approbatio rabi salomonis.

Rabi dauid

Confutatio rabi dauid

Catholica expositio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

agrediens: dico ipam xpi iesu totale mysteriū sūmarie enar rare. Nā cū opera iudeoꝝ dieb⁹ acaz existētiū propheta re prehēderet: hoc volēs mysteriū pdicare: vt ad qd eoꝝ suc cessores: vitā eoꝝ sequētes: tandē reduci debebāt: eis ostē deret inqt. Audite verbum dñi viri illusores: qui domina mini sup populū hūc: qui ē in hierusalē: qm dixistis: percus simus fedus cuz morte: ꝛ cuz sepulcro fecimus pacē. hoc ē ppterea ꝙ vos principales alioꝝ mali causa estis: nolētes dei mandata obseruare: nec pphetaꝝ suoꝝ dictis obedire: dicentes: percussimus fedus cnm morte ꝛ cum sepulchro fecimus pacem: ita ꝙ de nullo curamus. Jccirco hec dicit dominus deus: ecce ego fundabo in syon lapidē. s. messiam regem. sicut rabi Salomon ait: qui qdē est lapis fortis an gularis ꝛ pretiosus sup oēs reges: estqꝫ omnium fundamē torum fundamentum: ita ꝙ qui de iudeis crediderit hunc venturum intelligēs mala que eius aduentu sup maiori eo ruz pte oritura sunt: nō festinet dicēt. Rogabit enim deum vt aduentus eius nō festinet: que quidē mala enarrādo p pheta sequitur. et ponā iudicium in mēsura: ꝛ iusticiā in pō dere et reliqua. vt denotet terminum salutis vestre seu dā nationis: tunc in pondere poni debere: modo tali ꝙ spes mendacij fallet. vnicuiqꝫ. n. meriti gratia retribuet: et cum vos pro maiori parte ad latus mali declinare ppheta vide ret: priusqꝫ ad malorum expressionem ꝛ ipsorum destructi onez veniret causam que christi mors erat assignare voluit ipso dicente. Et delebitur fedus vestrum cum morte: ꝛ pax vestra cum sepulchro non stabit. quasi diceret: fedus quod cum patribus vestris abraham: isaac ꝛ iacob eorumqꝫ semi ne percussi: cum morte scilicet christi que per vos perpetrā da erit: delebitur soluetur qꝫ. vos enim per id irritum illud facietis. pari quoqꝫ modo: et pax vestra a me vobis promis sa. Cum sepulchro. s. ipsius non stabit. Ex eo eniz infinitas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

passuri eritis calamitates vobiscumque continue in bello ero
Cuius expositionis veritas ex eo cōfirmatur. quia vt visū
est. alio modo prophetia aptari non potest: quin inconueni
entia plura pluresque cōtradictiones sequantur. quod si partem
hanc superiori correspondere dicatis videlicet: quoniam di
xistis: percussimus fedus cum morte et cum sepulchro feci
mus pacē. Cū sic nullū subiectum prophetiā habere videret
ad quod pars illa dirigeretur. s. Ecce ego fundabo in syon lapi
dē. et reliqua. Vñ frustra per prophetam dictā fuisse vide
retur. Idcirco quod pro predicto a me proposito ipsam dixerit
omino cōcludendum ē. dicoque ipsum hoc mō loquēdi visum eē:
vt ostenderet ipsos mysterium hoc quodāmodo suis ver-
bis vaticinari. quasi diceret. dixistis enim quoniam percussimus
fedus cum morte: et reliqua. et vos recte locutos eē dico.
quia hec dicit dominus deus. Ecce ego fundabo in syon
lapidem: per quem eloquia vestra verificabūtur. cuiusque cau
sa mala cuncta: et flagella: que sup vos venire nō posse di-
xistis: passuri eritis. nec non et infinita alia. Quare immedia
te sequitur: flagellū inundās cū trāsierit eritis ei in cōculcatiōe:
et reliqua. Cuius expositionis veritas: ex ea parte dicente
Nam sicut in monte diuisionum surget dominus. Sicut in
valle: que est in gabaon irascetur. vt faciat opus suum alie-
num est opus eius. vt operetur opus suum: peregrinum est
opus eius mirum in modum colligitur. Habetur enim ex
ea. vt rabi dauid de mente patris testatur opus illud cōtra
israhel: peregrinum ac alienum a deo esse: cum non ex sua
voluntate ad illud venire debebat. Propterea quia intentio
sua erat lapidē illum pro bono ipsorum: et non pro malo fū
dare. si autē cōtrarius effectus secutus sit: vosipsi in causa
fuistis. et ne tāque illusores: quo noīe ipsos nuncupatus fuerat
verba hec nulla esse putarēt: subsequēter propheta ait. Nūc
autē nolite illudere: ne forte flagella vrā fortiora efficiantur.

destructionē. n. vltimā audiui a dño deo exercituū sup vniuersa terra. quasi diceret. nolite verba mea ꝑ maiori vestra pena illudere. Nā polliceor vobis vltimā vestrā destructionē a deo hac de causa audiuisse. ⁊ non tātū in hierusalem sed sup vniuersa terra. Nō. n. vobis extra hierusalez existentibus flagella vos qescere sinēt: ⁊ naufragia. quo dicto cuz moyse Deuterono. xxviij. pphēta cōuenit dicēte: in gētibꝰ q̊qꝫ illis n̄ qesces neqꝫ erit reqes vestigio pedis tui. ⁊ reliq̄

¶ Hūiſqꝫ expletis incipit pphēta eis in parabolis loq. ⁊ vt id qd̄ p parabolā innuit hn̄ animaduerterent dicere cepit. Audite ⁊ intelligite vocē meā: attendite ⁊ ītelligite eloquz meū. deinde pabolā enarrās subseq̄nter inqt. Nunqd tota die arabit arās: vt serat ꝓscīdet ⁊ sarciet humū suam. nōne cū adequauerit faciē eiꝰ. seret gith ⁊ ciminū sparget: ⁊ ponet triticū p ordinē: ⁊ hordeū p ordinē ⁊ speltā in ꝯfinibus suis: ⁊ erudiet illū in iudicio: deus suus docebit eū. Nō. n. i serris triturabit gith nec rota plaustri sup ciminū circūibit sed in virga excutiet. gith ⁊ ciminū in baculo. panis aūt trituratur: verū nō īppetnū triturās: triturabit illū neqꝫ vexabit eū rota plaustri nec singul' suis cōminuet ip̄m. ⁊ h̄ quoqꝫ a dño deo exercituū exiuit. vt mirabile faceret cōsiliuz: ⁊ magnificaret legē. Que qdē parabola a rabi dauid: sibi ꝓpriū significatū ad qd̄ exēplū refert: assignās recte exponit Nisi ꝙ de eo ꝓ quo pabola dicta fuit mētionē n̄ facit. Ingt. n. ⁊ hn̄ arātē a pphēta noiatū deū significare. humuz vō israhel. ⁊ quēadmodū arans humū ad semē recipiēdū aptant: atqꝫ dispōit. sic et deus israel disposuit vt ipos ad v̄ba sua recipiēda habiles redderet: memorās dictis suis cūcta q̄ i eos ab initio i egypto: vbi tāqꝫ deserta humꝰ atqꝫ desolata stabāt. ⁊ vsqꝫ i diē ꝓlatiōis legis deꝰ opatus ē. Nam ipsis in egypto existentibus: p moysē et aron illos pluribus signis disposuit. vt redēptorē suū deū cognoscerēt q̄ facto

Rabi dauid

infinitis miraculis cōtra faraboné actis ipsos de egiptiaca seruitute eduxit: pcedens eos cū columna nubis in die et columna ignis in nocte: et multa alia: que tanq̄ dispositio terre ad semen recipiendū: fecit deus: vt eos ad legē suam recipiendā disponeret. dicit autē differentiam seminum: secundum differentiā humi a propheta factam: differentiam hominū ad intelligibilia: speculabiliaq̄ scd̄m magis et min⁹ recipiendum denotare. Sicut enim humus vna ad triticuz magis q̄ alia valet. sic et homo vnus ad vnā speculationē: magis q̄ alter dispositus est: et adhuc: quemadmodum de grano vno ferens plura sibi terram reddere sperat: sic et deus israhel facere cupiebat: vt in illud quod ipos docuit: adderent de vno. s. plura intelligentes: ita q̄ suo intellectu ad vltimū pfectūq̄ rerum sensum deuenirent. et hoc: quia quēadmodū arans vt humum suam disponat: nō tota die arat sic et deus. vt magis disponerentur nō continue miracula ostendebat. Postq̄ autē illos in iudicio erudiuit crebroq̄ per prophetas docuit: ipsos eoꝝ gubernatiōi dimisit. Partem vero parabole scd̄am dicentem. Non enim in ferris triturabitur gith: et reliqua Rabi dauid sic aptat. Nam sicut constituto tēpore vsq̄ ad sui perfectionem: in humo semen permanet: post quod homo: vt ex eo cibum extrahat. in eo q̄ delectetur ipsum metit: et triturat. sic et israhel postquaz semen legis in eum piectum fuit. ferens vtilitatem aliquaz ex eo merito habere debebat. ita q̄ eius fructus bonitatez vnicuiq̄ ostenderet. de eoq̄ moysi dictum Deuteronomij quarto. videlicet. En populus sapiens: et intelligens gens magna hec verificaretur. Differentiam autem triturandi modorum hic assignatam: dicit differentiam facilitatis hominum difficultatisq̄: vt ex eis fructus habeatur denotare. Sicut enim gith et ciminum leui baculi percussione triturantur. sic et a plerisq̄ hominuz leui eruditione speratus

Rabi dauid

fructus consequitur. pari quoqz modo: quemadmodum triticum forti indiget trituratione. sic et aliqui homines eruditione forti indigent. Hec tamen fortis eruditio non imperpetuum erit: quemadmodum et triticum: eo modo: non imperpetuum trituratur. Nam sicut forti trituratione frangitur semen et perditur: sic et prophetarum verba: cum nō vt dicta sunt: recipiuntur: longa eruditione perduntur. remanent enim in humo: nullus ex eis fructus apparens. ita vt populi dicti moysi allegati oppositū dicere possent: eum scilicet insipientem atqz ignorantem populum vocantes.

Approbatio rabi dauid

¶ Qua quidem expositione: si vero proposito: pro quo dicta fuit: Rabi dauid parabolam accomodasset se profecto optime gessit. id autem facere nequiuit: quoniam contra suum falsum suppositum: de directo venit.

Catholica expositio

¶ Nam vt ab opere illo alieno et peregrino: quod contra israbel operaturus erat: de⁹ excusaret. Parabola hec a ꝓpheta ꝓlata fuit. et quamuis duo in parabola exempla explicentur. vnus tamen ex eis. sicut Rabi dauid ait. effect⁹ significatur. et hoc quidem ad maiorem intenti declarationem per prophetaz actum fuit. Hijs igitur que pro christi morte illis euenire debebant: enarratis: eaqz conclusione facta: ꝙ opus illud a deo extraneum atqz peregrinum esset: ipsis quoqz ne verba illa illuderent: monitis. Sequitur propheta eis cum parabola hac. horum rationem assignare: vt per ipsam animaduerterent: eos ipsis inuitis: deum saluare non posse. quēadmodum enim que in parabola continentur: ordine suo procedunt: necnon diligentia in eis facta: arans vlterius non obligatur. sic et deus postquam debito ordine cum israhel vt ad sua recipienda ipsum disponeret: omni studio et diligentia continuo processit: vlterius non obligatur. quod si circa id frustra laborauerit: huius culpam eis: et non deo

attribuendam esse: per parabolam hanc propheta demonstrare voluit. Quam quidem a deo egressam esse: et nõ ab ipso testificatus est dicens: et hoc a domino deo exercituum etiam exiuit. esto ꝙ Audite et intelligite vocem meam: in principio dixerit. Propter quid autem deus id fecerit: causam propheta assignans inquit. vt mirabile faceret consilium: et magnificaret legem: hoc est: vt mirabile consiliuꝫ quemadmodum rabi dauid ait: et magnam legem que in parabola continentur. prout theologis manifestum est: intelligere faceret. quo facto ea de causa ad hierusalem: lamentatione sermonem propheta dirigens clamat et dicit. Ve ariel ariel ciuitas qua habitauit dauid. Addite annum ad annum solempnitates euolute sũt. Et circundabo ariel et erit tristis et merens: et erit mihi quasi ariel. et circumdabo quasi spheram in circuitu tuo: et iaceam contra te aggerem et munimenta ponam in obsidionẽ tuam. Humiliaberis de terra loquaris et de humo audietur eloquium tuum. Et erit quasi phitonis de terra vox tua: et de humo eloquium tuum inusitabit. Et erit sicut puluis tennis: multitudo ventilantium te: ⁊ sicut fauilla ptrãsiens. ⁊ reliq̃ vsqꝫ ad particulam illam. Sic erit multitudo omnium gentium que dimicauerunt super montem syon. que quidem lamentatio pro ezechie tẽpore. sicut rabi dauid vult: intelligi minime potest. cum hierusalem ab assiriorum rege tunc lesa non fuerit. sed ex verborum prophetie vi ipsaꝫ tempore romanorum belli: quod post christi mortem secutum est loq necessario dicere debemus. Dicit enim: et erit sicut somnium visionis nocturne multitudo omnium gentium: que dimicauerunt super montem syon. quod quidem in eodem bello verificatũ fuit. quemadmodũ de iudaico bello. Josephus testatur. Continue enim ex omni natione cõtra hie-

rusalem: gentes libenti animo fluere. quod in assiriorum ex
ercitu nullo modo scriptum reperitur. Direxit autem ser
monem propheta ad ariel: quod est templi altare: vt ciuita
tem ipsam. Sicut rabi dauid ait. pro eo intelligeret. Et hac
lamentatione cum hierusalem facta: aduersus iude viros se
propheta vertens. subsequenter ait. Os stupescite et admi
ramini. Fluctuate et vacillate: inebriamini et non ex vino:
moueamini et non in ebrietate: quasi ipsos excitare vellet:
vt ex ipsismet admirarentur: cognoscerentque eorum ebrie
tatem a vino. i. naturalem nō esse. sed a deo qui eis propter
malam ipsorum vitam spiritum soporis miscuit: oculosque eo
rum clausit: ne viam salutis cognoscerent: ipso dicēte. quo
niam miscuit vobis dñs spiritum soporis. Huius deinde a
deo causate cecitatis causam assignans. propheta subdit.
Est enim vobis visio omnibus. sicut verba libri signati: quē
cum dederint scienti litteras: et dicent. lege istum. responde
bit: non possum. quia signatum est. et si dabitur liber nesciē
ti litteras: dicetnrque ei: lege hunc: et respondebit nescio litte
ras: quasi diceret: q illud cuius causa in id inciderunt fuit
quia nemo ipsorum doctus esset. seu ignarus prophetarum
dicta recte intelligere cupiebat. erat enim illis visio. et pro
phetia ipsorum. sicut est de libro signato: quem si scienti lit
teras dabunt: ne id quod in eo continetur: alij intelligant:
dicet non possum eum legere. quia signatum est. Si vero
ro non scienti litteras liber ostendat. diceturque ei. lege hūc
respondebit non possum. Non enim litteras scio. vnde quē
admodum liber ille eo modo nunque legetur. sic et propheta
rum dicta vt rabi dauid ait. Simili modo ab eis: neque a do
ctis neque ab ignaris vnquam intelligebatur. docti enim no
lebant: vt prophetie proprio sensu ab ignaris intelligerent.
Ignari vero ipsas intelligere nesciebant. Quāobrem subdit
propheta. et dixit dñs eo q appropinquat populus iste:

ore suo et labiis suis glorificat me. cor autē eius lōge est a me: ⁊ timuerunt me: mādato homi edocto. i. postq̄ popul⁹ iste ore et labiis ad me se appropinquat. nō autem corde: vt deceret: quod quidē pro doctis dixit. me quoq̄ manda to hominū edocto timuerunt. Non enim alio mō me obser uant: nisi quo a doctis ipsorum instruuntur. quod pro igna ris consilia praua maiorum sequentibus dixit. Ideo ecce ego addam: vt admirationez faciam populo huic miraculo grandi ⁊ stupendo ⁊ peribit sapientia a sapientibus eius: ⁊ intellectus prudentiū eius abscondetur. volentibus enim arte industriaq̄ mecum viuere. Ideo ecce ego in eis mira- culum adeo grande ⁊ magnum faciā: cuius causa eorum sa pientia ⁊ industria sic peribit: q̄ eis amplius nō valebit: et hoc de miraculo magno: et grande xp̄i ihesu intellexit. in q̄ phariseorum sapientia periit. Quāobrem ve q̄ pfundi estis corde: vt a dn̄o abscōdatis consilium: quoꝝ sūt in tenebris opera immediate sequitur: quasi dicat. si opus illud a me fie ri impossibile putatis: cum in vestra doctrina fundati sitis: creditisq̄ sicut a vobis possit a me abscondi. amen dico vo- bis q̄ fundamentū vestrum nullū est. Nā apud me similes vos estis: luto in manu figuli: dicēte propheta: peruersa est hec vestra cogitatio: quasi lutum cōtra figulum cogitet: et dicat opus factori suo: non intelligis: et vlterius dico q̄ iā adhuc in modico et in breui cōuertetur libanus in charmel et charmel in saltum reputabit̄. per que verba fidei mutatio a maiori parte vestruz in alias gentes denotare voluit. Est enim carmel vt rabi dauid ait. ager herbas ⁊ paruas arbo- res tantūmodo pducens: quare dixit q̄ libanus quo mag ne arbores sunt: cui iudeos qui fideles erant assimilauit in charmel erit. ⁊ ē contra charmel. s. gentes: que absq̄ fide vi uebant: erit in saltum. qđ qdem per subsequentem particu- laz clarius ostendit: dicentem ⁊ audiēt in die illa surdi ver-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

ba libri:et de tenebre et caligie oculi ceco℞ videbũt. Post
q̃ eniz ipa vestri sapientes intelligere nolunt: neq̃ ab igna
ris vestris intelligi permittunt:ideo ⁊ ego faciã vt a surdis
qui nunq̃ legem audiuerunt:⁊ a cecis verba libri mei audi
antur:intelliganturq̃.eo℞ enim oculi de caligine videbunt
Cum autem mutatio hec in vobis vniuersalis esse non de
bebat.sed aliqui boni a deo illuminati inveritate permansu
ri erant subsequenter ait. Et addent mites in domino letici
am:et paupes homines in sancto israbel exultabunt:qd̃ ꝑ
apostolis aliisq̃ christum sequentibus: qui eius aduẽtu nõ
parum letati sunt:necessario dixit:necnon post eius mortez
cum illi qui in populo preualebant.sc3 scribe et pharisei per
titi manus defecerunt gauisi sunt.quare subdit quoniaz de-
fecit.qui preualebat:consumatus est illusor : ⁊ succisi sunt
omnes qui vigilabant super iniquitatem culpantes hominẽ
in verbo:et arguentem in porta reum facientes:⁊ declinare
fecerunt inane iustum:que verba:si recte iudicabitis : qua-
cunq̃ expositione vestrorum super eis accepta omnes fere
iudeorum aduersus christum errores explicare dicetis. In
quit enim quoniam defecit qui preualebat. id est scribe et
farisei:qui populo ne ipsum sequerentur minis preualebãt.
et consumatus est illusor.scilicet illi qui ipsi illudebant. pa-
ri quoq̃ modo:et omnes qui super iniquitatem vigilabant
succisi sunt:qoud pro illis qui vt ipsum manibus suis habe
rent omni studio et diligentia vigilabant:⁊ laborabant:di-
xit:qui ipsum de alio accusare non potentes : in verbo cul-
pauerunt:dicentes ipsum mortis reum esse se dei filium fa-
cientem ex verbo generatum. Quare dixit culpantes ho-
minem in verbo. Preterea cum eos in porta. id est palam
arguere volebat ipsum suis verbis condemnare querebãt
ea:et plura alia presidi referentes. pro quo dixit.et arguen
tem in porta reum facientes.ita ꝙ suum intentum obtinen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. B.5.19

tes ipsum inane:cum iustus esset:crucifixerunt. Quamob-
rem et declinare fecerunt inane iustum. propheta inquit.
Quod autē per vestrosmet expositores clausule iste sic in
telligende sint:dubitare non debetis . Nam super ea clau-
sula:et addent mites in domino leticiam : dicunt illud esse
debere:quoniam malos in angustia:prout prophetia predi
cit videbunt:ipsiqꝫ in honore et tranquillitate erunt. clau-
sulam vero illam:quoniam defecit qui preualebat sic ap-
tant. quia defecerunt illi qui taliter preualebant:vt loquen
di reprehēdēdiqꝫ coram ipsis facultatem non haberent. di
cuntue super illa culpantes hominem in verbo:quod respō
dentem ipsos culpam committere dicebant:et per arguen-
tem in porta:reum facientes dicunt: ꝙ ille qui in porta eos
arguebat:faciebant ipsum reum per verba sua:quibus etiā
a seipsis inuenta plura falsa addebant:de quibus ipsum re
gi accusabant:donec q̄uis iustus esset:decilnare faciebāt.
Demum ex hijs propheta expeditus :cum per ea : patres
patriarche confundendi erubescendiqꝫ essent . ob peccata
enim filiorum:eorum fedus delebatur. subsequenter ait. ꝓ
pterea hec dicit dominus ad domum iacob: qui redemit
abraham:non modo confundetur Jacob: nec modo vul-
tus eius erubescet:quia cum viderit filios suos;opera ma-
nuum mearum in medio sui sanctificantes nomen meum ⁊
sanctificabunt sanctum Jacob:et deum israhel fortem pre-
dicabunt. et scient errantes spiritu intellectum: ⁊ mussitato
res dicent legem. Per que verba cum illis qui christum
sequi debebant:eiusqꝫ electis: patriarchas propheta con-
fortabat. quibus mediantibus illi qui errantes spiritu : sine
fide viuebant:debebant per predicationes eorum intelle-
ctum scire:legemqꝫ libenter discere: quod dictum ad gen-
tes etiam refertur. ¶ Vos autem si in christi ihesu aduen- Concordia cuꝫ euangelio
tu prophetiam per oēs suas partes verificatam indubitate

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

videre vultis euangelistarum testimonia: que vobis hic re
Matthens citabo. Audite. inquit. n. ihesus Mathei. xxi. ad sacerdotes
& phariseos loquens. homo erat: paterfamilias: q plātauit
vineam: & sepe circundedit ei: & fodit in ea torcular: et edi-
ficauit turrim: et locauit eam agricolis: & peregre factus est
cum autē tēpus fructū appropinquasset: misit seruos suos
ad agricolas: vt acciperēt fructus eius: & agricole apphen
sis seruis eius: alium ceciderunt: alium occiderunt: aliuz ve
ro lapidauerunt. iterū misit alios seruos plures prioribus
& fecerunt illis similiter. nouissime autē misit ad eos filium
suum: dicens verebuntur forte filiū meū. agricole autē vidē
tes filium: dixerūt intra se: hic est heres: venite occidamus
eum: et habebimus hereditatē eius & apprehensum eū eie-
cerunt extra vineam: & occiderūt. Cum ergo venerit domi
nus vinee: quid faciet agricolis illis: aiunt illi: malos male
perdet: et vineam suam locabit aliis agricolis: qui reddant
ei fructus tēporibus suis. dicit illis ihesus: nunqnā legistis
in scripturis lapidem quem reprobauerunt edificantes: hic
factus est in capite anguli: a domino factum est illud: et est
mirabile in oculis nostris. Ideo dico vobis: quia auferet a
vobis regnum dei: & dabitur genti facienti fructus eius: et
qui ceciderit super lapidem istum confringetur. super quem
vero ceciderit conteret eum: & cum audiuissent sacerdotes
et pharisei cognouerunt q de ipsis diceret: & querebāt euz
tenere. ¶ Nec non pars illa. Ecce ego fundabo in syon lapi
Apostolus dem. & reliqua. Ab apostolo Paulo ad Corinth. x. etiam
approbatur dicente. Bibebant autē de spiritali cōsequente
eos petra. petra autē erat xps. ¶ Super parte vero illa. Et
Johannes ponam iudicium in mensura: & iusticiam in pondere. testat
Johannes capi. xvii. qui dicit. & cū venerit ille. arguet mū-
dum de peccato: & de iusticia & de iudicio. q autē pro eius
morte dei fedus vobiscum deletum sit. Quapropter ruinis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. B.5.19

⁊ flagellis in conculcationem dati estis. super hoc experiē
tia ipsa testimonium perhibet. Sēper enim post christi mor
tem: de malo in peius processistis: quodq̧ tale opus per-
egrinum sibi: alienumq̧ fuerit: ipsius ihesu protestationes:
eiusq̧ pro vobis in cruce rogatio: testes sunt. ¶ De mutati
one vero fidei a vobis in alias gentes: vltra auctoritates
vobis iam sensui patet. ¶ Cum particula vero illa. Et ad-
dent humiles in domino leticiam. ⁊ reliqua. Matheus ca
pitulo. v. conuenit dicens. Beati pauperes spiritu: quoniā
illorum est regnum celorum. q̄ autem ex eo: quia se esse fi-
lium dei ihesus dicebat: iudei ipsum culpauerint: eumq̧ in-
terficere quesierint: per Johannem habet. x. dicentez. Ego
et pater vnuz sumus. sustulerunt ergo lapides iudei: vt la
pidarent eum. Respondit eis iesus: multa bona opera ostē
di vobis ex patre meo: propter quod eorum opus me ap i
datis. et responderunt iudei. de bono opere non lapidam⁹
te. sed quia tu homo cum sis: facis te deum. ⁊ de hac parti
cula: ⁊ de aliis plerisq̧ locis: euangelia testimonium perhi
bent: que breuitatis causa dimitto. ¶ Vos autem postquā
a patribus vestris eorum pertinacia huc ducti estis: ipsos
imitando in ruina vestra adhuc perseuerare nolite. Sed de
tenebris ⁊ caligine: pro vestra salute: oculi vestri aperiant:
quod vobis deus sua pietate concedat.

Matheus

Johannes

Prophetia sexta.

Dem Esaias capi. xxxv. inquit. Jesusum mid-
bar vezia vetagel baraua vetifrab cabanazalet
paroah tifrab vetagel afgilat veramnē cauod
halleuanon nittan la hadar baccarmel vehasci
aron hēma irru cheuod adonai hadar elohenu. hazzecu ia-
daiz raphot vbircaim coscelot ammezu imru lenimhare leu

Hebrea littera.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. B.5.19

bizcu al tirau binne elobechem nacā iauo gemul eloim bu
iauo ueioscibachem. az tippacahna bene hiiurim ueozne
berescim tippachabna; az idaleg chegial pisseab uetarō le
scion illē chi nibechebu bammidbar maim umbalim baba-
raua uebaia basciarau laagam uezimmaō lemabuhe maim
binue tannim ribza bazir lecane uagone. uebaia sciam maz
lul uadereb uedereb hacodesc iccare la lo iabaurennu ta-
me uebu lamo; holec dereb ueeuilim lo idbu. lo ibiie sciam
arie ufriz baiot hal iabalenna lo timmaze sciam uehalebu
geulim. ufduie adonai iesciuun ubau sion berinna uesimb
ad holā hal rosciam sason uesimha iassigu nasu iagon uea-

Latina littera.

naba. ¶ Latine: letabitur deserta; ⁊ inuia: ⁊ exultabit so-
litudo: ⁊ florebit quasi rosa: florendo florebit. ⁊ exultabit
etiam letabunda laudans gloria libani data est ei decor car
meli ⁊ sciaron ipsi videbunt gloriā dñi decorem dei nostri.
Confortate manus dissolutas: ⁊ genua debilia roborate.
dicite pusillanimes: confortamini ⁊ nolite timere; ecce de-
us vester ultione veniet; retributione dominus; ipse veniet
⁊ saluabit uos. tunc aperientur oculi cecorum: ⁊ aures sur-
dorum patebunt; tunc salliet; sicut ceruus claudus. ⁊ cane-
bit lingua mutorum. quia scisse sunt in deserto aque: ⁊ tor-
rentes in solitudine. ⁊ que erat arida in stagnum: ⁊ sitiens
in fontes aquarum. in habitaculo quo dracones accumba-
bant. orientur fenum; calami: ⁊ iunci. ⁊ erit ibi semita ⁊ via.
⁊ via sancta vocabitur ei. nō transibit per eam pollutus; sed
erit eis; ita ꝙ iter agens. nec stulti errabunt in ea. non erit
ibi Leo: ⁊ praua bestiarum non ascendet per eam; nec repe
rietur ibi. ⁊ ibunt qui liberati erunt ⁊ redempti a domino:
conuertentur ⁊ venient Sion cum cantu ⁊ leticia sempiter
na super caput eorum. gaudium ⁊ leticiam obtinebunt. ⁊ fu
gient dolorem ⁊ gemitum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

¶Hanc prophetiam: cuȝ prophetie ruinã Edom explicantis contigua sit. doctores vestri Romam que christiane religionis caput existit: per Edom intelligentes: omnes vnanimes sic exponunt. dicunt enim ex romanorum ruina iudeos letandos esse. eo quia inde eorum salus argumentatur. Ad destructionem enim vnius: alterius releuatio sequi aiunt. ⁊ hoc fundamento habito prophetie discursum sic aptant. Nam letabitur dicunt Hierusalem: que deserta nunc ⁊ inuia est: per Rome destructionem: necnon florendo florebit ⁊ letabunda. Reuertẽtur enim ad eam filij sui qui gloriam domini ⁊ decorem dei nostri videbunt. Cuius causa prophetis mãdatum fuisse volunt. ut per partem illam. Cõfortate manus dissolutas. ⁊ reliqua. ipsos confortarent. ob longam enim captiuationem ad talem dispositionem deuenere. Fundamentum autem confortationis: ex particula illa capi dicunt: videlicet. Ecce enim deus vester vltione veniet: quam Edom attribuunt. veniet: enim contra ipsum: et vos a captiuitate saluabit. cuius aduentu oculi cecorum aperientur: ⁊ aures surdorum patebunt: ⁊ reliqua. que pro iudeis: qui tanq̃ ceci: surdi: claudiq̃ in captiuitate existimãtur: methaphorice dicta fuisse aiunt. Causam autem huius restitutionis sensuum esse dicunt: miracula que eis in itinere fient. de scissione scilicet aquarum in deserto: ⁊ reliqua. que ut comode pertransire possint: tunc miraculose fient. ⁊ sic redempti a domino conuertentur: hoc est reuertentur in sion cum gaudio. ⁊ reliqua.

Iudeorum expositio

¶Quorum opinionem si recte perscrutati eritis ipsos in voluntate plusq̃ ratione fundari dicetis. Scitis enim per idumeos: Romanos: prout ipsi volunt: intelligi minime posse. Nam ut Genesis habetur Tricesimoseptimo. Esau qui Edom cognominatus est in monte Seir habitatõnem fecit

Confutatio ipsorum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

quem montem in exitu israhelis de egypto: transeundo inuenerunt. Numeri. xx. scriptura dicente: misit in terra nuncios moyses de cadesc ad regem edom: qui dicerent: hec mandat frater tuus israhel et reliqua. inter egyptum ergo et promissionis terram: romam sitam non esse nulli dubium est. Nec ex eo quod in hijs prophetijs contiguitas sit: earum colligantia necessario sequitur. Sepenumero enim prophetias messie mysterium predicantes: inter alias alterius propositi a prophetis misceri videmus. et esaia precipue qui nusquam ad alia taliter se vertit: quin de messia aliquid loquatur. Attamen si huic continuationi aliquam causam assignare vellemus. nullam magis conuenientem quam inmensam maliuolentiam que ob raptā benedictionē inter edom et israhel ab initio fuit. Sicuti genesis. xxvij. scriptura testatur: dare possumus. Dico itaque: quod quemadmodū ex ipsius prophetia discursu aperte colligitur: pro iudeis in syon existentibus: partim bonis; partimque malis hic propheta loquitur. necnon et preteritarum que de paucitate iudeorum qui christi euangelium recepturi erant: mentionem faciunt consecutiua est. ex ea enim illa modica portio que ipsum expectabat: per partem illam. Confortate manus dissolutas et reliqua. cum proprij dei aduentu confortantur. propheta dicente. Ecce deus vester vltione veniet retributione dominus ipse veniet et saluabit vos. Scitis enim dictionem illam hu: latine ipse propria deum significare. Prout etiam ab esaia ipso capitulo. xlij. ex particula illa. ani adonai hu scemi: latine. ego dominus ipse est nomen meum clare habetur. Ex parte quoque illa: tunc aperientur oculi cecorum. id quod vobis in prohemio dixi verificatur. Nam de erroribus vestrorum rabi vnus est. quia figuras pro eorum proposito tantum admittere volunt. vt enim christi miracula negent prophetiam hic methaphorice loqui aiunt. Ego autem dico vo

Catholica expositio.

bis ꝙ si volumus littere sensum capere per eam partem: mi
racula quedam que per christum fienda erant propheta ex
plicare intendit. Si vero methaphorice prout ipsi volunt:
dico gentes que ante christi aduentum tanquam ceci: sur-
di: claudiqꝫ: fide priuate viuebant: per ipsam vocare: vn-
de prophetie discursus sic exponendus est. Letabitur eniꝫ
hierusalem que ob malam iudeorum vitam quasi discreta
et in via manebat. per christi aduentum quo mediante illo
rum malorum ruina sequetur. Bonorum autem exaltatio
quare confortate manus dissolutas: ⁊ reliqua. propheta ait
Spiritus enim propheticus prophetis clamat: vt eos qui
ob brachium malorum manus habebant dissolutas: cum
dei vltione qua contra illos venire debebat confortarent:
qua quidem particula cum prophetia secunda Deutero-
nomij vbi contra verba sua recipere nolentes deum vltiōe
venturum esse habetur. propheta conuenit. et quemadmo
dum per illam ex ea parte dicente: ꝙ si tacita cogitatione
responderis: quomodo possum intelligere verbum quod
dominus non est locutus: hoc habebis signum quod in no
mine domini propheta ille predixerit: et non euenerit: hoc
dominus non est locutus: veri christi aduentus perscribit.
sic ⁊ per istam: per miracula que ab ipso dei patris nomine
de illuminatione. scilicet cecorum restitutioneqꝫ aliorꝫ de
perditorum sensuum fienda erant: id idem habetur. cuꝫ enī
cuncta que dei patris nomine dicet. euenient. omnes qui ī
eum non credent: merito puniendi erunt. vtrisqꝫ autem bo-
nis scilicet et malis propheta simul sermonem dirigens. in-
quit. Et erit ibi semita et via: et via sancta vocabit ei: hoc ē
ibi in signis illis per ipsum fiendis: semita et via sancta: ip-
sos ad salutem ducens erit: per quam viam mali non tran-
sibunt. Non enim per ea miracula veritatem cognoscent.
quare dixit. non transibit per eam pollutus. sed erit tantum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

eis bonis scilicet sibi credentibus: modo tali quod iter agens: hoc est simpliciter ambulans; et stulti scilicet vitijs priuati per eam non errabunt. Quapropter et redempti a domino conuertentur: et reliqua. Propheta subsequenter ait. innues per ea verba quod boni illi qui de malorum manu a domino redimendi erant. debebant ad felicem statum conuerti: et in syon vbi ob brachium malorum prius cum timore stabant. gemitu et dolore tunc amisso cum cantu postmodum venire debebant.

Concordia cum euangelio

¶ Prophetiam autem per omnes suas partes in christo ihesu verificatam esse per euangelia testimonium habetur. Ipsum enim pro bono et saluatione bonorum in syon venisse: a

Johannes

Johanne habemus capitulo primo dicente. Quotquot autem receperunt eum: dedit eis potestatem filios dei fieri. et parte illa. Ecce deus vester vltione veniet retributione dominus: ipse veniet et saluabit vos. idem

Johannes

Johanes. c. xij. inquit Qui credit in me non credit in me: sed in eum qui misit me: et qui videt me: videt eum qui misit me: ego lux in mundo veni: vt omnis qui credit in me in tenebris non maneat: et si quis audierit verba mea et non custodierit. ego non iudico eum. non enim veni: vt iudicem mundum: sed vt saluificem mundum: qui spernit me: et non accipit verba mea: habet qui iudicet eum: sermo quem locutus sum ille iudicabit eum ¶ De miraculis autem ab eo factis si partem illam: tunc aperientur oculi eorum. et reliqua. litteraliter intelligere volumus euangeliste omnes miracula ipsa recitantes testimonium perhibent. De hijs tamen que in prophetia continentur.

Lucas.

Lucas capitulo septimo ad litteram loquitur. Inquit enim quia ceci vident: claudi ambulant: surdi audiunt. vbi paulo post sequitur. et beatus est quicunque non fuerit scandalizatus in me quam beatitudinem vobis deus sua misericor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

dia concedere non dedignetur.

Prophetia septima

Saias capitu. xl. inquit. Nahamu nahamu
bammi iomar elohehem. daberu hal leu ie- Hebrea littera.
e ruscalaim vechirru eleaba chi malea zeuaa
chinirza hauona chi lacheba miad adonai
chi?laim behol hattoteha col core bāmithar
pannu dereb adonai iasceru haharaua mesilla lehohenu.
col ge innase vecol har uegiuha iscpalu vehaia hehacou
lemiscior veharehasim lebicha venigla cheuod adonai ve-
rau col busar iahdau chi pi adonai diber. col omer chera
veamar ma ecracol habbasar hazir vecol hasdo chezis has
sade. iauesc hazir nauel ziz chi ruah adonai nascena bo ac-
hen hazir haham iauesc hazir nauel ziz vduar elohenu ia-
cū lebolā hal har gauoha hali lah meuasseret zion harimi
baccoah colebmeuasseret ierusctalaim harimi al tirai im-
ri lehare iehuda hinne elohehem. hinne adonai elohim
behazac iauo vsroho moscela lo hinne sebaro itto vfbul-
lato lefanu. cherohe hedro irhe bizroho iecabez telaim
vbheco issa halot ienahel. mi madat besciaholo mai vescia
main bezeret tichem vehal baccialisc hafar haarez vescia-
cal bappeles harim vghabot bemoznaim. mi ticehen et
ruah adonai veisc hazato iodihennu. et mi nohaz vai
vinehu vailāmedehu beorah miscpat vailammedehu da
hat vedereh teunnot iodihennu. hen goim chemmar
middeli vhsciahac moznaim nehsciau hen igim cadac
ittol vluanon en de haber uehaito en de hola. col ha-
goim caain negdo meefes vetohu nehscicu lo. happesel
nasah harasc vezoref hazahau ieracchehennu vrtucot

benni vrtucot chesef zoref. bammesuccam teruma bez lo iurcau iubar: barasc babam ieuacchesc lo lebabin pesel lo immot. balo tedebu balo tiscmebu balo bugat merose labem balo bauinotem mosedot baarez. baiosceo bal bug baarez veiosceueba cabagauim bānote cadoc sciu maim vaimtabem caohel lascianet bānoten rozenim leain sciof ete erez chetobu basa. af bal notabu af bal sciorasc baarez gizbam vegam nasciaf bebez veiuasciu vsbura checasc tissaez. veel mi tedammeiuni veescue iomar cadosc. seu marom benebem vrrumi bara elle bammozi bemispar zeuaam leubullam besciem icra merou ouim veammiz coab isc lo negdar. lamma tomar iabacou vddaber israbel nistera dar chi meadonai vmeelobai miscpati iabauor balo iadag ta im lo sciamagta elobe golam adonai bore chezot baarez lo igaf velo igab en begber litbunato. notē laiabef coab vlen oniz gozma iarbe. veigafu naparim veigabu vbaburiz cascl ol iccascielu. vecoue adonai iabalifu coab iagalu euer can nesciarim iaruzu velo igagu ielebu velo igafu.

Latina littera.

¶ Latine: consolate consolate populum meum dicit deus vester. loquimini ad cor hierusalem: et dicite ad eaz. quoniam completum est tempus eius. completa est culpa eius suscepit enim de manu domini duplicia: pro omnibus iniquitatibus suis. Vox clamantis in deserto: parate viam domini: rectā facite in solitudine semitam deo nostro. omnis vallis exaltabitur: et omnis mons et collis humiliabitur: et erit obliquum in direptum et aspera in collem: et reuelabitur gloria domini et videbit omnis caro pariter: quoniam os domini locutum est. vox dicit: clama et dixit: quid clamabo: omnis caro fenum: et omnis misericordia eius quasi flos agri. esiccatur fenum cadit flos qñ spūs dñi insufflat in eum: profecto: fenuz est popul⁹. esiccatur fenū cadit flos verbum autem domini stabit in eternum. sup mōtē excelsū

ascende tibi euangelizans syon exalta in fortitudine vocem tuam: euangelizans hierusalem exalta noli timere. dic ciuitatibus iude. ecce deus vester. ecce dominus deus in fortitudine veniet: ꝛ brachium suum domiatur ei: ecce merces eius cum eo ꝛ opus illius coram illo. sicut pastor gregem suum pascet in brachio suo congregabit agnos: Et in synu suo leuabit fetas passim ducet. quis mensus est pugillo aq̄s ꝛ celos palmo aptauit: et mensus ꝛ mensura puluerem terre: ꝛ liberauit in statera montes ꝛ colles in bilancijs: quis adiuuit spiritū domini: aut quis cōsiliarius eius fuit. cum q̄ inijt consilium ꝛ instruxit eum ꝛ docuit eum semitam iusticie: et erudiuit eum scientia ꝛ viam prudentie ostendit illi. Ecce gentes quasi stilla situle. ꝛ quasi puluis bilācie reputate sunt. ecce insule quasi leue qd ꝓiciet. ꝛ libanus nō sufficiet ad succendendum: ꝛ animalia eius non sufficient ad holocausta. omnes gentes quasi in nihilum coram eo ꝛ minus nihilo ꝛ inane reputate sunt apud eum. Cui ergo similem facitis deum. aut quam imaginem ponetis ei. Nunqd sculptile quod blandiet faber aut artifex figurabit illud: et laminis argēteis argētarius. pauper aūt mischinus lignū iputribile eliget: artificem quoqꝫ sapientem queret sibi. vt statuat similitudinē ne moueatur. Nunqd scitis. nunquid auditis: nonne ab initio annunciatum fuit vobis. Nunquid non intellexistis fundamenta terre. qui sedet super girū terre ꝛ habitatores eius quasi locuste qui extendit velut cortina celos: ꝛ extendit eos. sicut tabernaculum ad inhabitādum. qui dat principes quasi nō essent iudices terre velut inanes fecit. ac equidem si neqꝫ plantati neqꝫ sati essent: neqꝫ radicatus esset in terra truncus eoꝝ: etiam flauit in eos ꝛ aruerunt ꝛ turbo quasi stipulam auferet eos. ꝛ cui assimilatis me ꝛ ero sibi equalis dicit sanctus. Leuate in excelsū oculos vestros: ꝛ videte quis creauit hec qui educit in nu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

mero malitiam eorum: et omnes ex nomine vocat: pre mul titudine fortitudinis et roboris virtute vsqꝫ vnum non defecit. Quare dicis iacob ⁊ loqueris israhel abscondita est via mea a domino: et a deo meo iudicium meum transibit: nunquid non scivisti: aut non audisti: deus sempiternus dominus qui creavit terminos terre non deficiet neqꝫ laborabit: nec est investigatio sapiẽtie eius: dat lapso virtutem: et hijs qui fortitudinem non habent: robur multiplicabit: et deficient pueri et laborabunt et iuvenes ruendo ruẽt. Sperantes autem in domino mutabunt fortitudinem: assument pennas sicut aquile: current et non fatigabunt ambulabũt ⁊ nõ deficient. ¶ Hanc quoqꝫ prophetiam doctores vestri pro messia dictam fuisse aiunt in qua vt eorum errores vobis clarius pateant meliusqꝫ corrigi possint: ipsorum dicta ad litteram recitando procedam. ¶ Exponit enim a rabi salomone dicente: ꝯsolate ꝯsolate populũ meũ vos ꝓphete dicit dominus. quoniam tempus captiuitatis eius completum est: completa est culpa eius: quoniã ab ea placatus sum. suscepit enim de manu domini punitionem in duplum pro peccatis suis. vox clamat in deserto. scilicet spiritus sancti versus hierusalem: que dicit parate viam domini. suam enim captiuitatem in eam convertere faciet. omnis vallis exaltabitur: montes vero humiliabuntur: ita ꝙ via plana: recta et equalis erit. vox scilicet dei dicit mihi clama. spiritus autem meus dicit ei: quid clamabo. at ille clama inqt. omnis caro fenum. hic enim finis eius est. Idcirco esto ꝙ aliquam faciat misericordiam: quasi flos agri facillime cadens reputatur. Nullam enim de sui ꝑmanentia homo certitudinem habet. verbum autem domini in eternum stabit eternus nanqꝫ ipse est et omnipotens: ideo omnia potest. Propterea super montem excelsum ascende tibi evangelisans syon. ex ore enim in eternum viventis evangelij ꝓmis

Iudeorum expositio

Rabi salomon.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

sio exit. in fortitudine veniet super gentes. scilicet vt ipsas
puniat. ecce merces eius cum eo est pro iustis preparata. ⁊
opus illius videlicet operis precium quod eis daturus est
sicut pastor qui gregem suum pascit: et in brachio suo con-
gregat agnos: ⁊ in synu suo portat eos. Quis mensus ē pu-
gillo aquas et reliqua vsqȝ ad clausulam illam: et colles in
bilancijs que omnia facere potestatem habuit. quanto ma-
gis promissiones has obseruare poterit. Quis adiuuit spi-
ritum domini: et quis est ille qui consiliarius suus esse pos-
sit. Ecce enim gentes quasi stilla situle coram eo reputate
sunt: quo modo ergo ipse ipsum docere possent. et libanus
non sufficiet ad succendendum: vt peccatis gentium deus
parceret. pari quoqȝ modo. et nec animalia ei⁹ ad holocau-
sta sufficerent. omnia enim hec coram eo in nihilum reputa-
ta sunt. Nunquid sculptile quod blandiet faber. hoc est fa-
ber idolum faciens: ipsum ferreum aut ereum facit. Artifex
deinde auro seu argento blandiet ipsuȝ atqȝ figurat. qui au-
tem ipsum ligneum facere vult: vt imputribile lignuȝ eligat
aduertet. nunquid ergo intellexistis fundamenta terre. id ē
illum qui fundauit terram: vt sibi seruiatis: qui sedet super
girum terre: et habitatores eius quasi locuste coram eo re-
putati sunt: leuate in excelsum oculos vestros: et videte qs
creauit hec. scilicet militiam hanc: quaȝ in celo videtis. quā
quidē etiā pre multitudine fortitudinis et roboris virtutis
creauit. ita vt vnum non deficit: quin nomine vocet. Qua-
re dicis iacob videlicet popule iacob in captiuatione per-
manens abscondita est via mea a domino: hoc est quasi o-
culos suos cessauit ne videret ꝙ ei seruiuimus: et gentes
que ipsum non nouerunt: super nos dominari facit. Et a
deo meo iudicinm meum transibit. Judicium enim meri-
ti boni quod patribus nostris nobisqȝ retribuere debebat
a facie sua transire fecit. qui autem terminos terre creauit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

cuius sapientie inuestigatio non ē: cogitationes non ignorat: quoniam vt mediantibus flagellis consumet̄ preuaricatio ⁊ finem accipiat peccatū: bono tuo indutiā dat. Sed tā dē lapso. i. lapsui tuo virtutem dabit: roborando te. Jccirco noli timere: deficient tamen pueri: et laborabunt. scȝ inimici vestri qui nunc fortes sicut iuuenes sunt. vos autē in dn̄o sperantes fortitudinem mutabitis.

Confutatio rabi salomon.

¶ Hanc expositionem iudei viri si bene considerabitis ipsam necessarijs non parum deficere inuenietis. Nam lȝ prophetiam messie recte attribuat. deficit tamē principale eius fundamentum. Ipsius messie diuinitatē p̄ ꝓphetā pluries recitatam. tanquā nullā derelinquendo. inq̄t enim vox clamat in deserto: parate viam dn̄i rectā facite in solitudine semitam deo nostro. paulo quoqȝ post: ⁊ reuelabit gloria domini: et videbit omnis caro pariter: quoniā os domini locutum est. ait et subsequenter: dic ciuitatibus iude. ecce deus vester: ecce dominus deus in fortitudine veniet: et reliqua de quo quidem mysterio cum nulla ab ipso rabi mentio fiat veritatem ab eo abscōditaȝ non fuisse merito colligi potest sed id ipsum caute fecisse arbitror: vt doctos aduertentes redderet: ignaris vero ne ip̄e iudeus cuȝ esset christianizare videret̄. Quāobrem ⁊ partem etiā illaȝ ꝓphetie oīs vallis exaltabitur. ⁊ reliqua. sicut sonat: vtiqȝ exponit. que prout rabi dauid ait. exemplariter intelligenda est. Partem quoqȝ illam. sicut pastor gregem suum pascet. ⁊ reliqua. superioris scȝ. ecce merces eius cum eo: ⁊ opus illius coram ip̄o colligat. quod aliquo mō consonū nō videtur. nec rabi dauid expositio in hoc secum conuenit. similiter ⁊ neqȝ ī particula illa. suscepit eniȝ de manu dn̄i duplicia pro omnibus peccatis suis. Prophetiam insuper partim ad israel captiuum existentem: partimqȝ ad gentes. apud quas captiuitati sunt rabi salomon dirigi dicit q̄ȝ recte autem in hoc sentiat

per veram deo volente: expositionē vobis liquide patebit. vbi etiam de q̄plurimis sua expositione contentis memoria fiet. Ex quibus recta ostendetur vobis semita: per quaz ad verum deum nostrum venire poteritis.

¶ Exponitur rursus prophetia a rabi dauid similiter super messia dicente. Consolate consolate populum meum vos prophete. vbi ad maiorem corroborationem sermo replicatus est. loquimini ad cor hierusalem: et dicite ei: quoniam completum est tempus captiuationis eius: et completa est culpa eius. suscepit enim de manu domini duplicia hoc est duas captiuationes: quas pro omnibus peccatis suis sibi destinaueram. vox clamat. i. quasi vox clamaret in deserto que diceret: parate viam dn̄i: dicit autem semitam deo nostro cum ipse sit qui populum hunc de captiuatione educit. omnis vallis exaltabit. ꝛ reliqua. que oīa exemplariter intelligenda sunt. Ascensus enim a montibus: ꝛ descēsus: maximus labor est. ipsi aūt quasi via plana existeret nullū sentient laborē. ꝛ reuelabit gloria dn̄i ipsis. s. a captiuitate exeuntibus. inuenient enim in deserto aquas. ita ꝙ videbit omnis caro pariter: qm̄ os dn̄i locutū est oīa que in prophetia cōtinent. videbit tn̄ scientia ꝛ intellectu: non aūt oculoꝝ visu vox dicit. clama. i. quasi vox diceret clama: seu vox prophetie dicit prophete: clama. propheta aūt quid clamabo respōdit. ꝛ vox ei. clama oīs caro: cum gogmagog venientium fenum. maior enim eoꝝ pars tandem peribit: ꝛ oīs misericordia eius quasi flos agri. esto ꝙ plures fecissent misericordias. Nam ob mala iudeis facta punient. Sup montem excelsum ascende tibi: quicunqꝫ enim vult: ut sua intelligatur vox eminentem locū ascendit. cum ergo Syon ꝛ Hierusalem: quod idez est: inter iudee ciuitates principalis esset: ad eam sermonem dirigit. ut per ipsam aliꝫs prenuntiaret ciuitatibus: quasi diceret propheta. super montem excelsum as-

Rabi dauid

cende tu syon seu hierusalem euāgelizans: ꝛ noli timere. ut ciuitatibus iuda dicas: ecce deus uester. gloria enim sua ad hierusalem omnino reuertetur. ecce dn̄s deus in fortitudine veniet. i. manu forti. non enim ad has gentes humiliandas alterius manu indigebit. ecce merces eius cum eo pro hijs scilicet qui durante captiuatione: in ip̄m sperarunt. Sicut pastor gregem suum pascet. hoc est sicut pastor bonus qui cum grege suo omnia hic recitata facit: sic deus cū israel: ipsum ad hierusalem ducēdo: faciet. ꝛ notanter dixit gregem suum. ut maiorem affectōem denotaret. certū est enim pastorem: maiorem ad suum gregem: q̄ ad non suū. sed pretio custodientem: affectionem habere. Super residuo vero ꝓphetie: iste rabi: rabi salomonem sequit̄. nisi ꝙ aliquibus animam prophetie non tāgentibus se magis ostendit: que breuitatis causa recitare nolo.

Confutatio rabi dauid

¶ Quantum autem in parte recitata ab ipso dissentiant: bene considerātibus facile patere potest. Totis enim viribus christi misterium obtenebrar̄ plus alijs nititur. ꝛ hoc in partibus prophetie dei aduentum tangentibus permaxime ostendit. quibus a littera dissentire processumq; prophetie peruertere non curat. inquit enim propheta: vox clamat in deserto: ipse autem quasi vox clamaret: dicit. necnon ꝓ proprio deo: sicut littera sonat: Semitam rectam fieri vult. sed pro israel qui per ipsum ducetur. Qua fatuitate seu prauitate fundatus: clausulam illam: ꝛ reuelabitur gloria domini: pro aqua quam in deserto iudei inuenient: prolatam fuisse: dicere non erubescit. ꝛ propter hoc dicit ꝙ omnis caro pariter videbit. quoniam os domini locutum est: omnia que in prophetia continentur: vbi ꝛ videbit: de intellectuali: et non sensitiuo uisu intelligi ait. Partem insuper illam: super montem excelsum ascende tibi euangelizans syon: ne ꝓprio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

euangeliste Johanni baptiste attribuat: ad syon et hierusalem dirigit. quod quidem dicere absurdum est. illis enim dei aduentus: per vocem clamantem principaliter euangelizabatur. similiter etiam ecce deus vester pro gloria dei accipit. Mira quippe res est: quod tot peruersitates ad prauitatem vestrorum rabi cognoscendam uos non ducant. videtis enim prophetias christi misterium aperte explicantes: ipsos litterali sensu interpretari minime uolentes: eas autem que in figura id predicant: litterali sensu declarari volunt. Ego equidem dico hieremiam de eis: capitulo. viij. omnino locutum esse: cum inquit: quo modo dicitis sapientes nos sumus: et lex domini nobiscum est: vere mendacium operatus est stilus mendax scribarum: confusi sunt sapientes: perterriti et capti sunt. verbum enim domini proiecerunt: et sapientia nulla est in eis.

¶ Cum autem vera expositione: verum prophetie sensum explicando ipsorum errores clarius: deo duce patebunt. ipsas confutare seriatim amplius non curo. Sed Esaie qui de christi misterio plus ceteris locutus est. processum animaduertens dico capitula hec tria narratum. scilicet cum duobus subsequentibus christi misterium aperte explicare: et quemadmodum precedentes prophetie ad inuicem correspondent. sic et ista cum illis eisdem consentit. Nam cum superiori prophetia. Letabitur deserta. et reliqua. Propheta dixerit eo quia deus ipse pro salute bonorum venturus erat: atque vltione peccatorum. Sequitur eundem aduentum qui per vocem in deserto clamantem euangelizandus erat hic iterum notificare: per quem etiam bonorum merces ducenda erat: propheta dicente. Ecce dominus deus in fortitudie veniet. ipse scilicet proprie quam merces eius cum eo ducet. et opus illius coram illo. et suam perfectam dilectorum demonstrando subsequenter ait

Catholica expositio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

Sicut pastor gregem suum pascet: et reliqua. que: sicut rabi
dauid inquit: ostēdunt deum cum bonis ipsum sequētibus
sic agere debere: quemadmodū bonus pastor cum suo pro
prio grege operatur. Cum aūt deum in terram venire impos-
sibile videatur: presertim forma tali qua sepe dictum est: remo
uens dubium hoc: dei potentiā enarrādo: propheta inquit
Quis mensus est pugillo aquas: et reliqua oīa que fecerat
et que ab ipso: absqȝ alicuius consilio fieri possunt: recitādo
Quibus enarratis pro non credentibus subdit: et libanus
non sufficiet ad succendendū: et animalia eius non sufficiēt
ad holocausta: quasi dicat: eo quia potentiam meam infini-
tam non putant: peccatum eorum irremissibile erit. et subseque͂
ter errorem in quem hij tales ciciderunt: remouendo: inquit:
Cui ergo similem facitis deum. aut quam imaginem pone
tis ei. et reliqua. qui quidem error ob prophetiarum: mysteriū
hoc predicentium: in consideratōem ortus est. Ne autē de
huius erroris punitōe: deum: sed semetipsos culparent. sub
dit propheta: Quare dicis iacob: et loqueris israel: abscon
dita est via mea a dn̄o: et a deo meo iudicium meū transibit
quasi faciem suā a te inmerito abscōderit: praua quippe est
locutio tua hec. nunquid enim nescisti: aut non audiuisti: quia
dominus seculi deus: cuius sapientie non est inuestigatio:
uticqȝ sciuisti. nam ex omnibus gentibus: ut suam manifesta-
ret potētiam: in te elegit. Quamobrem in talem errorem in
cidere minime debebas. et propterea per xp̄i aduentū dabit
ipse lapso virtutem: hijs. s. qui pro vita malorum lapsi et fatiga
ti erunt: eisqȝ robur multiplicabit. pueri aūt: hoc est ip̄m nō
cognoscentes: qui pueri nuncupari possunt. laborabunt tūc
ut ipsum apprehendant: et deficient. Sed iuuenes qui con-
tra xp̄m et suos erunt fortes pro eorum peccato: ruendo ruēt.
Sperantes autem in domino mutabunt fortitudinem. et re
liqua. que pro maiori bonorum certitudine reiterauit. et ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

propositi corroborationem: verba subsequentis capituli ꝓ
pheta subdit: per que pluribꝰ dei operibus circa christi my
sterium explicatis: narrat: ꝙ ob eaipsa christi opera plures
nationes: suis derelictis idolis: ad eius fidem venture erāt
vnde et iudei minus excusandi. sed magis culpandi sunt.
inquit enim post operum narrationē: quis hec operatus ē:
⁊ fecit vocans generationes ab exordio: ego dominus pri
mus ⁊ cum nouissimis ego sum. que quidem verba: cuꝫ eo
quod super dicto moysi Deuteronomij .xxxiij. c. a docto-
ribus vestris explicatur consentanea sunt: videlicet domi-
nus de synai venit: ⁊ de seir ortus est eis: apparuit de mon
te pharan. dicunt enim omnes has nationes: vt suam reci-
perent legem vocasse: quam illis recipere nolentibus: ad
israbel dedit. pro quo propheta hic dixit: vocans generati
ones ab exordio. ⁊ reliqua. modo autem cuꝫ de israbel pau
ci: sed de nationibus alijs multe: christi legem recepture e-
rant. inquit. ⁊ cum nouissimis ego sum. scilicet nationibus
que conuerse ad christum venient. cuius conuersionis mo
dum narrans propheta: subsequenter ait: viderunt insule ⁊
timuerunt: extrema terre obstupuerunt: appropinquauerūt
accesserunt vnusquisqꝫ proximo suo auxiliabit: ⁊ fratri suo
dicet: confortare: confortauit erarius faber percutiens mal
leo eum qui cudebat tunc temporis dicens glutino bonum
est: ⁊ firmauit eum clauis ne cummoueretur. Quorum ver
borum sensus est: ꝙ gentes iste dei opera videntes ⁊ ad su
am venientes fidem seipsos in ea ad inuicem sic conforta-
buntur: quemadmodum ante illud: idola fabricando facie-
bant. qua de causa iudeos permaxime reprehendendo: ꝓ-
pheta subdit. ⁊ tu israbel serue meus iacob quem elegi: se-
men abrahe amici mei: ꝙ apprehendi te ab extremis terre:
et a longinquis eius vocaui te. ⁊ reliqua. vsqꝫ ad particulā

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

illam: in sanctum israhel letaberis. volens significare quod habere in christo fidem magis ad iudeos quam ad alias nationes pertinebat. Pro bonis autem ipsum expectantibus: predicta parte explicata: inquit. Egeni et pauperes querunt aquas et non sunt. lingua eorum siti aruit: ego dominus exaudiam eos: deus israhel non derelinquam eos. per quam aquam eam intelligit. que bibentem ad vitam eternam ducit. que quidem per messiam tribuenda erat. quare sequitur: aperiam in supinis collibus flumina. et in medio camporum fontes. ponam desertum in stagnum aquarum. et terram inuiam in riuos aquarum. deinde quasi cum malis. ipsum non recipientibus. deus in scrutinium venire vellet. subsequenter ait. prope facite iudicium vestrum dicit dominus. afferte siqua fortia habetis dicit rex iacob. accedant et annuncient nobis quecunque ventura sunt. priora que fuerunt nunciate et ponemus cor nostrum et sciemus nouissima eorum: aut que ventura sunt: indicate nobis: annunciate que ventura sunt de longe. et sciemus quia dii estis vos. benequoque aut male si potestis facere. et recitabimus et timebimur insimul. Ex quibus verbis propheta indicare voluit quod ab homine inquantum homo. ea que a christo ihesu exigenda erant minime fieri possent.

Quapropter aduersus tales incredulos loquendo: vt ipsi experirent an eadem agere possent: dicebat: et si facerent ipsos deos appellaret: pariterque insimul timendi essent. Quod autem eis et cuilibet homini: dempto christo id impossibile esset. propheta ipse declarat dicens. Ecce vos estis ex nihilo ex quo nihil fit: et opus vestrum ex eo quod non est: quasi diceret quod ex omni parte a non ente quodammodo generati estis: ideo abominatio est: qui eligit vos putans vos ge(?)quam facere posse. loquens autem de christo propheta ait. Susci

tauí ab aquilone ⁊ venit ab ortu solis vocabit nomie meo ⁊ veniet super magnates: quasi lutum essent; et velut plastes conculcans humum. per que verba demonstrare vult christum sua diuinitate: non magis scribas: sacerdotesq; eẽ existimaturum q̃ si lutum essent; ⁊ adhuc contra illos loquẽdo: propheta subdit. Quis annunciauit ab exordio: vt sciamus: ⁊ a principio: ⁊ dicamus iustus es: non est annuntians neq; predicens neq; audiens sermones vestros. volens ex hijs ostendere talem auctoritatem ipsos non habere. sed deum tantũmodo: qui filij sui ihesu christi mysterium ab exordio primis patribus: ⁊ ꝓphetis reuelauit. ⁊ demum Iohãni baptiste qui ad syon primo dixit: adest adsunt. adest scz vnus qui tres sunt. pro quo ⁊ ad hierusalem euangelistam dabo. subsequenter ait. Quo quidem scrutinio facto: propheta talia fatur. et vidi et nõ erat ex istis quisq; qui iniret consilium ⁊ interrogatus responderet verbũ. ecce oẽs iniusti: ⁊ vana opera eorum: ventus ⁊ inane simulacra eoꝝ intendens ex hijs concludere non esse nostrum: dei opera cui omnia possibilia sunt: inuestigare. Deinde per subseqns capitulum. inquit propheta. Ecce seruus meus in quo me firmabo: electus meus cõplacuit sibi in illo anima mea: dedi spiritũ meum sup eum: iudiciũ gentibus ꝓferet. cõcludẽs ex premissis hominũ obligationẽ: qui xp̃i fidẽ sectari; habẽt. Sed postq; de hijs bene edocti estis nec rationẽ incõtrariũ habetis: ⁊ ipm recipere nõ vultis: iccirco ⁊ ipe tãdẽ vos ñ curabit. sz iudiciũ ⁊ legẽ gẽtib⁹ ꝓferet. Christi deide vite ꝓcessũ: vt eos ñ pderet: enarrãdo seqr: ñ clamabit: neq; eleuabit: nec audire faciet vocẽ ei⁹ foris. Nõ. n. volebat nisi i iudea versari: ⁊ q̃uis ab eis lacerãd⁹: ⁊ tãdẽ crucifigẽd⁹ eẽt. nõ tñ debebat ab illis recedere: nec ex illis flagellis turbari quin opus suum impleret. Quare concludit: non

erit tristis neq lentus: donec ponat in terra iudicium: et legem eius insule expectabunt. et ex tāta ingratitudine uestra indignatus deus per prophetam subsequenter inquit. Ego dominus vocaui te in iusticia: et apprehendi manum tuam et seruaui te et dedi te in fedus populi in lucem gentium. ut aperires oculos cecorum: et educeres de conclusione victum: de domo carceris sedentes in tenebris. quasi diceret. esto q pro iudeis: ut fedus illis seruarem: te principaliter custodiuerim. si ipsi pro maiori parte te non recipient: non cures. Nam ego dn̄s qui te in iusticia uocaui: et in fedus huius populi custodiui: apprehēdi etiā te pro maioribus hijs. Dedi enim te in lucem gētium: ut per te illuminate: legem recipiant. et ultra hoc: ut victos de conclusione educeres: et de domo carceris sedentes in tenebris: per limbi expoliationem. quibus verbis relatis subdit: ego dominus hu est nomen meum: et gloriam meam alteri non dabo: et laudem meam sculptilibus. ac si diceret: attēto q sui causa in manu seruientium idolis: iudeos tradere oportebit. ne gloria mea et laus alteri scilicet sculptilibus ab illis gentibus detur: ideo volo. ut tu eis lucem des: et te recipiant: cognoscantq omnia hec a me procedere. et ut super hijs misterijs ipsos magis aduertentes redderet concludens ait. Que prima fuerunt: ecce venerunt: noua quoq ego annūtio anteq oriantur audita vobis faciam. et hoc: ut cum venerint: in eis non decipiamini. Cum autem hec parum prodesse eis debebāt inquit propheta: Cantate domino canticum nouum laudē eius in extremis terre: descendentes in mare: et plenitudinem eius insule et habitatores earum. et reliqua. Per que verba iterum gentes ad christum vocat. deinde dei contra iudeos: pro eorum perfidia: indignationem narrando. sequitur. Dominus sicut fortis egredietur: sicut vir preliator su

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

scitabit zelum: vociferabitur ⁊ clamabit. super inimicos su-
os fortificabitur. Cum autem deus ne contra illos ad hec
veniret longo tempore ipsos tollerauerit: cunctaq; oportu-
na: ⁊ necessaria fecerit excusans se ait. tacui semper silui: pa
tiens fui: ⁊ reliqua. ad idem propositum pertinētia. ⁊ sic om
nia resumendo suum sermonem propheta restringens: cla-
mat. O surdi audite ⁊ ceci intuemini ad videndum: quis ce
cus nisi seruus me⁹: ⁊ surdus sicut missus meus quem mit
tam: qs cecus sicut ille qui perfectus est. ⁊ cecus sicut ser-
uus domini. volens ex hijs verbis ostēdere ꝙ quando per
prophetas deus eis christi misterium narrans dicebat. ne
surdi essent ad ea que pro eorum salute erant. audiendum:
illi predicta verba explicabant. Quare ut ꝙ eorum ruine ip
simet: deum contra ipsos irasci obligando: causa essent. ma-
nifestaret. Sequitur propheta dicere ⁊ dominus voluit iu-
sticia sua. ut manifestaret legem ⁊ extolleret ꝙ ipse esset po
pulus direptus ⁊ vastatus. laqueus iuuenum omnes. ⁊ in
domibus carcerum abscōditi sunt. facti sunt in rapinam nec
est qui eruat. in direptiōem nec est qui dicat redde. quis de
dit in direptionem iacob ⁊ israel vastantibus: nisi dominus
ipse cui peccauimus. ⁊ noluerunt in vijs eius ambulare. et
non audierunt in legem eius ⁊ effudit super eum iram furo
ris sui ⁊ forte bellum. ⁊ combussit eum in circuitu ⁊ non co
gnouit. ⁊ succendit eum ⁊ non intellexit. ⁊ tandem. Quem
admodum plerisq; locis moris est ꝓphetarum. ut post chri
sti misterium ⁊ ob non receptionem ipsius. ruinam vestram
enarratam cum vestra post antichristi bellū reuersione vos
consolari. propheta eundem ritum sequens per aliud capi-
tulum talia verba mouet. Et nunc hec dicit dominus cre-
ans te iacob ⁊ formans te israel noli timere quia redemi te.
⁊ reliqua. Hec igitur duo recitata capitula. primum sequi:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. B.5.19

eaq sicut exposui intelligenda esse ex totius prophetie discursu manifeste patet. Nihil enim in ea cōtineri uideo q cū expositione non conueniat. secus autem de vestrorum declarationibus est. Nam ipsi in ea ab inuicem nō parum discrepāt aliqui enī ipam messie attribuūt. aliq vero ezechie: et alij partim messie: et partim ezechie. ita q ipsorum nemo: ut vos non latet: totalem prophetie discursum vni actare potest. cuius ratio est: quia attribuentes eam messie: verum messiam in quo: quemadmodū euangelia aperte ostendūt: ad litteram consumata sunt. nō cognoscunt. Nam pro ea pte: vox clamantis in deserto. et reliqua. matheus cap. iiij. inquit. in diebus aūt illis venit Johannes baptista predicans in deserto iudee: et dicens. penitentiam agite: appropinquabit enim regnum celorum. hic est de quo dictum est per Esaiam pphetam dicentem. vox clamantis in deserto: parate viam domini: rectas facite semitas eius.

Concordia cum euangelio

Matheus

¶ Pro ea vero parte dicente sicut pastor gregem suum pascet. et reliqua. Johannes decimo capitulo sic ait. Ego sum pastor bonus: et cognosco oues meas. ¶ Cum illa autem: ecce seruus meus: suscipiam eum: electus meus cōplacuit sibi in illo anima mea. Matheus. xvij. conuenit dicens. hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui ipsum audite. ¶ Dedi spiritum meum sup eum. cum hac parte Johannes cap. primo cōsentit: cum ait. et vidimus gloriam eius quasi vnigeniti a petre plenum gratia et veritatis. et ibidem. super quem videtis spiritum descendentem et manētem super eum. et reliqua. Cum illis autem verbis non clamabit: neq eleuabit: neq audire faciet foris vocem suam. et reliqua. Euangeliste omnes: sue vite processus recitantes: conueniunt. et sic in omnibus alijs mysterijs in prophetia contentis. facta est consumatio q nulli verita

Johannes

Matheus

Johannes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

ti assentiri volenti latere potest.

Prophetia octaua.

Hebrea littera.

i Dem Esaias capitulo. xxxxviiij. inquit. Scim-
gu elai igim uehacsciuu leũmim meraboc ado-
nai mibeten cheraani mimmege immi hizgir sce
mi; uaiasem pi chebcreu badda bezel iado be-
chbiani uaisimeni lebez barur beascpato histirani; uaio-
mer li gaudi atta israel ascer beha etpaar. ueani amarti la-
ric iagagti letobu uaheuel cohi chillidi aben miscpati et a-
donai ufgullati et elohai. uegatta amar adonai iozeri mibe
ten legeued lo lescioueu iagacou elau ueisrael lo ieaseph
ueeccaued begene adonai ueelohai haia guzi. uaiomer na-
cal meheiodeha li geued lehachim et sciute iagacou unzu
re isrl'lehasciu untactiba leor goim li hiot iesciugati gad
cheze haarez. co amar adonai goel israel chedoscio liuzo
nefesc limtageu goi legeued moscelim melahim irru ueca
mu sarim ueisctabau lemagam adonai ascer neeman che
dosc israel ueiubareccha. co amar adonai beget razon ga-
nidiha uhiom iesciuha gazartiha veezorha veetenha librit
gam lehachim erez lehanhil nehalot sciomemot. lemor la-
surim zeu vlascer bahosceh higalu hal derahim irgu vh-
hol scefaim margitam. lo irgau velo izmau velo iacchẽ scia
rau vasciamesc chi merahamem inhagem vegal mabuge
maim ienahalem uesamti col harai ladareh vmsillati iero-
muz. hinne elle meraboc iauou vehinne elle mizzafon vmi-
iam velle meerez zinnim runnu sciamain vegili erez vfizhu
harim rinna chi nibam adonai gammo veganiiauo ierahẽ.

Latina littera.

Latine. Audite insule me: et attendite populi
de longe: dominus ab vtero vocauit me de visceribus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

matris mee recordatus est nominis mei. ⁊ posuit os meum
quasi gladium acutū in vmbra manus sue abscondit me. ⁊
posuit me sicut sagittam electā in pharetra sua inclusit me
⁊ dixit mihi: seruus meus es tu israhel quo per te glorifica
bor. et ego dixi: inuanū laboraui inane ⁊ vane fortitudinē
meā cōsūpsi. Propterea iudiciū meū cū dño ⁊ op⁹ meū cū
deo meo. Et nunc dicit dominus creans me ex vtero ser-
uum sibi: vt reducerem Jacob ad eum: ⁊ israhel non con-
gregabitur: et glorificatus sum in oculis domini: et deus
meus factus est fortitudo mea. ⁊ dixit. Leue est. vt sis mi-
hi seruus ad suscitandas tribus Jacob. ⁊ feces israhel con
uertendas: ⁊ dedi te in lucem gentium. vt sis salus mea vs-
q̄ ad extremum terre. Hec dicit dominus redemptor isra-
hel sanctus eius ad contemptibilem animā ad abominatā
gentem ad seruum dominorum: reges videbunt et consur-
gent principes ⁊ adorabunt propter dominum qui fidelis
est sanctum israhel qui elegit te. Hec dicit dominus in tem
pore placito respondi tibi: ⁊ in die salutis auxiliatus sū tui
⁊ seruaui te: ⁊ dedi te in fedus populi vt suscitares terrā ⁊
possideres hereditates dissipatas: vt diceres hijs q̄ ī carce
rib⁹ sūt exite. ⁊ hijs q̄ ī tenebris reuelamini. sup̱ vias pascēt:
⁊ ī oīb⁹ eminētib⁹ locis pascua eorū: nō esurient neq̄ sitiēt:
⁊ non percutiet eos estus ⁊ sol. quia miserator eorum du-
cet eos ⁊ super fontes aquarum adducet eos. Et ponam
omnes montes meos in viam: ⁊ semite mee exaltabuntur.
Ecce isti de longe venient: ⁊ ecce isti ab aquilone et mari.
⁊ ecce isti de terra australi Laudate celi et exulta terra et

Judeorum ex-positio

iubilate montes laudem: quia consolatus est dominus po
pulum suum: ⁊ pauperum suorum miserebitur.

Rabi salomon.

¶ Doctores nr̄i ī hac ꝓphetia esaiā d̄ seipo locutū eē aiūt
Rabi salomōe dicēte: dn̄s ab vtero vocauit me. nam me in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

vtero existēte venit in mente sua vt Esaias vocarer: eo qr salutem exultationemq̄ prophetare debebā. Esaias enim hebraice: latine salutē significat. ⁊ posuit os meū quasi gladium acutū ad malos reprehēdēdū: eorumq̄ punitionē prophetandū: in vmbra manus sue abscōdit me: ne mihi nocere possent. et ego dixi inuanum laboraui vidēs sc; meas reprehensiones ipos nō recipe. Propterea iudiciū meū cū dn̄o. Ipse enim scit id nō a me. Sed ab eis pcedere. et israhel non cōgregabit. ita vt habita penitentia ad ipsū cōuertatur. Parū ē vt sis mihi seruus: pro paruo munere reputat apud me vt sis mihi seruus ad suscitandas tantūmodo tribus iacob ⁊ feces israhel cōuertēdas. Ego autē dedi te etiā in lucē gētiū. Nam babylōis ruinā prophetizādo in leticiam ⁊ gaudiū cunctis gentibus eris. hec dicit dn̄s ad cōtēptibilē animā ad israel. sc; qui contēptibilis ⁊ abominabilis vnicuiq̄ seruusq̄ multorū domiorū est. Reges videbūt ⁊ cōsurgēt. fidelis enim est. vt promissionē abrahe factā obseruet. sanctus israhel ipe ⁊ eleget te in tpe placito. hoc est tpe orationis quum me depcaris ⁊ ante me humiliaris. et in die salutis auxiliatus sum tui. i. quando salute indigebis et seruaui te ⁊ dedi te in fedus populi federis. sc; vt suscitares terram israhel que pre omnes alias electa ē. vt diceres hijs qui in carceribus sūt exite: hoc est tpe quo in captiuatione carceratis: dicam exite. Sup vias pascentur ⁊ reliqua. que omnia dicit q̄ in reditu vestro ad hierusalem in itinere reperietis. ¶ Quam qdem expositiōem si bene considerabitis: in multis deficere inuenietis. ipsa enim prophetiam ipsimet esaie falso attribuit. Nam q̄ esaias fuerit. Sicut hieremias ab vtero vocatus p sacram scripturam testimoniū non habetur. nec etiam q̄ gentibus aperto sermone: et de directo nisi ruinā pphetauerit: quemadmodū per sui libri discursum manifeste patet: ⁊ rabi dauid sua expositōe clare

Confutatio rabi salomonis.

ostendit. Cunqз partem illam. dedi te in lucē gentiū. vt sis
salus mea vsqз ad extremum terre: de esaia verificari dicit.
Propterea quia babylonis ruinaз: ex qua deus in vniuer
sa terra laudandus erat: predicare debebat. dictum suū nul
lum est. Certum est enim q̄ nomē talis ꝓphetie in vniuer
sam terrā. sic citato tempore exire non poterat. Obstat pre
terea huic expositioni id quod de vno in alium trāsgressio
nem facere ostendit. ipse enim prophetiam Esaie primo at
tribuit: et deinde ipsius partē ad israhel flectit: illam scilicet
hec dicit dominus in tempore placito respondi tibi: et reli-
q̄. q̄nuis etiā nec sup ipso vt leui intuitu pз: verificari possit

Rabi dauid

¶ Exponitur adhuc prophetia hec: a rabi dauid etiā su
per esaia qui sic procedit. Audite insule. hoc ē habitatores
insularum. hec quidē verba sūt ꝓphete de se ipso loquētis
Dixit autē Audite populis a se distantibus: ac si apud eū
essent. Propterea quia futurā eorum punitionē eis pluri-
es prophetauit: quēadmodū de assirijs babylonia ꝛ moab
ꝛ alijs per suū librum aperte videtur. Dn̄s ab vtero voca
uit me: quasi diceret: si ego sup vos mala ꝓphetizo: nolite
admirari: ab vtero em̄ ad ꝓphetiā dispositus fui. Nec pos
sum ego a prophetia excusari. nam deus ipse posuit os me
um quasi gladium acutū: vt ea que ventura sunt: absqз me
tu dicerem. ꝛ in vmbra manus sue abscondit me: ne israhel
esto q̄ etiam illis mala predicam: mihi nocere possit. ꝛ po
suit me sicut sagittam electam: vt gentibus a me distantibꝰ
Lingua mea offendere possem. Dixit ergo quasi gladium
pro israhel. prope se existente. sicut sagittam vero pro alijs
nationibus longe morantibus explicauit. ꝛ dixit mihi: ser-
uus meus es tu. nam tanqз seruus ad mandata mea facien
dum preparatus es. Dictio autem illa. israhel ꝛ pro israel
vniuersaliter stat: ꝛ pro esaia quem noie israel appellat: q̄si
diceret: seruus meꝰ es tu israel. i. esaias: de quo sic glorifi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

cabor: sicut dñs qui in seruo suo fideli glorificari põt. ⁊ ego videns: quoniã ob reprehensiões meas ad deũ minime reuersi sunt: dixi inuanum laboraui. Propterea iudiciũ meũ ⁊ opus meũ cum dño: qui ad eos me misit cum quo super hoc litigabo. Et nunc dicit dñs creans me ex vtero seruuꝫ sibi: vt reducerem iacob ad eum: postq̃ ꝓpter hoc creauit me: ⁊ voluit ꝙ essẽ sibi seruus: vt meis reprehensiõbus ad eum iacob reducerẽ: ad suaq̃ seruitia israhel cõgregarem. si huic nõ ꝓficiet generatiõi. Sufficit mihi in oculis dñi glorificari q̃dq̃ ipse fortitudo mea sit. ⁊ dixit: leue ẽ admiratiue carente littera admirationis que est he. ac si diceret nunquid leue est in oculis tuis: eo quia te inuanuꝫ laborasse dixisti: vt sis mihi seruus ad tale exercenduꝫ officiũ. nõne sufficit tibi mandatũ meum obseruasse. etiã ꝙ ipsi te non audiant: ⁊ adhuc ad suscitandum tribus iacob ab eiectione captiuitatis in qua sunt: ⁊ ꝙ bona que ego sup̱ eis ducturus sum: prophetasti. necnon ⁊ feces israhel ad suam antiquitatem cõuertendas. nõ obstante ꝙ te in lucẽ gẽtiũ dedi. videbunt enim tuas ꝓphetias in futurũ verificatas: ⁊ ad viam rectã cõuertent̃: ita ꝙ p̱ te illuminate erunt ⁊ sic salus mea eris vsq̃ ad extremũ terre. cum enim israhel post gog magog bellum saluabitur: saluabunt̃ etiam ⁊ gentes: venietq̃ omnis caro me salutare. christianis autem prophetiam christo ihesu attribuentibus: cum dicunt ipsum in lucem fuisse gentium oculosq̃ populorum vsq̃ ad extremum terre illuminasse. dicas ipse si deus cur seruus nuncupatur: cumq̃ et deus meus factus est fortitudo mea: inquit. Signum est enim quod ex seipso fortitudinem non habebat. et consequenter deus non erat. Non enim verisimile videt̃ posse gentiũ oculos illuminare: q se adiuuare ptãtẽ nõ habuit. suã quoq̃ fidẽ maior pars gẽtiũ nõ tenet. quia nec

ismaelitici: nec iudei eam tenet. Ipsum insuper dicere videmus deum fortitudinem suam esse ad eum de manu inimicorum eripiendum. cuius oppositum visum fuit. traditus. n. est in manibus querentium eum: et ab illis interfectus. Hec contra christianos

¶ Deinde sequitur. Hec dicit dominus redemptor israbel a gentium scilicet captiuatione. nam prophetie immediate sequentes messie tempore adimplende sunt. Sanctus eius: sanctificabitur. n. in eum per miracula que in ipso faciet: dum ipsos a captiuatione educet: ad contemtibilem animam: et reliqua: que hic dicuntur ad israbel qui contemtibilis et abominabilis cuique genti seruus quoque multorum dominorum quasi semper fuit Reges videbunt mirabilem scilicet redemptionem suam et consurgent: et salutabunt: propter dominum: quia fidelis est ad suam promissionem obseruandam. Hec dicit dominus in tempore placito: hoc est tempore quo tu israbel meam voluntatem fecisti: ego respondi tibi. et in die salutis. i. die quo mea salute indiguisti auxiliatus sum tui. ita quod hucusque seruaui te: et sic seruabo donec te in fedus populi dabo. i. in confirmationem populi: ad suscitandum terram. s. hierusalem: ipsamque que longo tempore deserta fuit hereditandum. vt diceres hijs qui in carceribus sunt exite. ipsi enim acsi carcerati essent et in tenebris reputantur super vijs pascentur: et reliqua. que in reditu vestro ad hierusalem vobis contingent: asserit.

Confutatio rabi dauid

¶ Qua quidem expositione rabi Dauid suam prauitatem apte ostendit. dummodo enim prophetiam a christo ihesu pro quo dicta fuit: peruertere credat: dubia que suis dictis oriuntur considerare non videtur. Nam preut et alijs sibi contigit prophetijs hanc in partes diuidere cogitur alteram scilicet israbeli attribuendo: facto presupposito quod tota de esaia loquatur. itaque suis dictis nulla reperitur colligantia: quasi vt dici possit quod ipse se ipsum non intellexerit. deducitur quoque vt clausulam illam: seruus meus es tu israbel quo per te glorificabor totam super Esaia expo-

nat: ita ut dictiōꝫ illā israbel ipmmet Esaiā denotare dicat. Partem preterea illā: ꝛ dixit leue est ut sis mihi seruus. ꝛ reliqua. A proprio sensu cū vnius lr̄e adictōne puertit. uult enim ut he vna ibi apponat̄. cogens lr̄am admiratiue loqui ex quo totius discursus sensus destruit. Demū qui verborum huius rabi fundamentū intelligere uult: verba sua sup ptem illam: ꝛ dedi te in fedus populi. ꝛ reliqua consideret que israbeli absqꝫ aliqua veritatis cōsideratione attribuere non erubescit. certū est enim ꝙ cū illo de quo cepit dicere dn̄s ab vtero vocauit me: in presenti loquit̄: qui cūcta que hic continent facturus erat. suis aūt nullis contra christianos obstantījs: per veram subsequentē expositiōem: que totalem ꝑphetie ꝓcessum ut videbitis amplectet̄. dei auxilio respondet̄. Dico itaqꝫ ꝙ cum quemadmodū per alias constat prophetias. xp̄us in terram descensurus esset. ut iudeos principaliter saluaret. ꝛ eoꝝ magna pars eum receptura n̄ esset. sꝫ gentes efficatius: ideo tale mysteriū explicare intendens xp̄i nomine propheta inquit. Audite insule ꝛ attendite populi de longe: dn̄s ab vtero vocauit me: ꝛ dixit mihi seruus meus es tu israbel: quo per te glorificabor. volens ex hijs verbis ostendere ipsum primo ꝛ principaliter pro israbel vocatum atqꝫ seruatum fuisse mysterium quoqꝫ passionis sue illis proprie proficuū esse debere. etsi inter eos consumandum esset. debet enim particula illa. ꝛ dixit mihi. seruus meus es tu israbel. quo per te glorificabor. ex ui tahamim: sic intelligi videlicet seruus meus es tu in israbel. quo te mediante glorificabor. scitis enim super dictōem illā israbel tabam id quod gabaia vocat̄ reperiri: ipsā cogens. ut sola absqꝫ precedentis dictionis aut subsequentis adherentia proferat. vim quoqꝫ sibi dans quasi hec ꝓpositio in cū ea cōiuncta esset. Cū aūt ipsi pro maiori pte ipm̄ recepturi non essent. sequit̄: ꝛ ego dixi inuanū laboraui inane et

Catholica expositio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

vane fortitudinē meā ɔsumpsi. propterea iudiciū meū cum
dn̄o: ⁊ op⁹ meū cū deo meo: eo q₂ frustra q̄dāmō ꝑ eis ser
uat⁹ sū₃. ad q̄ verba ipsi⁹ xp̄i noīe rn̄dēte ꝓpheta subdit. ⁊
nūc dicit dn̄s creans me ex vtero seruū sibi. vt reducerē ia
cob ad eū: et israhel nō ɔgregabitur. et glorificatus sum in
oculis dn̄i: ⁊ deus meus fact⁹ est fortitudo mea. ⁊ dixit. le
ue est vt sis mihi seruus ad suscitandas trib⁹ iacob et feces
israhel cōuertēdas: ⁊ dedi te in lucē gētiū: vt sis salus mea
vsq₃ ad extremū terre. q̄si diceret. postq₃ israhel oīs: vt cog
noscat in mulieris vtero me pro eis venisse: nō ɔgregabit̄.
ideo pater dn̄s dixit mihi: paꝝ ē vt sis mihi seruus ad susci
tandas tm̄ tribus israhel. s₃ dedi te in lucē gētium: vt sis sa
lus mea vsq₃ ad extremum terre. per que verba ꝓprie gen
tes ad xp̄m vocant̄. ꝑ eius. s. incarnationis mysteriū₃ sueq₃
passionis glorificationē: ac etiā aploꝝ p̄dicatiōes: q̄re dixit
⁊ glorificatus sum in oculis dn̄i: et deus meus fact⁹ ē for
titudo mea. Cui⁹ causa israhel increpando ꝓgit ꝓpheta et
dicit. Hec dicit dn̄s redēptor israhel sanct⁹ eius ad contē
tibilē animā ad abominatā gentē: ad seruū dn̄oꝝ: reges vi
debunt ⁊ consurgēt p̄ncipes et adorabūt ꝓpter dn̄m. q̄bus
terminis notāt̄ vs⁹ ē: vt vestrā naturā indicaret q̄ est semꝑ
inuite ⁊ coacte seruire: et pro vestra laudabili vita vnicuiq₃
abominabiles atq₃ odio eē. Quamobrē ⁊ bono tibi refua
to alie gentes frui debebāt. Cui snīe ab ipsomet Esaia cap.
lx. similis habet̄: cum inq̄t. Surge illuminare syon et reliq̄.
vbi ait. ⁊ ambulabunt gentes in lumine tuo: necnō de tri
bus regibus magis cum thure et auro ad christum ventu
ris mentionē facit. Demum ea que ꝑ xp̄m fiēda erant. bre
uiter hic enarrando ꝓpheta cōcludit. hec dicit dn̄s in tēpe
placito rn̄di tibi: ⁊ in die salutis auxiliatus sum tui: ⁊ serua
ui te ⁊ dedi te in fedus populi. ⁊ reliqua. Per que verba
summarie ostendit qualiter pro fedu populi israelitici xp̄us
principaliter seruatus fuit. ⁊ vt alias gentes ad fidē suscita

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

ret illasqꝫ per ipsam possideret. cũ inqt: vt suscitares terraꝫ: ⁊ possideres hereditates dissipatas. necnon et vt limbum expoliaret. cum dixit. vt diceres hijs qui in carceribus sunt exite. ⁊ hijs qui in tenebris reuelamini. ⁊ deniqꝫ leticiam q̃ in celo et in terra sup̱ ꝯuersione apostoloꝝ: aliorumqꝫ iudeorum paupeꝝ spũ eẽ debebat. propheta significare intẽdẽs hijs verbis sermonẽ astringit. Laudate celi et exulta terra ⁊ iubilate montes laudẽ: quia ꝯsolatus est dñe populuꝫ suum. et pauperũ suoꝝ miserebitur. Ut autẽ velũ caliginis p̱ doctores vr̃os añ oc͛los vr̃os positũ remoueã: vos ñ ignorare volo ꝙ verba q̃ hic continentur super quibus rabi dauid argumenta sua fortificat. ad christum quo ad eam partem humanã: que passura erat referuntur. per quam parteꝫ vt prophetie adimplerẽt̃ in manibus ꝗrentium eum tradẽdus erat. Quapropter ipsius rabi dauid rationes contra christianos nulle sunt. ⁊ si de vestroꝝ errore meli⁹ certificari vultis ꝓphete stilũ animaduertite: q queãdmodũ ⁊ ipse ⁊ alij faciũt cũctis messie mysterijs explicat̃; vos cũ vr̃a p⁹ antixp̃i bellũ] ad xp̃m ꝯuersionẽ ꝯsolat̃. cũ inqt. ⁊ dixit syon dereliqt me dñs: ⁊ dñs oblit⁹ ẽ mei. ⁊ reliq̃. vbi etiã ꝙ ruina vr̃a a vobis ip̃is causata fuerit manifestũ facit. Per v̾ba illa festinati sũt filij tui destruẽtes te ⁊ dissipãtes a te exibũt

¶ Qḋ ãt ꝓphetia tota i xp̃o iesu nazareno verificata fuerit: p̱ se oib⁹ notũ ẽ. Attñ qḋ p̱ euãgelia testimõiũ hr̃. volo in p̱te noticiã hẽatis. ¶ Nã ip̃ꝫ ꝓ iudeis p̱ncipal̃r venisse. testat̃ Marc⁹. c. vij. sup̱ re chananee dicẽs. sine p̱⁹ saturari filios. Et Lucas. c. vlti. cũ ait. hec sũt verba q̃ locut⁹ sũ ad vos cũ adhuc essẽ vobiscũ. qm̃ necesse ẽ ipleri oĩa q̃ scp̃ta sũt i lege moysi ꝓphet; ⁊ psalmis ḋ me. vbi subseq̃nt̃ ait. ⁊ p̱dicate i noĩe ei⁹ pniam ⁊ remissiõꝫ pctõꝝ i oẽs gẽtes incipientibus a hierosolima. Et cõfirmatur hoc p̱ apostoloruꝫ actus capitulo p̱mo ex parte illa. sed accipientes virtutem

Concordia cuꝫ euangelio

Mattheus

Lucas.

Apostolorum actus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

superuenientis spiritussancti in vos: eritis mihi testes in hie
rusalem: et in omni iudea et sammaria. et vsq; ad vltimū ter
re. Et capitulo: xiij. paulo et barnaba in iudeorum synago-
ga predicātibus a iudeis increpatis q̄ talia verba mouerūt
Uobis oportebat primū loqui verbū dei. sed quoniā repel
litis illud: et indignos vos facitis: eterne vite: ecce conuer-
timur ad gentes. sic enim precepit nobis dn̄s: posui te in lu-
cem gētium: vt sis salus mea vsq; ad extremum terre.

Qd̄ autē plures gētes ad xp̄i fidem venerint: et cū gau-
dio ex verbis ibidē sequētibus patet: dicentibus. Audientes
autē gētes gauise sūt: et glorificabant verbum dn̄i: et credi-
derunt quotquot erant preordinati ad vitā eternā. et reliq.
Considerate igitur o miseri vbi antiqui vestri vos eorum pra
uitate collocarunt. id enim qd̄ pro vobis principaliter serua
tum fuit bonum: alij possident: et vos eo priuati estis. Quā
obrem vos inde recedite: et deū querite: quē semp inuenie-
tis: multus enim misericordie est.

Prophetia nona.

Hebrea littera.

Dem esaias capitulo. lij. Inquit. Ma nau gal
hebarim ragle meuasser masemiag scialom me-
uasser tou masemiag iesciuga omer lesion ma-
labc elohai. col zofaich nasen col iahdau ierane
nu chi gain begain irru bescin adonai syon. pizhu ranenu
iahdau horeuot hieruscialaim chi nibam adonai gāmo ga-
al hieruscialim hasaf adonai et zeroag codscio legene col
hagoim verau col asse arez et iesciugat elohenu. suru suru
zeu misciam tame al tigagu zeu mittoha hibaru nosce chele
adonai. chi lo behipazon tezeu vbimnu sa lo telehum chi
holeh lisnehem adonai vmaassiehem elohe israhel. hinne
iascbil gaudi iaruz venissa vegaua meod caascer sciamemu

galeba rabim chen miſchat meiſc marrebu uetoaro mibe-
ne adā. chen iaze goim rabim galau icpezu melabim piben
chi aſcer lo ſuppar labem rau ueaſcer lo ſciameu bitbona
nu. mi beemin liſcmugatenu uzroag adonai gal mi niglata
uaiagal caionec leſanau uecaſcioreſc meerez zia lo toar lo
uelo badar uenirrebu uelo marre uenabmedebu. niuze ua-
badal iſcim iſc macouot uiduag boli ucmaſter panim mi-
mennu niuze uelo baſciaunubu. aben bolaienu bu naſa
u nabouenu ſeualam ueanabnu baſciaunubu naguag muc
che elobim ſigunne. uebu mebolal mippeſciagenu meduc
ca megauonotenu muſar ſciclomenu galau ubabauorato
nirpa lanu. cullanu cazzon taginu iſc ledarco paninu uado
nai biſgiag bo et gauon cullanu. nigas uebu nagane uelo iſ
tab piu caſſe latteuab iubal ucrabel liſne cozzezeba neela-
ma uelo iſtab piu. megozer umimmiſcpat luccab ueet do-
ro mi ieſobeab chi nigzar meerez baim mippeſciab gam-
mi negab lamo. uaitten et reſciaim chiuro ueet gaſcir be-
motau gal lo bamas gaſa uelo mirma beſiu. uadonai bafez
daccheo bebelli im taſim aſciam naſcio irre zerag iaarib
iamim uebefez adonai beiado izlab. megamal naſcio irre
iſbab bedagto iaſdic zadic gaudi larabim uegauonotam
bu iſbol. laben aballec lo barabim ueet gazumim ieballec
ſcialal tabat aſcer begera lammauet naſcio ueet poſce-
gim nimna uebu bet rabim naſa uelapposcegim iaſgiab.

¶ Latine q̄ pulchri ſuꝑ montes pedes euangelizantis: et predicantis pacem annūctiantis bonū predicantis ſalutem dicētis ſyon regnauit deus tuus: vox ſpeculatoꝝ tuoꝝ leua uerūt vocē ſimul laudabūt. quia oculo ad oculū videbunt dū reuertet dn̄s in ſyon. gaudete ⁊ laudate ſimul deſerta hierusalē; q̄ cōſolatus eſt dn̄s populū ſuū redemit hieruſalez manifeſtauit dn̄s brachiū ſanctū ſuum in oculis omniū gentium: ⁊ videbūt oēs fines terre ſalutarē dn̄i noſtri. Recedite

Latina littera.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

recedite exite inde pollutum nolite tangere. exite de medio eius: mundamini qui fertis vasa domini. quia non festinanter exibitis: nec in fuga properabitis iter. precedet eniȝ vos dominus ⁊ congregans vos deus israbel. Ecce intelliget seruus meus exaltabitur. ⁊ eleuabitur et sublimis erit valde. Sicut obstupuerunt sup te multi. sic inglorius inter viros aspectus eius: et forma eius a filijs hominum. sic asperget gentes multas. sup ipsum aperient reges os suum. qȝ quod non fuit narratum eis viderunt. ⁊ qđ non audiuerũt contemplati sunt.

Capitulũ. liij.

¶ Quis credidit auditui nostro et brachium domini cui reuelatum ẽ: ⁊ ascẽdit sicut virgultũ corã eo: ⁊ sicut radix đ terra sitiẽti ñ ẽ spẽs ei: neqȝ decor ⁊ vidim⁹ euȝ. ⁊ ñ erat aspect⁹ vt desideraremus⁹ eũ. despect⁹ ⁊ nouissim⁹ viroꝝ vir dolorũ ⁊ assuet⁹ infirmitate: ⁊ q̃si abscõdit⁹ vult⁹ a nobis vilis ⁊ ñ reputauim⁹ euȝ. vere lãguores nr̃os ipe tulit: ⁊ dolores nr̃os ipe portauit: ⁊ nos reputauim⁹ exvlceratũ ꝑcussũ a đo ⁊ afflictũ. ipe ãt vulnerat⁹ ẽ ꝓpť iniqtates nr̃as: attrit⁹ ẽ ꝓpť culpas nr̃as: disciplia pacis nr̃e sup eũ ⁊ liuore ei⁹ sanati sum⁹. oẽs nos q̃si oues errauimus: vnusqsqȝ in viaȝ suã declinauimus: ⁊ dñs placatus ẽ cũ eo de iniqtate oĩm nr̃m. ꝑcussus ẽ ipe ac lesus ⁊ ñ aperiet os suũ. sicut agn⁹ ad occisionẽ ducet: ⁊ q̃si ouis corã tondẽte se obmutescit: ⁊ nõ aperiet os suũ. De angustia ⁊ de iudicio sublat⁹ ẽ: ⁊ generationẽ ei⁹ qs enarrabit: abscisus ẽ. n. de terra viuẽtiuȝ ꝓpter scelus ppľi mei: ⁊ vlcus qđ erat eis. ⁊ dedit sicut impijs sepulturã suã. ⁊ q̃si diues mortẽ suã nulla iniqtate facta: neqȝ dolo repto ĩ ore ei⁹: ⁊ dñs voluit cõterere eũ: ⁊ infirmare: si posuerit se ꝓ pctõ aĩa sua videbit semen elongabit dies: ⁊ voluntas dñi in manu ei⁹ ꝓsperabitur. ꝓ labore anime eius videbit saturabiť in sapientia sua iustificare faciet. seru⁹ meus iust⁹ multos ⁊ peccata eorum ipe portabit. iđ ꝑticipare faciã cum cũ plurib⁹ ⁊ cuȝ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

fortibus diuidet spolia pro eo, q tradidit ad morte animam suã: et cũ iniqs reputatus ẽ: & ipe pctã multoꝝ tulit: & pro transgressoribus rogabit. & reliq vsq ad esaie libri finẽ.

¶ Quãqꝫ sup pphetia hac: viri iudei vt ipam a vero sensu puertant: doctores vestri multa dicãt. credo tñ qntuꝫ de ea ipi pturbati sint me bene noscere nõ negabitis. q si eoꝝ a pphetie veritate distãtia: sicut mihi vobis aperta eẽt: nõ dubito doctrinã eoꝝ. sicut & ego feci: vos fugere. & vos nõ ignorare volo: inter de xpo loquẽtes prophetias. hãc pmaꝫ fuisse que ad alias cõtẽplandas me traxit. Quãobrem vt saltẽ ipsaꝫ diligẽter sine passione pscrutaremini a vobis obtinere nõ parum cuperẽ. me. n. certum redderẽ q per eam paradisi ianue vobis aperirentur.

¶ Et cum doctores vestri oẽs: dempto rabi ionata: qui ipsam messie attribuit. de vobis ipsis loqui dicant. ideo rabi Dauid expositioneꝫ: qui contra christianos callidius aliis procedit dumtaxat recitabo: quãuis quibusdam necessariis locis quarundam notabilium partium. ex aliorum rabi opinionibus mentio fiet.

¶ Jnquit itaqꝫ rabi dauid pphetiã in ptes plures diuidendo qꝫ pulchri sup mõtes erunt pedes euãgelizãtis: & pdicantis vocẽ meã. prenunciantisqꝫ pacẽ: bonũ & salutẽ: dicẽdo syon regnauit deus tuus. Attribuit enim partem hãc vsqꝫ. Ecce intelliget seruus meus vestre a captiuitate liberationi. Usqꝫ enim tempus illud dicit deum non regnare quodammodo visum esse. tunc autem: quoniam ipse regnauit omnes vnanimiter dicent: & vult prophetam hic methaphorice loqui. inquit enim rem illam: per orbem totum sic manifestam esse debere quasi homines saluatõis voceꝫ super montes intelligere facerent. Uox speculatoꝝ tuoꝝ. i. prophetarum tuorum leuauerunt vocem hoc est leuabunt vocem cum leticia simul et laudabunt. q oculo ad oculum

Judeorum expositio

Rabi ionata.

Rabi dauid

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

videbunt. id est prophetico spiritu videbunt dñ revertetur dñs in syon. s. gloria domini. et hic quidem est pphèticus spiritus qui post morte agei zacharie et malachie abl tus e qui tunc israheli restituet et habundantius. gaudete et lau date simul. i. leuate simul voce. manifestauit dñs brachium sanctum suum: methaphorice loquendo. eorum enim salu tare omnibus manifestum erit. Recedite recedite ad maio re rei corroborationem. exite inde. scz a captiuatioe. pollu tum nolite tangere. edom videlicet et ismaele: inter qs cap tiui fuistis. exite de medio eius. i. de medio cuiuslibet ciuita tis ipsorum mundamini ab omni turpitudine et scelere vos q dñi vasa fertis. vestra enim bellica vasa: vasa dñi erunt. na aliis non indigebitis. cuius ratio erit: quonia non festinan ter: sed eleuata manu absq metu exibitis. precedet. n. vos dominus qui ab omni impedimento vos tutos reddet.

¶ Ecce intelliget seruus meus pagina hec super israhel: ca ptiuo existente a deo dicta fuit que queadmoduz supra vbi et tu israhel serue meus inqt. seruum appellat. dicit itaq q iam tempus veniet quo seruus meus israhel exaltabit: et e leuabitur ac sublimis valde erit. vbi rabi dauid dictione il lam intelliget: pro prosperabitur accipit. sicut obstupuerunt sup te multi. hoc est sicut de tuo infimo statu multi admira ti sut: et merito cu tuu aspectu plus ceteris ingloriu viderint sic asperget. i. aspergere faciet ad gentes multas eloquium et sermonem deus extra: vt sicut de tuo abiecto statu admi rati sunt. sic et de tua maxima releuatione admirate loquat loquitur aut hic qnq ad pma: qnq ad scdam psonam pro pheta prophetico more. super ipm aperient reges os suum magna ipsoru gloria cotemplado: qr si qd no fuit narratuz eis viderunt tm modo. sed longe plura. Quis credidit audi tui nostro verba hec a gentibus tunc dicentur hoc mo vi delicet qs auditui que de eo a pphetis: et ab ipsis met au

dicebamus credidisset. nunq̃z.n. quod oculis nostris nunc videmus: de illis credidissemus. ⁊ brachiũ dñi cui reuelatum ẽ. sicut huic genti. aut dixit: cui admiratiue: quasi dicãt vide cui infimo ⁊ abiecto populo dñi brachiũ reuelatum ẽ: ⁊ ascendit sicut virgultum coram eo. i. quasi virgultũ sterili loco existens: cui nulla ẽ pulchritudo. sic ipse a dño ascendit: ita ꝙ ipsum dũ captiuatione existebat vidimus ⁊ ñ erat eius aspectus nisi turpis: ⁊ ab alijs difformis. ⁊ desiderauimus eum: hoc est ⁊ non desiderauimus eum. predictuz.n. non pro duobus seruit: ac si diceret: ⁊ vidimus eum: ⁊ non erat aspectus: nec desiderauimus eum. ¶ Despectus ⁊ nouissimus virorꝫ non solũ nõ desiderauimus eũ: sꝫ etiã despectus in oculis nr̃is erat: ⁊ virorꝫ nouissimus: vir dolorũ ⁊ assuetus infirmitate. i. laboribus ⁊ captiuitatis angustijs. dixit autẽ assuetus: eo quia patienter omnia tolerat. ⁊ quasi absconditus vultus a nobis. vultum.n. nostrũ abscondebamus ne ipm aspiceremus. sic ipsum indespectuz habebam⁹ Uere languores nostros ipse tulit. scriptum est ab ezechiele: filius non portabit iniquitatem patris ⁊ pater non portabit iniqtatem filij. Quanto magis ꝙ nec vnus homo pro alio. aut gens vna pro alia. Quid igitur dictuz hoc sibi vult vere languores nostros ipse tulit. ⁊ illud vulneratus ẽ propter iniquitates nostras: ⁊ liuore eius sanati sumus. nec simile est hoc dicto hieremie trenorum libro: patres nostri peccauerunt: ⁊ non sunt: ⁊ nos iniquitates eorum subtinuimus: illud enim cum dicto moysi. exodi. xxxiiij. conuenit dicentis qui reddis iniquitatem patrũ filijs: et reliqua. quod cum viam patrum filij secuntur intelligitur. id autem quod hieremias dixit. Dolentium more qui verba sua non considerant dixit. ⁊ sic etiam hoc quod de israbel populi dicẽt ex nimia admiratione inconsiderate dicent: non ꝙ propter eorum iniquitates israbel passus sit. sed ipsius gloriam tũc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

videntes quod ipse veram obseruauerit fidem:ipsi vero fa‑
sam:cõfessi erant. Quãobrem id quod ipsi pati debebãt:de
iure mali:in israbel redundatũ fuisse dicent. & sic pro eis ip
sum attritũ fuisse putabunt. Qua ppter dicent: & nos repu‑
tauimus eũ pro peccato suo a deo pcussum & uulneratum:
cuius oppositũ nunc videmus:quia non pro suo:sed p no‑
stro passus est. ita q nos eius liuore sanati sumus. Omnes
nos quasi oues errauimus pastorẽ.s.nõ habentes. & unus‑
quisq; in viam suam post deum suum declinauimus. nũc au
tem videmus:quia omnes preter israbel:cum quo veritas
erat errauimus. & dñs reposuit in eo iniquitatẽ omniũ no‑
strum.i.punitõnem iniquitatũ. pcussus est ipse ac lesus:hoc
est percussus in bonis & lesus in persona: & tamẽ ut ex hĳs
cõquereretur:os suum nunq; aperuit. sed tanq; agnus qui
ad occisionem ducitur:seu ouis que coram tõdente se obmu‑
tescit:stabat. de angustia captiuitatis.s.a qua detentus erat
& de iudicio depredationis a qua vexebatur: sublatus iam
est & redemptus. Et generatiõem eius quis enarrabit.i.qs
suam generationem adeo excelsam putasset. abscisus est.n.
de terra viuẽtium:cum de terra sua que hoc nomine appel
labatur:captiuus egressus est. Propter scelus populi mei
& ulcus eoꝝ:quisq; populus dicet q propter ipsius scelus
ipse vulneratus est:ñ aũt q ipse ob sua mala opera id meru
erit. & dedit sicut impĳ sepulturã suam:quia sic ipsos in cap
tiuatione occidebamus:quemadmodum & impĳ sua iniqui
tate interficiuntur:ac si merito & iuridice id fecissemus. Di
xit autem & dedit.s. ipse sua voluntate. dicebant enim eis
aut mori te oportet: aut legi tue renunctiare ; ipse vero ex
hĳs mortem eligebat. Dixit quoq; & quasi diues. nam eti‑
am diues:ut sua arripiantur bona:interficitur. Et dominus
voluit conterere eum: & infirmare. non enim in hĳs que in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

captiuatione a nobis passus est: causam aliam videmus: ni
si ꝙ pro sceleribus nostris: seu ex dei: quam ignoramus vo
luntate: id fuerit. Si posuerit se pro peccato anima sua: ve-
re nunc cognoscimus ꝙ pro malo quod ipse passus est: bo-
num meritum ei retribuitur. Nam si posuit se anima sua lo-
co peccati: grande semen videbit. Ezechiele dicente: multi-
plicabo eos: sicut oues homines. Elongabit dies: etas sua
longa erit prout infra propheta inquit. Sicut dies arborum
erunt dies populi mei. Et voluntas domini que erat ipsum
in captiuatione conterere: nunc sibi prospera erit: multipli-
cabit enim ipsum: sibiq; immense beniuolus reddetur. Pro
labore anime eius: ab ista parte deus de israhel loquendo:
talia fatur. Pro labore quem in captiuitate sustinuit: retri-
butio erit. quoniam rem bonam qua bene saturabitur: vide
bit. Et in scientia sua iustificari faciet. Seruus meus israhel
iustus: populos multos: quia quemadmodum supra pro-
pheta dixit: scientia domini tota terra repleta erit. ⁊ pecca-
ta eorum ipse portabit. nam iusticia sua ⁊ bonitate aliarum
gentium peccata portabit: suis enim meritis: orbe toto pax
⁊ bonum a me dabitur. Ideo participari faciam eum cū plu
ribus: ⁊ cum fortibus diuidet spolia. verba hec de gog ma
gog: aliarumq; gentium cum ipso venientium: spolijs intel-
liguntur. que quidem spolia israhel: pro eo ꝙ in captiuatio
ne animam suam ad mortem tradidit: concedentur. Et cum
iniquis reputatus est. ut supra dixit: ⁊ dedit sicut impij se-
pulturam suam. Et ipse peccata multorum tulit. ea enim
que indebite gentes sibi faciebant: cum patientia tolerabat
⁊ cum hoc pro transgressoribus rogabit: non obstantibus
enim malis illis: pro eis deum orabat. ut fructus terre eis
habundanter pacificeq; daret. ¶ Christianis autem xpo
ihesu nazareno ꝓphetiā attribuētibus dicas dictōnes illas

intelliget exaltabit: eleuabit: et sublimis erit valde. ad quid pphetia explicauit. Nã si pro sua humanitate: talia in eo visa nõ fuerũt: nisi quãtum in ligno quo suspenderũt eũ: exaltatus fuit: si vero p diuinitate iam ante aduentũ eius exaltatus erat. Dicit quoqz propter scelus populi mei. ulcus eis quod secundũ eos ulcus ei dicere debebat. Clausulã preterea illã: videbit semẽ si p humanitate dixit: ipse filios nõ habuit si p diuinitate vero: et p filiis discipulos intelligere voluit: hoc nõ reperit. Discipuli. n. qñqz filii nuncupant: nõ aũt semen: et vltra hec deo semẽ nõ est. dixit insup: elõgabit dies: qd qdem quãtum ad humanitatẽ minime visum fuit. quo aũt ad diuinitatẽ dies dei eterni sunt. Et demũ cũ dixit: et p trãsgressoribus rogabit. si ipse deus erat: quẽ pro trãsgressoribus rogare volebat:

Confutatio rabi dauid

¶ Hec igit sunt iudei viri: quibus sup pphetia hac. et vobis et sibi rabi dauid satisfacere credidit. que si a vobis debito modo cõsiderarent: nõ dubito quod p ipsa suã et alioꝝ rabi malitiã detegeretis: eorũqz doctrinã xpi fidem amplectẽdo: aufugeretis. ipse. n. et si in ptes quas vidistis pphetia bene diuidit. hiis tñ ptibus eas quibus deberet non attribuẽdo: necnõ et totius pphetie pcessũ: plerisqz locis cõfundit. Nã de prima eius pte qua xpi explicat aduentus cũ cõditionibus a propheta assignatis ipsam methaphorice loqui ait. qd nõ est nisi praue dictũ. cũ lra id qd significare intendit aperte pferat et cũ aliis eiusdẽ mysterii pphetiis conueniat. suã quoqz prauitatẽ ex eo cognoscere potestis: qa partẽ illã pphetie dicentẽ. qs credidit auditui nostro. et reliqua. usqz ad ptem illã: pro labore aĩe eius videbit: saturabit a gẽtibus vre redẽptionis tpe: de vobis dicendã esse ait. In quo expositione rabi Jonate qui ipsam messie attribuit non puenit. et vos non ignorare scio: huic rabi et doctrine auctoritate: et fidelitate: magis quã rabi dauid fidẽ prestãdã esse. nõ obstãte quod in ea pte plura ptinent que sup

israbel nullo modo verificari possunt. Nã cum sup ea par
ticula: qr qđ nõ fuit narratum eis: videbunt: τ qđ nõ audi-
uerunt cõtẽplati sunt dicãt gẽtes de israbel redemptione
eo quia id nũq̃ audiuerint admirandas eẽ: dictũ suũ recte
fallit. Melius. n. de eorũ in Hierusalem reductione xpianis
constat. quã sibimet ipsis qui ipam prestolant. Cũq̃ ex par
ticulis illis dicẽtibus. pcussus est ipse ac Iesus: τ non aperi
et os suũ. τ dabit sicut impij sepulturã suam: τ quasi dicens
mortem suã: vos pcussiones τ calamitates libẽti animo pa
ti: ad mortẽq̃ τ sepulturã a vobis ipsis expont: affirmare
intẽdit. ubi fundet nescio. Scitis. n. id veritati de facto con
tradicere. Nunqd nõ etiã sup ea pticula dicente. nulla iniq
tate facta neq̃ dolo reperto in ore eius: hic rabi suã praui-
tatẽ ostẽdit: cũ captiuatõem τ alia que in ipsa patimini ma-
la. nõ propter iniqtatem vestram. sed ex dei volũtate absq̃
causa vos pati dicat. quasi sacre scripture auctoritates oẽs
oppositũ predicãtes: nõ audiremus. Dicite obsecro qd sibi
cap. xxx. hieremias voluit: cũ inqt. plaga. n. inimici percussi
te castigatione crudeli propter multitudinẽ iniqtatis tue
fortia facta sunt peccata tua. τ reliqua. Et ezechiel cũ. xxx-
viij ait. τ sciẽt gẽtes qm̃ iniqtate sua capta sit domus israel
Nõ obstãte q̃ dteronomij. xxviij. moyses omnia hec in te
stimonium libro scripsit. inquit. n. q̃ si audire nolueris vocẽ
dñi dei tui: ut custodias τ facias oĩa mandata eius. venient
sup te oẽs maledictiões iste: in fine quarũ dicit: disperget te
dñs in oẽs populos a sumitate terre usq̃ ad terminos eius
τ postea sequitur: in gentibus quoq̃ illis nõ quiesces: neq̃
erit requies vestigij pedis tui. τ reliqua. que: ut secũda par
te deo duce de rabi moysi auctoritate videbit: pro hac pre-
senti vestra captiuatione dicta fuerunt. Sequitur insup ex
dictis suis incõueniens quoddã quod ipse se euitare putat
τ est q̃ particulas illas: scilicet vere languores nostros ipe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

tulit: et dolores nostros ipse portauit. Similiter: ipse autem uulneratus est propter iniquitates nostras: attritus est propter peccata nostra. Disciplina pacis nostre super eo et liuore eius sanati sumus: per gentes de vobis dicendas esse uult quasi deus gentem pro gente puniret: et ex consequenti iniustitiam faceret. et quamuis gentes id ex seipsis dicere: non autem quod ita sit ipse affirmet. ut a predicto inconuenienti excusetur. Quid de verbis illis: et peccata eorum ipse portabit. et ipse peccata multorum tulit: in vltima prophetie parte cõtentis que a deo sup israhel dicenda esse ait. Posito enim pro non concesso quod gentes: vlterius non cõsiderantes: de vobis talia dicerent. Nunquid de deo id idem explicabit: mira quippe res est quod homo hic suam cõfusionem non viderit. Adest preterea suis dictis fatuitas non parua qua suam malignitatem aperte ostẽdit. cum ex clausula illa et pro transgressoribus rogabit: dicit vos cum oibus persecutionibus a christianis vobis factis: pro eis deum orare. cuius oppositum: etsi ego sicut et vos non ignorem: scitis tamen per prophetiam sextam iam declaratam: super re romanorum: manifeste patere: ad quorum destructionem: vestram releuationem sequendam esse dicitis. quod si super terre fertilitate: abundantiaque: ut ipse in exemplũ ducit: deum rogatis: pro interesse vestro tanque inuiti: sicut me non latet: id facitis: non autem caritate moti. cum erga christianos in vobis nulla sit. Qua igitur ratione ea que iste rabi hac prophetia dixit. fundata sint ignoro. cuius malitiam. ut melius detegatis: aliarum particularium partium confutatione derelicta ad ueram prophetie expositionem accedam. per quam etiam: suis contra Christianos friuolis rationibus responsum patebit.

Catholica expositio

¶ Dico itaque primo prophetiam hanc: ipsius dei in terram aduentum. ut precedentes predicere. et hoc per particulam

illam. Quia oculo ad oculum videbunt: dum reuertetur dominus in Syon. quod quidem etiam per precedentem particulam dicentem: propter hoc sciet populus meus nomen meum in die illa: Quoniam egoipse sum qui loquar Ecce adsum: explicatum fuit. qui etiam aduentus. ut per alias habetur prophetias: per predicantem dicentem Syon regnauit deus tuus: euangelizandus erat. Ex quo esto q iudei pro maiori parte: ut pluries visum est: ipsum recepturi non erant. pro illis tamen qui sibi credituri erant: ac etiam pro aliis gentibus ad suam fidem venturis. vt Hierusalem exultaret. propheta inquit. Gaudete et laudate simul deserta Hierusalem. quia cōsolatus est dominus populum suum: scilicet iudeos bonos ipsum expectantes. et deinde pro gentibus sequitur. Manifestauit dominus brachium sanctum suum in oculis omnium gentium: et videbunt omnes fines terre salutare domini nostri. et quemadmodum per alias habemus prophetias ipsum in humana forma esse venturum. sic et ex ista necessario colligimus. Certum est enim q ad hoc: ut deus cum eis loqueretur: et ipsum visibiliter viderent. necesse erat ut humana forma illis appareret. ex quo sicut in superiori prophetia ipsum seruum suum deus pater vocauit: sic et hic facit: cum inquit: Ecce intelliget seruus meus: exaltabit' et eleuabitur et sublimis erit valde. Que verba de eius in cruce exaltatione: esto q rabi dauid id deludendo dixerit: ut videbitis: loquuntur.

¶Prima igitur prophetie pars exponenda sic est. Quam pulchri super montes pedes euangelizantis: predicantis pacem annunciantis bonum: predicantis salutem dicentis. syon regnauit deus tuus humanitate scilicet assumpta et nō sicut rabi Dauid ait. Certum est enim q deus etiam q̄d israhel in hierusalem nunquam stetisset: semper regnauit: propter quod regnauit deus tuus dicere non oportebat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

nisi de carnis assumptione propheta intelligeret. Vox spe
culatorum tuorum leuauerunt vocē. i. leuabunt vocem in eo
dem aduentu ꝛ simul laudabunt: cuius ratio erit: quia oculo
ad oculum: hoc ē visibiliter deum in humana forma veniē
tem videbunt. Quod quidem dictum apostolis: alijsqꝫ a qui
bus cognoscendus erat dirigit. Quapropter gaudete ꝛ lau
date simul deserta hierusalem. quia cōsolatus est dñs popu-
lum suum: subsequenter ait. dixit autem. redemit hierusalē
vt ostenderet ipsam ab hijs qui nomine iacob non cum veri-
tate vocabantur amplius opprimendā non eē. sed alias vocā
do gentes. inquit. Magnificauit dominus brachium sctm̄
suum in oculis oīm gentium: et videbūt omnes fines terre
salutare domini nostri. Deinde cum apostolis suis loquen
do dicit. Recedite recedite: exite inde. scꝫ ex hierusalē. pol-
lutum hoc est alios malos iudeos nolite tāgere. ꝛ munda-
mini ab omni. s. pharisaica vita vos qui fertis vasa dñi: vo-
bis scꝫ ab ipso consignata: vt per ea gentes ad illum duca-
tis. Et cum hec nō in instanti: seu iudeorum metu: nō cum
festinatione fienda essent: immediate subdit. quoniam non festi-
nanter exibitis. nec in fuga properabitis iter. precedet enim
vos dñs: ꝛ congregans vos deus israhel. s. post suā resur-
rectionē. Quibus vbiqꝫ et in omnibus semper esse debebat.
Processum deinde christi vite: vsqꝫ ad passionē suam. pro
pheta enarrando sequitur. Ecce intelliget seruus meus: exal
tabitur ꝛ eleuabitur ꝛ sublimis erit valde. Quibus verbis
cuncta mysteria que hic audietis continentur. Nam intelli
get, sicut rabi Dauid ait. idē ē quod prosperabitur: pro quo
infra. Et voluntas domini in manu eius prosperabitur. di-
cit. Ex quibus christum opus suuꝫ prospere perficere debe
re innuit seruus meus: hoc pro christo homīe dixit. de quo
etiā precedenti prophetia propheta locutus est cum domi
nus ab vtero vocauit me seruum sibi. inquit. Omnia enim huius

partis verba dei patris: de xp̄o homine sunt: Nec de israhel prout rabi dauid ait: intelligi potest cum de eo ut visum est prophetia minime verificet. ⁊ ultra hoc a rabi Jonata: cuius dicto magis standū est messie attribuat. Exaltabit ⁊ eleuabit ⁊ sublimis erit valde. oīa hec de eius in cruce exaltatione: per quā eleuabit: ⁊ valde sublimis erit. explicata sunt per suā enim passionem: ⁊ crucifixionem. xp̄s ad se omnia trahere debebat. pro quo subdit propheta. sicut obstupuerunt sup te multi: ⁊ sicut inglorius inter viros aspectus eius. ⁊ reliqua. sic asperget gentes multas: aqua. s. baptismatis: cum qua: legem suam recipiendo: ad eternam salutem ipsas ducet. ⁊ de tanto mysterio gentes admirate. sup ipm aperient os suum. eo quia quod non fuit narratū eis: viderūt. ⁊ quod non audiuerūt cōtemplate sunt. Certū est enim ꝙ messie mysteria ñ nisi israhel narrata fuerūt: ⁊ predicata Ea aūt que ab illis dicenda de xp̄o erant: explicādo inquit. quis credidit auditui nostro: hoc est: quis vnꝗ nostrū credidit. ut nos quibus tale mysterium nunꝗ reuelatū fuit: credere deberemus: eiqꝫ talem fidem prestare. Et brachiū domini cui reuelatū est. quasi dicerent. qua natiōe deus hoc grā de mysteriū cōsumari voluit. Et ascendit sicut virgultū coram eo. ⁊ reliqua. usqꝫ ad particulā illam: ⁊ non aperiet os suum de xp̄o ab ipsis gentibus dicenda erant. Que omnia quēadmodū a rabi dauid sup israhel falso exponunt. sic in xp̄o verificant. ⁊ ꝗuis dictionem illam hisgiah: quam ego de mente rabi Salomonis. placatus est: transtuli: ipse p im misit seu posuit. prout beatus Hieronymus fecit. accipiat: ex hoc tñ sentētia non variat. De angustia ⁊ de iudicio sublatus est. ⁊ reliqua. hic deus pater de xp̄o homine loquitur dicens. ꝙ postꝗ de hiis que xp̄o quo ad ptem suam humanam fieri poterant. sublatus erit. i. quū ea parte sublata considerate erit: generatiōem eius: hoc est modum ⁊ causam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

incarnationis sue quis enarraret: Nulli.n.facultas daꝛ.sed
ipse id declarans subdit. Abscisus est.n.de terra viuentium
ꝓpter scelus populi mei: ⁊ vlcus quod erat eis quod ꝑ vl-
cere originalis peccati dixit. Est.n.vlcus ꝓut a medicis arte
recipiꝛ antiquum vulnus. Et dedit sicut impii sepulturam
suā.⁊ reliqua. in hac pte xp̄i mortis modus explicaꝛ. quia
s.sua humilitate ⁊ ꝓ maiori exemplo tanq̄ impius ⁊ reus.
etsi iniquitatē nō fecerit.animā suam ad mortem tradere de
bebat. Que verba cum verbis illis dicētibus.ꝓ eo ꝙ tradi
dit ad mortē animā suam ⁊ cū iniquis reputatus est.coue-
nientiam habēt. Et cū ex tali passione ⁊ morte. vltra quod
gentibus fidei lucem dare debebat. corpus suum etiam ab
eis mixꝫ in modū glorificanduꝫ esset. Idcirco subsequenter
ait.si posuerit se pro peccato anima sua videbit semen: elon
gabit dies. quod de suis fidelibus suaqꝫ fide que in eternū
stabit: intelligitur. ⁊ volūtas dn̄i in manu eius prosperabiꝛ.
ita ꝙ pro labore anime eius: quod de anima vitali intelligi
tur: quem ipse videbit saturabitur.nam in sapientia sua mul
tos iustificare.i.saluare faciet. Cum.n.suam passionem con
templabunꝛ: dei iudicium suis aduersitatibus iustificabunt
quo mediante saluabunꝛ. ⁊ cum peccata eoꝝ ipse portabit.
ideo participare faciam eum cum pluribus. ⁊ cum fortibus
diuidet spolia: inquit. dabunt n.ei plures de suis bonis par
tem elemosinas.s. ⁊ hereditates. ⁊ alia similia. ita ut etiam
fortes principes atqꝫ reges eoꝝ spolia in bellis acq̄sita cuꝫ
eo diuidant. Unde omniū predictoꝝ fructuum per ip̄m paf
sionis mysterio fiendoꝝ principaliores causas propheta as
signando: tandem suum sermonem hiis verbis concludit ꝓ
eo ꝙ tradidit ad mortem animam suam: ⁊ cum iniquis re-
putatus est: ⁊ ip̄e peccata multorum tulit: ⁊ pro transgresso
ribus rogabit. Et sunt omnes cause quattuor quarum
¶ Prima est animam suam pro aliorum saluatōne ad mor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

tem tradere: per quod suam inmensam: erga mundum cari-
tatem ostendit. nulla enim maior caritas est: quam animam pro
amico exponere. ¶Secunda autem causa est: quia cum
iniquis reputari voluit. in quo suam inmensam humilitatem
demonstrauit. non obstante enim quod animam suam ad mor-
tem tradere voluerit. voluit etiam cum iniquis reputari. et
inter duos latrones suspendi. ¶Tertia vero causa est quia
ipse peccata multorum tulit. non enim tantum pro presenti-
bus et futuris mors sua necessaria erat; sed etiam preteritis
qui in originali peccato mortui fuerunt. ¶Quarta qui-
dem et vltima in proposito causa est. quia pro trangressori-
bus rogabit. cum quo mysterio terribilis precepti inimicorum
dilectõnis. per quod magnam gentium multitudinem ad fi
dem traxit: exemplũ dedit. Inter omnia enim mysteria hec
hoc maius esse videtur: cum omnia alia preter illud contra
volũtatem suam posse in eum fieri: videantur quibus cuncta
euitare potuisset. Et ego amen dico vobis quod si sicut granũ
sinapis fidẽ haberetis: oĩa hec sicut et mihi vobis planã eẽnt
et rabi dauid sophismata: que per se ipa ruũt: liquide paterẽt — Concordia cum euangelio
necnõ euangelistarum dictis: que de oĩbus hijs indubitatũ pro
bibẽt testimoniũ fidẽ prestaretis. Nã de prima eius parte vi
delicet: quam pulchri super montes pedes euangelizantis. et re
liqua. Quemadmodũ supra pphetia. vij. habuistis. Mate- — Mattheus
us cap. iij. testat dicens. In diebus aũt illis venit iohãnes
baptista predicãs in deserto iudee. et reliqua. ¶Cũ pte
aũt illa. Uox speculatorum tuorum leuauerũt vocẽ simul lauda
bũt: quia oculo ad oculũ videbũt. dũ reuertet dñs in Syon
immo cum tota quasi prophetia. Lucas capitulo secundo — Lucas.
conuenit. qui ait. Et ecce homo erat in Hierusalem: cui no
men Symeon et homo iste iustus et timoratus expectans
consolationem Israhel: et Spiritus sanctus erat in eo et
responsum acceperat a spiritu sancto. non visurum se mortem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

nisi prius videret xp̄m dn̄i: ⁊ venit in spiritu iu tēpluꝫ: ⁊ cū
inducerent puerum ihesum parentes eius vt facerēt scd̄m
consuetudinem legis. pro eo ⁊ ipse accepit euꝫ in vlnas su
as: ⁊ benedixit deum et dixit. Nunc dimittis seruum tuum
domine: ſm verbuꝫ tuū in pace. quia viderunt oculi mei sa
lutare tuum. quod parasti an̄ faciē omniū populoꝝ. lumen
⁊ reuelationem gentiuꝫ ⁊ gloriā plebis tu iisrabel. Et erat
pater eius ⁊ mater eius mirantes super hijs que dicebant̄
de illo: ⁊ benedixit illis symeon: ⁊ dixit ad mariā matrē ei⁹
Ecce positus est hic in ruinam ⁊ in resurrectiōe multorum
in israbel. ⁊ in signum cui cōtradicetur: et tuā ipsius animā
ꝑtransibit gladius: vt reuelentur ex multis cordibus cogi-
tationes. Deinde sequitur. ⁊ erat anna ꝓphetissa filia pha
nuel de tribu ascer: hec precesserat in diebus multis. ⁊ vi-
xerat cuꝫ viro annis septē a virginitate sua. ⁊ hec vidua vs
qꝫ ad annos octuagintaq̄tuor: que non discedebat de tem
plo ieiunijs ⁊ obseruationibus seruiēs nocte ac die: ⁊ hec
ipsa hora supueniens confitebatur dn̄o: ⁊ loquebat̄ de illo
omnibus qui expectabant redemptionē israbel. ¶ Recessū
quidem apostoloꝝ aliorūqꝫ iesum sequentium post ei⁹ mor
tem a hierosolima: pro quibus recedite recedite. exite inde
dictum fuit. Euangelia oīa ⁊ apostoloꝝ actus plerisqꝫ lo-
cis predicant. ¶ Quod autē ip̄os non festinanter exire o-
Lucas. porteret. a luca cap. vltimo colligitur dicēte. vos autem se-
dete in ciuitate quousqꝫ induamini virtute ex alto. Et apo
Actus ap̄loruꝫ stolorum actib⁹ a quibus ipsos post xp̄i mortem aliquo tē
Johannes pore in iudea predicare habemus. ¶ Et quod deus eos v-
biqꝫ precederet. Johannis vltimo certificamur: dicentis.
Euntes ergo docete oēs gentes baptizātes eos in nomie
patris et filij et spiritussancti. ⁊ ecce ego vobiscum sum om
nibus diebus vsqꝫ ad consumationem seculi. ¶ Quod aūt
pars illa: ecce intelliget seruus meus exaltabitur: et eleua-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

bitur et sublimis erit valde. pro eius crucifixione: per quā a gentibus cognoscendus magis erat dicta fuerit: ab ipso eti am Johnne capitu. viij. habetur dicente. Cum exaltaueri tis filium hominis. tunc cognoscetis quia ego sum. Et ca pi. xij. Et ego si exaltatus fuero a terra oīa traham ad me ipsum. hoc autem dicebat. significans qua morte erat mori turus. ¶ De parte vero illa. Sicut obstupuerunt super te multi et de gentium super hoc admiratione: earumque ad eius fidem: quibus dicta non fuit conuersione. euangelia cūcta apostolorūque act⁹: et parabol' et aperto sermōe mētionē faciunt. Ipsum insuper pro multis animam suaz ad mor tem: qua mediante eorum tulit pctā: tradidisse cum quo ab errore ad veritatē congregauit. etsi p plura noui testamen ti loca manifeste pateat. volo tamen duas vobis super hijs auctoritates dumtaxat recitare. Quaruz vna Mathei est. xx. dicentis: sicut filius hominis non venit ministrari: et dare animam suam redemptionem pro multis: et reliqua. Johannes Matheus.

¶ Alia vero Johannis. xi. est dicentis. Unus autem ex ipsis cayphas nomine: cum esset pontifex anni illius: dixit eis: vos nescitis quicque nec cogitatis. quia expedit vobis vt vnus moriatur homo pro populo: et non tota gens pe reat. hoc autem a semetipso non dixit. sed cum esset ponti fex anni illius prophetauit. quia ihesus moriturus erat pro gente. et non tantum pro gente. sed vt filios dei: qui erant dispersi congregaret in vnum: quam mortem si mansuete et tanque agnus ad occisionem ductus acceperit. per euangeli stas omnes suam recitantes passionem aperte videtur. Ip sum quoque cum iniquis reputatuz fuisse. verificat Mathe⁹ capitulo. xxvij. dicens. Tunc crucifixi sunt cum eo duo la trones: vnus a dextris: et vnus a sinistris. Ipsum autem pro trāsgressoribus rogasse. testatur Lucas capitulo. xxiij. vbi ait. ihesus autem dicebat. Pater dimitte illis. non eni Johannes. Matheus Lucas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

sciunt quid faciunt. Propterea quidem ipsum bonas res vidisse atqȝ continue videre cum multis quoqȝ ⁊ magnis participem esse: non oportet auctoritate probare. est enim hoc per se notũ. quamuis hec omnia apud vos tanqȝ libri signati verba sint. ¶ Ego autẽ non propter hoc ab inceptis desistam: vt omni conatu vobis veritatez predicẽ: ⁊ vestrorum prauitatẽ ostendã qui vltra ea mendatia que super declarata prophetia dixerũt in subsequenti qua illam fortificare conantur ad deteriora ꝓcedũt. Nam cum lauda sterilis non peperit: decanta laudez: ⁊ letari non parturijt: quoniã multi filij deserte plures q̃ȝ filij nupte dicit dñs subseq̃nti. c. liiij. Propheta inq̃t: ipsuz de hierusalem: que tanqȝ mulier sterilis: que nũqȝ parturijt hucusqȝ fuit locutũ eẽ aiunt: illã cum hoc cõfortãdo: qm̃ multi plures filij deserte erunt. q̃ȝ eius que nupta fuit: quod de alijs gentibus intelligunt.

Iudeorum expositio

¶ Eorũ autẽ falsitas ex eo patet. quia vsqȝ xpi aduentum cũ q̊ hierusalẽ hic confortatur: alie gentes que fidẽ non habebãt poterant filij deserte nuncupari: et iudei qui fideles erãt filij nupte. Nõ. n. poterat hierusalẽ deserta vocari: que deũ in virũ habebat. sȝ hũ gẽtiuz terre q̃ ipm̃ ignorabant.

Confutatio ipsorum.

¶ Dicũt quoqȝ deserte filios. s. iudeos q ad hierusalẽ reuertẽt̃: plures q̃ȝ alie m̃di natiões esse debere. Quod fatuũ ẽ dicere p̃sertiz cũ ꝑ plures habeatis ꝓphetias ꝙ illi q ex vobis ad hierusalẽ redẽpti reuertẽt̃ pauci erunt. Semꝑ. n. vt vos ñ latet: de residuis vr̃is ꝓphetie loquũt̃. ¶ Habet̃ p̃terea in ꝓphetia q̃si puncto modico dereliq̇ te: ⁊ in miserat iõib⁹ magnis ꝯgregabo te in furore indignatõis abscondi faciẽ meã parũꝑ a te: q̇d dictũ ab eis sic exponit̃. nã esto ꝙ captiuitas vr̃a se multũ elõgauerit: q̃si punct⁹ modicus. tñ erit respectu magnaꝝ miserationũ q̇b⁹ ꝯgregãdi eritis. ¶ Hui⁹ autẽ expositõis veritatẽ vosmetipsi iudicate: q̇ d̉ captiuatõis diuturnitate ad deũ q̇ttidie clamat̃. ⁊ ꝓpheta in

Iudei.
Confutatio ipsorum.
Iudei.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

in furore idignatōis abscōdi faciē meā parump a te dicētez auditis. ¶ Cōtinet insup ī pphetia pticl'a hec. ecce coadunādo coadunabit q n̄ ē de meis. q aūt coadunat tecū sup te cadet: quā ipi sic actāt. Ecce coadunabūt sup te populi. nō tñ de mādato meo. q aūt cōtra te ad preliādū coadunabit cadet. ¶ Qua qdē expositiōe particule sensuz terminorū q3 significatū euidenter corrūpūt. Certū ē. n. q q cum aliq̄ coadunat: nō contra se. s3 p se coadunatur. ¶ Vñ prophetie sensus cui tota aud dubium subiacet: quo etiā cū3 precedente manifeste colligit hic ē. Nā cū gētium multitudinez per messiam vocandā eē per precedentes pphetias visum sit: et pro vobis: messiam pro maiori parte nō recipientibus hierusalē cōtristanda esset: ipsam cū gentibus illis consolari ppheta volens: inquit. Lauda sterilis non peperit. Hoc est. Tu hierusalem que respectu eorum quos non peperisti: sterilis nuncupari potes. laudem decanta. Multo enim plures filij deserte. s. aliarum nationum que mediāte messia ad te venient erunt. q3 tui proprij filij. scilicet israhel dum per ipsum mihi nupta vocaris. illi quoq3 filij tui tunc vocabuntur quos antea; deum non cognoscentes: filij deserte nuncupabāt. Quorum multitudinem assignando propheta ad hierusalem dicere sequitur. Dilata locuz tentorū tui et pelles tabernaculorum tuorum extendantur: non cures Nam gentes iste tabernaculorum tuorum pelles sua multitudine extendere facient. Pari quoq3 modo longos fac funiculos tuos: & clauos tuos consolida. ad dextram enim et leuam penetrabis. et huius extensionis deinde causaz ppheta declarans. subsequenter ait. & semen tuuz gentes hereditabit. hoc est christus iesus qui d semine tuo: & ex te egrediet: gētes hereditabit. Postq3 āt cum filijs ad eaz de foris vēturis: ipsā cōsolauit. solat eā cū marito dicēs. noli timere: quia non confunderis. & reliqua. vbi ait. quia marit⁹

Confutatio ipsorum

Catbolica expositio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

tuus qui fecit te erit dñs exercituum nomen eius qui deus omnis terre vocabitur Quibus verbis xpi diuinitatem de notauit. Et cum parum post ipsius destructionem mediãte xpo ab aliis gẽtibus venerãda esset. Subdit ꝓpheta quasi punctus modicus dereliqui te: et ĩ miserationibus magnis congregabo te cũ hũs. s. gentibus. Et sic etiã in furore indi gnationis mee aduersus iudeos pro peccato eoꝝ abscõdi faciem meã parũper a te. Sed in misericordia sempiterna: qua alias gentes ad te conuocabo: misertus sum tui dixit redemptor tuus dñs. Idcirco de illa modica indignatione nullam debes displicẽtiam habere: Et ad maiorẽ ꝑdictoꝝ certitudinẽ subsequẽter: propheta ait sicut aque noe istud mihi est de quibus iuraui ne amplius inducerem sup terra ⁊ reliqua. vsqꝫ ad particulam illam. Ecce coadunando co adunabit qui non est de meis qui aũt coadunatur tecũ sup te cadet. Quam vt cum eo quo ipsam cõsolari cepit cõclu deret propheta explicauit. Coadunãdo. n. ad te: vt filii tui vocent: gẽtes coadunabunt que de meis sicut israel nõdũ fuerunt. Qui aũt tecũ nũc coadunatur israel scilicet sup te cadet. Ueniet. n. contra eum mea ex volũtate inimicus qui ipsum supra te cadere faciet. Et ꝙ casus hic sibi ledendus non esset ipsam certificat deus eo quia in manu sua omnia sunt potestqꝫ in ea sua volũtate agere ⁊ dicit Ecce ego cre aui fabrum sufflantem in ignem prunas ⁊ proferentem vas in opus suum ⁊ ego creaui interfectorem ad disperdendũ omne vas quod fictum est cõtra te non prosperabitur. Et omnem linguam insurgẽtem tecum in iudicio condẽnabis: vbi certificationis causa prius ꝙ̃ ipsam certificationem pro pheta assignat. Et deinde ꝙ bonũ hoc gentibus pro eoꝝ iustitia ⁊ fidelitate ab ipso merito datum esset notificare vo lens concludit: hec est hereditas seruorum domini ⁊ iusti tia eoꝝ a me dicit dominus quasi diceret hec est hereditas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

seruorum domini a me propter eorum iusticiam dicit dominus. ¶ Cuius prophetie super hierusalem post xpi aduentum verificationem cum de per se nota sit: per noui testamenti auctoritates approbare amplius non curo. ¶ Sed ad subsequentia capitula que eiusdem misterij contentiua sunt et precedentium magis declaratiua pergam. Et sunt hec omnes sitientes venite ad aquas. Hec dicit dominus custodite iuditium et facite iustitiam. Et illud iustus perijt et non est qui recogitet in corde suo. A principio itaque primi capituli quod lv est usque ad eam partem. Ecce gentem quam nescies vocabis vestri omnes messie attribuunt dicentes ipsius aduentu gentes ad dei fidem vocandas esse. ¶ Qua expositione si super ea particula Inclinate aurem vestram et venite ad me: Audite et viuet anima vestra aliquid diceret ipsi bene sentirent. ¶ Causa autem quare id faciant aliam putare nescio nisi quia per ipsam spiritualia pollicentur: et vos per messiam temporalia expectatis ¶ Particulam quoque illam: ecce testem gentibus dedi eum: earum dictionem testem scilicet diuersis modis exponendo: a proprio significatu peruertunt. Quidam. n. ecce preceptorem dicunt. Aliqui vero ecce maiorem. Et alij protestatorem aiunt: Quarum significationum tali termino nullam propriam esse vos non ignorare scio. Partem insuper illam. Ecce gentem quam nescies vocabis et gentes que non cognouerunt te ad te current. israel attribuunt. Dicunt. n. quod messie aduentu gentes quas non cognoscet ad suam vocationem venient. ¶ Cum autem prophetia verba sua ad messiam de quo supra Ecce testem gentibus dedi ipsum dixit manifeste dirigat: eorum processu aliud considerare non possum nisi quod a ihesu xpi misterio ipsi pro posse elongari studeant. ¶ Quod quidem etiam in subsequentibus prophetie partibus faciunt quos litteram corrumpendo sic exponunt dicunt enim super ea particula Querite dominum dum inuenitur vocate eum dum prope

Judeorum opinio

Judei.

Confutatio eorum

Judei.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

est: querite dominum modo tali quo vobis inueniat: ꝛ vo-
cate eū donec vobis propitius sit: ꝛ hec vocatio fit viaꝫ suā
vnusqsqꝫ derelinqndo. ¶ Dicunt deinde super illa ñ.n.
cogitationes mee cogitationes vr̃e. Non.n.ea que obser-
uantur a uobis: a me obseruātur: nam vos ab offendētibus
iudicium queritis nec eis puro corde parcitis. Ego autem
deliquētibus in veritate parco: pro cuius declaratione sub
sequētem ꝑtem dictaꝫ fuisse aiunt: videlicet quia sicut exal
tantur celi a terra sic exaltāte sunt vie mee a vĳs vr̃is ꝛ co
gitationes mee a cogitationibus vr̃is. Partem aūt illaꝫ
quia sicut cuꝫ descēdit imber ꝛ nix de celo ꝛ illuc nō reuer
tetetur nisi prius inebriet terram ꝛ humectet: ita vt germi-
net ꝛ det semē serenti ꝛ panem comedenti. Sic erit verbuꝫ
meū qđ egrediet̃ de ore meo non reuertetur ad me vacuū
nisi faciat quecunqꝫ volui ꝛ prosperabitur in hĳs que misi
illud doctores vr̃i sic exponunt. Dicunt.n.comparationeꝫ
hanc hic factam fuisse ad vr̃am certam liberationem deno-
tandam. Nam sicut ea que dicta sunt eo modo necessario
ꝓceduut sic ꝛ vr̃a liberatio necessario veniet. Quapꝑ pro
phetam immediate sequi aiunt: quia in letitia egrediemini
ꝛ in pace deducemini ꝛ reliqua. Nec non loco saliuncule
ascendet abies ꝛ loco vrtice crescet mirtus exponūt dicen
tes esto ꝙ in deserto saliuncula ꝛ similia nascantur in vr̃o
tū reditu ad hierusaleꝫ loco istoꝝ abies ꝛ mirtus dabit. Et
hoc quidem dicūt ꝙ in fama ꝛ in signum eternum qđ non
aufferet̃ dn̄o erit. Ipsos aūt a vero sensu ꝓphetiā ꝑuertere
cuilibet recte iudicanti notuꝫ est. Nam super particula illa
Querite dominuꝫ dum prope est: ipsos litteram cōrumꝑe
omnibus ostendunt. cumqꝫ per verba illa Non.n.cogitati
ones mee cogitationes vr̃e parcendi ꝛ non parcendi inter
deum ꝛ homines differentiam denotari volunt a veritate
non parum elongantur. non.n. subsequētia verba dicentia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

qa sicut exaltant celi a terra sic exaltate sunt vie mee a vijs vestris et cogitationes mee a cogitationibus vris tale illis dant significatu sed altius. in id quoque deum homo imitari inquantum pot conatur. Demum id qd super vltima parte volunt quod s. ex saliuncule et vrtice in abiem et mirtum pmutatione deus nomen eternu acqrat: eorum dictum deridendum est hoc. n. de maximis miraculis a deo factis fuisse seu fiendis videretur. Non obstante quod rabi ionatan prem hanc methaphorice loq dicit et bene dicit. n. quod loco impiorum iusti insurgent. Vos aut si prophetiam recto sensu considerabitis neque dubia hec neque alia sup ea vobis insurgent. Nam prophetias ad inuicem colligado ppheta modo tali procedit cum. n. iudeos pro maiori parte xpum recepturos no esse sed potius getes per supiores explicauerit. Id idem hic sequens talia verba mouet. Omnes sitietes venite ad aquas et cui non est argentum venite emite et comedite absque argento. Per que verba queadmodum vri aiunt messias gentes ad se vocat vt cum aqua saluationis et fide ipsas saluas faciat: et hoc per sui gratiam esto quod nullum haberent meritum et fide priuate essent. pro quo dixit Et cui non est argentum venite emite et comedite absque argento. quod aut pro anime salutis ad aquam hanc illas vocet per subsequentia propheta se declarat dicentia Audite audiedo me et comedite bonum et delectabitur in crassitudine anima vestra: et per ea etiam Inclinate aurem vram et venite ad me audite et viuet anima vestra. Et quod verba hec ad messiam referant ostedit cum subdit: et feria vobiscu pactum sempiternum misericordias dauid fideles. pro quo etiam subsequenter ait: Ecce testem gentibus dedi eum ducem et preceptorem gentium: Que uerba ad maiorem predictorum declarationem propheta explicauit. Et deinde sequitur Ecce getem quam

Catholica expositio

nesciebas vocabis: et gentes que non cognouerunt te: ad te current: propter dominū deum tuū: ⁊ sanctum israbel: q glorificauit te. Que verba sic intelligenda sunt. Ecce gentem quā sicut israbel pro populo tuo nesciebas vocabis: q̄ non obstante q̄ ad tuam veniant vocationem: ad te ex se ipsis current. et hoc propter dominum deū tuū: qui te glorificauit. scilicet cū mysterio carnis assumptiōis: queadmodum etiā prophetia. vij. habetur: ⁊ glorificatus sum in oculis domini. Sed cum israbel deinde propheta loquens: vt eos aduertētes faceret. pergit dicere. Querite dn̄m dū inenitur. vocate eum dū ppe est. hoc est. q̄rite eū dum apud vos personaliter inuenit: ⁊ dum ad vos recipiendum ppe ē. ⁊ vt ea que in ipso de assumptiōe carnis a mortuisq; resurrectione ⁊ alijs mysterijs impossibilia apud ipsum n̄ putatis subdit. Nō em̄ cogitatiōes mee cogitatiōes vestre sūt nec vie mee: sicut vie vestre dicit dn̄s. nā sicut exaltati sunt celi a terra: sic exaltate sūt vie mee a vijs vestris: ⁊ cogitationes mee a cogitatiōib⁹ vestris. Apd̄ me. n. impossibile nihil ē. Et vt hoꝝ mysterioꝝ necessitatē intelligatis. dico vobis. quia sicut cum descendit ymber ⁊ nix de celo: ⁊ illuc n̄ reuertetur: nisi prius inebriet terram: atq; humettet: ita vt germinet. ⁊ det semen serenti ⁊ panem comedenti. sic erit verbum meum quod egredietur de ore meo. non reuertetur ad me vacuum: nisi faciat quecunq; volui: et prosperabitur in hijs que misi illud. Quibus verbis christi totale mysterium comparauit: cuius comparationis valorem. vtinam patres vestri intellexissent. Sicut enim aque de celo descendunt. sic ⁊ christus: vt humanitatē assumeret: de celo descensurus erat. ⁊ quemadmodum ex caloris solis actione. ad celum aque reuertuntur. sic ⁊ ipse ex actione spiritussancti caloris: in celum reuersurus erat. et vt hic aque reditus: nisi facta sua totali opera in terra pro qua sc;

descendit: vnde fit. sic et ipse: donec omnia pro quibus in ter rã venturus erat: cõsumaret. ad celũ reuersurus nõ erat. Et debes animaduertere iudee. quia sic erit verbũ meum: qđ egredietur ex ore meo: dixit ut magnũ incarnatiõis mysteriuz denotaret. Verbum.n.suum caro fieri debebat. O diuina clementia quantam voluisti cum mundo misericordiã ostendere. tuaque erga iudeos affectio ab initio quanta fuit de qua cum ipsi ingrati semper fuerunt te. ut eos a facie tua expelleres: obligarsit. Tu aũt dñe qui oĩa nosti: testis es. quod pro illuminatione et salute ipsorum nec labori nec periculis pcerẽ. Cognoscite igitur obsecro errorem vestrum: miseri a peccati caligine obtenebrati: et cum propheta hic. deum dum inuenitur querite. Semper.n. querentibus eum inuenitur et propitius est. Verba quoque a propheta subsequenter dicta: cõsiderate cum inquit quia in letitia egrediemini: et in pace ducemini. et reliqua. usque ad capituli finem. que ut patres vestros attentos faceret de letitia et gaudio: quo per xpi munere tibi cõcesso in hierusolime egressu a gentibus recipiendi erant. dixit quia sicut in saliunculam et vrticã eos prius reputabãt. in abiem et mirtum debebant illos habere. Cuius dicti veritatẽ: id qđ de apostolis aliisque xpm ihesum sequẽtibus visum est: manifestat. ¶ Totius aũt prophetie in xpo ihesu verificatio per euangelia indubitate habemus. Nã pro ea particula dicẽte. Omnes sitientes venite ad aquas. Johannes capit. iiii. testatur dicens. Qui aũt biberit ex aqua: quã ego dabo ei: nõ sitiet ineternũ. sed aqua quã ego dabo ei: fiet in eo fons aque salientis in vitam eternam. Ipsum quoque pro animarum salute venisse: euangelia cuncta testantur. Cum parte aũt illa: non.n. cogitationes mee: cogitiones vestre. quia sicut exaltati sunt celi a terra. et reliqua. Idem Johannes capit. viii. concordat: vbi inquit. Et dicebat eis ihesus. vos deorsum estis. ego de superius sum. Cum ea vero particula: si erit

Concordia cuz euangelio.
Johannes.
Johannes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

verbum meum quod egredietur ex ore meo. Idem etiā Johannes capi. pmo consentit: dicens. & verbum caro factuz ē. De christi equidem in celum ascensione euangeliste oēs perhibent testimonium. precipue marcus qui capitulo vltimo ait. Dñs qdem ihesus postq̄ locutus est eis: assumptus est in celum. Demum omnia pro quibus ipsum pater misit consummasse. Johannes capitulo. vi. verificat vbi ait. Quia descendi de celo: non vt faciam voluntatem meam: sed voluntatē eius qui misit me. Et capi. xviij. dicens. Cū ergo accepisset ihesus acetum. dixit. Consumatum ē.

Capitulū. lvi.

Ad subsequentē autē capitulum propheta pgens talia fatur. Hec dicit dñs. Custodite iudicium: & facite iusticiam. quia iuxta ē salus mea vt veniat: & iustitia mea vt reueletur. Beatus vir q faciet hec: & filius hoīs apprehēdet in ea: custodiens sabatum ne polluat illud & custodiēs manū suam ne faciat omne malum. & non dicat filius aduene qui adherebit dño: dicens seperatione diuidet me dñs a populo suo: & non dicat eunuchus. Ecce ego lignum ariduz. qz hec dicit dñs eunuchis. qui custodierit sabata mea: & elegerint quez ego volui. & tenuerint fedus meum: dabo eis in domo mea: & in muris meis locum & nomen melius a filijs & filiabus nomen sempiternum dabo eis: quod non peribit et filij aduene qui adherebunt dño vt colant euz: & diligāt nomen eius: vt sint ei in seruos: omnis custodiens sabatuz ne polluat illud: et tenentes fedus meum. adducam eos in montem sanctum meum: & letificabo eos in domo oratōis mee: holocausta eorum & victime placebunt sup altari meo quia domus mea: domus oratiōis vocabitur cunctis populis ait dñs deus: qui cōgregat dispersos israhel: adhuc cōgregabo sup eo congregatos alios. omnia animalia agri venite ad comedenduz vniuersa animalia saltus: speculatores eius ceci oēs nihil scientes. vniuersi canes muti non valē-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

tes latrare dormientes iacentes: amātes dormire: et canes impudentissimi nesciuerūt saturitatē. Et ipsi pastores ignorauerūt intelligentiā. omnes in viam suā declinauerūt vnusquisque ad preciuz suū ex latere suo. Uenite sumā vinum: et impleamur ceruusa: et erit sicut hodie dies crastinus: et mlto magis. ¶ Sup hac prophetia doctores vestri si a propo non discederent significatu in eius discursu competenti modo se haberent. Nam ptculā eius pmam: videlicet. hec dicit dns. Custodite iudicium: et facite iusticiā. quia iuxta ē salus mea vt veniat: et iusticia mea vt reueletur. Pro israbel nūc captiuo existente ei per messiam quē venturum dicitis salutē promittēdo dictā fuisse aiunt. Ex qua etiā particula prohibitōis messie aduētus causā colligunt dicentes iudeoruz nō integrā pniam eē. ¶ Eoꝝ autē dictuz hic ex eo veritatē in se nō hz: qr captiuationis diuturnitas: cum clausula illa. Quia iuxta ē salus mea. vt veniat simul stare nō pōt. ¶ Dicūt quoque q a subsequēti parte vsque ad illā: speculatores eius ceci oēs: pro israbel liberationis tempore. aliisque nationibus: tunc ad messie fidem venientibus: propheta loquitur. ¶ In quo licet in aliquibus contra ipsorū propositum venientibus litteram peruertant. si precedentem particulā recte exponerēt bene sentirēt nō obstāte etiā q a predicta particula. videlicz speculatores eius ceci oēs vsque ad capituli finē: dicunt prophetam ad eos qui suo tēpore erāt reprehendendū se vertere. ¶ Quod qdē vltra q pphetie colligantiā destruit: qntum sensui ipsius cōsentaneum sit: ex vera que imediate seqtur expositione: vobis dei auxilio: liquide patebit. Nam assumptum propositum: ppheta hic continuare intendens israbel: ne ipsemet tanti boni sibi reseruati perditionis causa esset: monēdo: gentesque ad xpi euangelium receptionem conuocando: illis cum eo eternum bonū pmittens hui capituli verba pseqnter explsit. et pmo inqt.

Judeorum expositio

Confutatio ipsorum.

Judei.

Confutatio ip-

Catholica expositio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

Hec dicit dñs. Custodite iudicium ⁊ facite iusticiã quia iu
xta est salus mea vt veniat: ⁊ iusticia mea vt reueletur. Qd
eloquium ad eos qui diebus suis erant dirigebat: vt ꝑ bo
na eoꝝ vita successores: exemplum ab illis capientes: futu-
ram salutẽ de proximo reuelandam: abiliores ad recipien-
dum redderent. ⁊ hec quidem salus nomen ihesu xp̃i naza
reni significat. Jesus eñ hebraice. latie salus interpretatur
Et cum salutẽ hanc de proximo esse venturã propheta pol
liceatur. Certũ ẽ ꝙ de xp̃o qui non multũ post venit: ⁊ nõ
de messia: quez adhuc expectatis locutus ẽ. precipue quia
cum iudeis sui tp̃is loquebatur. sꝫ simul cũ illis ad gentes
immediate se voluens: subsequenter ait. Beatus vir qui fa
ciet hec: ⁊ filius hominis apprehẽdat in ea: custodiẽs saba
tum ne polluat illud: ⁊ custodiẽs manum suam ne faciat oẽ
malum. Per que verba etsi doctores vestri thalmut infi-
nita vaniloquia dicant. quia scꝫ ob sabati inobseruantiam
hierusalem destructa fuit. ⁊ ꝙ si a iudeis duo sabata succes
siue vniuersaliter custodirentur: illico redempti essent. ⁊ alia
similia. id tñ qd audiuistis propheta intendit. Nam ⁊ ad iu
deos: ⁊ ad gentes ipsam dirigit. ad iudeos eñ cum ea clau
sula. Custodiens sabatum ne polluat illud. ad alias vero
nationes cum illa. Et custodiẽs manũ suam ne faciat omne
malũ. ⁊ vos vestrorũ rabi fidelitatẽ: ex hoc cognoscere po
testis. quia tarditatẽ messie per vos expectati aduentus ve
strã non integrã pniam causare. supra dixerunt. Hic vero
duobus sabatis successiue non bene obseruatis illam attri-
buunt sed prophetie intentionẽ vobis declarãdo dico qd
quia gentiles ad iudaismum venientes: ad ea que honoris
⁊ dignitatis erant per longum spaciuꝫ tẽporis antiqua lex
non admittebat. Aliquos enim vsqꝫ ad tertiã generationeꝫ
aliquos vero vsqꝫ ad decimã. ⁊ aliq̃s vnq̃ꝫ veluti Deute-
ronomij. xxiij. scriptura testat̃. Qua q̃dẽ sentẽtia ⁊ eunuchi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

iudicabant. Ideo q in messie aductu eodem statu p̄sistere
non deberēt vt gaudio afficerent eis predicere voluit: illis
ostendendo q cum gratie lex per xp̄m dāda esset: in lege
illa omnes equales esse debebant. Non. n. spiritualium bo
noꝝ alius heres q̄ ipsa sola anima inuenit. Et hoc est qd
vult cū inquit & nō dicet filius aduene qui adherebit dño
in die illa & reliqua vsq ad eam clausulam: Adhuc congre
gabo sup eo congregatos alios qua ꝓ gentium ad xp̄i fidē
congregatione dixit. Et ne dictum illud videlicet. Et filij
aduene qui adherebunt dño vt colāt eū & diligant nomē
eius vt sint ei in seruos oīs custodiens sabatum ne polluat
illud vos cōturbet dicentes q pp clausulam illam dicētes
Omnis custodiens sabatū ne polluat illud ipsos vt mosay
ca lege persisterent propheta confirmabat. Dico vobis q
postq̄ per superiorem partem in qua dixit & non dicat filius
aduene & reliqua illos qui xp̄i aduentu & post ad suaz fidē
venturi erāt de p̄dicti precepti derogatiōe & legis eq̄litate
propheta certificauerat: Sequitur hic eos qui diebus suis
& vsq christi aduentū moysi legez sectati vel sectandi erāt
de eisdem certificare. Non enim post christi aduentum
legi cui prius subiacebant amplius stare debebāt: Et q̄uis
de omnibus mandatis legis sabatū duxtaxat nominauerit
Non pp hoc q non nisi de mosayce legis obseruatione in
tellexerit dicere debemus: Nam sicut rabi dauid ait & bene
tantum de sabato hic mentio facta fuit: quia per eius obser
uationem fidem habere demōstramus: Qui. n. die vna in
edomata quiescit deum sex diebus mundum creasse & sep
timo requiescere se credere ostēdit. ¶ Vos igitur in hec
non confundemini Sed ꝓphete parabolaz quā inmediate
subdit pro vestra salute considerate cūz inquit Omnia ani
malia agri venite ad comedēdum vniuersa aīalia salt9 & re
liq̄: vbi alias nationes quas aīalibus agri q̄ debiliora sunt

z iudeos animalibus saltus que sunt fortiora comparādo: Ostendere vult in messye aduentu debiliores in fide in ea fortiores comedere debere: nam pro vno iudeo gētiles decem milia z vltra ad messiam venturi erant. Et huius causam assignās subsequēter ait speculatores eius ceci omnes z reliqua. vsqz ad capituli finem vbi ostendit q̄ a vris maioribus puta scribis z phariseis: vitijs hic ꝯtentis dotatis: omnia hec ꝓcedere debebāt. prout xp̄i aduentu testātibus euangelijs manifeste visum fuit

Capitulū. lvij.
Latina littera.

Capitulū aūt Deinde subsequens propheta ingrediens inquit Justus perijt z non est q recogitet in corde suo z viri misericordie colligūtur nemine intelligente qm̄ pp malum collectus est iustus Veniet pax requiescēt ī cubilibus suis: q ibit obuiā ei. vos autē accedite huc filij auguratricis: semē adulteri. z fornicarie sup quem letabimini: sup quē dilatabitis os: elōgabitis linguam. Nonne vos filij scelesti: semen mēdax: qui cōsolamini in dijs subter oē lignū frondosum: immolētes puulos in torrentibus subter eminētes petras: in partib⁹ torrentis ps tua. ipse sūt sors tua: z ipis effudisti libamen: obtulisti sacrificium. nunqd super hijs solabor. sup montē excelsum et sublimem posuisti cubile tuū: z illuc ascendisti. vt sacrificares sacrificium. Et post hostium: z retro postez posuisti memoriale tuū. qz iuxta me discooperuisti: z suscepisti adulterꝫ dilatasti cubile tuū: z pepigisti cuz eis fed⁹: dilexisti stratum eoꝝ manu apta: z ornasti te regio vnguēto: z multiplicasti pigmenta tua: misisti legatos tuos procul. z humiliata es vsqz ad inferos in multitudine vie tue laborasti: nec dixisti: qescā vitā manus tue inuenisti. propterea nō rogasti. Pro quo ergo doluisti videbas. n. qm̄ mentita es: z mei non es recordata. neqz cogitasti in corde tuo. quia ego tacēs. z ab eterno. nec me times. Ego annunciabo iusticiam tuā. z opera tua non proderunt tibi. cum clamaueris liberent te con

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

gregati tui. ⁊ oẽs eos auferet vent⁹ tollet aura. Qui autẽ fiduciã h₃ mei hereditabit terrã: ⁊ possidebit mõtẽ sctm̃ meum. ⁊ dicet. viã facite. pbete iter mundate semitã. auferte offẽdicula de via populi mei. q₂ hec dicit excelsus ⁊ sublimis habitãs eternitatẽ ⁊ sctm̃ nomẽ ei⁹ in excelso ⁊ sctõ habito: ⁊ cũ cõtrito: et humili spiritu: vt viuificẽ spm̃ humilium. et viuificẽ cor contritorũ. Nõ. n. in sempiternũ litigabo: neq₃ vsq₃ ad finẽ irascar. q₂ spũs a facie mea egredieṫ. et flat⁹ ego feci. propter iniquitatem auaricie ei⁹ iratus su₃. ⁊ pcussi eum abscõditus ⁊ indignatus sum. ⁊ abijt vag⁹ in via cordis sui. vias suas vidi. ⁊ sanaui eũ ⁊ reduxi eũ ⁊ reddidi cõsolatiões ipsi ⁊ lugẽtib⁹ eius. creans fructu₃ laboꝝ pacem. pacẽ ei ⁊ cui longe ẽ: ⁊ cui prope dixit dñs. ⁊ sanaui eum. Impij autẽ quasi mare feruens quod quiescere non potest ⁊ redundant fluctus ei⁹ in cõculcationẽ ⁊ lutum. nõ ẽ pax impijs dixit dñs deus. ¶ Huius capituli sensus doctores vestri more ipsoꝝ varijs modis ꝑuertunt. nam rabi salomon vult partem illam dicentem. Iustus perijt. ⁊ reliq. pro determinato iusto tosia. scilicet a propheta dictam fuisse. ¶ Rabi dauid vero pro pluribus iam defunctis iustis. Aliqui autem iudeis esaie tempore existentibus ꝓphetie partem attribuunt. Alteramue iudeis a captiuitate redimendis. Et quidam ipsius partem pro die iudicij intelligunt. de numero quorum rabi ionatan fuit. et hoc de particula illa. Non enim in sempiternum litigabo. ⁊ reliqua.

Iudeorum expositio

Rabi salomon.

Rabi dauid

Rabi ionata.

Super ea quoq₃ parte dicente. super que₃ letabimini. super quem dilatabitis os ⁊ elongabitis linguam. dicunt ꝙ cum superiori capitulo. scilicet. Uenite sumam vinum: et impleamur ceruusa. ⁊ reliqua. pro speculatoribus ibi nominatis propheta dixerit. qui quidem populum ad crapulas ꝯtinue vocãdo bonosq₃ ꝓphetas deludẽdo a via vitaꝫ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

diuertebant. Jdeo talibus hic propheta vt ipsos reprehēderet vsus ē verbis. Volebat. n. p ipsa innuere ꝙ sup ipsos met. quia iniqui erāt os suum dilatare debebāt. Quantū aūt in hijs ipsi bene sentiant verbamet sua ostendunt. Naz sup ea particula Justus perijt ꝛ reliqua vt ipsam a ꝓprio sensu diuertant modo quo audiuistis extra vagando ꝓcedunt. Jd quoqꝫ qđ super alia pte dicūt nullius valoris est cum ad illos sermonez ꝓpheta dirigēs. Vos aūt accedite huc filij auguratricis semen adulteri dicat. Per qđ nō ad illos quibus tunc loquebatur verba dirigere ostēdit. Sed ad eoꝝ filios ꝛ successores quoꝝ tempora ea mysteria que in prophetia continentur verificanda erant.

Confutatio eorum

¶ Que vt intelligatis ad veram prophetie expositionem accedam ꝛ dico verba capituli huis ad capituli. liij. verba se referre. Nam cū messie passionem cuz qua mundi peccata tollēda erant eodez capitulo ꝓpheta explicauerit cū quo mysterio iudeoꝝ pauci saluandi erāt. Sequitur hic: eoꝝ cecitatē eis ostendēdo: dicere iustus pijt ꝛ non est qui recogitet in cor de suo ꝛ viri misericordie colliguntur nemine intelligente quoniam propter malum collectus est iustus. Per que verba ostendere vult ꝙ non obstāte ꝙ nō ante factum nec in facto pro maiori parte tale mysterium ipsi intelligere deberent: debebant etiam illud post factum ignorare. Et hoc est quod dicit iustus perijt. i. messias de quo eodem capit. seruus meus iustus dixit perijt hoc est passus ꝛ mortuus est sicut de ipso ibi predicatum fuit. ꝛ tamen non est qui re cogitet in corde suo aut intelligat quoniam propter maluz i. primorum parentuz peccatum collectus est iustus. Et ꝑ maiori mysterij certitudīe viri misericordie. s. apostoli ꝛ alij martires iustuz hunc sequētes ex hoc mundo ēt colligunt. Et tamen eis nihil aut parum prodest. Sed dico vobis ꝙ ipsi in eterna pace que eis obuia ibit suis cubilibus requie-

Catholica expositio.

fcēt. vos autē filij auguratricis. semē adulteri ⁊ fornicarie accedite huc ⁊ dicite sup quem letabimini: sup quē dilabitis os. elongabitis linguā ipsum deludendo ostēdētes vos id facere ad legē obseruandā. quasi idolatriā aufugeretis. Nonne vestrā originē ego nosco. qr filij celestis estis. ⁊ semen mēdax filij. s. ⁊ semē eoꝝ q cōsolabāt in dijs subter oē lignū frondosū. ita q me decipere non potestis. putatis ne q sup hijs solabor. Amen dico vobis q q̄uis ab eterno tacuerim. ⁊ te vt te recognosceres expectauerim. vidēs qm̄ non times. tuā annunciabo iusticiā. ⁊ ē q opera tua siqua bona haberes ꝓpter pctm̄ illud. tibi nō ꝓderunt. oīa cū ea ventus auferet. Qui autē fiduciā hꝫ mei hereditabit terrā ⁊ possidebit mōtē sanctū meū. ⁊ ꝑ illis messias suis discipulis dicet. viā facite. prebete iter. mundate semitā auferte offendicula de via populi mei. Nā hec dicit dn̄s excelsus q̄uis i excelso ⁊ sctō habitē cū cōtrito tn̄ ⁊ humili spiritu ego sum. vt viuificē spm̄ humiliū. ⁊ viuificē cor cōtritoꝝ q me sequendi erunt. Causā deinde hui⁹ dei ad id reductiōis. s. vt partē eoꝝ saluare faciat. propheta assignans. subdit. Quia nō in eternū litigabo. ⁊ reliqua. ꝑ que innuere vult q post q̄ ipsi videntes me. ⁊ si qn̄q indignatus sp eis parcere. et in hoc cōfisi ad vomitū imediate reuertunt. Jccirco ad bonos in me sperātes. semel saluandū me reducā. ⁊ impij q̄si mare feruens qd qescere non pōt erunt. ita vt nulla eis pax sit. dicit dn̄s de⁹. ¶ Vos aūt si prophetiā in xp̄o ihesu adimpletā videre vultis. euāgelia legite. que de ea. sicut ⁊ de alijs indubitatū ꝓhibent testimonium. ⁊ precipue de hijs que aduersū ipm passiōis hora iudei fecerūt. Alij enī in faciē suā expuebāt. Alij vero ipm colaphis percutiebāt. et quidam ipm verbis deludendo. Aue rex iudeorū illi dicebāt. ⁊ alios saluos fecit. seipm saluare nō pōt. ⁊ alia plura q̄ in euāgelijs cōtinēt a vobis intellectu qdāmmō impossi

Concordia cū euangelio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

bilia q2 si veteris testaméti: quib⁹ fidé prestatis: dicta suo sẽ
su nõ intelligitis: a fortiori euãgelistaꝝ dicta tanꝗ falsa re-
probabitis. Bene itaq; de vobis hieremias locut⁹ ẽ cũ ca-
pitulo. v. inqt. Audi popule stulte q nõ habes cor: q hñtes
oculos nõ videtis: ⁊ aures ñ auditis. nec miruz ẽ si doctis
xpianis auditu impossibile videat́ ꝙ ꝓphetias xpi mysteri
um adeo apte ꝑdicãtes tãta prauitate doctores vestri per-
uertãt: qđ qdẽ etiã vos mecum diceretis. si ea via qua ego
ambulaui: iter propera retis. Testor. n. celi ⁊ terre creatorez
cui nihil occultũ ẽ: me ꝑ sacre scripture auctoritates: oẽm
de ihesu xpo nazareno: ꝙ ver⁹ fuerit messias certitudinem
habere. ⁊ maxime ꝑ esaiaz. q vt beat⁹ hieronim⁹ ait: nõ pro
pheta xpi mysterij. sed euangelista fuit. Nõ obstante eñi ꝙ
oĩa eodẽ tpe cõsumãda mysteria predixerit: ad maiorẽ cer-
titudinẽ ⁊ attentionẽ ea pluries replicare nõ cessat. Nã vl
tra supiora vsq; ad libri finẽ sẽp circa talia versat́ mysteria.
Inquit. n. capi. lxi. Spũs dñi sup me: eo ꝙ inunxit me: ad
annunciandũ mansuetis misit me. ⁊ reliq. Et ca. lxiij. Quis
est iste q venit de edom tinctis vestib⁹ de bosra. iste formo-
sus in stola sua. et reliq. Et ca. lxv. Feci me tanꝗ ꝗsitũ hijs
q nõ interrogauerũt me. inuẽt⁹ sũ hijs q nõ ꝗsiuerũt me. di-
xi. Ecce ego. Ecce ego genti q̃ ẽ. ac si nõ eẽt vocata nomĩe
meo. ⁊ reliqua. Hijs capi. cõtẽta q̃ ꝑdictoꝝ misterioꝝ oĩm
magis certificatiua sũt. Et vt hui⁹ prophete ꝑfectionẽ a cri
stianis cognitã eẽ intelligatis. volo diui augustini auctori-
tatẽ quãdã de eo vobis recitare. quã ꝯfessionũ libro inueni.
⁊ ẽ talis. Insinuauit ergo ꝑ lr̃as scõ viro ambrosio pñs vo
tum suum vt moneret qd sibi de libris sctis legẽdũ esset. q̃
percipiende christiane gratie aptior fieret atq; paratior. At
ille iussit esaiam prophetam. qui preceteris euangelij voca
tionisq; gentium est pronunciator apertior. Requiescat igi
tur propheta hic in eterna pace. ⁊ ego ad alios: dei inuoca

to auxilio: accedam.

Prophetia decima

Hebrea littera.

Micheas capitulo. v. inquit. Veacta betlehem efrata zagir libiot bealfe iehuda mimeba li ieze libiiot mosciel beisrael vmozeodau micchedez mime golam. laben ictenem gad ged ioleda ialada veieter ehau iesciun gal bene israel. vegamad veraga begoz adonai bigon scem adonai elohau veiasciau chi gat ta igdal gad affe arez.

Latina littera.

Latine. Et tu betlehem efrata. & si minima es in millib⁹ iude ex te mihi egredietur: qui sit dominator in israhel. & egressus eius ab initio a diebus seculi. propter hoc dabit eos vsq3 ad tempus quo parturiens pariet. & q̄3 plurimi fratrum eius cõuertet̃. sup filios israhel. & stabit & pascet in fortitudine dñi in sublimitate noĩs dñi dei sui. & sedebunt. q2 nũc magnificabit̃ vsq3 ad terminos terre.

Judeorum expositio

Hec prophetia a doctoribus vestris omnibus vnanimiter pro messia exponit̃. Attñ q2 in ipsius pcessu aliquãtis p differũt. rabi dauid expositionẽ recitãdo: de eoꝝ differẽtĳs suo loco deo duce mentionem faciam.

Rabi dauid

Inquit itaq3 Rabi dauid. Et tu bethleem effrata etsi minima sis in millibus iude. ex te tamẽ egredietur mihi qui sit dominator in israhel. & hic est rex messias qui de semine dauid in bethleem natus egrediend⁹ ẽ. pro quo dixit. & egressus eius ab initio a dieb⁹ eternitatis. Egressus. n. messie a tpe dauid fuerũt. dixit autẽ ab initio pro tpis lõgitudĩe qḋ inter dauid & messiã interesse debebat. Christianis autẽ iesu christo nazareno ptẽ hãc prophetie attribuentib⁹ ipsum in bethleẽ natũ eẽ: ac etiã deũ ab initio & dieb⁹ seculi fuisse affirmãtib⁹. ex eo rñsũ daẽ. q2 ipe i israel dñator ñ fuit. s3 poti⁹ illi in eo dñati sũt. & cũ dicẽtes arguũt qd añ deũ fuit. d

quo ipsum a diebus seculi fuisse dici possit: respondet illos in hoc falso arguere; cũ ante mundi initiũ deus fuerit: ꝛ per eos ipsum tunc creatum fuisse sequeret. quod est absurdum dicere. ꝙ si ex ea auctoritate dicẽte. Quia a seculo usqꝫ ad seculum tu deus. ꝛ illa a seculo vnxi regem meum arguere velint. dicas illas nõ a seculo: sed ante seculum intelligi debere. Deinde sup ea parte: propter hoc dabit eos usqꝫ ad tempus quo parturiens pariet. dicit rabi dauid ꝙ vestre redemptionis tpe deus vos in angustia ꝛ tribulatione dabit ꝛ vsqꝫ ad tempus quo parturiẽs parit: ducet. Nam quemadmodũ cũ doloribus parturiens parit: sic ꝛ vos pre angustiaꝝ multitudine ad hierusalem cũ dolore reuersuri eritis. ꝛ huic sentẽtie a daniele. xij. similem habemus dicente. Et erit tempus angustie quale nõ fuit ab eo ex quo gẽtes esse ceperunt. Et reliquie fratrũ eius. s. messie conuertent super filijs israhel. i. cũ filijs israhel. ꝛ per reliquias fratrum eius: tribum iuda ꝛ beniamin intelligit. q̃ cũ decẽ tribus captiuate sunt remanserũt. ꝛ per filios israhel decem tribus intelligit: ut ostenderet vtrunqꝫ simul redimi debere: ꝛ ad hierusalem reuerti.

Doctores thalmut.

¶ Doctores vero thalmut ex particula illa Propter hoc dabit eos usqꝫ ad tempus quo parturiẽs pariet. dicunt messiam ventuꝝ non esse donec malignantiũ regnũ. s. christianoꝝ: in orbem totum mensibus nouem dominet. Quoꝝ fine parturiens parit

Rabi dauid

¶ Super parte autem illa. Et stabit ꝛ pascet in fortitudine dñi: ꝛ reliqua. Rabi dauid dicit ꝙ post tribulationes has messias rex stabit. ꝛ israel in fortitudine dñi ꝛ nominis dñi dei sui sublimitate pascet. Et hoc pro iudicio: quod sua fortitudine ꝛ sublimitate ingentes faciet. ita ꝙ oẽs cum quiete trãquilitate ꝛ perpetua pace sedebunt. Nam post illaꝝ gentiũ iudiciũ messie nomen usqꝫ ad terminos terre magnificabitur.

Confutatio ipsoꝝ cuꝫ vera expositione.

¶ Hec igit est viri iudei: vestroꝝ sup hac prophetia sufficiẽtia: que

vt vobis perfectius notescat: prophetie veram expositionem prius recitabo. et deinde ea in quibus prophetiam peruertunt ostendam. Multa enim: ipsorum prophetia declarata: ut videbitis ex se patebunt. ¶Dico itaque quod quemadmodum ex huius michee libris principio habetur micheas et esayas coetanei fuerunt. vterque enim ipsorum diebus acaz ezechie que iude regum prophetauit. quo tempore a phace et rasi primo et deinde ut historie narrant ab Assiriorum rege iuda non parum vexatus fuit. Unde quemadmodum cum prophetia illa Ecce puella cōcipit et parit filium. ipsum ab illis duobus regibus esayas tutum fecit. sic et de Assiriorum rege cum hac prophetia micheas. pro quo: et erit iste pax Assirij cum venerit in terra nostra: subsequenter ait. etsi non tantum de virginis cōceptione. sed de alijs mysterijs micheas mentionem fecerit inquit enim Et tu Betlem effrata. esto quod in millibus iuda minima sis: cum tamen primus iude rex. s. Dauid ex te ortus sit: Messias etiam qui vltimus erit. similiter ex te egredietur. huius tamen egressus ab initio et diebus seculi fuerunt. Nam cum venit in mente mea seculum creare: incarnationis necessitatem propter primorum parentum peccatum: eodem instanti vidi. Et cum ad determinatā mulierem mysterium hoc reseruandum esset. ideo subdit. Propter hoc dabit eos usque ad tempus quo parturiens pariet. quasi diceret. Propter hoc quod tale mysterium ad tempus reseruatum sit. Idcirco dabit eos deus. s. iudeos: ut eorum iniquitatibus absque vera punitiōne perseuerēt: usque ad tempus illud quo parturiens illa ab Esaia prophetata: pariet. quo tempore quam plurimi fratrum eius. s. aliarum gentium ad filios israhel illos videlicet: qui christum sequuti fuerint cōuertentur. Qui omnes fratres in christo erunt. Et hijs mysterijs consumatis stabit messias et pascet omnes suos fideles in fortitudine domini et in sublimitate nominis domini dei sui. illi quo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

Confutatio ipsorum.

q̄ qui vere ad suam venerint fidem sedebunt. i. firmiter stabunt in ea: ita q̄ eius nomen usq̄ ad terminos terre magnificabitur. ¶ Ex hijs igit̄ facile si volueritis: vestrorum rabi puersitatem poteritis cognoscere. Nā messie egressus quos ab initio ⁊ diebus seculi fuisse pphēta asserit q̄ a diebus dauid: prout rabi dauid uult: fuerint dicere prauū ⁊ iniquū est. non enim tempus illud ab initio ⁊ diebus seculi fuit. Quā quidem prauitatem auctoritates per ipsum christianorum nomine adducte clarius ostendūt. Affirmāt enim messie egressus simul cum mundi creatione fuisse quemadmodum paulo ante vera pphetie expositione audiuistis: vltra quod a rabi salomone: ptem hanc messie attribuēdo: verba hec sicut lr̄a sonat de initio mundi intelligunt̄. vbi etiā psalmi. lxxi. verba in pbationem ducit dicētia. Ante solē pmanet nomen eius. ⁊ vos qdem modū loquendi pphete notare debetis. qa egrediet̄ ⁊ egressus eius dixit ut ostenderet: ipm ex humano semine generari nō debere. Suā quoq̄: super ea pticula. Propter hoc dabit eos usq̄ ad tps quo parturiens parit: iniqtatem vestri nō pax ostēdunt. Nā misterium p ipm pphetatum ad tēpus illud reseruatū esse ppheta ostēdere intēdit. ipsi aūt ad pturientis dolores praue cōparāt: necnō doctox thalmut fabulā super eo aducūt. Opinio preterea ipsox sup ea pticula. Et q̄ plurimi fratrū eius conuertent̄ ad filios israhel: q̄ti valoris sit ex se patet. Nā cū iuda ⁊ nō cū decē tribubus pphetiā loq videmus: ipi tū̄ reliqas iude ad decē tribus cōuerti dicūt. Et q̄uis argumētis rabi dauid cōtra xp̄ianos p dicta hec respōsum satis pateat: volo tū̄ p maiori veritatis certitudine ⁊ vr̄a meliori declaratōe intelligatis. q̄ cū sup israhel xp̄m dn̄m nō habuisse sed potius ipos in xp̄o dānatus eē: rabi dauid affirmar̄ uult a veritate mirū in modū elongat̄. Nā sicut scripture p̄dicūt sup israhel. s. bonis ipm recipiētib⁹ iesus xp̄s dn̄atus

est. et adhuc vre redemptiōis tpe in religis vris dominium habebit. Propter quod passionis hora p Pilatū romano rū presidē in cruce nō sine misterio ad ppetuā rei memoriā scribi datū est. Jesus nazarenus rex iudeorum. Pro eo autem quod dicūt de dominio crucifigendi eū a iudeis habito: ad supiorem pphetiā vos remitto qua habuistis. Quo modo et in qua pte eius et qua de causa iudeis sup xpo facultas data fuit. Et cū sup pticula illa. Et egressus eius a diebus seculi fundat dicens. Quia ante seculū deus fuit et per christianos qui xpm in se diuinitatem habuisse affirmāt: illum simul cum mundo creatū fuisse sequeret dico ipm in hoc sua solita prauitate oio pcedere. Nō.n. veram xpianorum in hoc sententiā et fidē ipm ignorasse putetis. nam bene notū erat apud eū q qñ xpi egressus a diebus seculi fuisse p xpianos simul cū ppheta dicit. Nō intelligūt de sua pte diuina: cum illā ante id fuisse nō ignorēt: Sed de carnis assumptōe que ut audiuistis ad tps quo pturiens Maria virgo pturire debebat reseruata erat. ipse tñ ut xpianos in falso fundatos eē vobis pdicaret: quā audiuistis falsitatē calamo scribere nō curauit: quasi nō putaret dicta sua ab aliquo recte intelligēte aliqñ legenda esse q suā malitiā detegeret. Et ut de hijs magis certificemini vnū cōsideretis quomō. s. messias: quē venturum dicitis de domo dauid et in betlem ad pūs egredier cū ab alijs q̄ a iudeis terra illa occuper. oporteret.n. vos ad terras vestras prius reuerti: et deinde messiam nasci. qd quidem cum uestra prestolatione stare non potest.

¶ Prophetiam autem per omnes suas partes super Jesu christo nazareno verificatam esse per euangelia indubitatum testimonium habemus. Nam de prima eius parte. matheus capitulo secundo ait. Cum natus esset ihesus in betlem iuda. et reliqua. Quod qdem misteriū si a deo causatum nō fuisset. magnū accidēs videret q magis in betlem q̄ in

alia terra iude nat⁹ eēt. ¶ De alijs vero i prophetia cō tentis mysterijs. euangelia cuncta clarꝫ pħibēt testimoniuꝫ quibus si fidē prestaretis sup omnes gētes: cū oīa hec vobis promissa fuerint. salui atqꝫ magni essetis.

Prophetia duodecima

Hebrea littera.

Acharias capitu. ix. inquit. Gili meod bat sion barigi bat hierusciallim hinne malcheb iauo lab
5 zadic venosciao hu gani verobeu gal bamor vegal gair ben adonot. Latine. Exulta satis filia syon. iubila filia hierusalē. Ecce rex tu⁹ veniet tibi iustus et saluat⁹ ipe. paup ꝛ ascēdēs sup asinā ꝛ super pullū filium asinarꝫ. Hāc qꝫ prophetiā doctores vestri messie attribuūt. dicētes. Ipm iusticia sua de gladio gog magog saluari debere ꝑ q̊ iust⁹ ꝛ saluat⁹ ꝓphetia dixit. Sua insup humilitate sup pullū filiuꝫ asine equitaturū eē etsi toti⁹ mūdi dn̄s erit. ꝛ dicunt asinū ꝛ filiuꝫ asine ad maiorē certitudinē replicatū fuisse. sup clausula tn̄ illa. Iustus ꝛ saluatus ipse rabi salomon dicit ꝙ in dn̄o saluatus erit.

Judeorum expositio.

Cū autem hanc sicut ꝛ alias prophetias in xp̄o ihesu nazareno: prout euāgelia ondunt: verificatā videam⁹ sup ea sermonē ampliare nō expedit. sꝫ tm̄ clausule illi⁹ iustus ꝛ saluat⁹ ipe verꝫ intellectum vobis assignare. quibus cuꝫ ipsuꝫ deuꝫ eē sicut ē: dicam⁹ difficile nō parꝫ videť arguētes. quo mō saluatōe indigeat. Qd̄ qdē propter aliarꝫ prophetiarꝫ sensus ignorantiā vobis ꝯtigit. Propheta. n. ipsius messie modū in hierusalē veniēdi. hic predicere intēdit. qꝛ super asinum seu pullum filium asine. qui cum a iudeis crucifigendus esset. vt ipsos iustum crucifigere intelligerent. ea dictione iustus vsus est. et cum passionis hora super eo. per iudeos dicendum esset. Quia alios saluos fecit. seipsum saluare

Confutatio ipsorum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

non potest. ideo et saluatus ipse subdit: vt ostenderet quod de saluatione corporis; ita vt a passione liberaretur non indigebat: cum illam ipsum pati necessario oportebat: et si vestri de hac saluatione intelligant. sed ipsum spirituali saluatione ab initio et ante secula cum dño scilicet deo patre saluatum fuisse. Quare et saluatus ipse notanter propheta dixit. Hebraice: zadic venosciau hu. Ubi quid dictio illa hu importet: vobis per superiora iam notum est: ita quod bene rabi salomon: et saluatus in dño exposuit. Concordia cum euangelio

¶ Quod aūt mysteria hec euangelia verificent. Matheum videte. qui capitulo. xxvij. ait. Tunc videns iudas. qui eū tradidit: quod damnatus esset: pnia ductus retulit triginta argenteos principibus sacerdotum et senioribus dicens: peccaui tradens sanguinem iustum. et Johannem capitu. xxiij. dicentem. Uidens autem centurio quod factum fuerat glorificauit deum dicens. Uere hic hō iustus erat. Ipm quoque ad hierusalē venientē sup pullum filium asine equitasse per primā prophetiā indubitatā fidem habuistis. Nil igitur aliud vestre ruine causa est. o. miseri: nisi quia queadmodū discipulis suis xps dixit: ad intelligēdū credendumque in oibus q̄ locuti sunt prophete tardi corde estis. Quā tarditatē ipse ihesus xps cui seruio sua clementia: prout apostolis fecit a cordibus vestris remouere non dedigneutr. Mattheus Johannes.

Prophetia vndecima

Geus capitulo. ij. inqt. Chi cho amar adonai zeuaot god abat megat hi veani margisc et hasciamin veet haarez veet haiam veet habarana vebirgasti et col hagoim vbau hemtat col hagoim vmileti et habait haze cauod amar adonai zeuaot li hacchesef veli hazabau amar adonai zeuaot Hebrea littera.

a

gadol ibie cauod babait haze haabaron min bariscion a-
mar adonai zeuaot vbabait haze etten scialom amar ado-
nai zeuaot. ¶ Latine. Quia hec dicit dñs exercituu3. ad
huc vnum modicu3 est: & ego cōmouebo celum & terram:
& mare & aridā & cōmouebo oēs gentes: & venient cu3 de
siderio cuncte gētes: & implebo domū istā gloria dicit dñs
exercituū. Meu3 ē argentū: & meū ē aurū dicit dñs exerci-
tuum. Magna erit gloria domus istius nouissime: plusq̃
prime dicit dñs exercituū: & i loco isto dabo pacē. dicit do
min⁹ exercituū. ¶ Hanc ꝓphetiam cum simul cu3 re edifi
ciō secundi templi ꝓlata sit doctores vestri diuersis modis
a proprio sensu ꝑuertere cupiūt. ¶ Nam rabi salomon se
breuibus expediens dicit. adhuc vnū modicu3 ē. acsi dice-
ret imediate ꝙ persaꝝ regnu3: suꝑ vos nunc dominans de-
struetur. adhuc vnu3 aliud surget. cui subiecti eritis. & erit
grecoꝝ regnum: quod modicum durabit. & tunc ego com-
mouebo celum & terrā cum miraculis. s. que cu3 macbabe-
is faciam. ita ꝙ quia in domo hac ego vobiscu3 su3. omnes
intelligent. Quāobrem auri & argenti munera in ipsam du
cent. Super particula autem illa dicente magna erit gloria
domus istius nouissime plusq̃ prime: quorundam vestroꝝ
rabi disceptionem. rabi salomon recitat. Quorum vnus de
edificio gloriam hanc intelligi dicit. alius vero de tempore
Nam primi templi quatringenti & decem anni fuere. secun-
di vero quatringenti et viginti. ¶ Ego autē cu3 prophetia
in se breuis sit. & rabi dauid expositio ab ista non multum
discrepet: ideo ipsam hic immediate recitare intendo: et de
inde ambas dei auxilio simul confutare. Inquit enim rabi
dauid. Adhuc vnum modicum est & commouebo celum &
terram. & reliqua. que pre multitudine glorie: & boni quod
in scōo tēplo de⁹ israbel largiēdus erat: methaphorice lo-
quunt. Hoc aūt bonū macbabeoꝝ tꝑe fuisse doctores aliq

Latina littera.

Judeoꝝ expositio.

Rabi salomon expositio

Rabi dauid

dicunt aliq vero erodis tpe. Tu tñ. vt libro iosophi cõtine tur hoc ⁊ illud dicas. Deinde adhuc vnuȝ modicũ ẽ. ac si diceret. Adhuc bonũ vnũ vltra hoc qd vobis nũc facio: vo bis largiturus ero: ⁊ illud modicum etiã in oculis meis at- qȝ leue erit. ⁊ ẽ ꝙ cum plures vos in edificio impedientes nunc habeatis. Eo tpe quo bonũ illud vobis tribuã: gen- tes oẽs: munerib⁹ argenti ⁊ auri: que ad eã ducent: domũ istam honorificabunt. Libro quoqȝ iosophi scriptũ inuenit magnam terre cõmotionẽ diebus herodis fuisse. Dixit tñ commouebo celũ. vt rem magnificaret. celi. n. nõ cõmouen tur. ⁊ cõmouebo omnes gentes. hoc ẽ. dabo in cordib⁹ eo rum. vt a locis suis moueant: ⁊ ad hui⁹ domus gloriaȝ vi- dendum veniant. ⁊ nõ manib⁹ vacuis. sed cum suis deside ratis rebus. caret. n. dictio illa desiderium pro nomine cum ita vt littera sic legenda sit. s. ⁊ veniẽt cum desiderio cuncte gentes. i. cum desideratis rebus suis. Meũ ẽ argentum: et meũ ẽ auruȝ. i. ꝙ cuiuscunqȝ manibus sit meũ ẽ. possũ. n. ab vno illud auferre. ⁊ alteri qñcũqȝ voluero tribuere. Qua- propter in gẽtiuȝ cordibus dabo: vt de eo in magna copia ad domuȝ istã adducãt. Magna erit gloria domus isti⁹ no uissime. sup hac parte doctores thalmut diuersaꝝ opinio- num fuerunt. quidam. n. in tpe magnã fuisse dicunt. quidaȝ vero in edificio. Et istorum vtrunqȝ fuit. nam tẽpluȝ primũ quadringẽtis ⁊ decẽ annis durauit. secunduȝ vero quatri gẽtis et viginti. fuit etiã edificio maius. qꝛ velati doctores thalmut aiũt: ⁊ libro iosophi reperit: edificio herodis nũqȝ simile visũ fuit. Et in loco isto dabo pacẽ: esto ꝙ secũdo tẽ plo plura ⁊ diuersa bella iudei habuerint multo etiam tem- pore in pace permanserunt. ¶ Quãtum autẽ istorum rabi dicta super prophetia hac veritati adhereant. de per se notum est. Nam rabi salomonis super ea particula. Adhuc vnum modicum ẽ. expositio stare non potest. ex eo

Confutatio ip- sorum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

quia ab aliis q̃ꝫ a grecis prout historie narrant. scdo tem-
plo iudei vexati fuerunt. Rabi dauid quoqꝫ intentio mini-
me cum ex ea: vt bene intuenti patet: littera corrumpat̃ nec
prophetiã methaphorice loqui dicere debemus. cum pro-
pheta hic non in parabola. sed aperto sermõe loquat̃. Pre
terea ꝓphetiã ad aliqd proprium bonũ ipse nõ determinat. sꝫ
de doctoꝝ thalmut opinionibus vtrãqꝫ capit. Quod aliun
de ꝓcedere non potuit: nisi quia sui dicti super prophetie
verbis insufficientiam cognouit. Super particula vero illa
Et venient desiderium cunctis gẽtibus. ꝛ reliqua. Docto
res vestri si materiã ꝛ proprium prophetie significatuꝫ intel
ligerent: in terminoꝝ significatu bene se haberent. Certum
est. n. ꝙ sicut ipsi dicunt. prout ego etiã trastuli littera intel
ligenda ẽ. videlicet. Et venient cum desiderio cuncte gen-
tes. Sed de hoc nulla in secundo tẽplo memoria habetur:
nisi de tribus regibus magis: qui christi natiuitate ipsum sa
lutare cum suis muneribus venere. Ea insuper sñia quam
super ea particula. Magna erit gloria domus huius nouis
sime plusq̃ꝫ prime doctorum thalmut adducunt: nullius est
momenti. quia cum nisi ꝑ decẽ annos ẜm templum primuꝫ
excesserit ꝙ de eo modico tp̃e propheta mentionẽ fecerit:
rationi consonũ non videt̃. precipue cum verbis magnam
ostendẽtibꝰ excellentiam. prout videtis. visus sit. Nec de e-
dificii maioritate eoꝝ dictum posse verificari video: cum ꝓ
contraria parte multa fortis efficacia reperiantur. fuit eniꝫ
templum primum ꝑ salomonem edificatum. cui vt scriptura
sacra testatur deus suꝑ cunctis hominibus sapientiã dedit
Erat quoqꝫ tunc israhel omnis simul quietus atqꝫ tranql-
lus ꝛ salomõi a multis munera infinita exhibita: ita vt quẽ
admodum regũ tertio historie narrant: argẽtuꝫ diebus su-
is tanq̃ꝫ lapides existimaretur. cuiꝰ oppositũ secundo tem
plo videmꝰ. in eo. n. iudei a captiuitate reuersi debiles atqꝫ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

pauperes fuerũt. Nec non templi primi bona omnia vt regum quarto habetur p iude reges dissipata fuerũt Nec ex omĩ israel nisi ea pars que dauid domui adhesit ibi adfuit Fuit insup domus illa veluti danieli capitulo. ix. reuelatu3 fuit in angustiis tempoꝝ edificata queadmodum etiã edificationis tpe ab esdra ⁊ nehemia capitulo. iiij. testimoniũ habetis. Nec qđ de herodis edificio dicũt q̄nuis magnu3 fuerit locũ habere potest. Non. n. herodes salamoni equperari potest nec diuitie sue diuitijs ei⁹ nec potestas sua potestati eius: Jmmo plus dico vobis ꝙ nec de sanctitatis maioritate ꝓpheta hic loqui potuit. Scitis. n. q2 libro qui vocaẽ hioma doctores talmut dicunt ꝙ ignis ille qui in primo tẽplo de celo descendebat sup altare holocausta comburens secundo tẽplo non apparuit nec etiam vnctionis oleu3. Ex quibus sequiẽ ꝙ de alia maioritate q̄3 de p̄dictis propheta loquatur. Demũ ꝙ particula illa Et in loco isto dabo pacem de temporali pace loquaẽ verificari minime potest. A sui. n. principio vsq3 ad finẽ: veluti historie narrant: ab alijs nationibus iudei erũnis affecti fuerunt. ¶ Uos autem si prophetie veritatem capere vultis verba mea cu3 sua veritate accipite. Nam illos qui templi ⁊ hierusalem edificio versabantur tepide procedere deus videns ita vt edificiu3 quodãmodo incoare non audebãt seu ab inceptis desistere omnino volebant. Jdeo ageum ad eos misit vt ꝓphetiam hanc qua de edificij necessitate eiusq3 pfectiõe pp in eo cõsumandum mysterium eis ꝓphetaret. Et hoc est ꝙ paulo ante dicit Et nunc confortare 3orobabel dicit dñs: ⁊ cõfortare iosue filij iosedec sacerdos magne ⁊ reliqua. Nam hec dicit dñs Adhuc vnũ modicum est temporis respectu preteriti post originale peccatum. Et ego commouebo celum ⁊ terrã cum signis ⁊ ꝓdigijs que per ipsa ostendam vt demonstrent magnum mysteriu3 messie qui huius domus

Catholica expositio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

tempore venturus est quem cuncte gentes queadmodum rabi dauid ait cum suis desideratis rebus salutare venient et eo mediante domuz istam gloria implebo dicit dns exercituuz. Et vt intelligeret q non de temporali gloria loquebatur. subsequenter ait. Meum est argentuz et meuz est auruz dicit dominus exercituu quasi diceret Non argenti et auri copia in gloriam me existimare putetis cu vbicuqz sint hec mea sint. Sed de perpetua messie gloria per que in loco isto mea spiritualem pacem in eternum dabo. ¶ Et dico vobis q esse pphetiam hanc de ihesu xpo nazareno locutam est de hijs quibus dubitare non oportet: nam iosophi auctoritas p rabi dauid de terremotu allegata cu euangelijs couenit que de pluribus alijs signis que xpi tepore apparuerut testimoniu phibet. Inquit. n. pro particula illa

Mattheus

Et venient cum desiderio cucte gentes capitu. ij. matheus Cum natus esset ihesus in betlem iuda in diebus herodis regis. Ecce magi ab oriente venerunt hierosolimam dicentes vbi est qui natus est rex iudeoz vidimus. n. stella eius in oriente et venimus cu muneribus adorare eum: vbi euangelia cum esaya etia couenient qui mysterium hoc capi. lx. sicut et ageus hic pdicat. inquit. n. Omnes de saba venient

Matheus.

auz et thus deferentes et laudem dno annutiantes. ¶ De alijs aut signis xpi tpe visis idem matheus capitulo. xxvii. testatur dicens q hora mortis eius uelu templi in partes duas scisuz est et terra mota fuit et petre scisse sunt et monumenta apta. ¶ Lucas quoqz ca. xxiij. inqt. Erat aut fere

Lucas.

hora sexta et tenebre facte sunt in vniuersaz terram vsqz ad hora nona et oscuratus est sol et reliqua. Pro pticula vero

Lucas.

illa et in loco isto dabo pace. Eunde luca capi. ij. legite vbi ait q immediate q xps natus est facta est cu angelo q sua natiuitate in terra annutiare venit multitudo militie celestis laudantiu deu et dicetiuz Gloria in excelsis deo et in terra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

pax hominib⁹. ¶ Et capi. xiiij. iohānem q recitat ascēsio-
nis hora discipul' xp̄z dixisse. pacē meā do vob̄. n̄ sicut mū-
d⁹ dat: ego do vobis. vt significaret q̄ nō d̄ tpali pace loq̄
ret̄ quēadmodū ꝛ rabi achiua libro q dr̄ sanchedrin affir-
mat. Quā pacē sua misc̄dia de⁹ etiā vob̄ dare n̄ dedignet̄.

Prophetia Tertiadecima.

d Aniel capitulo. ix. inquit. Veoot ani meda Hebrea littera.
ber bitfilla veaise gabriel ascer raidi beba-
zō battheilla mugaf bigaf nogegag elai be-
get minhat garcu. vaiauē vaidaber gimmi
vaiomer daniel gatta iazadi lebaschileba bina. bitbillat ta-
bāuneba iaza dauar veani bati lebagid: chi bamudot atta
vbin badauar vebauen bāmarte. Sciauugim sciugim neb
tab gal gammeba vegal gir codceba leballe happesciag vl
batem battat vlhapper gauon vlhaui zedec golamem ve-
labattom hazon venaui velimscioab codesc cadascim vete
dag vetaschel min moza dauar lebasciu veliunot hieruscia
laim gad masciab nagid sciauugim sciuga vescia vugim sci
scim viscnaim tasciuu veniuneta reboui vebaruz vbzoc ha-
gitim. Veabare basciauugim sciscim uscnaim iccaret masci
ba veen lo vebagir vebaccodesc iaschit gā nagid haba ve
chizzo bascietef vegad chez milhama neberezet sciomemot
vehigbir berit larabim sciauuag ehad vehazi basciauuag
iaschit zeuah vminha vegal chenaf scicczuim mesciomē ve
gad cala veneheraza tittha gal sciomem. ¶ Latie Adhuc Latina littera.
me loquēte in oratōe ꝛ vir gabriel quē viderā in visione a
principio cito volās tetigit me in tp̄e sacrificij vesp̄tini. Et
docuit me ꝛ locutus est mihi dixitq̄ꝫ Daniel nunc egress⁹
sum vt docerem te intellectionem. ab exordio precuꝫ tuaꝝ
egressus est sermo ꝛ ego veni vt indicarē tibi quia vir de-
siderioꝛum es tu aūt animaduerte sermonē ꝛ intellige visi-
onem. Septuaginta hebdomades cōstitutū est sup̄ populū

tuum: ⁊ super vrbem sanctam tuam ad cõsumandam preua
ricationẽ: ⁊ vt finem accipiat peccatũ: ⁊ ad delendã iniqui
tatem: ⁊ ad ducendu[z] iustitiã sempiternã: ⁊ finem accipiāt
visio et prophetia. ⁊ ad inungendum sanctum sctõrum sci-
to ergo ⁊ animaduerte ab exitu sermonis. vt iterum edifi-
cetur hierusalem. vsq[z] ad xp̃m ducem ebdomades septem
⁊ ebdomades. lxij. rursum edificabitur platea ⁊ murus: et
in angustia tẽporu[z]. Et post ebdomades. lxij. occidetur cri
stus. ⁊ non ẽ illi ⁊ ciuitatem ⁊ sanctuarium dissipabit popu
lus ducis venturi. ⁊ finis ei⁹ vastitas. ⁊ vsq[z] ad finem bel-
li statuti desolatiões ⁊ magnificabit pactu[z] multis ebdoma
da vna: ⁊ in dimidio ebdomadis deficere faciet oblatione[z]
et sacrificium: ⁊ propter abominationes desolans erit. ⁊ vs

Judeorum expositio.

q[z] ad consumationem ⁊ cõstitutionẽ pseuerabit sup desola
tum. ¶ Super hac visione iudei viri: queadmodum vera
deo duce expositione videbitis. magna continẽtur myste-
ria. Uestri autem doctores thalmut. ipsam peruertere cu-
pientes: libro qui gauoda zara nuncupatur: ⁊ in libro sedẽ
golam multa super ea filacteria dilatant. sed cum super eo-
rum conclusionibus rabi salomonis expositio fundetur: ip-

Rabi salomon.

sam ideo p̃mo recitare intendo. Jnquit em̃. Et ecce vir ga
briel cito volans tetigit me: ⁊ docuit me. Dixitq[z] Daniel
ab exordio precum tuarum egressus est dei sermo ad me:
vt venirem ipsum tibi indicare. Tu autem animaduerte ser
monem: ⁊ intellige visionem. nam septuaginta ebdomades
cõstitutum ẽ super hierusalem a primi templi ruina que se-
dechie tempore fuit. vsq[z] ad ruinam scdam per titum fien-
dam. que quidem erit: vt in ea captiuatione iudeorum pre
uaricatio consumetur: et persecutionibus mediantib⁹ eorũ
peccatum sic finem accipiat: vt mundati iniquitatib⁹ mere-
antur q̃ adducam eis iusticiam sempiternam. ⁊ iniũgat̃ sã-
ctum sanctorum. videlicet altaria ⁊ archa. aliaq[z] sanctuarij

vasa. Que omnia p regis messie manus eis fiet. Has quoqz septuaginta ebdomades quatringētorꝫ ꝛ nonaginta annorum tēpus significare dicit. accipit. n. pro septena annorꝫ ebdomadā: ꝛ cōpotū a babylonica trāsmigratōe incipit. qđ secūdi tēpli destructiōe terminaẗ. babylonica. n. captiuatio septuaginta annis: ꝛ quatringētis ꝛ viginti tēplū scđm durauit. Deinde seqẗ. scito ergo ꝛ animaduerte ab exitu sermonis. hoc ē ex exitu sermonis. quasi diceret angelus danieli qꝛ per virtutē sermōis: q ab exordio precū suarꝫ ad ipsuꝫ a deo egressus ēvt eū sibi annunciaret. id qđ p dicta verba importaẗ. scire ꝛ animaduerte poterat. nā tēpus q̄ a sui destructione hierusalē iterum edificabitur vsqꝫ ad xp̄m ducē scꝫ cirū persaruꝫ regē. qui dei xp̄s esaie. xv. vocatus ē ebdomades septē erunt annorꝫ. s. que septē septene annorꝫ sunt. ꝛ numerum quatraginta ꝛ nouē annorū faciūt. sup quibus anni tres adhuc sunt quos angelus nō enumerauit. qꝛ nisi de ebdomatibus perfectis mentionē fecit. ꝛ sic annos quinquaginta ꝛ duos habemꝰ. ꝛ deinde ebdomades sexaginta duas. quibꝰ platea. i. ciuitas ꝛ murus iterꝫ edificabunẗ. qui tamdiu permanebunt. ꝛ sic septuaginta ebdomadarum numerus reperiẗ. sed duratio hec muri ꝛ ciuitatis in angustia tēporꝫ erit. cū aut a p̄sis aut a grecis seu a romāis ꝛ alijs cōtinue vexati erunt. Et post ebdomadas sexagintaduas occideẗ xp̄s. s. agrippas. qui vespatiano bello ꝛ tēpli ruina. iude rex erit. ꝛ non ē illi. hoc ē ipse agrippas amplius nō erit quia per mortē de medio tolletur. Fuit autē agrippas hic messie noīe nuncupatus. quia idem quod princeps seu magnus per hanc dictionem messiam denotatur. Et ciuitateꝫ scilicet hierosolimam ꝛ sanctuarium dissipabit populus ducis venturi. videlicet titi vespatiani. Et finis eius vastitas. id est romani populi. que quidem vastitas per messie manꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

erit. et vsq3 ad finem belli gog magog hec desolationes p-
durabunt. Et magnificabit pactum multis ebdomada vna
titus ille vespatianus in pecto veniet cum principibus iu-
da ꝛ treugas: quibus infra tempus illud annorum septem
pacis spe3 illis dabit. ꝛ tamen in medio ebdomadis pactū
suum irritum faciet. ita ꝙ faciet: ciuitatem et templum dissi
pando: populumq3 captiuando: hostiam ꝛ sacrificium defi
cere. ꝛ vltra hec desolans iste loco sanctuarij abominatio-
nem scilicet statuam idolatricam in templo ponet. Et vsq3
ad consumationem: ꝛ constitutionem ipsius desolātis: per
messie manus fiendam perseuerabit desolatio. Tempus
enim idoli desolationis: ꝛ sibi seruientium tunc erit.

Confutatio rabi salomonis.

Hec sunt que rabi salomon super hac prophetia: seu vi-
sione dicit. que quantum veritati consentanea sint per ea
que immediate audietis: si volueritis poteritis facile iudi-
care. Multa enim sua profert expositio que angeli dictis
incompossibilia sunt. Ego autem declaratione sui defectus
in annorum compotu: ad veram deo duce expositionem re
seruata. hijs solum erroribus qui visionis partes tangunt.
ad presens vacare intendo. Certum est enim pro eo ꝙ lit-
tera sonat ꝙ omnia ea que in prima angelica prepositōe cō
tinentur. de consumatione scilicet preuaricationis et iniqui
tatis deletione ꝛ reductione iusticie sempiterne. ꝛ reliqua.
in hijs septuaginta ebdomodalibus implenda erant. Iste
tamen rabi post septuaginta ebdomades. illa verificanda
esse affirmat dicens. quia post seruendi templi ruinam per
titum factam. quod est manifeste falsum. ad omnia eni3 hec
septuaginta ebdomarum tempus littera constituit. cum di-
cit. Septuaginta ebdomades constitutum est. vt consume-
tur preuaricatio. et reliqua. et vltra hoc ebdomadas illas
secundum opera: que in eis fienda erāt distinguit. ita ꝙ ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. B.5.19

ebdomadam vltimam descendit. cum ait. Et post ebdomades sexagintaduas occidetur christus. et reliqua. Non obstante quod rabi iste quod pro sui propositi accomodatione dictiones plures frustra littere addere coactus fuerit/ Inest quoque vt ab eo queratur. de quibus peccatis et preuaricationibus vult quod hac presenti captiuatione iudei mundentur pro quibus angelus dicit. vt consumetur preuaricatio. et finem accipiat peccatum. Nam si de hijs que per primi templi iudeos commissa sunt. que iudei secundi templi portare habeant. iam pluries dictum est. et vestri in hoc cōsentiunt quod filij patrum iniquitates non portāt: nisi cum ipsorum viam sequuntur. nunc autem quod in secundo templo peccata primi non fuerint. nulli dubium est. Non enim sicut in primo idolatria et alia vitia per scripturam testifitata; in secundo templo visa fuerunt. nec etiam post secundi templi destructionem audita sunt. Si vero de secundi templi peccatis intelligere vult. sic deum iniustum dicit. qui grauia peccata et importabilia in primo templo commissa. sola. lxx. annorum captiuatōne deleuit. et hec cum multorum beneficiorum et gratiarum concessione. de prophetis scilicet et miraculis. et alijs dignitatibus. de quibus scriptura sacra testimonium perhibet. Et peccata respectu illorum leuia que secundo tēplo cōmissa fuerunt tanta diuturnitate temporis. et tot naufragijs. adhuc non delet: nec tantorum babylonia transmigratione gratiarum in ista aliquam consentit. Quapropter quod de alio peccato: et preuaricatione quam de hijs que iste rabi dixit. angelus locutus sit. necessario concludendum ē.
Cumque insuper archam. et alia sanctuarij vasa per sanctum sanctorum intelligit contra sacre scilicet scripture sententiam expresse procedit. Que cum de vestra redemptione loquitur talia fatur. Et cum multiplicati fueritis et creueritis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

in terra in diebus illis ait dñs Non dicent vltra arca testa menti dñi neqꝫ ascẽdet super cor: Hieremie iij. Ex quo ma nifeste patet ꝙ posito pro nõ cõcesso ꝙ verba visionis hu ius essent vr̃e redemptionis tempore prout ipse asserit ad huc uerificãda: de arca aliisqꝫ sanctuarij vasa particula hec intelligi nõ possit. Ipsum preterea sup ea particula scito er go ⁊ animaduerte ab exitu sermonis non paꝝ peruersuꝫ vi deo: vult. n. ꝙ li ab loco per ponatur ita ꝙ terminuꝫ a quo significet. Cuius oppositum per angeli verba aperte vide mus qui terminum etiã ad quẽ subsequẽter ponit cuꝫ vsqꝫ ad xp̄um ducẽ inquit. Quam quidem particulã ipse rabi sa lomon: ut ex multis patet: ciro falso attribuit. Plus. n. sep tem a templi primi destructione vsqꝫ ad ciruꝫ ebdomades fluxerunt: ⁊ hoc quidem in talmut libro qui megilla nuncu patur capitulo primo per vestrosmet doctores habef. Nã vt ex sacre scripture verbis colligit̃ nabucdonasor annis regnauit quatragintaquinqꝫ ⁊ decimonono sui regni vt hieremie libro ⁊ regum quarto habetur mense quinto tem plum destructum est: Ex quo sequitur post destructionem templi annis xxvij. nabucdenasor super regnasse. vnus. n. ipsoruꝫ ⁊ si imperfectus sit cum fuerit maior anni pars pro integro anno computatur. Regnauit deinde prout ibidem vestri dicunt euilmerodac eius filius annis. xxiij. qui om nes anni. l. sunt. Ex quibus patꝫ ꝙ anteqꝫ balthasar regna re cepisset septem edomades transiuerunt ⁊ adhuc plus. Ipse quoqꝫ balthasar prius ꝙꝫ cepisset cirus regnar̃ annis tribus vixit: post quem darius annis duobus etiam regna uit. ita ꝙ angelus de ciro aliquo modo loqui non potuit cum vsqꝫ ad xp̄um ducem dixit. Coniungitur adhuc huic termino christo dictio illa dux hebraice nagid que alicui ni si messie: q per alios ꝓphetas sic vocatus est attribui non

pōt. Testatur. n. sup hoc esayas. lv. de messia dicens Ecce testem populis dedi eum ducem ꝛ preceptorē gentibus hebraice ducē nagid: n̄ obstāte ꝙ p textᵘ seriē docemur. qm̄ de eodez messia in prima ꝛ secunda ppositione angelus loquatur. Certum est. n. ꝙ cum occidetur xp̄s in secunda dixit propositione ad primum ducem xp̄m propositionis prime se refert q̄uis vr̄e rabi p secundum secunde propositionis xp̄m agrippā intelligere nō erubescat. quē secundi templi destructione per romanos interfectū fuisse asserit. Cuius cōtrarium de bello iudaico iosophus testatur recitans ipsum se romam cōtulisse ꝛ illo durante bello cuz romanis fedus pepigisse. Uos aūt si suam insufficientiam cognoscere vultis sui dicti incōuenientiam cōsiderate. videns. n. dictum suum hoc veritati non paꝝ contradicere eo quia quēadmodum doctores vr̄i affirmāt vnctionis oleum reptum sc̄do tēplo nō fuerit ex quo reges inungi non poterāt: reducit se vt dicat idez ꝙ principem seu magnū xp̄m significare quod manifeste falsum existit. scitis. enim quia messias hebraice idez denotat quod apud grecos christus ꝛ apud latinos vnctus. Princeps autez ꝛ magnus per suos proprios terminos significantur. Demum id quod super ea parte Et confirmabit pactum multis ebdomata vna ꝛ reliqua de tito vespasiani dicit. quia scilicet pactum cum iude principibus percussum in dimidio ebdomdis delere debebat omni veritati obstat. Loco enim preallegato iosophᵘ de tito testimonium peribet qualiter ipse ad hierusalem ꝛ templi ruinam non voluntarie sed inuitus accedebat pluriesqꝫ mediate ꝛ immediate: ꝛ ne loci illius destructionis causa essent iudeis persuadebat. ¶ Ex quibus omnibus Rabi salomonis super hac visione prauitas vnicuiqꝫ manifestatur. ¶ Jnest etiam super visione hac rabi leui expositio

Rabi leui expositio

tio que talis est. Adhuc me loquente ⁊ vir gabriel quez vi
deram venit ad me dixitq; Nunc egressus sum vt docerez
te intellectionem methaphorice loquendo sicut alibi Ecce
dominus egreditur de loco suo habetur. ⁊ hoc ad ostéden
dum infusionem que ab ipso nobis infunditur. Ab exordio
precum tuaꝝ egressus est sermo a deo. s. vt veritatez tibi su
per hoc manifestaré. Septuaginta edomades constitutum
est sup populū tuum ⁊ reliqua. que immaginabile est ꝙ an
gelus danieli dixerit qꝛ putabat vt ipse sua oratione acco-
modaret preces suas vt reuersio illa israel talis esset ꝙ am
plius téplu; nō destrueretur. putabat. n. posse id licite fieri:
ꝓpterea qꝛ infrascripta peccata cū punitiōibus iam habitis
punita essent. Angelus aūt non secūdum cōceptu; sui rez
ꝓcedere ei notificauit. Non. n. téplum illud permanere de
bebat nisi ebdomadibꝰ septuaginta a primi templi destruc-
tione incoantibus que cccc. lxxxx. anni sunt. Seu forte sibi
in hoc angelus vult ꝓpterea qꝛ ad tépus longum sua ora
tione daniel se extéderit vt sciret ꝙ secundi tépli edificiū vl
tra cōstitutu; septuanginta ebdomataꝝ tépus ꝓcedere nō
debebat: eo quia apud deum ordinatu; erat vt hac diutur-
na captiuatione peccatum israel finem accipet in tantu; ꝙ
iustitiam sempiternam que per qntum regnu; a daniele na-
bucdenasori interpetrata fuit ei duci mererent. Que qdem
sempiterna iustitia messias ipse est: ꝑ cuius aduētum visio
⁊ ꝓphetia omnis implebitur. Et ad inungendum sanctum
sanctoꝝ tunc. n. sancto oleo quod absconditum templo se-
cundo fuit inunget. Fuit aūt id a deo factum propter bre-
ue; secundi tépli durationé. Scito ergo ⁊ animaduerte qa
ab exitu sermonis q vt israel reuerteret ⁊ hierusalem ⁊ tem
plū iteꝝ edificaret exiuit vsq; ad xp̄m ducé hoc est vsq; ad
tempus quo xpus qui est dux. s. sacerdos magnus cu; eis

erit: qd qdem erit post pfectuz edificii ebdomadas septem erūt. vij. n. sunt anni q a templi destructōne fluxerūt. vbi de annis qui hijs supsunt angelus non curauit: qa hoc danieli notificare opus nō erat cū illi hoc totū notū iam esset. hic aūt sacerdos magnus Josue filius Sedochie fuit. Et ebdomades. lxij. reuertet. et reliqua. i. ebdomadibus. lxij. in suo edificio cū platea et muro Hierusalem a sui edificij principio pseuerabit: et hoc in angustia tempoꝝ. naz iudei a pluribus uexati erunt. Et post ebdomades. lxij. occidet xp̄s. hoc est truncabit. qa magni sacerdotis officio finis dabit Et ciuitatem et sanctuariuz dissipabit populus ducis venturi. s. Titi Uespasiani. dixit aūt populus ducis. nā ciuitatis et sanctuarij destructioni: ut histoꝛie narrāt: Titus nō assentiebat. Et finis eius vastitas. s. ciuitatis: et usqz ad finē belli erūt desolationes: et nō pauce. durāte. n. bello: intra Hierusalem secte oꝛte fuerūt. Quamobꝛem inter sese infiniti interfecti sunt magnificabit autem pactū multis: ille. s. Titus pacem enim eis continue pꝛedicabat: persuadebatqz ne ciuitatis et templi ruinam causare vellēt: sed tantū tributum romane genti redderent. quod quidem ebdomada vna durauit. in medio vero vltime ebdomadis hostiam et sacrificiū a tēplo deficere fecit. Et pꝑter abominationes quas manasses et alij sibi similes reges in templo posuerunt. dux iste illud desolans erit. quousqz israbel qui erit desolatus desolatōe vltima desolabit. ¶ Hec igitur sūt iudei viri que a rabi leui sup hac visione dicuntur que si bene cōsiderabitis in eis duo repe- rietis pncipalr. nā vltra ea q̄ de angelo et de daniele vaniloqa dicit visiōis intellectū quē fugere credit. cōcludit et qd euitare credit incōueniēs appꝛobādo. ad plura ꝯtrauos venientia ducit. Quapp tanqz non ignoꝛanter peccans vt a doctis itelligeret in multꝭ; nō in duob⁹ seu trib⁹ expositōib⁹

Confutatio rabi leui.

Pars prima

Contentus. vt scitis extrauagando procedit. Nam cū ea q̄
in prima angeli propositione continentur myst:ria. dicit. lxx
ebdomadaꝝ tempore eē euacuanda: ipse veritati adheret.
Sed videns id vestro falso proposito contradicere ad my-
steriorum declarationem praua cautela nō descendit. ⁊ pro
vulgi satisfactione ad secundam expositionez deuenit: qua
quidem cum rabi salomone cōuenit nisi inquantum clausu
lam illam ad adducendum iusticiā sempiternam vero dn̄o
et proprio messie. scilicet assignat dicens: misterium hoc in
somno nabucdenasoris per danielem interpretatum figura
tum fuisse. Vos autem per verba sua quintum illud regnū
messie infra tempus ebdomadarum. lxx. oriturum esse ne-
cessario concludere debetis. nam si infra tempus illud om
nia mysteria hic contenta consumanda erant. ⁊ per iustici-
am sempiternam quintum regnum messie intelligitur: esse
messiam infra tempus illud venturum absq; dubio sequit̄.
Cumq; in ebdomadarum diuisiōe de carentia et superflui
tate annorum: dummodo mysteria verificarentur angelum
non curasse dicit absq; dubio ridiculum est. ad quid enim
in partes quas diuisit tempus angelus diuisisset: et miste-
ria in qualibet parte consumanda: ab inuicem distinxisset.
si quocunq; indeterminato tempore absq; respectu omnia
contingere potuissent. Preterea cum per christum ducem
sacerdotem magnum intelligit. qua ratione moueatur ne-
scio. Scitis enim duas has dignitates regalem. scilicet ⁊ sa
cerdotalem. nulli in sacra scriptura: nisi messie attributas re
periri. Dauid nanq; cum tu es sacerdos in eternum dicit.
de messia loquitur. Pari quoq; modo. ⁊ esaias cū. Ecce te
stē gētibus: dedi ipsū ducē ⁊ ꝑceptorē gētibꝰ inq̄t. Quapꝑ
de iosia sacerdote. ꝓut ip̄e asserit scriptura loqui nō potest
ꝑcipue cū has ambas dignitates illū habuisse ꝑ historias

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

non inueniamus. Demuz id quod sup ea clausula occidet xps ꝛ nõ ē illi dicit contra vos de directo venit. Nam de regni truncatione illam loqui vult ꝛ eius fine ex quo ꝙ sacerdotale seruitium tunc finem habeat necessario sequitur: cum per christum ducem sacerdotem intelligat. Quod quidem per vltimam prophetie partem ēt confirmat qua dicit iudaicum populum debere per tituz vltima desolatione desolari. Vos nempe tãtam sententiaꝝ puersitatem ꝛ cõtradictionez nõ animaduertere vnde nascatur ignoro. nec de vobis aliud dicere debeo nisi ꝙ inter vos ꝛ deum peccatum vr̃um positum sit causans ꝙ oculos habentes non videatis ꝛ aures ꝛ non audiatis. ¶ Ego autem vt quod vobis promisi non ero luã propter hoc non desistam: verã agrediens expositionem dico ꝙ cum nabucdenasoris somnum danieli per dei gratiam reuelatum fuerit per quod qntum messie regnum cui finis non dabat manifestatum fuit prout etiam per suas visiones confirmatum est. Quod quidez regnũ diebus regni quarti romanoꝝ. s. erat a deo suscitanduz. Fuerat quoqꝫ gog magog videlicet anticristi belli misteriũ pnarratum: per qđ israel relique saluande erant. Intelligensqꝫ ac perfecte pmeditans ꝓut huius capituli principio ipsemet asserit verba capitu. xxix. hieremie dicẽtia cuz ceperint impleri in babylõe. lxx. anni visitabo vos ꝛ suscitabo super vos verbuz meum bonũ vt reducam vos ad locũ istum Ego. n. scio cogitationes quas cogito sup vos dicit dñs. per que verba mysteria hic recitata denotata fuerunt. Auidus ideo ꝛ desiderosus mysterioꝝ processus intelligere: sicut de eo angelus testatur dicens quia vir desideriorum es: se in oratione posuit vt ea mediante desiderio suo deus satisfaceret. qđ quidem per presentem optinuit visionem. non. n. petitioni hic a daniele facte tantũmodo angeli verba responsiua esse videmus. Nec ꝙ nisi semper babylo-

Catholica expositio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

nica reuersione et templi reedificatione ipse orauerit p ver
ba sua docemur quinimo: queadmodum rabi leui ait: q ad
altiora τ ad longi⁹ tēpus se extenderit: nobis innuit ipso ca
pituli pncipio dicēte. Ego daniel intellexi in libris quasi di-
ceret perfecte mysteria in ipsis cōtēta meditatus sum. τ hac
de causa veniens angelus ad eum inqt. Daniel nunc egres
sus sum. vt docerem te intellectionem. super hijs scz que tu
tanq̄ desideriorū vir scire desideras. Tu autē animaduer
te sermonem τ intellige visionē. est enim magnorū mysteri
orum cōtētiua magnaq̄ intellectione indiget. Quorum pmū
est. quia. lxx. ebdomades statutum ē super populum tuum
τ super vrbem sanctā tuā τ reliqua. Pro cui⁹ visiōis intel
ligentia vera: animaduertēdū ē q tria in hac visione prin-
cipaliter fuerunt danieli mysteria reuelata. Primum. n. xpi
mysterium fuit: in quo scdi tēpli reedificatio includit. scdm
vero hierusalē τ templi p titū destructio. p ptē illā τ ciuita
tem τ sanctuarium dissipabit populus ducis vēturi. τ reliq̄
tertiū quidē ē desolationis duratio per eam ptē dicentem.
τ vsq̄ ad finem belli statuti desolationes. τ per illam. τ vs-
q̄ ad cōsūatōe τ ꝯstitutōe pseuerabit sup desolatū. In pria
itaq̄ parte: ab angelo sic proceditur. nam ad mysterium il-
lud consumandum. lxx. ebdomadarum tēpus primo consti
tuit. Secūdo vero ad specialium operum que in eis fienda
erant declarationē descēdit. ibi secūda. scito ergo τ animad
uerte. τ reliqua. vsq̄ ad clausulam illā. occidetur christus:
τ nō illi inclusiue. Ego autē priusq̄ ad littere expositionem
accedam. volo tanq̄ de principali hui⁹ mysterij fundamen
to. qualiter harum ebdomadarum numerus capiendus sit. a q̄
etiam termino earū cōputatio incipiat: necnon de termino
ad quem terminetur intelligatis. Quibus habitis visionis
intentionem. facile si volueritis capietis. Et vos non late-
re volo. catholicos expositores in modo accipiendi ebdo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

madarum cum hebraicis ꝯuenire. Capiunt enim ipsi sicut
et vestri ebdomadam pro septena annorum dicentes. Sep
tuaginta ebdomades. septuaginta septenas annoꝝ eē. que
numerum. ccccxc. annorum faciunt. Sed a quo tēpore ha-
rū ebdomadaꝝ cōputatio incipiat videre. et vbi terminent
non parua speculatione indigemꝰ. Vestri eñ: vt supra vo-
bis innui: in hoc manifeste deficiunt. nā. lxx. ebdomadaruꝫ
compotū a primi templi destructione: p nabuchdenasorem
facta incipiūt. dicuntqꝫ eas in secundi tēpli destructiōe ter-
minare. Quas qdē in partes duas sic diuidūt. dicūt. n. a p̄
mi templi destructōe vsqꝫ ad reedificatiōꝫ secūdi. ebdoma-
des decē fluxisse. q̄ annos. lxx. faciūt. aliis vero. lx. ebdoma
tibꝰ q̄ quatringenti et viginti anni sūt. tēplū secūdū pdurasse.
Huiꝰ aūt dicti falsitas. p doctores vr̄os thalmut. libro q
dicit magilla capi. pmo apte patet. Per sacre. n. scripture
historias ondunt qualiter a p̄mi tēpli destructione vsqꝫ ad
secundi edificij finē anni. lxxviij. fluxerunt. nā quēadmoduꝫ
supra: cū pbaui nō posse de ciro. vsqꝫ ad xp̄m ducem intel-
ligi iteꝝ recitaui. nabucdenasor annis. xlv. regnauit. decio-
nono cuius templum primum mense qnto destructum est.
Ex quo sequitur ipsum post templi ruinam annis. xxvij. su
perregnasse. post quem euilmerodac vt ipsi asserunt. annis
regnauit. xxiij. Deinde annis tribus balthasar vt ex textu
habet. Darius vero primus. sicut historie etiam narrant.
annis duobus regnauit. et consequenter secunduꝫ vestros
cirus ānis tribus. et assuerus q dicitur arphaxat. regnauit
annis q̄ttuordecim. Dariꝰ vero vt ex textu habet vsqꝫ ad
tēpli cōsumationē annis regnauit sex. et sic p̄me coꝝ diuisi-
oni ebdomada vna. annusqꝫ supsūt. Ex q̄ totiꝰ cōpoti falsi-
tas seqt. Pluꝰ eñ quatrigētis nonaginta ānis. vt p p̄dicta
videt a p̄mi tēpli destructiōe vsqꝫ ad scdaꝫ fluxere. qd qdē
ēt ifra vera ebdomadaꝝ calculatiōe vob clariꝰ māifestabit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

¶ Deficiunt insuper ipsi in termino: a quo harum ebdo madarum haud dubium ꝛ ex cõsequenti in termio ad quẽ eo quia per modum loquendi sui angelus a quo tempore computatio hec incipienda scit: nos docet. dicit enim ꝙ ab exitu sermonis vt iterum edificetur hierusalem: hoc est a primo verbo a domino procedente. super reditu populi ad hierusalem. vt iteꝝ edificaretur. quod verbũ hieremie. xxix habet. ex ea parte dicente. Cum ceperint impleri in baby- lone. septuaginta anni visitabo vos. ꝛ suscitabo super vos verbum meum bonũ: vt reducam vos ad locum istũ. Qđ quidem vt precedenti capitulo idẽ hieremias testatur. re- gis sedechie anno quarto egressum fuisse reperitur. qui q- dem annus regni nabuchdenasoris. xij. extitit. Quapropter lxx. ebdomadarum cõputatio ab aliquo predictoꝝ tempo- rum necessario incipi debet. quo probato per annorum cõ- potum in terminum ad quem facile deuenimus. naꝫ ab an- no nabuchdenasoris. xij. compotum incoando cum annis quatragintaquinqꝫ. ꝑut vestri asserunt: ipse regnauerit sub tractis ab hijs annis. xi. destructioni precedentibus a duo- decimo inclusiue vsqꝫ ad regni fineꝫ anni. xxxiiij. supsunt. q- bus ãnis. xxiij. quibus euilmerodac regnauit additis. ꝛ an nis tribus balthasar. habetur de regibus caldeoꝝ ab exitu predicti sermonis ãni. lx. quibus si anni duo darij regni ad dantur. ꝛ eius nepotis ciri. xxx. necnon. et. xiiij. assueri ciri filij. ꝛ mariti hester. ꝛ annis sex darij secundi vsqꝫ ad secun di templi consumationem. đ persaꝝ regibus annos faciunt lxx. quibus caldeorum. lx. permixtis: ꝙ a verbi domini ad hieremiam egressu. vsqꝫ ad secundi templi consumationem cxij. anni elapsi sint demonstratur. Hijs autem annis qua- tringentis et viginti. quibus vt vestri testificantur templuꝫ secunduꝫ durauit super additis. habetur ꝙ ab exitu sermo nis vsqꝫ ad vltimã tẽpli destructionẽ anni. cccccxxxij. fluxe

runt. A quibus annis xlij. quibus dñi nři ihesu xpi passio
templi destructioni precessit prout omnes concedunt rese
catis: sequitur ꝙ ab exitu sermonis a deo per hieremiam de
secundi templi redificatione vsq ad passionis xpi annũ an
ni quatringenti nonaginta fluxerunt qui numerum. lxx. eb
madarum per angelum danieli annũtiatarum faciunt. Ex qui
bus vřorum prauitas vnicuiq notam se facit. Huius visis Lre expositio.
littere expositionem agrediens dico luce clarius patere an
gelum per primam propositionẽ xpi mysteriũ principaliter
danieli predixisse cui. lxx. ebdomadarum tẽpus cõstituit. Tpis
enim discursus vt visum est cum angeli dicto ad vnguẽ cõ
uenit Et deinde cũcta que dicta propositione continentur ad
tale misterium referuntur. Nam clausula illa Et ad ducen-
dum iustitiam sempiternam prout vestri asserũt messie attri
buitur. necnon et illa Et inungẽdum sanctũ sanctorum quẽ-
admodũ ex doctorum thalmut colligitur. Preuaricatio autẽ
que eadẽ passione cõsumanda erat: peccatumq quod finem
tunc accipere debebat: necnõ et iniquitas que per iustitie
sempiterne aductionẽ ac sancti sanctorum inunctionem de
lenda erat: Cum: vt per superiora visum est: de primi templi
peccatis neq secundi verificari possint. Iccirco ꝙ ad origi
nale peccatum quod per christi passionem delendum erat refe
rãtur necessario dicere cogimur. qua quidem passione visio
omnis et prophetia que de tali mysterio loquute sunt finem
et consumationem habere debebãt. Et hoc precipue ex mo
do loquẽdi sui ostendit angelus cum et finẽ accipiat pecca-
tum singulariter inquit. Per secundam vero propositio-
nem cum scito ergo et animaduerte ab exitu sermonis et re
liqua ait: Notificat danieli angelus qualiter ab exitu sermo-
nis. s. Nabucdenasoris. xij. vt supra visum est vsq ad xpm
ducem videlicet christum qui dux per prophetas vocatus
est ebdomades septem et ebdomades. lxij. fluere debebant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

post quas in vltima ebdomada passio eius cõsumanda e-
rat. per eam partem dicentem. Et post ebdomadas. lxij. oc
cidetur xps: et non illi. Distinguũtur itaqz septuaginta eb-
domades predicte ab angelo in partes tres. secundum q
in earum qualibet aliqd speciale mysterium consumandum
erat. Nam primi templi destructio q iam precesserat parte
prima continebatur. In secunda vero. scz eius principio e-
rat templi instauratio obtinẽda: et hoc in angustia tempoz
quemadmodum esdras et neemias testantur. In fine au
tem sui virginis cõceptio: verbiqz incarnatio germinari de
bebat. Sed vltima parte que vltima ebdomada existit: vlti
mi xpi effectus per suam passionem: et mortez finis erat: p
qua occidetur xps: et non est illi dixit. vbi p clausulam hãc
et non est illi: angelus denotare voluit q sue passionis ho-
ra xps neminem habere debebat: qui vt a morte euaderet
pro se perfecto animo procuraret: quemadmodum tunc ve
rificatum fuit. omnes enim sui iudeorum metu ipsum relin-
querunt: alij vero ad id tanqz ad sacrificiũ currebant. Quã
obrem ea que in secundo principali mysterio continentur
ab angelo immediate posita fuerunt. de dissipatione scz ci-
uitatis et sanctuarij per ducis venturi populum videlicet ti
ti vespasiani que in penam predicti peccati contra christuz
commissi esse debebant. immo vt historie narrant: parum
post secuta sunt. Dixit autem notanter: dissipabit populus
ducis venturi: vt ostenderet titum ad id non voluntarie
interuenire. sed bene aliorum populorum milites qui cum
eo erant: quẽadmodum iosephus de hoc iudaico bello te-
stimoniũ perhibet. Ipse. n. ne ciuitas et sãctuariũ destruerẽ
tur: et cum iudeis primo: et tandẽ cũ militib9 sũmopere la-
borauit. id aũt obtinere nõ potuit: cum propter xpi occisio-
nẽ finis eius vastitas eẽt. que vastitas vsqz ad statuti anti-
christi belli finem: duratura erat: et ipsa hierusalem erat di-

uersas desolationes passura quemadmodum hucusq; vt historie narrant: de ea visum est. sed per hanc particulam quodam ad tertium principale mysterium pertinens incidēter angelus tetegit. Quamobrem ad secundum immediate reuertitur: dicitq; q dux ille titus pactum multis ebdomada vna magnificare debebat. i. debebat eis persuadere sc3 iudeis. vt secum in pactum venire vellent: quēadmodū Rabi leui ait: ne ciuitas & sanctuarium destruerentur. sed cum id ab eis obtinere non poterit. ideo in dimidio ebdomadis. vt hostia & sanctuarium deficerent per templi ruinam causare debebat. Cuius causam assignans: angelus concludit et dicit q propter abominationes erit desolans hoc est ipse titus desolans ꝓpter abominatiōes ex operib⁹ iudeorum contra christum factis vrgentes ciuitatem & tēplum desolabit. Qua quidem desolatio vsq; ad constitutū antichristi bellum. vt supra visum est. perseueranda erit. Per quam particulam tertium principale mysterium angelus tetigit. Ex quibus concluditur vos alium messyam seu aliam salutem q̄3 illam que post gog magog bellum: per dei gratiam vobis reseruata est expectare nō debere. De qua salute quomodo per prophetias a prophetijs messie mysterium predicantibus distinctas a prophetis loquatur. per partem secundam immediate sequentem deo volente manifeste videbitis.

Explicit pars prima. Sequitur secunda.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

Prologus secūde ptis

Uia queadmodū in phemio habuistis pphetie gog a prophetijs messie aductus sic distinguunt vt mysteria in illis cōtēta eodē tpe verificari aliquo pacto nō possint. ideo vt ipas ordine suo ab inuicē distictas habeatis. p⁹ pphetiarū aduēt⁹ mēoriā. prophetiarū gog recordatio fiet. vbi vos non ignorare decet: q̄ q̄uis doctores vestri dicant gog: de quo sacra scriptura loquitur. nomē eē regis dn̄antis super populo seu loco qui magog noie nuncupat̄. Attamen non dubitat̄ quin ipse sit quē xp̄iani antichristū appellāt. qui a maiori parte vestruz sequetur: putātes ipsum eē messiam: quē frustra expectatis Scimus em̄ iaphet a quo magog descendit. prout historie testant̄: europam occupasse. Nos autē videmus prophetas dicentes hunc gog de laterib⁹ aquilōis eē venturum. Appellant autem ipsū prophetie nomine gog: vt per illud essentiam eius describerēt. dicit̄ enim gog a gag. hebraice: latine tectum propterea quia anticristus iste habitatio diaboli erit: ꝛ instrumētū quo sub specie boni. diabolus hoīes decipiet. hic quidē: vt scripture testatur: se deum faciet. Cū autem falsitas eius: ꝛ malitia per enoch ꝛ heliam tandem detegenda sit. Idcirco subiungunt sibi prophete dictōnem hanc magog: que detectum latine significat. Et cum tempus redemptionis reliquarum vestararuz in aduentu hui⁹ esse debeat. ideo horum mysteriorum insimul colligatio in sacra scriptura reperitur. vbi quēadmodum in p̄ncipio habuistis: doctores vestri eoꝝ falsitatem fundant. Ego autez dico vobis q̄ omnia que de vestra redemptōe in huiusmodi prophetijs continentur: a christo ihesu dn̄o nr̄o qui tunc secundo venturus est. operabuntur. Quibus etiaz prophetijs ostenditur qualiter pro peccato contra xp̄m commissū fuit captiuatio hec vobis in penā data. a qua per dei gratiam ꝛ propter promissionem antiqs patribus factam. dieb⁹

illis liberamini. Nō igitur vaniloqa doctoꝝ vr̄oꝝ vos decipiant: cuꝫ in equocatōis fallacia fundata sint. sꝫ ꝓ aīarum vestrarum salute mihi credite: qui absq̄ passiōe vobis veritatē predico. Sunt itaq̄ huius secunde partis prophetie principales nouem.

Prophetia prima.

De presenti vestra captiuatione propter peccatum cōtra christum commissum que vsq̄ ad antichristi bellum durata est. ⁊ qualiter ex dei gratia cordis penitudine ducti redempti tunc eritis. Moysi deuteronomij. xxviij.

Prophetia secunda.

De eadem vestra predicto tempore redemptione que quidem in residuis vestris erit: ⁊ ex dei gratia. naꝫ propter peccatum contra xp̄m commissum: tanto munere digni nō essetis. Esaie primo.

Prophetia tertia

De simili predicto tp̄e redēptōe. ⁊ de vr̄a tunc cōfessione xp̄i diuinitate: per dei gratiam vocando ipsum deum iustum vestrum. Hieremie. xxiij.

Prophetia quarta.

De simili p̄dicto tp̄e redēptōe q̄literq̄ xp̄i pctm̄ iā predictū captiuitate hac flagellādi eratis: ⁊ de tribulatiōibus quas eodē bello anticristi iudei passuri erūt. ac de vr̄a xp̄o Ihesu ꝯfessiōe: ip̄m deū humanitatē sumpsisse ꝓcedēdo nec nō de hierusalē ⁊ tēpli reedificatōe. Hieremie. xxx. ⁊. xxxi.

Prophetia quinta

De eadem post idem bellum redemptione ab hac scilicet captiuitate: qua propter peccatum contra christum cōmissum estis. necnō de aque baptismatis sup vos tunc effusione: ⁊ de bello ipso: necnon de q̄ꝫ plurimis ad id pertinētibus mysterijs. ⁊ de hierusalem et templi reedificatione. Ezechielis. xxxvi. xxxvij. xxxviij. ⁊. xxxix.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

Prophetia sexta

De simili predicto tpe in residuis vestris saluatiõe. nec non de eodem bello: ꝛ q̃plurimis tunc consumandis mysterijs. Johelis. iij.

Prophetia septima

De eadem predicto tempore redemptione necnon ꝛ d proprio bello.

Prophetia octaua

De eadẽ in residuis vestris saluatiõe que ex dei gratia erit: necnon de vniuersali tam spirituali q̃ temporali pace: que post bellum illud in toto mundo erit. Michee. iiij.

Prophetia nona.

De predicta vestra post antichristi bellũ redemptione ꝛ de bello ipo: qua qdẽ etiã vestre dissipatõis causã pphe ta narrat: que peccatũ vestrũ in vẽdẽdo xp̃m: ipm̃qꝫ cruci figendo eẽ debebat: ꝛ qualiter p dei gratiã errorẽ vestrum tũc cognoscẽtes de eo pniam agetis: necnõ de hierusalem ꝛ templi reedificatione: et alijs quibusdam mysterijs dieb⁹ illis verificandis. Zacharie. xi. xij. xiij. ꝛ. xiiij.

Prophetia prima.

Moyses prophetarum princeps mysterium hoc cũ ptestatiõib⁹ maledictõib⁹ ꝛ minis vobis ap tissime pphetauit. Ipsũ. n. cõtra israel ptestatũ fuisse duob⁹ locis penthateuco reperimus. nã leuitici. xxvi. et deuterono. xxviij. ¶ Que q̃uis a plurib⁹ ve strum diuersimode exponãt. qꝛ tũ rabi moysi gerundensis expositio: apud vos oẽs alias excedit. iõ de ea pncipal'r mẽ tionẽ facere decreui. Has eñ exponẽs maledictões, dicit il las leuitici. pmã babylõis captiuitatẽ cernere. has vo deu teronomij. hãc pñtẽ p romanos factã. Quo dicto sup male

Rabi moysi ex positio

dictionũ verbis: iparũq3 mõ ⁊ ordine fundat. oñdit nanq3 cuncta que leuitici libro continentur mysteria templo pri̇o cõsumata fuisse. Nã per verba illa ibi contenta dicentia q̄ si nõ audiueritis me: nec feceritis oia mandata mea. ⁊ reliq̃ dicit moysen de mandatis ꝯ que tẽplo pmo iudei venerũt dei noie mẽtionẽ fecisse: ita q̄ vsq3 ad idolatria ⁊ simulacra quibus tunc versati sũt descẽdit. dicitq3 punitiões etiã oim pctõrũ3 illorũ moysen enarrasse. q2 sc3 gladiũ animalia praua pestẽ ⁊ famẽ: ⁊ tandẽ captiuationẽ. Que oia: quẽadmodũ historie narrant: tẽplo illo verificata fuerunt. Ex verbis vero illis. Tũc placebunt terre sabata sua cũctis dieb⁹ solitudinis sue sabatizabit: eo q̄ nõ reqeuerit in sabatis vestris ⁊ reliqua ibi ↄtẽta. dicit durationis tp̄s babylonice trãsmigratiõis colligi. q2. s. annis. lxx. pdurãda erat. Pro q̃ hyeremie auctoritatẽ: ex qua significatu3 hoc verificari visum fuit adducit. ¶ Has autẽ deuteronomij maledictiões: p presenti vestra captiuatione dictas fuisse rõib⁹ plurib⁹ oñdit. dicit em̄ non fuisse captiuatiõi p eas terminatũ tp̄s ↄstitutũ nec de liberatione ab ea. per illas spes aliqua quẽadmodũ in primis leuitici datur. S3 tm̄ in penitentia id dependere asserunt. Rursum in preuaricatiõibus hic cõtẽtis: de idolatria ⁊ simulacris mentio facta nõ fuit. sed tantu3 dixit q̄ si audire nolueris vocẽ dñi dĩ tui: vt custodias et facias omnia mandata eius: vt ostenderet q̄ ex eo quia ꝯ mãdatorꝝ partẽ venturi erãt: puniri debebãt. Quod totu3 in scdo tẽplo visum fuit. pro cuius confirmatione doctorum thalmut auctoritatem quandam adducit dicentem. Primum autẽ templum propter idolatria adulteria ⁊ homicidia destructum est. sed templum secundum in quo iudeos legem obseruasse certi sumus: propter qd destructu3 fuit: ꝑpter inde bitu3 odiu3 quod inter eos vigebat. Et deinde dicit q̄ verba illa: adducet dominus super te gentẽ đ longinq̃ ⁊ reliq̃.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

pro romanis aliisq͂ gẽtibus contra hierusalẽ cum eis veni
entibus moyses explicauit. Et p partem illã Disperget te
dñs in oẽs populos a sumitate terre vsq͂ ad terminos ei⁹
pñtem hanc captiuitatẽ qua p orbem totum dispersi fuistis
denotauit: Dicitq͂ clausulã illã Et regẽ tuum quem consti
tues sup te in agrippa qui tẽpore romani belli romã venit
verificatã fuisse. Que quidẽ opinio ex quarto regum capi.
xxij. cõfirmatur vbi habetur fuisse ab helchia sacerdote mo
ysi librum inuẽtum quẽ ad iosiã regem illico misit qui cum
ipsũ legeret sua vestimenta scidit: confestimq͂ suis precepit
vt dominum sup eo cõsulere deberẽt. Ubi rabi salomõ ait
iosiam ex eo cõtristari quia in eo scriptum inuenerit ducet
te dñs ⁊ regẽ tuum quẽ cõstitues sup te in gẽtem quã non
cognouisti tu ⁊ pr̃es tui. verebatur vtiq͂ ne sup ipso verba
illa verificarentur. Huius tñ dubitationis ab holda ꝓphe
tissa resolutus fuit qm̃ dictũ illud diebus suis verificãdum
non erat. Demũ ex verbis illis. xxx. capit. dicentibus Cũ
ergo venerint sup te omnes sermones isti benedictio. s. et
maledictio quas proposui in cõspectu tuo ⁊ ductus peni-
tudine cordis tui rabi moyses cõcludit vr̃am p messiã quẽ
ventuꝝ dicitis redemptionẽ moysem innuere. Nam q͂ cũ
de peccatis vestris penitẽtiam agetis cor vestrum in vobis
innouando deus circũcidet ex illis colligitur. pro quo cir-
cumcidet dñs deus tuus cor tuum ⁊ cor seminis tui vt di-
ligas dñum deũ tuum in toto corde tuo ⁊ tota anima tua
vt viuificet te subsequenter ait. Qua ẽt de causa ecce dies
veniẽt dicit dñs ⁊ feriã domui israel ⁊ domui iude fedus
nouum ⁊ reliqua. capi. xxxi. hieremiã dixisse vult. Omnes
aũt gratias has deus vobis cõcedet quia te ad penitentiã
Catholica ex-positio
ductũ videbit. ¶ Qua quidẽ expositione stante volo viri
iudei intelligatis captiuationẽ hãc pro peccato cõtra xp̃m
cõmisso necessario vos pati ab eaq͂ vsq͂ ad antichristi bel-

lũ redimẽdos no esse. Nã queadmodũ p raby moyses doc
tor thalmut auctoritate notatus ẽ in tẽplo secũdo lõge mi
nꝰ ꝯtra legis mãdata ꝙ in tẽplo pmo iudei venert ⁊ tñ an
nis lxx. dũtaxat captiui illi fuerãt. hi vero mille ⁊ quatrin-
gẽtis sexaginta ⁊ adhuc pseuerat. Unde aut deũ iniustũ
dicere nos opportet aut ꝙ p aliquo magno ⁊ inremissibili
peccato hec patiamini absqꝫ dubio. ꝙ si cũ ipo rabi moyse
dicetis pmi tẽpli peccata p primã captiuationẽ purgata nõ
fuisse: sed ad hãc captiuationẽ reseruata. ad id p vltimã pri
me ptis ꝓphetiã respõsum habuistis. qꝛ hoc a do nõ fit nisi
filijs opa patrũ sequentibꝰ. Qð qdem in iudeis secũdi tem
pli neqꝫ in vobis visum nõ fuit. Qua ꝓpter alterius ptis di
uisionis necessitatẽ vidẽs dico cũ aliud peccatum ꝙ cõtra
xpum p vos cõmissũ maius assignari non possit: ꝓ eo ne
cessario vos pati ꝯcludẽdũ esse. Nõ. n. de vteronomij ma
ledictiones queadmodũ rabi moyses ait in alio magis fun
dari videat ꝙ in mãdatoꝝ pte inobseruãtia. Hoc aũt man
datũ ut xpum. s. reciperẽt atqꝫ audirẽt ⁊ a moyse ⁊ ab alijs
ꝓphetis: sicut p partẽ pcedentem habuistis: illis intimatum
fuit. ⁊ vos nõ latere scio clausulã illã capi. xxx. dicẽtẽ. Atqꝫ
obedias voci eius ꝓ hijs que a moyse ⁊ alijs ꝓphetis dic
ta sunt: prout rabi moyses ait: explicatã fuisse. Cũ igit xpi
aduẽtu moysi ⁊ alioꝝ ꝓphetaꝝ mãdata patres vri non ob
seruauerit qua pfidia vos eos imitãtes adhuc viuiti animi
rum ꝙ dei indignatio cõtra vos tãto tpe perseueret. Nec
doctoꝝ thalmut dictũ in hoc quicqꝫ valet: q indebito odio
inter eos latenti id attribuũt. graue. n. essꝫ ac diuine clemẽ
tie repugnãs ꝙ hac friuola causa in peccatoꝝ primi templi
cõparatione vos adeo acre affligeret. Et cũ: queadmodũ
rabi moyses recte ait. vra redemptio in penitẽtia ꝯsistat ad
quã nisi cognito peccato ꝑuenire impossibile est. Jcc irco
cum xpi mysterium a patribꝰ vris nec a vobis in peccatum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. B.5.19

reputatū sit:nō dubitat ꝙ de eo nisi magna vrgente causa
nunq̄ȝ penitentiā agetis:et ꝑ cōsequens ante illud redimi
nō potestis. qua de causa deuteronimū maledictionibus
vr̄e redēptionis moyses nullā mētionem fecit nisi ꝙ post
multa alia verba capi.xxx.ait Cū ergo venerint sup te oēs
sermones isti bn̄dictio.s.⁊ maledictio ⁊ duct⁹ pēitudine cor
dis tui reducet te dn̄s deus tuus de captiuitate tua:ex qb⁹
verbis qd̄ vobis supposui indubitate colligit. Nam capti-
uatōis diuturnitatē ꝑ plures ptes p̄dixit. Dixerat.n.xxviii
capi.⁊ eiecit eos de⁹ de terra sua in ira ⁊ furore ⁊ indigna
tione maxima ꝓiecitq̄ȝ eos in terrā alienā sicut hodie com
probat. dicit ergo ꝓiici res illa haud dubium de qua cura
nulla habet. Dicit deinde cū ergo venerint sup te oēs ser
mones isti quos ꝓposui in cōspectu tuo. qd̄ dictum ē lon
gitudinē significat. Vos aūt ꝓ vr̄a redēptione penitētia in
digere verba illa Et ductus penitudine cordis tui demon
strāt. Ad quā cum nisi cognito peccato:vt dictū est:ꝑueni-
re possitis. Ideo sup allegato capi. moises inqt Abscōdita
dn̄o deo nr̄o manifesta vero nobis sunt ⁊ filijs nr̄is vt faci-
amus vniuersa legis hui⁹. Que verba a rabi moyse ⁊ ioua
ta sic exponunt videlicet peccata que cōmitentib⁹ abscōdi
ta sunt dn̄o deo nostro remittunt vt in puniēdo ea peccato
ris ignorātiam ꝯsideret. que vero peccatori manifesta sunt
ita ꝙ se peccare nō ignorat nobis sunt ⁊ filijs nostris vt fa
ciam⁹ vniuersa legis hui⁹. Cuȝ x̄pi tp̄e inter iudeos aliq
s. docti ex certa sciētia peccauerint. Aliq vero ignorāter ꝓ
qbus in cruce pēdens x̄pus pater ignosce illis qr nesciunt
qd faciūt dixit. necnō ⁊ vestri rabi illos primos imitātes ali
os eodē errore post illud cōtinue cōfirmarit. Iccirco peni-
tētia a vobis lōge est. docti.n.qbus peccatū notuȝ ē in cau
sa sunt ne penitentiā vnq̄ȝ agatis:⁊ ꝑ quos nunq̄ȝ redēpti
essetis. Alioꝝ aūt qbus abscōdituȝ peccatū ē cōsumationis

finis dabit̄. Et hoc cũ antichristi bello qđ ꝓ causa motiua penitẽtie v̄re de⁹ reseruauit. Nã queadmodũ ꝑ subsequentes clari⁹ videbitis ꝓphetias peccatũ v̄rum eo bello mediante cognoscet̄: ⁊ penitentia ducti de⁹ v̄ri miserebit̄ vosq̧ de captiuitate ad se reducet: moyse dicẽte et circũcidet dñs coꝛ tuũ vt diligas dñum deũ tuũ in toto corde tuo ⁊ tota anima tua vt viuificet te viuificatione. s. anime ⁊ coꝛpoꝛis. Qđ si in alioꝝ peccatoꝝ penitentia q̃ in hoc redẽptio v̄ra cõsisteret a mult̄ annis iã absq̧ dubio redẽpti essetis. Cuȝ p⁹ hierusaleȝ destructionẽ ꝓ illis i penitẽtia semꝑ fuerit̄ ⁊ q̄tidie sitis. Nec suꝑ verb̄ illis dicẽtib⁹ oẽs q̄s maledictiones has dabit de⁹ suꝑ inimicos tuos ⁊ suꝑ hñtes te odio q ꝑsequuti sũt te vos fundet̄ moꝛe v̄ro dicẽtes alias nationes eo tp̄e id pati d̄bere qđ vsq̧ tũc vos passi est̄. Verba n. hec ꝑ hñs q sine causa licita ſȝ tãtum odio vos ꝑsequuti erũt moyses dixit. Qui aũt vos licite ꝑsecunt̄ ⁊ ꝓ re ad fidẽ ꝑtinẽte p̄cipue nõ dubitat̄ ꝙ rẽ d̄i gratã opusq̧ piũ opant̄. Quãobrẽ d̄ talib⁹ haud dubiũ moyses hic nõ loq̄t̄. Nũqd d̄ vniuersali salute dieb⁹ ill̄ ꝓphetas loq̄nts videt̄: Nũqd nõ consideratis ẽt ꝙ si de oĩb⁹ ꝑsecutoꝛib⁹ v̄ris hic sermo esset nemo tũc p̄ter vos salu⁹ fieret: Nunqd nõ ẽt scripturaruȝ implicationeȝ que ex hoc supposito sequeret̄ ꝑcipitis. O surdi ⁊ tardi coꝛde ad salutem vestram cognoscendam quos pedes eoꝛum in supplicium ducunt. Nonne ꝑ doctoꝛum thalmut fabulas quas super sacra scriptura dicũt ad veritatem cognoscendam si non ex alio excitari deberetis: Dicunt enim super ea clausula Et pꝛoiecit eos in terram alienam sicut hodie compꝛobatur libꝛo qui dicitur sanchedrin decẽ tribus nunq̄ȝ ad hierusalem reuersuras esse. Nã sicut dies hec ita vt nunq̄ȝ. reuertatur transit. sic et ille vt ampli⁹ non reuerterentur iuerunt: non considerantes que ex eoꝝ dicto incõuenientia sequant̄. Non ne verba illa ad

iudã et beniamin. sicut et decẽ tribus moyses direxit. aut de vestra redẽptione loquẽtes pphetie. nũqd de decẽ tribubus sicut de vobis mẽtiõz nõ faciũt. imo dico quod hoꝝ rabi dictũ magis sup vos verificãdum eẽt. q̃ꝫ sup illis q manus suas sicut et vos xpi sanguine nõ abluerũt. Nec credatis a babylonis captiuatõe vos sic in breui redẽptos fuisse: nisi xpi misteriũ in tẽplo illo cõsumãdũ eẽt. nõ. n. sicut historie narrãt: pctã vrã illoꝝ pctis cedebãt. sꝫ multo plura erãt. c. xxi. Ezech. dicẽte. Et sãmaria dimidiũ pctõꝝ tuoꝝ ñ peccauit. sꝫ p mũdi saluatiõe: q̃ in xpi aduentu ↄsistebat: fuit reuersio vestra accelerata: et hac de causa maior pars vrm a salute priuata fuit. teste esaya cap. lxv. q ait. Sꝫ reddã et retrribuã in sinu eoꝝ iniqtates vrãs: et iniqtates patꝝ vroꝝ simul dicit dñs. q̃ nõ rabi moysi opinio saluari põt q supra dixit: pmi templi peccata q̃ in babylone purgata ñ fuerũt secundi templi iudeos passos eẽ. queadmodũ etiã infra deo duce: prophetia quadã hieremie de mẽte rabi dauid declarabit: super eo dicto. In diebus illis non dicẽt vltra pres comederũt vuas agrestes: et dẽtes filioꝝ obstupescẽt. Qđ qdeꝫ dictuꝫ hodierno die inter vos viget: et merito cuꝫ ruine vestre cã illi fuerint in xpm manus imponẽdo. Vos autẽ in dãnationẽ vrãm illos imitari nolite. nec vltimũ terminũ expectare. scitis. n. qr de vobis tunc pauci ad salutẽ electi erunt capi. ij. Johele dicente. Et in residuis quos dñs vocauerit

Hebrea littera.

Prophetia secunda.

Sayas q de futuris mysterijs plus alijs pphetis locutus ẽ: libruꝫ suũ hijs verbis agressus est.

e

Scimgu sciamain vehaazini erez chi adonai diber bãni gidalti veromãtivehẽ pascegu bi. iadag scior conehu vehamor cuus begalu isrl'lo iadag gãmi lo hithonã. hoi goi hote gã cheued gauõ zerag meregim banni mascbitim

gazeu ⁊ adonai miazu ⁊ chedosc israel nazoru aborzgal me
tuecu god tosifu sara col rosc laboli vecol leuau dauai mic
chaf regel vegad rose en bo metom pezag uehabura vmac
ca teria lo zora velo hubascia velo rucchebha basciamen:
arzebem scemama garebẽ serufot esc admathẽ lenegdebẽ
zarim obelim ota uscemama chemahapebat zarim. venote-
ra bat syon chesucca beharẽ chimlona bemicscia chegir ne
zura. Lule adonai zeuauod hotir lanu sarid chimgat chis-
dom hainu lagamora daminu ⁊ reliqua ¶ Latine Au- Latina littera.
dite celi ⁊ auribus percipe terra qm̃ dñs loquutus est fili-
os enutriui ⁊ exaltaui ipsi autez spreuerunt me. Cognouit
bos possessorem suũ ⁊ asinus p̃sepe dñi sui israel aũt nõ co
gnouit populus meus non intellexit. Ve gẽs peccatrix po
pulus graui iniqtate semen neq̃ filij scelerati dereliquerũt
dñm increpauerunt sanctũ israel abalienati sunt retrorsum.
super quo percutimini adhuc addītis preuaricationez om-
ne caput languidũ ⁊ omne cor merẽs. A plãta pedis vsq̃
ad verticem non est in eo sanitas: vulnus contusio ⁊ plaga
humida non est circũligata nec curata medicamine neq̃ fo
ta oleo. Terra vestra desolata ciuitates vr̃e succẽse igni re
gionẽ vestram corã vobis alieni deuorant ⁊ est desolata si
cut vastitas alienoꝝ. ⁊ derelicta est filia sion vt vmbraculũ
in vinea ⁊ sicut tugurium in cucumerario sicut ciuitas va-
stata. nisi dñs exercituũ reliquisset nobis residui parumper
quasi sodoma fuissemus gomorre similes essem⁹ ⁊ reliqua
vsq̃ ad clausulã illã secũdo capitulo cõtentam inclusiue di
centem Et nõ exercebuntur vltra ad prelium. ¶ Qua qui Judeorum ex-
dem prophetia doctores vestri de proprio eius significatu positio
nullã faciũt mẽtionẽ nisi q̃ verba illa secũdi capituli dicen
tia Et erit in nouissimo dierum ⁊ reliqua pro messie tẽpo-
re loqui aiunt. ¶ Ego aũt cuz in sensu terminoꝝ ⁊ prophe
tie discursu ipsos limites non transcẽdere videã eoꝝ dicta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

ſicut aliis prophetiis recitare ñ curabo ſed prophetie intē-
tionem ⁊ que in ea pretioſa continentur dum taxat vos in
telligere faciam.

Catholica ex-
poſitio

¶ Dico itaqꝫ ꝙ ꝑ pmā ei⁹ partē iudeoꝝ ingratitudinē in
chriſtum non recipiendo nec non ⁊ eoꝝ magnam propter
id punitionem propheta explicare voluit. Per ſecundam
vero ipſoꝝ poſt antichriſti bellum per dei gratiam redemp
tionem. Ubi ſi bene conſiderabitis cum moyſe deuterono
mii. xxxii. ipſum cōuenire videbitis. Nam quecunqꝫ moni-
torie ibi moyſes ꝑdicauit myſteria. ab eſaya: qui omnem hi
ſtoriam hic ſummarie predixit: via exequutoria explicantur
Circa quod quinqꝫ principaliter facere videt̄. Primo. n.
celos ⁊ terram in dicendoꝝ teſtimonium inuocat vt iudici
um contra eos magis manifeſtaret. Cum inqt Audite celi
⁊ auribus percipe terra Qui quidez teſtes a moyſe vocati
etiā fuerūt dicēte Audite celi que loquor ⁊ audiat terra ver
ba oris mei. Deinde iudicii ⁊ punitionis cauſam que bene
ficioꝝ eis tributoꝝ ingratitudo ipſum nō cognoſcēdo eſſe
debebat eſayas enarrando ſubdit: Filios enutriui ⁊ exalta
ui ipſi aūt ſpreuerūt me. volēs ex hoc iferre ꝙ placuit deo
ipſos exaltare ⁊ tantoꝝ tēporalium beneficiorū dignos fa-
cere vt poſt illa ad ſpiritualia ⁊ eterna bona per vnigenitū
filium ſuum iheſum chriſtum quē illis mittere debebat eos
aduceret. Ipſi aūt illū ſpreuendo fidem ſibi dare nō debe-
bant. Quamobrem animalibus brutis maiorem cognitio-
nem ꝙ̄ illis attribuit: dicēs Cognouit bos poſſeſſorem ſu
ſum ⁊ aſinus p̄ſepe dñi ſui iſrael aūt non cognouit popul⁹
meus non intellexit. Quib⁹ cum moyſe conuenit ibi dicēte
Date magnificētiam deo noſtro ⁊ reliqua vſqꝫ ad particu
lam ilam Generatio. n. peruerſa eſt ⁊ infideles filii. Puni-
tionēue exprimēs propheta cōſequenter ait Terra veſtra
deſerta Ciuitates veſtre ſuccēſe igni quod quidem dictū

post xp̃i passionẽ super hierusalem verificatũ esse omnibũ s patet. Et in hoc cũ moyse esayas cõcordat cuȝ ibidẽ ait Et ego prouocabo eos in eo qui nõ est populus: ⁊ in gẽte stul ta irritabo illos. Ignis.n.subcensus est in furore meo ⁊ ar debit vsq; ad inferni nouissima deuorabitq; terrã cũ germi ne suo ⁊ reliqua. Volẽs aũt aliq̃bus residuis vr̃is redẽtio nis speȝ p̱ dei gratiã propheta dare seq̃tur dicere Nisi d̃s exercituuȝ reliqsset nobis residuũ parũper quasi sicut sodo ma fuissemus ⁊ gomorre similes essemus. Et hoc cũ moy se dicente ibidem Dixi vbi nam sunt cessare faciam ex ho minib⁹ memoriã eoꝝ sed ꝓpter iram inimici distuli. Et reli qua. Et cũ nouissimis diebus.s.post.anticristi bellũ hec re demptio fiẽda esset: ideo in fine sermonis verba hec protu lit Propter hoc ait dñs deus exercituum fortis israel heu ego cõsolabor sup̱ hostib⁹ meis ⁊ vendicabor de inimicis meis ⁊ reliqua.p̱ que iudiciũ qđ in valle iosaphat antichri sti gẽte fiẽdum erit denotauit. Post qđ manum suã ad te cõuertenduȝ deus te de peccato tuo mũdificabit iudicesq; tuos sicut pri⁹ fuerũt restituet: ita q̱ ciuitas iustitie ⁊ vrbs fidelis hierusalẽ tũc vocabit̃. Quo loco esayas cũ moyse lo q̃tur ea p̱te dicẽte Si acuero sicut fulgur gladiũ meuȝ ⁊ ar ripuerit iudiciũ man⁹ mea reddã vltionẽ hostib⁹ meis ⁊ re liqua cõcludẽs ⁊ ꝓpitius erit terre populi sui. Unde ꝓ ma iori hui⁹ mysterij declaratione immediate post ait verbum qđ vidit esayas filius amos sup̱ iudam ⁊ hierusaleȝ ⁊ erit in nouissimis dieb⁹ p̃paratus mõs dom⁹ dñi in vertice mõ tiũ ⁊ reliqua que cũ a michea simul cum alijs mysterijs sub eisdẽ verbis explicẽt̃ ad locũ illũ declarãda đo duce serua bo. Sufficit tñ vos ab esaya hic sup̱ vr̃a punitiõe ꝓ scelere vr̃o dei iustificationẽ ⁊ reliquaꝝ vr̃aꝝ p̱ sui misericordiã re dẽptionẽ ⁊ saluteȝ habere ⁊ hoc post antichristi bellũ de q̃ libro suo hoc pluries ẽt mẽtionẽ facit.inq̃t.n.ca.iiij In die

illa erit germē dñi in magnificentia ꝛ gloria et fructus ter-
re sublimis. et exultatio residuis israel. ꝛ erit qui relictꝰ fue-
rit in syon: ꝛ residuus in hierusalē sanctꝰ vocabit. oīs q scri
ptus fuerit in vita in hierusalē. Et capi. xxiiij. ab ea parte di
cente. A finibus terre laudes audiuimus gloriā iusto vsq;
ad capi. xxvij. finē. vbi sermonē d hoc cōcludēs ꝓpheta ait
Et erit in die illa clanget i tuba magna: ꝛ veniēt q pditi fue
rint in terra assiriorū et qui eiecti erūt i terrra egipti: ꝛ ado
rabunt dñm in mōte sancto in hierusalē. ¶ Hanc aūt pro-
phetiā ꝓ ꝓposito ꝑ me assūpto a ꝓpheta dictā fuisse. ex mlᵗ
tis verificatur. Nā cuncta que in ea cōtinētur. de vestris. s.
sceleribus et eorū punitionibus in vobis post babylōis re
uersionē verificata videmus. Et ea que de vestra redēptōe
loquūtur ad nouissimos dies se extendūt. Sꝫ id qđ magis
dictum meum approbat. est dictuꝫ illud prophete suꝑ quo
percutimini: adhuc additis preuaricationē: q̄d nisi de pec-
cato contra xp̄m cōmisso: in vobis verificari potest. Certū
est enim ꝙ de omnibus aliis: et primo ꝛ secundo templo
per vos perpetratis peccatis. penitentiā tandē fecistis. pre
terq̄ꝫ de eo quod in xp̄m cōmisistis: quo magis firmi ꝛ in-
durati quottidie manetis: et adhuc manebitis quousq; suf
citetur suꝑ vos spūs ex alto: q corda vestra lapidea ad car
nea cōuertat. Vos autē vnū saltē considerare deberetis ꝙ
non sine mysterio: vt hec prophetia in memoriā vltime hie
rusalē destructionis per titū facte vestris sinagogis propo
pe: pro epistola legeretur a vestris antiqs ordinatū sit: ꝓ-
ut hodierno die etiā a vobis obseruatur: ꝛ id quod de ve-
stra redemptione in ipsa continetur per messiam quem ven
turum dicitis: in vobis adimplendum esse dicatis. Ex qui
bus prophetiam ad aliud tempus diuertere vestri licite mi
nime possunt.

Sequitur ꝓphetia tertia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

Prophetia tertia

Jeremias capitulo.xxiij.inquit.Hoi rogim mabedim vmfizim ⁊ zon margidi neum adonai lachen cho amar adonai elohe israhel gal barogim et hammi actem hafizotem et zoni vattadihum velo pecadtem otam hineni pohed galehem et roag magalelehem neuz adonai veani acabez et sceerit zoni micchol haarazod ascer hidahti otam sciā vehasciuoti ethem gal nauehem vsaru verauu.vehachimoti galehem rogim veragum velo ireu got velo iehattu velo ippachedu neum adonai vehachimoti ledauid zemah zadic vmalah meleh vehiscbil vegasa miscpat vzdaca haarez.heiamau tiuasciag iehuda veisrael isccon lauetah veze scemo ascer icrao adonai zidchenu.lachē hinne iamim haim neum adonai velo iomeru god hai adonai ascer hegela et bene israel meerez mizraim chī im hai adonai ascer hegela veascer heui et zerag bet israel meerez zaphona vmicchol haarazot ascer hiddahtim sciam veiescu gal admadam.

Hebrea littera.

Latine.Ue pastoribus qui pdunt et dispergunt gregē pascue mee.dicit dn̄s.ideo hec dicit dn̄s deus israhel ad pastores qui pascunt populū meū:vos dispersistis gregem meum:et eiecistis eos.⁊ non visitastis eos.Ecce ego visitabo sup vos malitiam studiorum vestrorum.dicit dominꝰ ⁊ ego congregabo reliqas gregis mei.de omnibus terris ad quas eieci eos illuc.et conuertam eos ad terram suam: ⁊ crescent ⁊ multiplicabuntur.Et suscitabo sup eos pastores ⁊ pascent eos:non formidabunt vltra et non pauebūt ⁊ nullus queretur ex numero dicit dn̄s.Ecce dies veniēt dicit dn̄s.⁊ suscitabo dauid messiam iustum.⁊ regnabit rex et intelliget ⁊ faciet iudicium ⁊ iusticiam in terra.In diebꝰ suis saluabitur iuda:⁊ israhel habitabit cōfitenter.⁊ hoc est

Latina littera.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

nomē quo vocabit eū deus iustus nr̄. Propter hoc. Ecce dies venient dicit dn̄s: et nō dicēt vltra: viuit dn̄s q eduxit filios israel de t'ra egipti. sz viuit dn̄s q eduxit et adduxit semē dom⁹ israel de terra aqlonis: et dō cūctis terris ad q̄s eiecerā eos illuc: et habitabunt in terra sua. ¶ Hāc ꝓphetiam doctores vestri exponēdo: sic diuidūt. nā ab ei⁹ principio vsq₃ ad ꝑtē illā. Ecce dies veniēt dicit dn̄s: ꝓ iude regibus tūc existentib⁹ ꝓphetā locutū eē aiunt. abinde vero vsq₃ ad ipsius finē ꝓ tp̄e messie quē vēturū dicitis. et si bene animaduerteritis sup ea particula. In diebus suis saluabit iuda. ipsos nihil dicere inuenietis dēpto rabi salomone qui ad dies huius: de quo sermo hic ē illam refert. quem etiaȝ rabi clausulam illam. deus iustus noster exposuisse puto. sȝ quia pro proposito vestro sua expositio sonare non debebat in libro qui apud me est. ipsam deletam inueni. id auteȝ quod super ea Rabi dauid dicit: est ꝙ ab israhel deus iustus noster messias vocabitur: eo quia dei iusticia assidua: diebus suis iudeis erit. dicitq₃ nomen hoc sibi sic impositū esse quēadmodū nomē id deus exaltatio mea. Exodi. xxv. a moyse altari impositum fuit: et a iacobo dn̄s deus israel. ex quo inferre vult apud iudeos hoc sic eē in vsu q̄d etiaȝ non animatis: quibus diuinitas attribui nō pōt impositum inueniatur. Rursum super ea particula. Et suscitabo super eos pastores: et pascent eos: vestros quicq₃ dicere non reperio. Ex quo simul cum aliis eorum prauitatem vnicuiq₃ manifestā faciunt. Certū ē em̄ partē illā ꝓphetie p̄mā iude regib⁹: sicut ipsi volūt attribui nō posse: nec de babylonica captiuitate loqui: cum vniuersalis ꝑ totum orbē illa nō fuerit. super qua dictum illud prophetie. Et ego cōgregabo reliquias gregis mei de omnib⁹ terris: ad quas eieci eos illuc verificari possit. non obstāte ꝙ quēadmodū negare nō potestis: quotienscunq₃ de reliquiarum vestrarum redemptio

Judeorum expositio.

Rabi dauid

Confutatio ipsorum

ne prophete mentionem faciunt: ab hac presenti captiuatio ne collectionē inspiciūt. Et ꝙ de eadē met ꝓpheta hic loquatur. seipm̄ declarat. cū ꝛ suscitabo dauid messiaꝫ iustū immediate inqt. Cuiꝰ diebꝰ hoc ē ipso regnāte vestre reliquie saluāde sūt. quare nō in diebꝰ illis: sed in diebus suis notanter ꝓpheta dixit. vti innueret ꝙ nō eo tpe quo suscitādus erat: debebāt iste reliquie saluari sed suis diebus: tempus ad id nō cōstituendo. Aliter em̄ pro diebus suis tantū quibus viueret. vos saluos eē intelligi oporteret: quod est absurdum dicere. ꝛ hac de causa super hac particula. Rabi dauid nihil dixisse arbitror. Jd insup quod ipse rabi dauid ait super particula illa. Et hoc est nomen eius quo vocabunt eum deus iustus noster nihil valere. ex modo loqn di prophetie aperte patet. cum et hoc est nomen eius inqt. Pro sensu enim ab ipso rabi dicto ꝛ hoc est nomē quovocabunt eum prophetia sonaret. Quē quidē loquendi modū doctores thalmut libro qui baua batra nuncupatur distinxione qui vidit nauē: incoannte bene animaduertunt. dicentes ex hoc prophetam innuere ꝙ messias dei nomīe theragramaton. scꝫ vocabitur. Et ex hījs rabi dauid fundamentum declinat cum locis per ipsum in exemplum allegatis denominatiue scriptura loquatur. hic autem proprie de messia vero deo: ꝛ essentialiter. ¶Dico itaqꝫ prophetiam hanc de vestra post anticristi bellum ad christum conuersione necessario loqui. quo tempore: vt per alias habetur prophetias: reliquie vestre saluabuntur: ꝛ aduersus pastores illos: qui christi ihesu aduentu populum pascebant: ꝛ gubernabant sermonem propheta dirigens inquit Ve pastoribꝰ q ꝑdunt ꝛ dispergūt gregē pascue mee. dicit dn̄s: quasi diceret. Ve pastoribus illis qui gregem pascue mee a xp̄i cognitōe diuertēdo eiꝰ ꝑditionis et dispersionis

Catholica expositio

causa erunt. ⁊ notanter perdent dixit ⁊ deinde dispergent.
quia anime perditionis primo ⁊ consequenter corpoꝝ dis-
persionem ex eo causauerunt. ¶Propterea hec dicit domi-
nus deus israel ad pastores eo q2 vos dispergistis gregem
meum: Eccce ego visitabo super vos malitiam studiorum
vestrorum. ita ꝙ retributio vobis pro meritis dabitur. ⁊ tā
dem ego reliquias gregis mei de omnibus terris ad quas
ꝓieci eos illuc cōgregabo: eisqꝫ pastores alios tales dabo
ꝙ vltra nō formidabūt: nec ex numero aliqs queret. Que
verba ad apostolos aliosqꝫ xp̄i sanctos qui tunc protecto-
res vestri erūt referuntur. ⁊ hoc ex subsequentibus verbis
propheta clarius ostendit cum inquit Ecce dies veniēt di
cit dn̄s: Et suscitabo dauid messiaz iustum: vbi de proprio
xp̄o aperte loquitur. Sed vt ostēderet ꝙ eius aduētu hec
verificanda non erāt: In diebus suis saluabitur iuda ⁊ isra
el habitabit cōfidenter consequenter ait inferens ex hoc ꝙ
ipso regnante aliquo tēpore omnino saluandi eratis: ipsum
qꝫ tunc suo proprio nomine vocare debebatis. Naz. s. deuz
⁊ iustū: deum. n. in eo diuinitatem existere confitendo ⁊ iu-
stum ipsum incarnatum iustum fuisse concedendo: ⁊ ex cō-
sequenti a patribus vestris inique laceratum. ⁊ hoc est pro
quo deus iustus noster ꝓpheta dixit. Et pro maiori decla
ratione subdit propheta. ¶Propter hoc Ecce dies venient
dicit dominus ⁊ non dicent vltra viuit dn̄s qui eduxit fili-
os israel de terra egipti sed viuit dn̄s qui eduxit ⁊ adduxit
semē domus israel de terra aquilonis ⁊ de cūctis terris ad
quas eieceram eos illuc ⁊ habitabunt in terra sua. Certuz
est. n. attento ꝙ de xp̄o ⁊ salute per ipsum vobis danda ꝓ
phetia absqꝫ dubio loquatur: ⁊ id in vobis eius aduētu mi
nime visum fuerit: nec esse potuerit: eo q2 dispersi tunc non
eratis. ¶Post antichristi bellum hec implenda esse necessa
rio sequitur. Et cum rabi vestri qui vestri pastores existunt

p̄decessores eoꝝ imitantes vestre ruine causa sint vobis veritatem cognoscere ꝓhibētes. eis dico q̄ hui⁹ boni partici pes ipsi nō erūt. s; bene alij q ignoranter peccāt. Et hoc ex verbis illis. Ecce ego visitabo sup vos malitiā studioꝝ vestroꝝ dicit dn̄s manifeste habet. ꝛ ex immediate seq̄ntibus sc; ꝛ ego cōgregabo reliq̄as gregis mei. ex quib⁹ pastoru; ruina. gregis aūt redēptio demōstrat. Id aūt q̄d de messia hic dicitur cum omnib⁹ suis cōditiōib⁹ de xp̄o intelligi: per primā ptem certificamur. habuimus. n. per ipa; de stirpe ꝛ semine dauid: ipsum eē debere. necnō in se diuinitatē habe re. ꝛ ceteras partes sibi attributas q̄ in eius aduētu verifi cate sunt. Q̄d autē omnis israel: ꝛ etiā duodecim trib⁹ ad ipsum cōuertēdi sint. ꝛ a suis apostolis pasci debeant per Lucā capi. xxij. clare habemus dicētē. Et ego dispono vobis: sicut disposuit mihi pater regnū: vt edatis ꝛ bibatis sus per mensā meā in regno meo: ꝛ sedeatis sup thronos iudi cantes duodecim trib⁹ israel. ostendit vtiq; ex hijs verbis euangelista nō eē hec apostolis viuētib⁹ verificanda. s; ipsis sup thronos in celo sedētibus. Lucas.

Prophetia quarta

Hebrea littera.

Dem hieremias cap. xxx. inq̄t. Hadauar ascer haia el irmiahu meet adonai lemor. coamar adonai elohe israel lemor chedou leha et col ha deuarim ascer dibarti eleha gal sefer. chi hinne iamin haim neum adonai vesciauti et sceut gāmi israhel vihuda amar adonai vehasciuotim el haarez ascer natatti lauotam vireſ ciuha. Veelle hadeuarim ascer diber adonai el israhel veel iehuda. chi co amar adonai col harada sciamgnu pahad ve en scialom. sciaalu na vrru im ioled zabar maduag raidi col geuer iadau gal balazau caioleda venehepehu col panim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

leteracon. boi chi gadol baiom babu meen camobu veget
zara bi leiagacou umimēna inaſceag. vebaia baiom babu
neum adonai zeuauot aſciaber vllo megal zauareba vmo-
ſerodeba anattec velo iagauru ba god zarim. veganedu et
adonai clobebem veet dauid malcam aſcer achim labem.
vegatta al tira gaudi iagacou neum adonai veal tebat iſra
el chi binneni moſcigaba meraboc veet zargeb meerez ſci-
niam veſciau iagacou veſciacat veſciaanan veen mabarid
chi itteba ani neum adonai leboſcigeba. chi egeſe cala be-
bol bagoim aſcer baſizotiba ſciaz ab oteba lo egeſe cala ue
iſſartiba lāmiſcepat venacche lo anacchecca. chi co amar
adonai anuſc leſciureb nabla macchatbeben dan dineb le
mazor refuot tagala en lab. col maabauaib ſcebebub odeb
lo idroſciu chi maccat oieu bichidib muſar abzarai gal rou
gauoneb azemu battoteb. ma tizgab gal ſciurech anſc mac
chateb gal rou gauoneb gazemu battodeb gaſidi elle lab.
labē col obelaib ieabelu vecol zaraib cullā baſceni ielebu
vebaiu ſcioſaib limſciſſa vebol bozezaib ettē lauaz. chi ege
le aruba lab vmimaccotabi erpach neū adonai chi nidda-
ba careu lab ſion hi doreſc en la. co amar adonai binneni
ſciau ⁊ ſceut abole iagacou vmiscchenotau araben veniu
neta gir gal tilla vearmō gal miſcpato leſceu. ueiaza mebē
toda vecol mezabachim uebirbetim uelo imgatu uebibat
tim velo izgadu. vebatu banau chechedem vegadato leſa-
nai ticcō vſacadti gal col lobazau. vebaia adiro mimennu
vmoſclo micchirbo ieze vebicrautiu vēigaſc elai chi mi bu
ze garau ⁊ libo lageſcet elai neū adonai. vebitē li lagā vea
ni ebeie labem lelobim. binne ſagarat adonai bemaiazea ſa
gar migotet gal roſc reſciagim iabul lo iaſciub barō af ado
nai gad gaſoto vegadbaſclimo mēzimot libo baabarit ba-
iamim titbonenu ba. baget babi neū adonai ebeie lelobim
lebol miſcpebot iſrael vebēma ibiiu li legam. co amar ado
nai maza ben bammidbar gā ſeride bareu balob lebargigo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. B.5.19

iſrľ. meraboc adonai nirra li veabauat golam abautib gal
chen meſciabtib haſed. god ennneb vaniunet betulat iſrael
god tagdi tuppaim veiazat bibbol meſabachiz. god tittegi
cheramim bebare ſciomerō nategu uotegim vebillelu. chi
ieſc iom careu nozerim bebar efraim cumu venagale ſiō el
adonai elohenu. chi co amar adonai runnu leiagacou ſim⸗
ha vezahalu beroſc hagoim haſcmigu hallelu veimru ho⸗
ſciag adonai ⁊ gammeha ⁊ ſceerit iſrael. hinneni meui otā
meerez zafon vechibaz tim miiarchete arez bam giuer vfiſ⸗
ſeah bara veioledet iabdau cahal gadol iaſciuuu hena. bi⸗
ubi iauou vbtahanunim ouilem olibem el nahale maim be
derech iaicar lo iccaſcelu ba chi haiti leiſrael leauveefraim
mimmerbac veimru mezare iſrľ iecabezennu vſcimaro che
roge gedro. chi fada adonai ꝛ iagacou vgalo miiad hazac
mimmennu. vbau verinnenu bimrom ſion venaharu el tub
adonai gal dagan vegal tiroſc vegal izhar vegal bene zon
vbachar vehaicta naſſciam chegan raue velo ioſifu ledaa⸗
ua god. az tiſmah betula bemahol bahurim vſceni iabdau
vehafabti eulam laſaſon venihamtim veſimmahtim migo⸗
nam. Veriueti nefeſc haccohanim daſcē vegammi ⁊ tuui
iſbagu neum adonai. co amar adonai col berama niſcmag
nehi behi tārurim rahel meuacca gal haneha meana lehin⸗
nahem gal haneha chi enēnu. co amar adonai mingi coleh
mibehi vegenaih midimga chi ieſc ſabar liſgullathec neum
adonai veſciauu meerem oieu. veieſc tigua lahariteh neuz
adonanai veſciau hanim liguulam. ſciamoag eciamagti efra
im mitnoded iſſartani vaiuaſer chegel lo lummad haſciue
ni vaſciuua chi atta adonai elohai. chi ahare ſcuui nihanti
ueabare hiuadegi ſafacti gal iareh hoſcii vegaz nihlāti chi
naſati herpat negurai. hauen iacchir li efraim im ieled ſcia⸗
gaſciugim chi mide daberi bo zahoꝛ eſgerēnu god gal chē
hmu megai lo rahem arahamennu neū adonai. hazziui lah
tamrurim ſcidi libeh lamneſilla dereh halahte ſciuui betu⸗
lat iſrael ſciuui el garaih elle. gad matai tithammachim ha
hat haſciouaua chi bara adonai hadaſcia barez ne cheua

chena tesonen gauer. co amar adonai zeuauot elohe israel
god iomeru τ badauar baze beerez iebuda ubgarau bescin
ui τ sceutā ienarebeba adonai neue zedec bar baccodesc.
Veiaiceuu ba iebuda vecol garau iabdau iccarim venase
gu bageder. chi birueti nefesc gaiefa vecol nefesc daaua
milleti: gal zot bachizoti vaerre vscnati gareua li. binne ia-
mim baim neum adonai vezaragti τ bet israel veet bet iebu
da zerag adā vezerag bebema. vebaia caascer sciacadti ga-
lebem lintosc velintoz velabaros vlbaauid vlbareag chē
esecod galchē li unot velintoag neum adonai. baiamim ba
bem losomeru god auot iobelu boser vescinne banim tiche
na: chi im isc bagauono iamut col baadam babobel babo-
ser tibbena scinnau. binne iamim baim neum adonai veba-
ratti et bet israel veet bet iebuda berit badascia. lo caberit
ascer caratti τ auotā beiom babazichi beiadā leboziam me
erez mizraim ascer bemma beferu τ beriti veanobi bagalti
bam neum adonai. chi zot baberit ascer ebrot et bene israel
abare baiamim babē neum adonai natatti torati becbirbā
vegal libbā ebteuenna vebaiti labem lelobim veemma ibi
iu li lagam. velo ielammedu god isc et regebu veisc et abiu
lemor degu et adonai chi cullā iedegu oti lemiccbetannam
vegad gedolam neum adonai chi eslab lagauonā vlbatta-
tam lo ezgor god. co amar adonai noten scemesc leor iomā
buccot iareba vebobauim leor laila rogag baiā vaiebemu
gallau adonai zeuaot sermo. im iamusciu babucchim bael-
le millefanai neum adonai gam zerag israel iscbetu mibeio
goi lefanai col baiamim. co amar adonai im imadu sciama
im milmagla veiebacberu mosede erez lematta gam ani et
mas bebol zerag israel gal col ascer gasu neum adonai. bin
ne iamim baim neū adonai veninneta bagir ladonai mim-
migdal banannel gad sciagat bappinna. veiaza god cau bā
mida negdo gal gingat garen venaseu gogata. vebol bage

mec vebappegarim vebadescen veol hasedemot gad na-
bal chidrõ gad pinnat sciagar hassusim misraba codesc la-
donai lo innatesc velo iebares god legolam.
¶ Latine Verbuz quod factum est hieremie a dño dicẽs Latina littera.
Hec dicit dñs deꝰ israel dicẽs scribe tibi omnia verba que
loquutꝰ sum ad te in libro. Ecce.n.dies venient dicit dñs:
⁊ conuertam conuersionẽ populi mei israel ⁊ iuda ait dñs
Et cõuertã eos ad terrã quã dedi patribus eoꝝ ⁊ posside
bunt eam. Et hec sunt verba que loquutꝰ est dñs ad israel
⁊ ad iudã. qꝛ hec dicit dñs vocẽ terrorem audiuimꝰ formi
do ⁊ nõ est pax. interrogate nũc ⁊ videte si parit masculus
quare vidi omnẽ virũ habentẽ manus suas sup lũbos suos
quasi pturientis ⁊ cõuerse sunt cũcte facies in auruginẽ ve
qꝛ magna dies illa vt nõ sit similis eius tẽpusqꝫ tribulatio-
nis est iacob ⁊ ex ipa saluabit. ⁊ erit in die illa ait dñs exer
cituũ conterã iugum eius a collo tuo ⁊ vincula tua dirum
pam ⁊ nõ seruient in ea amplus alienis ſ; seruiẽt dño deo
suo ⁊ dauid regi eoꝝ quẽ suscitabo eis. ⁊ tu ne timeas ser-
ue meus iacob ait dñs neqꝫ pauea s israel qa ecce ego sal-
uabo te de lõginquo et semẽ tuũ de terra captiuitatis eoꝝ
⁊ reuertet iacob ⁊ qescet ⁊ reqescet nemine formidãte qm
tecum ego sum ait dñs ad saluandum te. faciam.n.cõsump
tionẽ in cunctis gẽtibus ad quas dispsi te. te aũt non faciã
in cõsumptionẽ sed castigabo te in iudicio impunis tñ non
eris. Quia hec dicit dñs Insanabilis fractura tua pessima
plaga tua non est qui iudicet iudiciũ tuũ ad suscipiendũ cu
rationẽ medicina non est tibi. Oẽs amatores tui obliti sunt
tui teqꝫ nõ querũt plaga.n.inimici pcussi te castigatiõe cru
deli ꝓpter multitudinez iniqtatis tue fortia facta sunt pec-
cata tua. qd clamas sup fractura tua insanabilis ẽ dolor tuꝰ
ꝓpter multitudinez iniqtatis tue: ⁊ qꝛ fortia fuerũt peccata
tua feci hec tibi. Propterea oẽs qui comedũt te deuora-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

buntur: ⁊ vniuersi hostes tui in captiuitatē ducentur: ⁊ om
nes q̄ te vastāt: vastabuntur: cūctosq̄ p̄datores tuos dabo
in p̄dam. obducā. n. cicatricē tibi: ⁊ a vulnerib9 tuis sanabo
te: dicit dn̄s: quia eiectā vocauerunt te syon: est q̄ requirēt n̄
habet. Hec dicit dn̄s. Ecce ego cōuertā cōuersionē taber-
naculoꝝ iacob: ⁊ tectis ei9 miserebor: ⁊ edificabit ciuitas i
excelso suo: ⁊ templum iuxta ordinē suum fundabit: ⁊ egredi
etur ex eis laus: ⁊ vox laudantiū: ⁊ multiplicabo eos: ⁊ nō
minuentur. ⁊ glorificabo eos ⁊ nō attenuabunt. ⁊ erunt fi-
lij eius sicut a principio: ⁊ cetus ei9 corā me permanebit: ⁊
visitabo aduersum oēs qui persequuntur eos. ⁊ erit fortis
eius ex eo ⁊ potestas eius de medio ei9 egredietur: ⁊ appli-
cabo eū: ⁊ accedet ad me. Quisnam est ille qui applicet cor
suum: vt apropinquet mihi ait dn̄s. ⁊ eritis mihi in popu
lū: ⁊ ego ero vobis in deum. Ecce turbo dn̄i furor egrediēs
procella ruens super caput impioꝝ cōqescet: nō auertetur
ira indignationis dn̄i: donec faciat et compleat cogitatōes
cordis sui i nouissimo dieꝝ intelligetis in ea. Ca. xxxi.

IN illo tp̄e dicit dn̄s: ero deus vniuersis cognatōnib9
israel: ⁊ ipsi erūt mihi in populū. Hec dicit dn̄s inuenit
gratiam in deserto populus q̄ remāserat gladio vadēs ad
faciendū ipsū qescere israhel a longe dn̄s apparuit mihi: et
caritate ꝑpetua dilexi te: ideo attraxi te misericordia. Rur
sum edificabo te: ⁊ edificaberis virgo israel. adhuc ornabe
ris timpanis tuis ⁊ egredieris i choro ludētium. adhuc plā
tabis vineas in mōtib9 samarie: plātabunt plātatores ⁊ vs-
q̄ ad tp̄s n̄ vindemiabūt. . q2 erit dies in qua clamabūt cu-
stodes in mōte effraim. surgite ⁊ ascēdam9 syon ad dn̄m de
um n̄rm. q2 hec dicit dn̄s: exultate iacob i letitia: ⁊ hinnite
ꝯ caput gētiū ꝑsonate canite ⁊ dicite. salua dn̄e pp̄lm tuum
reliqas isrl'. Ecce ego adducā eos de terra aqlōis: ⁊ cōgre
gabo eos ab extremis terre: int' q̄s erūt cec9 ⁊ claud9 p:eg

nās ⁊ pariēs sil'. cetus magna reuertet̃ huc: in fletu veniēt: ⁊ in misericordibꝰ reducā eos: ⁊ adducaȝ eos ꝑ torrentes aquarū: in via recta nō impingēt in ea: qꝛ factꝰ suȝ israeli pr̃ ⁊ effraim ꝑmogenitꝰ meꝰ ē. Audite verbū dñi gētes ⁊ annunciate in insulis q̄ ꝓcul sunt: ⁊ dicite: q disꝑsit israel cōgregabit eū: ⁊ custodiet eū: sicut pastor gregē suum. redemit. n. deus iacob: ⁊ liberauit eum de manu potētioris eiꝰ. ⁊ veniēt: ⁊ laudabūt in mōte syon: ⁊ cōfluent ad bonū dñi sup̱ frumēto vino ⁊ oleo: ⁊ sup̱ fetu pecoꝝ ⁊ armentoruȝ: ⁊ erit anima eoꝝ q̄si ortꝰ irriguꝰ ⁊ vltra nō exuriēt. tūc letabit̃ virgo in choro: iuuenes ⁊ senes isimul ⁊ cōuertā luctū eorū in gaudiū: ⁊ cōsolabor eos: ⁊ letificabor a dolore suo ⁊ inebriabo aīam sacerdotū pinguedīe: ⁊ populꝰ meꝰ bono meo saturabit̃: ait dñs. Hec dicit dñs: vox in rama audita ē lamētatiōis luctꝰ ⁊ amaritudinū rachel plorātis sup̱ filios suos nolētis ꝯsolari sup̱ filios suos: qꝛ nō sūt. Hec dicit dominꝰ. Prohibe voci tue: ne ploret ⁊ ocul' tuis ne lacrimēt qꝛ est merces operi tue: ait dñs: ⁊ reuertēt̃ a terra inimici. ⁊ ē spes nouissimis tuis ait dñs. ⁊ reuertentur filij ad terminos suos. Audiens audiui effraim transmigrantem castigasti me: et eruditus sum: quasi iuuenculus indomitus cōuerte me ⁊ conuertar. quia tu es dñs deus meus. Postq̄ꝫ enī conuersus sum pniam egi. ⁊ postq̄ꝫ cognoui percussi sup̱ femur confusus sū: ⁊ erubui. qꝛ sustinui opprobriū pueritie mee. si filius honorabilis mihi effraiȝ. si puer delicatꝰ. qꝛ q̄tienscunq̄ꝫ loq̄r de eo recordās recordabor eꝰ. Idcirco conturbata sūt viscera mea sup̱ eū: miserās miserabor eiꝰ ait dominus. statue tibi spectacula: pone tibi signacula. dirige cor tuum ad semitam via qua iuisti reuertere virgo israhel reuertere ad ciuitates tuas istas. vsq̄ꝫ q̄ ꝑplexa eris filia rebellis. eo qꝛ creauit deꝰ nouū sup̱ terra. femina circūdabit viꝝ Hec dt dñs exercituū: deꝰ isrl'. adhuc dicēt vbū istd i terra

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

iude ⁊ ciuitatibꝰ eius cum cõuertero captiuitatẽ eoꝝ bñdi
cat tibi deus habitacule iusticie mõs sanctus. ⁊ habitabũt
in eo iudas. ⁊ omnes ciuitates eius simul agricole ⁊ minã
tes gregẽ. qꝛ inebriaui aĩam lassã: ⁊ oẽm aĩam exurientẽ sa-
turaui. iõ quasi de sõno excitatꝰ sum: et vidi: ⁊ somnus me-
us dulcis mihi. Ecce dies venient dicit dñs. ⁊ seminabo
domũ israhel ⁊ domũ iuda semẽ hoĩm ⁊ semẽ iumẽtoꝝ. et
erit sicut vigilaui sup eos: vt euellerẽ ⁊ demolirer: ⁊ dissi-
parẽ ⁊ disperderẽ ⁊ affligerẽ. sic vigilabo sup eos: vt edifi-
cẽ ⁊ plãtẽ: ait dñs. In diebꝰ illis nõ dicẽt vltra pr̃es come
derunt vuã acerbã: ⁊ dentes filioꝝ obstupescunt. qꝛ vnus-
quisqꝫ pro peccato suo morietur. oĩs hõ q comederit vuaꝫ
acerbã: dentes eius obstupescẽt. Ecce dies veniẽt dicit do
minꝰ: et feriã domui israel: ⁊ domui iude fedꝰ nouum: nõ si
cut pactum quod pepigi cũ patribus eoꝝ in die qua apph-
hendi manũ suã vt educerẽ eos de terra egipti: qδ ipsi irri
tũ fecerunt: pactũ meũ: ⁊ ego dñatus sum eis: ait dñs. hoc
est pactum qδ feriam cũ filiȷ̃s israel post dies illos dicit do
minus: dabo legẽ meã in visceribus eorum: ⁊ in corde eo-
rum scribam eam: et ero eis in deũ. et ipsi erunt mihi in po-
pulum: ⁊ non docebunt vltra vir proximum suum ⁊ homo
fratrem suum dicentes. cognoscite dominum. omnes enim
cognoscent me a minimo eorum: vsqꝫ ad maximum ait do
minus. quia propitiabor iniquitati eoꝝ ⁊ peccati eoꝝ non
memorabor amplius. Hec dicit dñs qui dat solẽ in lumen
diei. ordinẽ lune ⁊ stellaꝝ in lumẽ noctis diuidẽs mare: et
sonauerunt fluctus eius: dñs exercituum nomen suum. si
deficient leges iste coram me dicit dñs: etiam semen israel
deficiet: vt non sit gens corã me cũctis diebꝰ. Hec dicit do
minus: si mensurari poterunt celi sursum ⁊ inuestigari fun-
damenta terre deorsũ etiã ego abhorrebo in vniuersũ semẽ
israel: cũ oĩ qδ fecerũt ait dñs. Ecce dies veniẽt dicit dñs
⁊ edificabit ciuitas dño a turri ananeel vsqꝫ ad portã ãguli

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. B.5.19

⁊ exibit vltra normã mẽsure in cõspectu eius sup collẽ gareb: et circuibit gogata. et omnem vallẽ cadauerum ⁊ cineres ⁊ omnes campos vsqꝫ ad torrẽtẽ cedron ⁊ vsqꝫ ad angulum porte equorũ orientalis sanctũ domino non euelletur: ⁊ non destruetur vltra in perpetuum.

¶ Duo capitula hec iudei viri pro tẽpore redemptionis vestre per messiam quẽ venturũ dicitis a doctoribus vr̃is exponuntur. in quo maxime fundantur. propterea quia etiam de decẽ tribubus reuersione in eis agitur. quod de babylonica reuersione verificari non potest. cum in illa: vt historie narrant: decẽ tribus reuerse non sint Ipsis itaqꝫ prophetie: siue capitulorum discursum: declarantibus: dicunt deum hieremie dixisse: vt verba hec que ad deum locutus erat: in libro scriberet. erant enim nouissimis diebus verificanda. Et dicunt preteritum tempus pro presenti prophetam posuisse: cum verba que locutus sum. inqt. nondũ explicata. sed explicãda prophetarũ more: prout alias dictũ est. Dicuntqꝫ tribulationes has: de quibus hic mentio fit: gog magog bello scatendas esse. quod bellum ante aduentum veri messie erit. a quo etiam erunt iudei liberati: per v̄ba illa dicentia. Et erit in die illa ait dñs: conterã iugũ ei⁹ a collo tuo: et vincula tua disrumpam. Uerba autem illa. Uocem terroremaudiuimus. et reliqua. eo tempore a gẽtibus dicendas esse aiunt. Uerba vero illa. sed seruient domino deo suo ⁊ dauid regi eorum. dicunt aut ꝓ proprio dauid aut pro messia eius filio: quẽ dauid nomine vocauit prophetam dixisse. Cunqꝫ gentium vos persequentiũ ruinam per prophetiaꝫ minetur: ⁊ vobis post peccati punitionem ꝓmittatur salus. nullo mõ verum messiam promissum christum fuisse concedere volunt. Dicũt. n. ex eius aduentu hijs oppositum fuisse. vnde esse aliũ venturum. cuius tẽpore hec verificanda sint: indubitate concludere putant.

Judeorum expositio

Partem insuper illam Et erit fortis eius ex eo ꝛ potestas
illius de medio eius egredietur super messia sic exponunt.
Dicunt enim Et erit fortis eorum.s.eorum rex ex eo: ꝛ pro
maiori confirmatione ꝛ potestas illius de medio eius egre
dietur subdit.notum erat enim ex israel messiam regem esse
debere. His autem verbis vsus est propheta vt ostende-
ret quod ab aliarum nationum regibus sicut vsque tunc amplius
us dominandi non erant. Ex eo vero quod de medio eius egre
dietur inquit.moysi dictum deuteronomii.xvii. verificatur
dicens. De medio fratrum tuorum constitues tibi regem.
Et particulam illam Et applicabo eum ꝛ accedet ad me aut
pro rege ipso aut pro israel intelligi posse aiunt. Super par
te quidem illa prophetie dicente vox in rama audita est ꝛ re
liqua. Eo quia de decem tribubus quarum caput erat efra
im de cuius tribu ipsarum rex erat in ipsa mentio fiat: dicunt
quod cum ipsarum reuersionis spes aliqua quodammodo non
esset: cum secundo templo reuersi non sint nec illorum cer-
tus locus sciatur. ideo vox illa matris rachel in rama idest
in excelso audita est super eis plorantis metuentis ne forte
etiam tunc reuersure sint. cui propheta dei nomine respon-
dens sequentia consolatoria verba inquit dicentia prohibe
voci tue ne ploret ꝛ reliqua. Qubus tunc letabitur virgo
in choro iuuenes ꝛ senes insimul continetur: vbi dicunt quod
virgo pro virginibus intelligitur. Rursum super ea parte di
cente statue tibi spectacula pone tibi signacula ꝛ reliqua. di
cunt quod illis qui tunc erant propheta loquebatur dicens vt
captiuationis tempore sibi spectacula ad viam recognoscen
dam ponerent. Erant enim adhuc ad suas ciuitates reuer
Rabi salomon suri. Sed rabi salomon dicit statue tibi spectacula hoc est si
gna quibus in viam tuorum bonorum patrum dirigaris.
¶ Particulam autem illam vsquequo perplexa eris fi-
lia rebellis ad vos sollicitandum vt amplius perplexis non

manentibus habita de peccatis vestris penitentia ad domi
num conuerteremini. super subsequenti vero particula vi-
delicet eo quia creauit deus nouum super terra femina cir-
cundabit virum dicunt ꝙ post redemptionem vestram per
messiam fiendam nouum hoc super terra deus creabit ꝙ
femina scilicet que ab homine nunc circundatur ⁊ persequi
tur: virum tunc ipsa circūdabit persequeturqꝫ. Quod qui-
dem per anthonomasiam dictum fuisse volunt ad denotā
dum ꝙ cum vt ad ipsum conuerteremini hucusqꝫ vos de-
us sequutus sit econtra tunc erit. vt enim ad eum reduca-
mini vos ipsum circumdabitis. Ex qua visione profeta le-
tatus concludit ⁊ dicit ideo quasi de somno excitatus sum
⁊ vidi ⁊ somnus meus dulcis mihi. Super ea parte prete-
rea dicente Ecce dies venient dicit dominus ⁊ seminabo
domum israel ⁊ domum iuda semen hominum ⁊ semen iu-
mentorum rabi dauid dicit ꝙ messie tempore sicut semē ex
quo de grano vno plura nascuntur sic homines ⁊ bestias
deus ponet. Quamobrē in magna multitudine eos multi
plicare faciet. attamen rabi salomon in ea aliter se habet. di
cit enim ꝙ deus gratiā suā super doctos ⁊ indoctos tunc
sic infundet vt in dei cognitione equales omnes sint. dicit-
qꝫ doctos hominum nomine ⁊ indoctos iumentorum me-
thaphorice prophetā appellasse. Ex verbis autē illis dicē
tibus in diebus illis non dicent vltra patres comederunt
vuā agrestem ⁊ dentes filiorū obstupescunt rabi dauit ait Rabi dauid.
esse hoc apud peccatores quid consuetum quēadmodum
trenorum quinto antiqui dixere patres nostri peccauerunt
⁊ non sunt nos aūt iniquitates eorum portauimus. verūta
men de diuina constitutione est iniquitates patrū sup filijs
reddere cum opa patrum filij sequuntur, seu ꝙ iniquitates
omnium simul congregent̄ ⁊ omnes super filijs reuoluant̄.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

id autem nisi pro idolatria seu aliquo alio peccato intenso
nunq̃ fieret. ⁊ subdit q̄ metus hic tunc temporis apud ho
mines non erit. Omnes.n.deū equaliter cognoscent ⁊ cō-
sequenter peccati sui quilibet penam luet. Et sup̄ ea parte
dicente Ecce dies venient dicit dn̄s ⁊ feriam domui israel
⁊ domui iude fedus nouū ⁊ reliqua dicit rabi dauid q̄ hec
nouitas pacti erit sic vt non amplius irritum queādmoduz
illud quod in monte sinai cū israel deus pepigit sed firmuz
sit. Christianis autem qui in hoc errant dicētes de noua le
ge per hiesum nazarenum datam hic prophetaz loquutum
esse. responde q̄ non dicitur a propheta sicut lex quā dedi
eis sed sicut pactum quod pepigi cū patribus suis: qđ pac-
tum ipsi irritum fecerunt. hoc aūt nouum irritum non faci-
ent. dabit.n.legem suam deus in visceribus eoꝝ ⁊ in cordi
bus eoꝝ scribet eam. n̄ erit ergo nouitas pacti sed eius cō-
firmatio. Nunquid non prophetaꝝ vltimus malachias in
fine sermonum suoꝝ inq̄t Memētote legis moysi serui mei
quā mandaui ei in oreb ad omnez israel precepta ⁊ iudicia
vbi tota pagina illa sup̄ messie misterio versatur: Cōcludit
enim Ecce ego mittā vobis eliam prophetam anteq̃ veni
at dies dn̄i magnus ⁊ horribilis. Ex quibus nunq̃ aliaz le
gē super illa que monte sinai data fuit innouandaz esse ma
nifeste colligit̄. Super subsequenti quoq̧ parte dicente Et
non docebit vltra vir proximum suum ⁊ vir fratrem suum
cognosce dn̄um: Omnes.n.cognoscent me a minimo eorū
vsq̧ ad maximum ait dn̄s: quia propitiabor iniquitati eorū
⁊ peccati eoꝝ n̄ memorabor amplius . dicit iste rabi n̄ esse
per verba hec intelligendum equalem scientiam tunc oēs
habere hoc enim impossibile esset precipue vt essent pueri
suis maioribus doctrina similes ⁊ equales. Innuit autem
per ea propheta omnes tūc in timore dn̄i ⁊ via eius ambu
lando equales esse. Et hoc quia iniquitati eorum quam in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

captiuatione commiserunt ꝓpitiabitur deꝰ. ⁊ vt ipsũ cogno scant cor nouũ eis dabit. Pro quo verba ill'a subseq̄ntia ꝓpheta protulit dicẽtia. si mẽsurari poterunt celi sursum ⁊ inuestigari fundamenta terre deorsum. ⁊ ego abijciaȝ vniuersum semen israhel cũ omnibus hijs que fecerũt ait dñs.

¶ Hec igitur est vestrorum doctoꝝ. precipue rabi dauid sup hac ꝓphetia expositio: que q̄ꝫtum veritati ac prophetie intellectui consona sit: ex hijs que sequent̃ vobis liquide patebit. q̄uis aliquibꝰ partibꝰ: quẽadmodũ ⁊ aliis cõtigit prophetijs: corũȝ verba si recto sensu interpretrent̃: veritati adhereant. Certum est enim q̃ de vestra ab hac presenti captiuitate redẽptione prophetia loquitur: necnõ de vniuersali israel ad hierusalẽ reuersione. illorum scȝ qui ad tempus illud reseruabuntur. qui tamẽ vt omnes prophetie testantur: pauci erunt. quẽadmodũ etiã hic ꝓpheta ait. salua dñe populũ tuũ reliq̄as israel. Hoc aũt post gog magog. scȝ antichristi bellum: vobis verũ messiam xp̄m ihesum cognoscentibus: erit. Tunc enĩ cognita veritate ab errore vestro recedetis. Qua de causa cum hoc mysterio tanq̄ꝫ materia et reductionis modo propheta sermonem agressus est: cuȝ hec dicit dominus: vocem tremoris audiuimus .inquit. Ego vero vt veritas vobis facilius manifestetur: ⁊ vestrorum rabi insufficientia: seu prauitas magis pateat: hic modo tali procedam. nam principaliores partes: quibus prophetie sn̄iam a vero sensu peruertere conantur. primo dei auxilio confutabo. ceteras vero cũ ad veram prophetie expositionem deueniam: eo mõ quo intelligende sũt: deo duce declarabo. Cum itaq̄ꝫ clausulam illam: vocem terroris audiuimus: a gentibus dicendam esse aiunt: dico ipsos cõtra prophetie intentionem procedere: que vt ex se patet: ad iudeos de directo loquitur. Et cum ex ea parte seu partibus quibus aliarum gentium consumptio predicatur ihesũ

Confutatio eorum.

ve℞ messiā promissū n̄ fuisse: concludere volūt: eo quia hu
ius oppositū tunc secutum est. dico de vniuersali gentium
cōsumptione ꝓphetiā aliquo mō verificari nō posse. scitis
em̄ vniuersale messie dn̄ium per oēs prophetas predicari:
quod q̄dem etiā a vr̄is doctorib⁹ cōceditur. vn̄ si ipsarum
oim destructio siue cōsumptio tūc fieret: prophetie alie mē-
dacium predicarēt: quod ē absurdū dicere. Ut ergo adin-
uicē prophetie cōtrariari nō videāt̄ q̄ pars hec de hȳs so
lūmodo xp̄ianis q̄ antichristū sequentur alȳsq̄ infidelibus
intelligēda sit. necessario dicere debemus. Et ratio quare i
illis christianis ⁊ nō in vobis cōsumptio fiet: erit quia vos
in verum messiam antichristum reputabitis: eo quoq̄ me-
diante vobis veritas manifestabitur. Illi autem cum a ve-
ra via qua semper ambulauerunt metu tunc recederint nō
sic excusandi erunt. Et cum tantum illi qui sine causa licita
vos persecuti fuerint: in hac sorte cadēt. Idcirco. Propte
rea omnes qui comedūt te: deuorabuntur. Propheta ait
⁊ reliqua. Certum est enim q̄ cum vos in fine saluare de-
us velit sine licita causa vexandi non estis. secus autem est
vt supra dixi. de causa fidem decernente. Partem insu
per illam: ⁊ erit fortis eius ex eo: ⁊ potestas eius d̄ medio
eius egredietur: licet messie recte vestri attribuāt: non tamē
super eo quē expectatis verificari potest. quod quidem ex
vocabulorum vi manifeste patet. Scitis enim nomen hoc
adir hebraice. latine fortis: diuinitatem importare: quā mes
siam habere: vos minime conceditis. Cumq̄ et potestas
eius de medio eius egredietur: pro maiore dicti corrobo-
ratione: replicatum fuisse aiunt: a veritate non parum elon
gantur. Cum termini isti fortis. scilicet ⁊ potestas: quemad
modum infra vera deo duce expositione ostendet̄: diuersa
habeant significata. ita q̄ pro diuersis subiectis accipi om-

nino debent. Et cum dictũ illud moysi deuteronomij. xvij. capitulo ex clausula hac verificari dicunt. Qua ratione mo ueantur nescio. fuit enim illud israhel a moyse preceptum: vt cum in promissionis terra essent: volentes super eos re gem constituere: ex israhel et non ex alijs nationibus ipsum constituerent. Rex autem messias per vos constituendus non est: quemadmodum etiam ex modo loquendi sui pro pheta hic innuit: cum de medio eius egredietur: ait. Egre dietur enim ex seipso absq; hoc q ab alio constituatur.

De ea quidem particula dicente. Et applicabo eum: et accedet ad me: quam vt pro rege aut pro israhel intelligi posse dicunt. dico magis consonum esse: vt pro israhel q̃ pro rege intelligatur. et hoc per clausulã immediate sequẽ tẽ: qua concluditur. Et eritis mihi in populum. et ego ero vobis in deum. Quo etiam intellectu: vt infra patbit: pro phetie sensus melius habetur. Cunq; per eam clausulam dicentem. Tunc letabitur virgo in choro: prophetam vir ginem pro virginibus sumpsisse volunt: praue ipsorum mo re id dicunt. Nam si non de propria et determinata virgi ne propheta loqueretur virgines plurali numero: quemad modum de iuuenibus senibusq; fecit: dicere potuisset. Id preterea quod super ea parte statue tibi spectacula. pone ti bi signacala. et reliqua. dicunt stare minime potest. Non e nim pro tempore adeo longo quo captiuitas vestra duran da erat: propheta cui occultum non erat: verba illa dicere poterat. Necnon id qd super particula illa. Usquequo p plexa eris filia rebellis: eo quia creauit deus nouum super terra: femina circundabit virum: dicunt. omni veritati con trarium est. Ipsi enim clausule sententiam que vna ẽ. vt vi distis in duas diuidunt. et cum hoc eorum dicta super eis consona minie sunt. Nõ. n. q boies deum circũdent: vt ad

sua reducantur seruitia quid nouum esse vietur in tantum ꝙ per anthonomasiam prout ipsi dicunt a propheta expli-caretur. Et ad rabi dauid qui ea particula Et seminabo domum israel ⁊ domum iude semen hominuꝫ ⁊ semen iumentorum: vult homines ⁊ bestias vr̄as. sicut semē deum tunc multiplicare debere. dico ipsū nō bene sentire. id em̄ qđ per verba hec ꝓpheta vult: quēadmodū rabi salomon ait: subsequentia verba declarāt. dicētia. In diebus illis nō dicēt vltra. Patres comederūt vuas agrestes: ⁊ reliqua. vbi ipsemet rabi dauid subdit id ob equalē in eos infusam sciētiā tunc contingere. Id tñ quod iste rabi super verbis hijs de patribus comedentibus vuuas agrestes: dicit in se veritatem habet. verificatur em̄ in vobis. super quibus patꝝ iniquitates redunt̄ precipue eorꝫ qui in xp̄i passione reperti sunt: ⁊ pilato dixerūt. sanguis eius sup̱ nos et sup̱ filios nostros. Cum autē sup̱ ea parte. Et feriam domui israel ⁊ domui iude fedus nouum ⁊ reliqua. pro pacto nouo. firmuꝫ non irritum pactū prophetam intelligere dicit. Ex quo cōtra christianos arguit dicētes illud pro noua lege. per christum ihesum datā a propheta dictuꝫ fuisse: christiane veritati obstare putans suis verbis illam confirmare video. arguens em̄ in eo se fundat. quia nō sicut pactū: quod pepigi cuꝫ patribus suis: propheta dixit. Et nō dixit sicut lex quā dedi eis. Et deinde suam opinionem probare volens pactum hoc nouum firmum ⁊ non irritum eē debere dicit. eo quia legem suam in visceribus eoꝝ deus dabit. non considerans ꝙ si pro nouo pacto legem que visceribus eorum danda erat: propheta intelligebat. cogitur dicere pro pacto ⁊ lege prophetam idem sentire: precipue cuꝫ pacti nomine vtrunqꝫ appellet. et illud scꝫ quod patribus suis datum fuit. ⁊ hoc nouum quod filijs dandum erat. non obstante ꝙ in sacra scriptura nomine pacti legem appellari. plerisqꝫ in

locis inuenimus. ad auctoritaté autem malachie quaz ipse ducit: dico q si prophete intentóné ibi bene intellexissz tacuisset hec absq dubio. Hanc em proprie sentétiá: seu huic similem malachias loco illo innuere voluit. Ná messie mysterium tangés: cuius aduentu noua lex. scz prime verificatiua: danda erat: vt moneret eos: q vsq tunc moysi lex obseruari debebat: inquantū scilicet ad eius precepta τ cerimonias. ideo pro eorum notitia eis in signum dedit: quoniam antequā dies illa qua prima lex euacuanda erat: τ noua lex danda eliam prophetam illis deus mittere debebat sed de hoc infra suo loco: deo duce diffusius loquetur. Et si huius rabi dicta super parte illa dicente Et non docebūt vltra vir proximum suum: τ reliqua bene considerauerits suā claudicationem τ quantū expositionibus suis a veritate distet: manifeste videbitis. Nam super hijs verbis dicentibus. Omnes enim cognoscét me a minimo eoruz vsq ad maximum: prophetā médacé facit: cum quid impossibile dicat: posse oés in scientia eqles tūc eé. prout pphta asserit Vos autem si suum suffisma cognoscere vultis: moduz loquendi ipsius attédite: qui contra prophetie sententiam cognitionem hanc ad absolutam scientiā equiuocando reducit: dicens impossibile esse q tunc equales omnes in scientia sint. Quamobrem ad dñi timorem hanc equalitaté reducit: quasi ignoraret q illa scientia infusa: τ non acquisita esse debebit. Qua mediante in timore domini equales omnes erunt: non obstante q iohelis. iij. verba hec allegando queádmodum ibi deo duce videbitis: sibipsi contradicit.

Catholica expositio

¶ Ego equidem vt de prauitate vestrorum vobis clariorem noticiam prebeam veram prophetie expositionem agrediar. Dicoq q cum vestram post antichristi bellum redemptionem. prout supra dixi. hoc in loco propheta narrare voluerit: cum antichristi mysterio sermonem incoans:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

inquit. Hec dicit dn̄s deus israbel dicēs. scribe tibi omnia verba que locutus sum ad te in libro. Ecce enim dies venient dicit dominus: et conuertam cōuersionem populi mei israbel et iuda ait dn̄s. et reliqua. vbi dicit: hec sunt verba q̄ locutus est dominus ad israbel et ad iudam: quoniam hec dicit dominus: Vocem terroris audiuimus: et reliqua. quibus antichristi bellū tāgit: et verba sua ad israbel et ad iudā prout videtis dirigit. nō autem ad gentes. vt vestri volunt Sed cum in bello illo maior pars vestrū peritura sit. et pauci sint remansuri. Jccirco verbis hijs ꝓpheta vsus est. quā obrem etiam dixit diem illam magnam eē: tempusq̄ tribulationis iacob. Pro remanentibus autem: et ex ipsa saluabitur inqt. et modum saluationis narrādo: verba hec protulit dicentia Et seruient dn̄o deo suo: et dauid regi eoꝝ quē suscitabo eis. Que quidem verba pro dauid filio scz messia rege: prout ipsi etiā aiunt a propheta dicta fuerunt. Et qr messias hic deus esse debebat: ideo verbis hijs propheta vsus est. aliter enim sibi seruire licitum non eēt: nec a propheta preciperetur: cum contra legem veniret. sed cum mens vestra id minime capiat. fueritq̄ a vobis semper repulsum. Quapropter pro vestra salute dei preuentus vobis necessarius sit. ideo quoniam tecum ego sum ad saluandū te. ait dn̄s: consequēter propheta inquit: quasi dicat ꝙ ea de causa tu penitus non peribis. quia deus tibi per gratiam preueniet. Causam autem quare in vobis: sicut in alijs gentibus antichristum sequentibus consumptionem deus nō faciet. iam supra habuistis. sed esse id ex dei gratia. et non pro meritis tuis. quia ex tui parte nulla tibi essz redēptio: per subsequentia verba propheta ostendit: dicentia. quia hec dicit dominus: insanabilis fractura tua: pessima plaga tua: non est qui iudicet iudicium tuum ad alligandam curationē tuam: medicina non est tibi. vbi super ardua punitione: quam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

tibi deus merito dedit se iustificando. Ex qua etiam omni-
no deperdita et inreducibilis semper iudicata fuisti. subdit.
omnes amatores tui obliti sũt tui: teqꝫ nõ querũt. Plaga
enim inimici percussi te castigatione crudeli propter multi-
tudinẽ iniquitatis tue xp̃m scꝫ interficiendo: fortia facta sũt
peccata tua. videlicet post eius mortem: cum sequentium
eum persecutione. Et deinde destructionem illorum quí
sine licita causa te persecuti fuerint: enarrando. subsequen-
ter ait. Propterea omnes qui comedunt te deuorabuntur
et reliqua. vobis in eis omnimodam redemptionem. cuꝫ bo
norum restitutione promittẽdo. Qnibus dictis. Et erit for-
tis eius ex eo: et potestas illius de medio eius egredietur:
Propheta inquit. Et deinde sequitur. Et applicabo eum
et accedet ad me. Quis enim est ille qui applicet cor suum:
vt appropinquet mihi ait dominus: et eritis mihi in popu-
lum. et ego ero vobis in deum. Quod dictum si recte con-
sideraretis: id quod in eo continetur mysterium pro salute
vestra intelligeretis. Et quãuis omnia hec sapiẽtes vestros
non latere apud me notum sit: ipsosqꝫ locum hunc: sicut et
alios praue exponere. Attamen ne etiam ab indoctis ve-
stris occultetur: volo intelligatis ꝙ messie partes: quas
tunc concedetis: propheta loco isto enarrare voluit. Nam
et erit fortis eius ex eo dicendo. Partem suam tetigit di-
uinam. Scitis enim ꝙ terminus hic adir. latine fortis. p̃pe
deo attribuitur. et si pro rei magnitudine aliqñ alteri acco-
modet: id equiuoce fit. Cuꝫ aũt. Et potestas eius de medio
illius egrediet̃. dixit partem xp̃i tetigit humanam. Sed ex
eo. et de medio eius inquit propheta. vt ostenderet xp̃m fu
isse verum messiam: deum humanatum: et de medio vestrũ
egressum: vos tunc omnino concedere debere. quod ante
id si concessistis. et hoc deutero. xviij. cũ moyse bñ cõuenit

dicente. prophetam de medio tui: de fratribus tuis suscita-
bit tibi dñs deus tuus. vbi etiam ipse de xpo loquitur: quē
admodū parte prima prophetia scda sufficienter visū est. Par
tē antē illā. Et applicabo eū: τ accedet ad me pro israhel. si
cut rabi ionatan ait. propheta dixit. τ hoc sui preuentus per
gratiam ad te saluandum necessitatem reiterando. Sed cū
nisi dispositinne stante: talis preuent⁹ fiat: vt ostenderet hāc
dispositionē te tunc habere. subdit. Quis enī est ille qui appli
cet cor suum: vt appropinquet mihi ait dñs. Quod dictum
eo mō quo a vestris dicit: intelligendum ē. videlicet quis
enim est ille qui applicet cor suum. vt appropinquet mihi
quem ego non recipiam ait dominus. τ hoc est quod con-
sequenter dicit. Et eritis mihi in populuz. τ ego ero vobis
in deum. Pro maiori autem predictorum omnium decla-
ratione sermonē astrignit propheta. τ dicit. Ecce turbo do
mini furor egrediens procella ruens sup caput impiorum
conquiescet; non auertetur ira indignationis dñi: donec fa
ciat et compleat cogitationes cordis sui: in nouissimo die-
rum intelligetis in ea. volens ex hijs ostendere omnia hec
antichristi tempore verificanda esse. cuius causa prophetie
principio deus hieremie dixit. scribe tibi verba hec que lo-
cutus sum ad te in libro. Unde causam quare sic gratiose
τ misericorditer deus vobiscum aget: vniuersis notificare
volens. subsequens capituluz agrediens inquit. Hec dicit
dñs inuenit gratiam in deserto. τ reliqua. vbi ait. Et chari
tate perpetua dilexi te. ideo attraxi te misericordia. Et vr̄e
reductionis circūstantijs narratis dicit. Audite verbū dñi
gentes: τ annunciate in insulis que procul sunt: τ dicite.
Qui dispersit israhel congregabit eum: τ custodiet eum; si-
cut pastor gregē suum. Redimet enī deus iacob: τ libera-
bit eū de manu potētioris eius. hoc est de manu peccati per
ipsuz contra xpm cōmissi; quod potentius eo erat. ipsumqꝫ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. B.5.19

sua duritie ⁊ perfidia permanere faciebat. pro quo infra: q2 propitiabor iniquitati eorum ⁊ peccati eorum non memorabor amplius fatur. Quod de proprio ⁊ determinato peccato christi mortis intelligitur. quo deleto ad veritatẽ cognoscendã capaces reddebimini: ⁊ spiritualibus bonis: ⁊ corporalibus insimul fruemini. Quare propheta consequẽter dicit. Et venient ⁊ laudabunt in monte syon: ⁊ confluent ad bonũ dñi super frumento vino ⁊ oleo. tangens per hec spirituales partes scʒ eucharistie sacramentum quod pane ⁊ vino perficitur: ⁊ sacramentum chrismatis quod perficit oleo. Et deide pro corporalibus partibus: ⁊ super fetu pecorum ⁊ armentorum subdit: concludens dicendo. Et erit anima eorum quasi ortus irriguus: ⁊ vltra non exurient eo quia ⁊ presentẽ ⁊ futurã vitam beatam habebunt. Cum ãt ex vestra reductione in celo ⁊ paradiso a sanctis patribus gaudium magnum fieri debeat. Iccirco post predicta verba inquit propheta. Tunc letabitur virgo in choro iuuenes ⁊ senes insimul. ⁊ conuertam luctum eorum in gaudium ⁊ consolabor eos: ⁊ letificabo a dolore eorũ. Quorum verborum sensus verus hic est. Tunc letabitur virgo determinata. scʒ maria in choro videlicet angelorum in queʒ ipsa beata assumpta est. iuuenes ⁊ senes insimul. hoc est sãcti beati prime legis ⁊ secunde. Non enim dubitatur quin ipsa mater misericordie super vestra conuersione letanda: ⁊ exultanda sit: cum ad suam deuotioneʒ. vos primos esse decebat. pari quoq; modo ⁊ sancti patres qui in luctu ⁊ amaritudine de vestra perditione semper fuerunt letabunt: precipue cum principaliores: ⁊ maior eorum pars ex te egressi sint. Pro quo etiã hieremias ipse letatus est. cum infra inquit. Ideo quasi de somno excitatus sum: ⁊ vidi ⁊ sõnus meus dulcis mihi. Voluens deinde sermonem ad decem tribus propheta talia fatur. Hec dicit dominus. Vox

in rama audita est. ꝛ reliqua vsqꝫ ad partem illam dicentē.
Jccirco conturbata sunt viscera mea super eum: miserans
miserabor eius ait dn̄s. vbi rachel super filios suos plorā-
tis lamentatione narrata: que quidem lamentatio pro de-
cem tribubus. quarum tribus effraim filij ioseph filij ipsius
rachel caput erat: per ipsam omnino fiebat: metuebat enim
ne tempore etiam illo ipsorum misertus esset deus: ita ꝙ
nec tunc ad hierusalēꝫ reuersuri essent: promittit ei prophe
ta ipsarum etiam reductionē dei nomine: qui sue misericor
die recordatꝰ ipsos ad suos terminos tunc ducet. ita ꝙ ad
bonum illud vna cum fratribus suis confluent. Ad quos
iterū reuertēs: ꝓpheta inqt statue tibi spectacula. pone ti-
bi signacula. dirige cor tuum ad semitam: via qua iuisti re-
uertere virgo israel: reuertere ad ciuitates istas. Quod di
ctum alterius sententie est q̄ꝫ eiꝰ que a doctoribus vestris
assignatur. nam cum ad hierusalem redeunduꝫ spes vestra
ꝛ voluntas continue directa sit. ideo per verba hec modꝰ
ꝛ via reuersionis a propheta datur. ꝛ est: vt ea via qua ab
illa recessistis reuertamini: ꝛ hoc recessus causam cognoscē
do. pro quo statue tibi spectacula: pone tibi signacula. ꝛ re-
liqua inquit: quasi diceret. si tu israhel ad tuas ciuitates re
uerti vis cor tuū ad semitā rectam. scꝫ ꝛ veram te dirigere
oportet. ꝛ hoc quidem ea via qua a semita recessisti: reuer
tendo. statuendo scilicet tibi spectacula ꝛ signacula tibi po
nendo. hoc est peccata illa: per que de vno in aliud proce-
dendo: patres tui a recta ꝛ vera semita recesserunt infra te
rememorādo: ita vt te recognito: ꝛ ex illis quibꝰ adhuc tu
inuoluta es pnīa habita ad verā semitam reducaris. Et cū
aliud peccatū q̄ꝫ id contra xp̄m per patres vestros cōmissū
huiꝰ causa esse n̄ potuerit: cum de alijs per vos penitētia
facta iam sit. Ideo pro maiori declaratione ꝛ vt super illo
vobis viam aperiret propheta subdit. Usquequo perple-

ra eris filia rebellis: eo quia creauit deus nouum super ter
ra: femina circundabit virum. ac si diceret. vsquequo tu re
bellis ac pertinax resistens tibi difficile erit cor tuum ad se
mitam dirigere: ita vt mysterium hoc nouum cōcedas qđ
deus super terra creauit: videlicet ꝙ femina scȝ maria vir-
go virum christum scȝ ihesum ab instanti incarnationis per
fectum circundauerit. Cum autē dies adhuc venturi sint:
quibus talis gratia vobis a deo concedetur. consequenter
propheta ait. Hec dicit dominus exercituum deus israhel
Adhuc dicent verbum istud in terra iuda: ⁊ in ciuitatibus
eius cum conuertero captiuitatem eorum. benedicat tibi
deus habitacule iusticie mons sanctus: ⁊ habitabit ī eo iu
das ⁊ omnes ciuitates eius simul agricole ⁊ minātes gre
gem. Ubi concludendo ait. quia inebriaui animam lassam
⁊ omnē animā exurientem saturaui. quasi diceret ꝙ anima
que a pctō detēta lassa ⁊ afflicta erat grā a deo infusa satu
rabitur tūc: ⁊ inebriabiť ⁊ ad salutē suā cognoscēdā disposi
ta reddeť. Et ex hoc gauisꝰ ꝓpheta. iō quasi de sōno susci-
tatꝰ sū ⁊ vidi ingt. ⁊ somnꝰ meꝰ dulcis mihi. Cū aūt gratia
hec a deo tūc ꝯcessa cōis atq; equal' eē debeat. iō cōseqnť
ꝓpheta talia fatur. Ecce dies venient dicit dn̄s. ⁊ semiabo
domū israhel ⁊ domū iuda semē hoīm ⁊ semē iumētorū. q̄
verba ꝑut rabi salomō ait intelligēda sūt. ⁊ semiabo idiffe-
rēter grāȝ meā sup semē hoīm ⁊ sup semē iumētoꝝ. hoc est
sup doctos ⁊ idoctos. ita vt oēs eq̄liť cognoscēdo me salua
ri possint eo qꝛ grāȝ meā mea clemētia ī oēs eq̄liť ifūdā. q̄re
subdit. Et erit sicut vigilaui sup eos. vt euellerē ⁊ demoli-
rer ⁊ dissiparē ⁊ disꝑderē ⁊ affligereȝ. sic visitabo sup eos.
vt edificē ⁊ plātē ait dn̄s. Et cū pctm̄ ꝑ aliquē cōmissū sup
aliū tūc ꝑūci n̄ poterit grē eq̄litate tūc stāte ⁊ dei cognitio
nis. iō subseqnť ꝓpheta ait. In diebꝰ illis non dicent vltra
Patres comederunt vuas agrestes: ⁊ dentes filioꝝ obstu

pescunt. omnis enim homo qui comederit vuã acerbam dẽ
tes eius obmutescẽt. ita ꝙ vnusquisq; ꝓ pctõ suo penã lu-
et: ⁊ hoc pro cognitionis equalitate: quẽadmodũ rabi da-
uid ait: ꝗuis non ad prophetie intellectum id dicat. Et
deinde pro maiori dictorum verificatione sequitur prophe
ta dicere. Ecce dies venient dicit dñs: ⁊ feriam domui isrl'
et domui iuda fedus nouum: non sicut pactum quod pepi
gi cũ patribus suis: quod ipsi irritũ fecerũt. sed hoc est pac-
tum quod feriam cum filiјs israbel post dies illos ait dñs.
dabo legem meam in visceribus eorum: ⁊ in corde eorum
scribam eam: ⁊ ero eis in deum: ⁊ ipsi erunt mihi in populũ
super quo loco pro veritatis declaratione dico: quẽadmo
dum vos non latet: legem pacti nomine nuncupari in sacra
scriptura pluries reperiri. teste moyse Deuteronomіј. xxix.
dicente. Hec sunt verba federis: quod precepit dominus
moysi: vt feriret cum filiјs israbel in terra moab preter fedꝰ
illud quod cum eis pepigit in oreb. Certum est enim ꝙ in
oreb aliud fedus preterquam ipsa lex datum minime fuit.
Dico insuper ꝙ legem illam et pactum cum christi morte
⁊ eius non receptione vos irritum fecistis. Tunc autez ip-
sum cognoscentes per dei gratiam sic firmum erit ꝙ nunꝙ̃
delebitur. ⁊ hoc modo rabi dauid expositio locum babere
potest. Verba tamen prophetie exponẽda sic sunt: nã. Ec-
ce dies venient dicit dñs sc; antichristi bellum sequentes:
⁊ feriam domui israbel ⁊ domui iuda fedus nouum. hoc ẽ
legẽ nouã per christum. scilicet datã. cui tunc cõfitebuntur
que quidem nõ sicut ea: quaz patribus suis dedierit. pactuz
enim illud ipsi irritum fecerũt: ita ꝙ oportuit me illos acre
castigare. Hoc autem irritum non facient. dabo enim legẽ
meam in visceribus eorum. ⁊ in corde eorum scribam eam
Per que verba hanc legem gratie esse propheta innuit.
⁊ omnibus equalem. Quod quidẽ per subsequentia verba

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

aptiuis propheta ostendit. dicentia. Et nō docebunt vltra vir proximū suū. ꝛ homo fratrē suū. dicens cognoscite dn̄z omnes eīn cognoscēt me a minimo eoꝝ vsq; ad maximum ait dn̄s. vbi hui⁹ gratie vobis cōcedende causaz assignādo propheta concludit dicens. Quia ꝓpitiabor iniqtati eorū ꝛ pcti eoꝝ n̄ mēorabor āpli⁹. Ex quib⁹ vb̄is pn̄tis captiuationis causam. ꝛ eius diuturnitatis. pctm̄ cōtra xp̄m commissum fuisse aperte colligimus. loquitur enim de proprio ꝛ determinato peccato: cum propitiabor iniquitati eorum ꝛ peccati eorum non memorabor amplius singulariter proferat. Qd̄ si pro alijs locutus essz peccatis plurali numero haut dubium locut⁹ esset. Et cum peccati grauitate attenta gratia hec. prout supra asserit. post longum tempus vobis concedenda esset. ita vt ab omni spe priuata quodammodo videretur. Iccirco pro rei certitudine propheta talia fatur. Hec dicit dominus. qui dat solem in lumine diei: ordinē lune ꝛ stellarum si defecerint leges iste coram me: dicit dominus. etiam semen israel deficiet: vt non sit gens coram me cunctis diebus. ꝛ reliqua. vsq; ad prophetie finem contenta. Que omnia mysterij huius certificatiua sūt. ꝛ preter hec vsq; ad libri finem misterium hoc plerisq; i locis. vt manifeste patet: ab ipso hieremia tangit.

Prophetia quinta

e Zechiel. capi. xxxvi. hoc idez mysteriū ꝓphetās ingt. Et tu fili hoīs propheta sup̄ mōtes israel. ꝛ dic mōtes israhel. audite verbū dn̄i. Hec dicit dominus deus: eo 굖 dixerit inimicus sup vos: euge et altitudines sempiterne in hereditatem fuerūt nobis. propterea vaticinare ꝛ dic. hec dicit dominus deus pro eo 굖 desolati estis: et conculcati per circuitum: et facti — Latina littera.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

in hereditatē reliquis gentibus: ⁊ ascēdistis super labium
lingue. ⁊ opprobrium populi. Propterea montes israhel.
Audite verbum dn̄i dei. Hec dicit dn̄s deus montibus et
collibus torrentibos vallibusq₃ ⁊ desertis parietinis. ⁊ vr-
bibus derelictis. que depopulate sunt. et subsannate a reli-
quis gentibus per circuitum. Propterea hec dicit dn̄s de
us. quoniam igne zeli mei locutus sum: de reliquis genti-
bus: ⁊ de idumea vniuersa que dederunt terram meam si-
bi in hereditate cum gaudio: et toto corde. et ex animo et
eiecerunt eam: vt vastarēt. Jccirco vaticinare super humū
israel: et dices montibus ⁊ collibus iugis ⁊ vallibus. Hec
dicit dominus deꝰ. Ecce ego in zelo meo ⁊ in furore meo
locutus sum: eo ꝙ confusionem gentium sustinueritis. Jd
circo hec dicit dominus deus. Ego leuaui manum meam:
vt gentes que in circuitu vestro sunt: ipse confusionem suā
portent. vos autem montes israhel ramos vestros gemine
tis: ⁊ fructum vestrum afferetis populo meo israel: cum ꝓ-
pinqui erunt. vt veniant. Ecce. n. ego ad vos ⁊ conuertar
ad vos. ⁊ arabimini: ⁊ accipietis sementem: ⁊ multiplicabo
in vobis homines: omnem sc₃ domum israhel ⁊ habitabū-
tur ciuitates ⁊ ruinosa instaurabunt: ⁊ replebo vos homi-
nibus et iumentis ⁊ multiplicabuntur ⁊ crescent. ⁊ habita
re vos faciam sicut a principio: et benificabo plus q̄₃ ab ini
tio: ⁊ scietis quia ego dominus. ⁊ adducam super vos ho-
mines populum meum israel: ⁊ possidebunt te: et eris eis ī
hereditatē ⁊ nō addes vltra: vt absq₃ eis sis. Hec dicit do
minus deus pro eo ꝙ dicunt de vobis deuoratrix hominū
es: ⁊ suffocās gentē tuā. propterea hoīes nō comedes am-
plius: ⁊ gentē tuā non necabis vltra. ait dn̄s deus. nec au-
ditam faciam in te amplius confusionem gentium ⁊ oppro
brium populorum neqnaquā portabis: ⁊ gentem tuam nō
amittes amplius: ait dominus deus. Et factum est verbu₃

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

domini ad me dicens. Fili hominis domus israbel habita
uerunt in humo sua: ꝛ polluerunt eam in vijs suis: et in stu
dijs suis iuxta immunditiem mensurate facta est via eoꝛuꝫ
coꝛam me. ꝛ effudi indignationem meā super eos: ꝑpt̄ sā-
guinē quem fuderunt super terraꝫ: ꝛ immunditijs suis pol
luerunt eam. ꝛ dispersi eos in gentes: et ventilati sunt ī ter
ras iuxta vias eoꝛum: ꝛ adinuentiones eoꝛuꝫ iudicaui eos
ꝛ ingressi sunt ad gentes: ad quas introierunt. ꝛ polluerūt
nomen sanctum meum cum diceretur de eis populus do
mini est iste: ꝛ de terra eius egressi sunt. Jccirco dices do-
mui israbel. Hec dicit dominus deus. Non pꝛopter vos
ego faciam domus israbel. sed pꝛopter nomen sanctuꝫ meū
quod polluistis in gentibus: ad quas intrastis. ꝛ sanctifica
bo nomen meum magnum quod pollutuꝫ est inter gentes
quod polluistis in medio earum. vt sciant gentes quia ego
dominus: ait dn̄s exercituum cum sanctificatus fuero ī vo
bis coꝛam eis. tollam quippe vos de gentibus. et congre-
gabo vos de vniuersis terris: ꝛ adducam vos in terrā ve
stram. ꝛ effundam super vos aquam mundaꝫ: ꝛ mundifica
bimini ab omnibus inquinamentis vestris ꝛ ab vniuersis
immundicijs vestris mundabo vos: ꝛ dabo vobis coꝛ no-
um et spiritum nouum ponā in medio vestrū: ꝛ auferaꝫ coꝛ
lapideum de carne vestra ꝛ dabo vobis coꝛ carneū. ꝛ spiri
tum meum ponā in medio vestri et faciam vt in pꝛeceptis
meis ambuletis: ꝛ iudicia mea custodiatis ꝛ operemini: et
habitabitis in terra quā dedi patrib⁹ vestris. ꝛ eritis mihi
in ppl'm ꝛ ego ero vobis in deū: ꝛ saluabo vos ex vniuer-
sis inqnamētis vr̄is: ꝛ vocabo frumētū ꝛ m'ltiplicabo illud
ꝛ ñ iponā vob̄ famē. ꝛ m'ltiplicabo fructū ligni ꝛ germīa a-
gri vt nō poꝛteti' vltra oppꝛobꝛiū famis in gentib⁹. ꝛ recoꝛ
dabimini viaꝝ vestraꝝ pessimarū ꝛ studioꝛum vestroꝛū nō

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

bonorum: ⁊ displicebũt vobis iniquitates vr̃e ⁊ scelera ve
stra. non propter vos ego faciam. ait dñs deus notum sit
vobis confundimini: ⁊ erubescite super peccatis vestris do
mus israel. Hec dicit dñs deus: in die qua mũdauero vos
ex omnibus iniquitatibꝰ vestris: ⁊ inhabitari fecero vrbes
et instaurauero ruinosa ⁊ terra deserta fuerit exculta que
quondam erat desolata in oculis omnis viatoris. et dicẽt:
terra ista inculta: facta est quasi hortus delitiarum: ⁊ ciui-
tates deserte ⁊ destitute atq₃ suffosse munite sederũt. ⁊ sci-
ent gentes quecunq₃ derelicte fuerint in circuitu vestro:
quia ego dominus edificaui dissipata: plantauiq₃ inculta.
ego dominus locutus sum. et fecerim. Hec dicit dominus
deus: adhuc in hoc inueniet me domus israhel. vt faciam
eis. multiplicabo eos sicut gregem homines. vt gregem sã
ctum. vt gregem israhel in solennitatibus eius. sic erunt ci-
uitates deserte plene gregibus hominum. ⁊ scient quia ego
dominus. Capitulum. xxxvij.

FActa est sup me manus domini. ⁊ eduxit me in spiritu
dñi. ⁊ dimisit me in medio vallis que erat plena ossibꝰ.
⁊ circũduxit me per ea in giro. erant autẽ multa valde sup
faciẽ vallis. siccaq₃ vehemẽter: ⁊ dixit ad me. fili hominis
putas ne viuent ossa ista. ⁊ dixi dñe deus tu nosti. ⁊ dixit
ad me. vaticinare ꝺ ossibus istis. ⁊ dices eis. ossa arida au
dite verbum dñi. Hec dicit dñs deus ossibus hĩs. Ecce e-
go intromittam in vos spiritum ⁊ viuetis. ⁊ dabo sup vos
neruos ⁊ subcrescere faciam sup vos carnes ⁊ superexten-
dam in vobis cutẽ ⁊ dabo vobis spiritũ. ⁊ viuetis ⁊ scietis
quia ego dñs. ⁊ prophetaui sicut preceptum fuerat mihi. ⁊
factus est sonitus me prophetante. ⁊ ecce cõmotio ⁊ acces
serunt ossa ad ossa. vnumquodq₃ ad iuncturam suam. ⁊ vi
di. ⁊ ecce super ea nerui ⁊ carnes ascẽderunt. ⁊ extensa est
in eis cutis desup. ⁊ spiritũ nõ habebant. ⁊ dixit ad me. va

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. B.5.19

ticinare ad spiritum vaticinare filĳ hominis ⁊ dices ad spi
ritū. Hec dicit dn̄s deus a quatuor ventis veni spiritus ⁊
insufla sup interfectos istos ⁊ reuiuiscant. ⁊ ꝓphetaui sicut
preceperat mihi ⁊ ingressus est in ea spiritus ⁊ reuixerunt
steteruntqꝫ sup pedes suos exercitus grādis nimis valde. ⁊
dixit ad me filĳ hominis ossa hec vniuersa domus israel est
Ecce dicunt. Arruerunt ossa nr̄a ⁊ perĳt spes nostra ⁊ ab
scisi sumꝰ. Propterea vaticinare ⁊ dices ad eos Hec dicit
dn̄s deus ecce ego aperiā tumulos vestros ⁊ educā vos
de sepulcris vestris popule meus ⁊ aducam vos in terram
israel ⁊ scietis quia ego dn̄s cum aperuero sepulcra vestra
⁊ eduxero vos de tumulis vestris popule meꝰ. ⁊ dabo spi
ritum meū in vobis ⁊ viuetis ⁊ requiescere vos faciā super
humum vr̄am ⁊ scietis qa ego dominus locutus sum ⁊ fe
ci ait dn̄s deus. Et factus est sermo domini ad me dicēs ⁊
tu fili hominis sume tibi lignum vnū ⁊ scribe super illud iu
de ⁊ filiorum israel socĳs eius ⁊ tolle lignum alterū ⁊ scri
be super illud ioseph lignum efraī ⁊ cūcte domus israel so
ciorum eius ⁊ adiunge illa vnum ad alterum tibi in lignum
vnū ⁊ erunt in vnione in manu tua. Cum aūt dixerint ad
te filĳ populi tui loquentes nonne indicabis nobis quid
in hĳs tibi velis. dices ad eos hec dicit dominꝰ Ecce ego
assumam lignum ioseph quod est in manu efraim ⁊ tribus
israel que sunt ei adiuncte ⁊ dabo eas pariter cum ligno iu
da ⁊ faciam eos in lignū vnum ⁊ erūt vnum in manu mea.
Erunt aūt ligna super que scripseris in manu tua in oculis
eorum: ⁊ dices ad eos Hec dicit dominus deus Ecce ego
assumam filios israel de medio nationum ad quos abierūt
⁊ congregabo eos vndiqꝫ ⁊ aducam eos ad humum suā.
⁊ faciam eos gentem vnam in terra in mōtibus israel ⁊ rex
vnus erit omnibus eis in regem ⁊ non erunt vltra in duas
gentes nec diuidentur amplius in duo regna. neqꝫ pollu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

entur vltra in immunditijs suis ⁊ abbominationibus suis
⁊ cunctis iniquitatibus suis ⁊ saluos eos faciaꝫ de vniuer
sis sedibus suis in quibus peccauerunt ⁊ emundabo eos
⁊ erunt mihi in populum ⁊ ego ero eis in deum. ⁊ seruus
meus dauid rex super eos ⁊ pastor vnus erit omnibus ip-
sis in iudicijs meis ambulabunt ⁊ mandata mea custodiēt
⁊ facient ea. ⁊ habitabunt super rerram quam dedi seruo
meo iacob qua habitauerunt patres vestri ⁊habitabunt su
per eam ipsi ⁊ filij eoꝝ ⁊ filij filiorum eorum vsqꝫ in sempi-
ternum. ⁊ dauid seruus meus dux eorum in sempiternum.
⁊ percutiam eis fedus pacis pactum sempiternum erit eis
⁊ fundabo eos ⁊ multiplicabo ⁊ dabo sanctuarium meum
in medio eorum in perpetuum. ⁊ erit tabernaculum meum
in eis ⁊ ero eis in deum ⁊ ipsi erunt mihi in populuꝫ: ⁊ sci-
ent gentes quia ego dominus sanctificator israel cum fue-
rit sanctuariummeum in medioeorum id perpetuum.

Capitulum. xxxviij.

¶Et factus est sermo domini ad me dicēs fili hominis po-
ne faciem tuam contra gog de terra magog principeꝫ capi-
tis mosoch ⁊ thubal ⁊ vaticinare de eo. ⁊ dices Hec dicit
dominus deus Ecce ego ad te gog principem capitis mo-
soch ⁊ thubal. ⁊ circūagaꝫ te. ⁊ ponam frenum in maxillis
tuis ⁊ educam te ⁊ omnem exercitum tuum equos ⁊ equi-
tes vestitos loricis vniuersos multitudineꝫ magnam hastā
⁊ clipeum arripientium ⁊ gladium. perse ethiopes ⁊ lybies
cum eis omnes scutati ⁊ galeati. gomer ⁊ vniuersa agmina
eius domus thogarma latera aquilonis ⁊ totū robur eius
populi multi tecum. prepara ⁊ instrue te ⁊ omnem multitu
dinem tuam que coaceruata est ad te ⁊ eris eis in precep-
tum. Post dies multos visitaberis in nouissimo annorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

venies ad terram que frustrata est a gladio ⁊ congregata de populis multis ad montes israel qui fuerunt deserti iugiter ⁊ hec de populis educta est ⁊ habitabunt in ea confidēt vniuersi ascēdes q̄si tēpestas vēies q̄si nubes vt operias terrā tu ⁊ oīa agmia tua ⁊ ppl'i mlti tecū Hec dicit dñs de⁹ in die illa ascendent sermões super cor tuū ⁊ cogitabis cogitationem malam ⁊ dices. Ascendā ad terraʒ absq; muro veniam ad quiescentes habitantes secure hij omnes habitant sine muro vettes ⁊ porte nō sunt eis: vt diripias spolia ⁊ inuadas predam vt inferas manum tuam super deserta restituta: ⁊ super populum qui congregatus est ex gentibus qui possidet possessiones ⁊ bona habitans in vmbilico terre. Saba ⁊ dedan ⁊ negotiatores tharsis ⁊ omnes leones eius dicent tibi Nunquid ad sumēda spolia tu venis aut ad diripiendam predam congregasti multitudinem tuā vt tollas argentum ⁊ auruʒ auferas supellectilem atq; substantiam ⁊ diripias manubias infinitas. Propterea vaticinare filij hominis ⁊ dices ad gog hec dicit dominus deus Nunquid non die illo cum habitauerit populus meus israel confidenter scies ⁊ venies de loco tuo a lateribus aquilonis tu ⁊ populi multi tecum ascensores equorum vniuersi cetus magnus ⁊ exercitus vehemens. ⁊ ascendes super populum meum israhel quasi nubes vt operias terram in nouissimis diebus erit. Et adducam te super terram meam vt sciant gentes me cum sanctificatus fuero in te in oculis eorum o gog. Hec dicit dominus deus. Tu ergo ille es de quo locutus sum in diebus antiquis per manus seruorum meorum israhel qui prophetauerunt in diebus illorum temporum vt aducerem te super eos: ⁊ erit in die illa in die aduentus gog super terram israhel ait dominus deus noster hiesus xp̄s ascēdet indignatio mea in furore meo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

⁊ in zelo meo in igne ire mee locutus sum q̄a in die illa erit commotio magna super terram israel ⁊ commouebuntur a facie mea pisces maris ⁊ volucres celi ⁊ bestie agri ⁊ omne reptile quod mouetur super humū cunctiq; homines qui sunt super faciem terre. Et subuertentur montes ⁊ cadent sepes ⁊ omnis murus corruet in terram.

¶ Et conuocabo aduersus eum in cunctis montibus meis gladium ait dominus deus gladius vniuscuiusq; in fratrē suum dirigetur. ⁊ iudicabo eum peste ⁊ sanguine ⁊ ymbre vehementi ⁊ lapidibus immensis ignem ⁊ sulphur pluam super eum. Et super exercitum eius ⁊ super populos multos qui sunt cum eo. Et magnificabor ⁊ sanctificabor ⁊ notus ero in oculis multarū gentiū ⁊ scient quia ego dn̄s.

Capitulum. xxxix.

¶ Tu autem fili hominis vaticinare aduersū gog ⁊ dices Hec dicit dominus deus Ecce ego super te gog principē capitis mosoch ⁊ thubal. ⁊ circumagā te ⁊ aducā te ⁊ ascendere te faciam a lateribus aquilonis ⁊ aducam super montes israel. ⁊ percutiā arcum tuū in manu sinistra tua ⁊ sagittas tuas de manu dextera tua deiciam. Super montes israel cades tu ⁊ omnia agmina tua ⁊ populi qui sunt tecum. feris auibꝰ omniq; volatili celi ⁊ bestijs terre dedi te ad deuorandum. Super faciem agri cades: quia ego locutus sum: ait dominus deus. Et immittam ignem in magog ⁊ in his qui habitant in insulis confidenter. ⁊ scient qꝛ ego dominus. Et nomen sanctum meum notum faciam in medio populi mei israel ⁊ non polluam nomen sanctum meū amplius: ⁊ sciant gentes quia ego dominus sanctus israel. Ecce venit: ⁊ factū est ait dominus deus. hec est dies de qua ego locutus sum. Et egredientur habitatores de ciuitatibus israel. ⁊ succendent ⁊ comburēt arma clypeum ⁊ hastas arcum ⁊ sagittas ⁊ baculos manuum ⁊ contos: ⁊ suc-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

cedent ea igni septem annis. Et non portabunt ligna d̾ regionibus: neq̃ succidẽt de saltibus: quoniã arma succẽdẽt igni: ⁊ depredabuntur eos quibus prede fuerant: ⁊ diripient vastatores suos. ait dñs deus. Et erit in die illa dabo gog locum sepulcri ibi in israbel. vallem viatorum ad oriẽtem maris que obstupescere faciet pretereuntes. Et sepelient ibi gog ⁊ omnem multitudinem eius: ⁊ vocabitur vallis multitudinis gog: ⁊ sepelient eos domus israbel: vt mũdent terram septem mensibus. sepeliet autẽ eũ omnis populus terre: ⁊ erit eis nominata dies in qua glorificatus sum ait dñs deus. Et viros iugiter cõstituẽt lustrantes terram qui sepeliant ⁊ requirant eos qui manserãt sup faciẽ terre: vt emundent eã. Spatio aũt septem mensium querẽt: ⁊ circuibunt peragrantes terrã. Cumq̃ viderint os hoĩs statuent iuxta illud titulũ donec sepeliant illud pollinctores in valle multitudinis gog. Nomen autem ciuitatis amona et mundabunt terram. Tu ergo fili hominis. Hec dicit dñs deus. Dic omni volucri ⁊ vniuersis auibus cunctisq̃ bestijs agri. Conuenite properate: concurrite vndiq̃ ad victimam meam quã ego imolo vobis: victimã grandẽ super montes israbel: vt comedatis carnes ⁊ bibatis sanguinem Carnes fortium comedetis ⁊ sanguinẽ principũ terre bibetis: arietum ⁊ agnoꝝ ⁊ hircoꝝ taurorum ⁊ altilium ⁊ pinguium omnium. Et comedetis adipem in saturitatẽ: ⁊ bibetis sanguinem in ebrietatẽ de victima quã ego imolaui vobis ⁊ saturabimini sup mensam meam de equo ⁊ de equte forti: ⁊ de vniuersis viris bellatoribus. ait dñs deus Et ponam gloriam meam in gentibus: ⁊ videbunt omnes gẽtes iudicium meum quod fecerim ⁊ manum meam quam posuerim super eos. ⁊ scient domus israbel: quia ego dñs deus eorũ a die illa ⁊ deinceps. Et sciẽt gentes q̃m in ini-

quitate sua capta est domus israhel: eo q dereliquerunt me & abscondi faciem meã ab eis: & tradidi eos in manus hostiũ: & ceciderunt in gladio vniversi. Juxta immunditiã eorum & scelus feci eis: & abscondi faciem meã ab illis. Propterea hec dicit dñs deus. Nunc reducam captiuitatẽ iacob: & miserebor omnis domus israhel. Et assumam zelum pro nomine sancto meo: & portabunt cõfusionẽ suã & omnem preuaricationem quã preuaricati sunt in me: cum habitauerint in terra sua confidenter nemine formidante: & reduxero eos de populis: & congregauero de terris inimicorum suorum. & sanctificatus fuero in eis in osculis plurimarum gentium. Et sciẽt quia ego dñs deus eorũ eo q trãstulerim eos in nationes & cõgregauerim eos sup terrã suã & nõ dereliquerĩ quẽq ex eis ibi. Et non abscondã vltra faciẽ meã ab illis: eo q effunderim spiritũ meũ sup oẽm domũ israhel. ait dñs deus. ¶ Nota in hac prophetia hebraicam litteram. sicut in alijs non posui sitĩ longitudine. & quia xpiana littera ab hebrea in ipsa non in multis discrepat: ipsam tamen s̃m hebraicam veritatem transduxi. ¶ Sup

Judeorum expositio.

hac prophetia: cum circa vniuersalem redemptionem vestram: & gog magog mysterium: principaliter versetur: doctores vestri eorum errorem pmaxime edificant. dicũt enĩ non posse hanc: nisi vestri expectati messie aduentu verificari. Ego autem dico vobis q per istã christiana veritas superioribus longe clarius: & magis indubitate demonstratur: quam vt facilius intelligatis: cum non in prophetie discursu: sed in principali mysterio inter nos & vos differentia

Catholica expositio cũ iudeorũ cõfutatiõe

existat: eorum dicta sicut in alijs recitare non curo. ¶ Sed veram prophetie declarationem agredi dumtaxat. Qua q dem partes ille que speculatione: ob differentiã inter nos existentẽ indigebunt: indigeste dei auxilio nõ transibũt. Et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

p maiori dicendorum noticia modum procedendi prophete animaduertere debetis. qui mõtibus israhel primo prophetatur eis cum totius israhel reuersione restauratõez pmittendo. deinde captiuationis israhel eorũqꝫ reductõis causa assignata anime ⁊ corporis redẽptio illis pollicetur. cuꝫ fili hominis domus israhel habitauerunt in humo sua: ⁊ reliqua inquit. Consequenter vero ipsius reductionis certificatiuum signum a deo illimet prophete datur: per parteꝫ illam dicentem. Facta est super me manus dñi ⁊ reliqua. Postqꝫ israhel super simili redemptione ex ea pte. Et tu fili hominis sume tibi lignum vnũ: ⁊ reliqua. signum prebet Deniqꝫ ipsi reductioni temp⁹ assignatur: qꝛ antichristi diebus: quibus hec omnia cõsumanda sunt. ⁊ hoc cum fili hominis pone faciem tuam cõtra gog inquit. Dirigens itaqꝫ ad montes israhel sermonem propheta talia fatur. Mõtes israhel audite verbũ dñi: hec dicit dñs deus: pro eo ꝙ dixerit inimicus gog. scꝫ de vobis: euge quia hierosolime altitudines hereditate nobis date sunt: putãtes me amplius vos visitaturum nõ eẽ. Idcirco scitote ꝙ ego igne zeli mei locutus sum contra gentes has: que in hereditate perpetua vos sibi dare putauerunt. ita ꝙ confusioneꝫ suam ipse portabunt. ⁊ vos ramos vr̃os germineťs: ⁊ fructũ vr̃m auferetis populo meo israhel. Quod quidem erit cum propiqui erunt. vt veniant. Tũc eñ ego ad vos ero cõuertarqꝫ ad vos ⁊ arabimini: ac semẽtẽ accipietis: vt hoĩm multitudinẽ ad vos venientẽ recipe comode possitis. Hec autem multitudo vniuersa domus israhel erit. tunc equidem ciuitates habitabuntur: ⁊ ruinosa instaurabuntur. hominibus enim ⁊ iumentis vos replebo: ita ꝙ sicut a principio et magis vos hitare faciã. ⁊ vltra hoc erit restauratio hec ppetua: qm̃ te sic possidebunt eisqꝫ in hereditate sic eris ꝙ vt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

absq; eis sis vltra non addas: necq; hominum deuoratrix et gentem suam suffocans sicut prius amplius vocari possis: nec hanc gentium confusionem et populorum opprobrium vltra portabis: Eo quia gentem tuam amplius non amittes ait dominus deus. His autem expletis dicere pergit profeta: Et factum est verbum domini ad me dicens fili hominis domus israel habitauerunt in humo sua et polluerunt eam in vijs suis et in studijs suis iuxta immunditiem mẽstruate facta est via eorum coram me. Per que verba: quemadmodum rabi salomon ait: innuere vult propheta

Rabi salomon

q; propterea quia in sacra scriptura dei vxor congregatio israhel vocata est: et ipse vir suus. ideo mulieri menstruate quam durãtibus menstruis maritus a se elongare facit eaz assimilauit. Peccatum autem propter quod illos deus expulit et captiuos fecit propheta narrãs: et effudi indignationem meam super eos pro sanguine quem funderunt super terram subsequenter ait. Ubi per modum loquendi suum q; de christi sanguine intelligat aperte ostẽdit. Inquit enim hebraice gal hadam ascer scia fehu gal haarez quod de sanguine proprio et determinato omnino intelligi debet Scitis enim litteram illam he que dictioni illi dam apponitur he haiediga. Hoc est he certitudinis nuncupari. Ita q; cum gal hadam inquit ad vnum determinatum sanguinem se refert. Et q; ita sit per subsequentem particalam. Et in immunditijs suis polluerunt eam dicentẽ: apertius ostẽdit. Per ipsam enim de peccatis alijs vniuersalem notitiam vniuesaliter loquendo assignat. Et ego hanc puto causam fuisse propter quam rabi dauid partem istam intactam dimisit. Sed ad punitionem veniens propheta Et dispersi eos in gentes et ventilati sunt in terras iuxta vias eorum et ad inuentiones eorum iudicaui eos subdit. Et cum a tali

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

dispersione cõgregatio per vos nunq̃ fieret. Nunq̃ enim nisi dei gratia preueniẽte a vestra perfidia recederetis. ideo causam redemptionis assignando que dei sui honoris ven dicatio erit: subdit propheta Et ingressi sunt ad gentes ad quas introierunt ꝛ polluerunt nomen sanctum meuz: ꝛ re liqua. Ubi subsequenter ait iccirco dices ad eos Hec dicit dominus deus. Non propter vos ego faciam domus isra hel non enim tanti digni vos estis. Sed propter nomẽ san ctum meum quod volo inter gentes: In quibus vos ipsuz pollutũ fecistis sanctificetur. Et hoc pro gentibus sub chri sti fide non existentibus quibus hec futura esse notuz non est. Modum autem sanctificationis assignando propheta dicit. Tollã quippe vos de gentibus ꝛ cõgregabo vos de vniuersis terris ꝛ aducam vos in terram vestraz. vbi aquã mundam qua mediante ab omnibus inquinamẽtis vestris ꝛ ab vniuesis immunditijs vestris mundificabimini super vos effundam. Per quam aquam: aquam babtismatis ha ud dubium intelligit. quod per doctores vestros libro bio ma hierosolomitano auctorizatur dicẽtes q̃ sicut pelagus pollutos mundificat sic deus sanctus ꝛ benedictus ventu ro tempore israel mundificaturus erit ezechiele. xxxvi. di cente. Et effundam super vos aquam mundam ꝛ mundi ficabimini. ex quibus habetur q̃ non exemplariter: quem admoduz rabi dauid vult: propheta loquitur. Sed de pro pria aque baptismatis aspersione qua tunc pro vestra salu te per dei gratiam renati eritis. Quare subdit propheta. Et dabo vobis cor nouum ꝛ spiritum nouum ponam in medio vestrum: ꝛ auferam cor lapideum de carne vestra ꝛ dabo vobis cor carneum ita vt remota perfidia ad deum cognoscendum dispositi reddamini eiusq̃ mandata liben ti animo obseruetis. pro quo ꝛ faciam vt in preceptis meis

ambuletis ꝛ iudicia mea custodiatis ꝛ operemini; subseq̄nter propeta ait. Post autem hec in terra vestra habitationem deus vobis pollicetur: vbi sibi in populum eritis ꝛ ipse vobis in deum: ita ꝙ postq̄ʒ anime salute: iniqitates vestras delendo: vos saluauerit: faciet vos etiam temporalibus bonis abundare propheta dicente. Et saluabo vos ex vniuersis inquinamentis vestris ꝛ vocabo frumentum ꝛ multiplicabo illud: ꝛ reliqua. Quibus bonis vobis cōcessis perfidie vestre vestrarum pessimarum viarum recordabimini. ꝛ quemadmodum propheta asserit super illas dolebitis. Sed cum non pro meritis vestris sed per dei gratiaʒ hec vobis fient: ideo non propter vos ego faciam ait dominus deus; Notum sit vobis confundemini ꝛ erubescite super peccatis vestris domus israel propheta ait. Et postremo boni abundantiam quam a deo tunc consecuti eritis ex qua gētes que post antichristi bellum in circuitu vestro remanebunt admirati erunt enarrando. omnem discursum qui vsq̄ʒ ad capituli finem continetur recitat. vbi ꝛ parti secunde finis datur. Et tertiam agrediens signum super omnium predictorum certitudine sibi a deo datum recitat. dicēs ꝙ manus domini sibi in visione facta fuit. Que in vallem ossibus mortuorum scilicet plenaʒ ipsum duxit. diciṫq̄ʒ ꝙ videbatur ei vt per ossa illa in gyro circūduceret. ꝛ hoc vt eorum multitudinem que infinita quodammodo erat inspiceret. Et qualiter arida ꝛ exiccata valde erant vt maiorem impossibilitatē reuiuificationis perciperet. Quo facto asserit propheta sibi deum dixisse an ossa illa amplius reuiuiscere putaret. Cui respondidit illud sibi tantummodo notum esse. Deus autem sibi postmodum vt de illis ossibus prophetaret iussit qualiter in ea spiritum intromittere debebat ita vt viuerent eis diceret. debebat enim super illis ner

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

uos dare ꝛ carnes subcrescere nec non ꝛ cutem super extẽdere. ꝛ deinde spiritum in eos intromittere; ita vt reuiuificati; quia ipse est dominus cognoscerent. Quod preceptuȝ ipsum obseruasse testatur propheta. ꝛ ipso facto commotionem ꝛ sonitum inter illa ossa factum esse recitat tali modo ꝙ vnum ad aliud vnumquodqȝ in iuncturam suam accesserunt; ꝛ carnes ꝛ cutim desuper eis vidit; spiritum tamen non habebant. Dicit autem fuisse a deo sibi preceptum vt ad spiritum vaticinaretur ꝙ a quatuor ventis veniret ꝛ super interfectos illos ita vt reuiuificarẽtur insufflaret. Quo facto in ossa illa spiritus ingressus est ꝛ vixerunt; ꝛ super suis pedibus steterunt; eratqȝ exercitus grandis nimis valde Quibus explicatis asserit ꝙ exempli significatum sibi significans deus dixit ossa illa vniuersam domum israhel esse que quasi ossa esiccata absqȝ alicuius redemptionis spe esse diciris. Que quidẽ verba; cuȝ omnes per vos super messie aduentu calculatos terminos elapsos esse videritis; a vobis dicentur. pro quo. Ecce dicunt. Aruerunt ossa nostra ꝛ reliqua; propheta inquit. Cum autem sua misericordia deus vos adhuc saluos facere debeat subsequẽter ait Propterea vaticinare ꝛ dices ad eos. Hec dicit dominus deus; Ecce ego aperiam tumulos vestros ꝛ educam vos de sepulcris vestris popule meus ꝛ reliqua; vsqȝ ad huius partis finem quibus verba hec continentur. videlicet. Et dabo spirituȝ meuȝ in vobis ꝛ viuetis; vbi quemadmoduȝ rabi dauid ait de intellectuali spiritu quo mediante noticiã veritatis habebitis ꝓpheta loquitur. Vos autẽ significati similitudinẽ animaduertite q͞a quasi essetis mortui in sepulcris omni notitia priuati de vobis ꝓpheta loquitur; ꝛ merito. naȝ peccatũ in quo estis vos victos ꝛ oppssos sic tenet ꝙ nisi

ius miscđia erga vos tāta ē q̄ si obstāte signo hoc ,pphete dato pro maiori rei certitudine voluit vobis etiaȝ aliud dare. Quare dixit propheta vt lignum vnum sibi sumeret super quo verba hec scriberet. scilicet iuda ⁊ filiorum israbel sotiorum eius: qui ttibus beniamin tota: ⁊ de tribu leui plerics alij: necnon ⁊ aliarum tribuum qui in decem tribuum captiuatiuatione in terris iude ⁊ beniamin remanserunt sunt. Et lignum alteruȝ ex alia parte super quo scriberet iosepb lignum effraim: ⁊ cuncte domus israbel sotiorum ei⁹: qui decem tribus sunt: quarum caput est effraim iosepb filius. Quo facto dixit ei vt ligna illa vnum ad alterum adiungeret. quia in lignum vnum in manu sua efficerentur. ⁊ cū filij populi sui ad eum dicerent: vtrum quid sibi in illis vellet eis indicaret. responderet q̄ sic assumet deus lignum iosepb ⁊ cum ligno iuda pariter iungat q̄ erunt in vnum in manu sua. ita q̄ omnibus illis rex vnus in regem erit: quē infra nomine vocat cum. Et seruus meus dauid rex super eos inquit. quod pro messia rege: vt vestri expositores volunt: dixit. et boc permaxime ostendit propheta cuȝ. Et pastor vnus erit omnibus ipsis: immediate subdit. Non eniȝ pastor vnicus vocari potest: nisi qui solus pastor et semper est. sunt itacȝ verba hec sic intelligēda. Et seruus meus dauid rex super eos: boc est ipsemet qui eis rex erit, erit pastor vnns omnibus illis. ita q̄ post ipsum alter non succedet. ⁊ vt hanc sententiam melius declararet propheta dicere sequitur. Et babitabunt super terram quam dedi seruo meo iacob: qua babitauerunt patres vestri: ⁊ babitabunt super eam ipsi ⁊ filij eorum: ⁊ filij filiorum eorum vscȝ in sempiternum. et postea subdit. Et dauid seruus meus rex eorum in perpetuum. Certum est ergo cum non perpetuum ⁊ eternum messiam vos dicatis quod propbetia de ipso

intelligi non potest. sed de christo ihesu in se diuinitatem habente: et perpetuitatem. pro quo: et eritis mihi in populum: et ego ero vobis in deum. subsequenter ait. et hoc in terris vestris: vbi suum tabernaculum et sanctuarium in eternum stabit. Huius autem rei per predicta signa certitudine data verificationis tempus assignat. dicens. Et factus est sermo dñi ad me dicens. Fili hominis pone faciem tuam contra gog. et reliqua. vbi narrat quod diebus illis quibus hec consumanda erunt: ponet deus in corde gog. scilicet antichristi permitteteque ei. vt cum exercitu magno et forti cum proposito et intentione ad montes israhel veniendi: de partibus aquilonis recedat. pro quo dixit. Et circumagam te et ponam frenum in maxillis tuis et educam te et omnẽ exercitum tuum et reliqua. vbi postea ait. Prepara et instrue te. et omnẽ multitudinem tuam que coaceruata est ad te. et eris eis in preceptum. Post dies multos visitaberis in nouissimo annorum venies ad terram que reuersa est a gladio. et congregata est de populis multis ad montes israhel. et reliqua. Qui quidem gog. scilicet antichristus filius perditionis tandem erit contra quem potentiam suã deus magnis miraculis et prodigiis coram omni gente ostendet. Est autem hic speculatõnis locus ante israhel congregationem: et suis terris reductionẽ seu postea aduentus huius eẽ debeat. nam id postea esse debere: per aliqua prophetam innuere videmus: per aliqua vero antea. cum enim. Hec dicit dominus deus. Nunquid non in die illo cum habitauerit populus meus israhel confidenter. scies et venies. inquit. israhel in hierusalem existente. illum venturum esse prophetam ostẽdere videtur. Cum autem prophete discursum a principio sui vsque ad finem consideramus ipsum oppositum demonstrare videmus. et hoc precipue per partem illam dicentem. Hec dicit dñs deus. nunc reducam captiuationem iacob.

ex qua parte colligitur q finita re gog israbel ad bierusalez
reducetur cū mortuo gog dictum illud proferatˀ. Et in hoc
etiam quemadmoduz suo loco deo duce videbitis. Zacha
rias conuenit. Doctores autem vestri super hoc claudica-
re videntur. dicunt enim post exitum totius israbel seu ma
ioris eius partis a captiuatione id esse debere. Quod dic-
tum si israbel ad bierusalem reuersionez affirmare vult. nec
rationi consonum est: neqꝫ cuz vestra opinione stare potest
Nam si etiaz iuda: prout prophetie testantur: in obsidione
contra bierusalem cum ipso gog venire debet: non dubita
tur q in bierusalem tunc stare non poterit. repugnant eniz
ipsum simul in bierusalem stare: et contra illuz venire. Qua
propter q finitis misterijs gog vestra reuersio fiat. necessa
rio dicere debemus. et q dictū illud videlicet. Nunqd nō
cum habitauerit populus meꝰ israbel cōfidenter. scies et ve
nies de xpianis qui vere israbel nūc vocantˀ loquatur. per-
mittet enim cum hec consumanda erunt deus vt a christia
nis bierusalē habitetur. Qua de causa libenti animo vos
antichristum secuti eritis. Et q hec veritas rei sit. et q ali-
ter prophetia contradictionem implicaret nec cum zacha-
ria conueniret ex eius discursu et modo loquendi ipsius in
dubitate colligitur. Nam cum de aduentu gog prima vice
propheta mentionem facit tali modo loquitur q pro chri-
stianis clausulam illam. seruus meus israbel omnino dicat
aperte ostēdit. inquit enim post dies multos visitaberis in
nouissimo annorum venies ad terram que frustrata ē a gla
dio scꝫ diuersarum gentium. nā quēadmodum rabi dauid
ait diuersis temporibus a diuersis cū sui deteriorati̇ōe do-
minata est. Et similiter ꝯgregata est de populis multis hoc
est habitata. ita q montes eius a pluribus deserti iugitˀ fue
runt. mō autē hec scꝫ bierusalem de populis. i. a populis vi
delicet christianis qui de pluribus populis sunt: ab his de

sertationibus educta est. ita ꝙ in ea confidenter habitabũt
cõtra quos dicit propheta ꝙ iste gog. scʒ antichristus qua
si tempestas. id est maximo impetu cum suo magno exerci-
tu veniet pro quo subseq̃nter ait. In die illa ascendent ser
mones super cor tuum: ꝛ cogitabis cogitationẽ malam: et
dices. Ascendam ad terras absq; muro: veniaʒ ad quiescẽ-
tes habitantes secure: vt diripias spolia. ꝛ inuadas predaʒ
vt inferas manum tuam super deserta que habitantur: ꝛ su
per populuʒ qui congregatus est ex gentibus q̃d pro chri-
stiano populo dixit. ꝛ possidet possessiones ꝛ bona habitã
tes super vmblico terre. Unde saba dedaʒ ꝛ negociatores
tharsis qui tecum tunc venient. dicent tibi. Nũquid ad su-
menda spolia tu venis: aut ad diripiendam predaʒ congre
gasti multitudinem tuam. vt tollas argentum ꝛ aurum. au
feras suppellectilem atq; substantiam: Quod dictum super
iudeis verificari minime potest. Non enim clausula illa. Et
hec de populis educta est. super eo verificatur. cum nisi po
pulus vnus sit. nec verisimile est ꝙ in tempore adeo breui
tanta multitudo bonorum sibi coaceruare possit, ita vt sa-
ba ꝛ dedam ꝛ alij mercatores verba illa pro eis dicant. p̃-
cipue cum illi qui ex vobis salui rem anebunt: vt omnes ꝓ
phetie testanẽ: pauci erunt. Ex quibus concluditur ad hoc
vt prophetia contradictionem non implicet: ꝛ a prophetia
zacharie non discrepet a christianis hierusalem tunc omni
no inhabitari qui israhel nomine nuncupantur. Et vos mi
sterijs gog consumatis ad ipsam reduci quod quidem ex
modo loquendi prophete permaxime confirmatur qui po
pulus meus israhel in clausula illa dicit: in fine vero. Nunc
reducam captiuationem iacob. vt ostenderetq; nõ de vno
ꝛ eodem in principio ꝛ fine loquebatur. sed in prima scilicʒ
de christianis: et in secunda de vobis. quorum prophetijs
euacuatis: veritateq; per dei gratiam vobis reuelata:

vniuersalis reductio fiet. Quapropter et miserebor omnis domus israhel; immediate subdit ad vniuersalem christi fidelium redemptionem atque congregationem denotandam Cum autem de eo quod vobiscum faciet deus vos digni non sitis; sed pro sua gloria faciet. ideo prout supra etiam dixit. Et assumam zelum pro nomine sancto meo. subsequenter ait. Utinam ergo et veritatis vos capaces essetis. ita vt infra tempus hoc tanta multitudo vestrum. tanta cecitate et vestrorum rabi prauitate non periret.

Prophetia sexta.

Hebrea littera.

i Ohel. capitulo. ij. inquit. Uebala abarechen escpob et rubi gal col basar veribeu benebem vbnodebem zicnebem balomot iebalemun ba burebem bezionot irru. vegam gal bagauadim vegal bascesabot baiamim babemma escpob et rubi. vens tatti mofetim basciamain vbaarez dam vaesc vetimerot ga scian. bascemesc iebafeb lebosceb vebaiareab ledam lifne bo iom adonai bagadol vebannora. vebaia col ascer iera bescem adonai immalet chi babar sion vbirusciaiaim tibiie peleta caascer amar adonai vbassaridim ascer adonai core. chi binne baiamim babemma vbaget babi ascer ascin et scierit iebuda virusciaiaim vechibasti et col bagoim veboradtim el gemec iebuscia fat veniscpatti ittam sciam gal gammi venabalati israbel ascer pizeru bagoim veet arti bil lelu. vegal gammi iadu goral vaittenu baieled bazona vebaialda maberu baiam vaistu. vegam ma attem li zor vezidon vecol gelilot pelascet bagemnl attem mesciallemim ga laiutim gomelim attem gaial cal mebera ascin gemulebem beroscebem ascer caspi vzbaui lecabtem vmabamadai bat touim bauetem lebebelebem. vbne iebuda vbne bieruscia

laſm mebartem liune baieuanlim lemagā barbicam megal
gebulā. binneni megiraā min bammacom aſcer mecartem
otam ſciamma vebaſciuoti gemulebem beroſciebem. vma-
barti ⁊ benebē veet benotebem beiat bene iebuda vmba-
rum liſenaim el goi raboc chi adonai diber. chirru zot ba-
goim cadeſciu milbama bagiru bagiborim igeſciu iagaru
col ance bammilbama cottu ittebem lebarauot vmazmero
eebē lirmabim beballaſc iomar gibor ani. buſciu vauou col
bagoim miſſauiu venicbazu ſciamma banbat adonai gibo-
rebi. iegoru veiagalu bagoim el gemec iebosciafat chi ſciā
eſcieu liſcpot ⁊ col bagoim miſſauiu. ſcilbu magal chi baſci
al cazir bou redu chi malea gat beſcicu baiegauim chi ra-
ba ragatā. bāonim bāoniz begemec bebaruz chi carou iom
adōai begemec bebaruz. ſciemeſc veiareab cadaru vecoba
nim aſefu nogbam. vadonai miſion iſciag vmiruſcialam it-
ten colo verageſciu ſciamaim vaarez vadonai mabſe legā-
mo vmaoz liune iſrael. vidagtem chi ani adonai elobebem
ſci ben beſion barcodſci vebaieta ieruſcialaim codeſe veza
ri lo iagauru ba god. vebala boiō babu ittefu bebarim ga-
ſis vebageuagot telabna balau vebol afic be iebuda iele-
bu maim vmagian mibet adonai ieze vebiſcha ⁊ nabal ba-
ſcittim. mizraim liſcmana tibiie veedom lemidbar ſcemama
tibiie mebamas bene iebuda aſcer ſciafebu dam nachi be-
arzam. vibuda legolā teſceu viruſcialaim ledor vador. ve-
niccheti damā lo niccheti vadonai ſciobeu beſion. Latina littera

Latine ¶ Et erit poſt hoc effundam ſpiritū meum ſuper
omnem carnem: ⁊ prophetabunt filij veſtri ⁊ filie veſtre: ſe
nes veſtri ſomnia ſomniabunt: ⁊ iuuenes veſtri viſiones vi
debunt. ſuper ſeruos quoq; ⁊ ſuper ancillas in diebus illis
effundam ſpiritum meum: ⁊ dabo prodigia in celo: ⁊ in ter
ram ſanguinnē ⁊ ignem ⁊ vaporem fumi. ſol cōuertetur in
tenebras ⁊ luna in ſanguinem: antequā veniat dies domini

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

ni magnus et horribilis. Et erit: omnis qui inuocauerit no-
men domini saluus erit: quia in monte sion et in ierusalem
erit saluatio sicut dixit dominus: et in residuis quos domi-
nus vocauerit.

Capitulum. iij.

Quia ecce in diebus illis et in tempore illo quo conuertero
captiuitatem iuda et hierusalem. Congregabo omnes gen
tes: et ducam in valle iosaphat: et disceptabo cum eis ibi su
per populo meo et hereditate mea israhel quos disperse-
runt in nationibus: et terram meam diuiserunt. Et super po
pulum meum miserunt sortem. Et posuerũt puerum in pro
stribulo et puellam vendiderunt pro vino vt biberent. Ve
rum quid mihi et vobis tyrus et sidon et omnis terminus
palestinarum: Nunquid vltionem vos reddetis mihi: Et si
vlciscimini vos contra me cito velociter reddam vicissitu-
dinem vobis super caput vestrum. Argentum enim meum
et aurum tulistis et desiderabilia mea et pulcherrima intuli-
stis in delubra vestra. Et filios iuda et filios hierusalẽ vẽdi
distis filijs grecorum: vt longe faceretis eos de finibus su-
is. Ecce ego suscitabo eos de loco in quo vẽdidistis eos: et
conuertam retributionem vestram in caput vestrum. Et vẽ-
dam filios vestros et filias vestras in manibus filiorum iu-
da: et venũdabunt sabeis genti longique quia dominus lo
cutus est. clamate ergo in gentibus sanctificate bellum: susci
tate robustos. Ascendant: accedant omnes viri bellatores
Cõcidite aratra vestra in gladios: et ligones vestros in lã-
ceas. Debilis dicat: quia ego fortis sum. Erumpite et veni
te omnes gentes de circuitu et congregabimi Ibi occumbe
re faciet dominus robustos tuos. Consurgant et accendãt
gentes in vallem iosaphat: quia ibi sedebo vt iudicem omnes
gentes in circuitu. Mittite falces quoniam maturauit mes-
sis Venite et descendite: quia plenum est torcular. Exube

rant torcularia: q2 multiplicata est malitia eorum. Populi populi in valle concisionis: q2 iuxta est dies domini in valle concisionis. Sol ꝛ luna obtenebrati sunt: ꝛ stelle retraxerunt splendorem suuz. Et dominus de sion rugiet: ꝛ de hierusalem dabit vocem suam. Et cõmouebuntur celi ꝛ terra ꝛ dominus spes populi sui: ꝛ fortitudo filiorũ israel. Et scietis q2 ego dñs deus vester: habitans in sion in monte sancto meo. Et erit hierusalẽ sancta: ꝛ alieni nõ transibũt per eam amplius. Et erit in die illa stillabunt mõtes dulcedinẽ ꝛ colles fluent lacte. Et per oẽs riuos iude ibunt aque. Et fons de domo dñi egredieť: ꝛ irrigabit torrentem spinaruz Egiptus in desolatione erit ꝛ idumea in desertum ꝑditionis: pro eo ꝙ inique egerint in filios iuda: q effuderũt sanguinem inocentem in terra sua. Et iuda in eternum habitabiť: ꝛ hierusalẽ in generationẽ ꝛ generationẽ. Et mũdabo sanguinẽ eoꝝ quẽ nõ mũdauerã: ꝛ dñs ꝯmorabiť in syon.

Judeorum expositio.

¶Hec quoqꝫ prophetia pro vestra reductione per expectatum a vobis messiam fienda a doctoribus vestris exponitur. quã cũ gog bellum precedere debeat Mirabilia hec que in prophetia recitantur eo tempore fienda esse aiunt. Cum autem precedentẽ ꝓphetiam prophetia hec sequať. vt etiam ex praua eorum expositione permaxime patet: Icirco in ea: prout in suꝑioribus ipsoꝝ expositionẽ recitãdo: ꝓcedam. Dicunt. n. Et erit post hec ac si diceret Et erit in nouissimis dieb⁹. hoc aũt loquẽdi modo vsus est ꝓpheta: quia Et scietis quia ego in medio israhel sum supra dixit. Vt ostenderet ꝙ post hec. scilicet diebus illis scientia sic ꝑfecta scietis ꝙ amplius nõ peccabitis quẽadmoduz esaias etiam quia repleta erit terra scientia domini inquit. Effundam spiritũ meum super omnẽ carnẽ dictum hoc de israhel tãtummodo intelligiť sicut. n. omnis caro alibi dicit qđ nõ de omnibus animalib⁹: sed đ hoĩe tantũ intelligiť. sic ẽt hic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

de israbel qui spiritū sanctum habere merentur: particula-
riter loquitur. Dixit autē super omnem carnē vt magnos
& paruos colligeret quemadmodum hieremias dixit. oēs
enim cognoscent me a minimo eorum vsq; ad maximū ait
dominus. Et cum spiritum meum inquit de spiritu scientie
& intellectus loquitur. Quod quidem erit quia in ipsorum
parte intellectiua virtus talis erit donec prefetizent. non
enim prophetabunt omnes dixit: sed tantum filij vestri & fi-
lie vestre: Bene autem in spiritus effusione super omnem
carnem vniuersaliter locutus est. Dixitq; senes vestri & iu-
uenes vestri non tamen omnes. Que quidē prophetia in
visiōe & somnis eis reuelabitur. Dicit insuper super seruos
quoq; & super ancillas in diebus illis effundam spiritum me-
um. Et stabunt alieni & pascent oues vestras alibi habetur
iō asserit hic propheta q̄ etiam super illis eo quia in ter-
ris israbel stabunt & illis seruient: spiritus scientie & intelle-
Rabi salomon ctus erit. Uerumtamen particulam istam. ¶ Effundam
spiritum meum super omnem carnē rabi salomon sic expo-
nit videlicet super omnem cuius cor: sicut caro molle effici-
etur iuxta ezechielis dictum. Et dabo eis cor carneum Di-
cunt deinde Et dabo pdigia scilicet diebus illis in celo &
in terra. Nam pre occisionis multitudine in terram sangui-
nem dabo in celo vero ignem & fumi vaporem. Hec autē
prodigia super ruina gentium cum gog contra hierusalem
venientium indicatiua erunt. hec tamen que de solis in te-
nebras conuersione & lune in sanguinem propheta ait qui-
dam volunt sic vt asseritur esse debere. de numero quorū
est rabi abrahā aben esdra qui luminariū eclipses in signū
& prodigium malorum que tunc erunt precedere debere
vult. pro quo dicit Anteq̄ veniat dies domini magnus &
horribilis prophetam dixisse ¶ Rabi moises vero cordu-
bensis omnia hec in figuram & exemplum angustiarum & tri-

bulationū: que super gente gog venture erunt: dicta fuisse ait. Aliqui tñ sup israbel tpe illo hec verificáda eē asserunt quibus post tribulationes: lux in tenebris erit: ⁊ hoc añ diem ruine gog. qñ scꝫ cum populis multis contra hierusalē ad preliandū veniet ⁊ media pars ciuitatis in captiuitatē egredief. hoc equidē tenebrositas magna ⁊ grandis angustia iude erit. oīs tamē q nomē dñi tūc in bello illo inuocauerit saluus erit. in ipso vero ex israbel plures mali pibunt. boni aūt ⁊ perfecti q inter eos reperientur salui erūt. Quare ⁊ in residuis quos dñs vocauerit dixit. quēadmodū esaias ait. Et erit omnis qui relictus fuerit in sion ⁊ residuus in hierusalem: sanctus vocabitur omnis qui scriptus fuerit in vita in hierusalem. Erit autē hoc in monte syon cū illuc gentes ascēdent. Quia. Ecce in diebus illis ⁊ tpe illo quo cōuertero captiuitatē iude ⁊ hierusalē. dies isti messie dies erunt. fecit autem de iuda ⁊ hierusalem tantūmodo mentionē. ⁊ si omnis israbel tunc reuertetur. Propterea quia ꝺ tribu iuda messias erit: ⁊ hierusalē imperij caput: necnō qꝛ bellum gog ibi fiet. Cōgregabo oēs gentes: vt cū gog. scꝫ tunc veniant: ⁊ eas in vallē iosaphat deducā. ibi eñ conflictus erit: ibiqꝫ super populo meo quē disperserunt: cuꝫ eis disceptabo. ⁊ hoc ꝓ tito vespasiani ⁊ eius exercitu qui hierusalem destraxerūt: ⁊ populū captiū duxerūt. dixit. Quid quoqꝫ mihi ⁊ vobis tyrus ⁊ sidon q vicini eratis: ⁊ populū meū adiuuare vos decebat. ⁊ tñ alios cōtra eos insurgere videntes: vt spolia spoliaretis ⁊ predaꝫ duceretis: in eorum comitatu venistis. modo nunquid vltionem pro malo qꝺ nunq̄ꝫ vobis feci mihi reddetis. si aūt ex vobis ipsis cō trame absqꝫ causa vlciscimini. sciatis quia cito velociter ego super caput vestrum vicissitudinem reddam: qui argētū meū ⁊ aurum tulistis: filiosqꝫ iuda ⁊ hierusalē grecoꝝ filijs venūdastis: vt de finib⁹ eī⁹ eos lōge faceretis. Ecce. n.

ego de loco quo eos vendidistis suscitabo: et filios vros et filias vestras in manibus filiorũ eorum vẽdã: qui sabeis genti longinq venundabunt eos. Clamate hec in gẽtib⁹ hoc ẽ eas ad bellũ hoc escitate: ita vt aratra sua in gladios concidant. et reliqua vsq ad belli finẽ vbi cõcludẽdo ait. Et erit hierusalem sctã et alieni nõ transibunt p eam ampli⁹. sup q̃ dicto vestri aiunt q quẽadmodum res sancta: alienis et secularibus phibita ẽ. sic hierusalem erit q alieni: vt ei noceant: per eam transire non poterunt. Et facta in gentibus illis cõsumatione magnis bonis in ea israhel fruitus erit. qđ quidẽ bonũ signrauit propheta cũ inqt. Et erit i die illa stillabunt montes dulcedinẽ: et reliqua. vt ostenderet q absq labore cuncta habebunt. Cũ autẽ dixit pphe ta egiptus in desolatione erit: et idumea in desertum perditiõis: volũt vestri q per egiptũ ismaelẽ intellexerit: et p idumeam romam dicunt. n. has duas nationes longo tpe dominiũ habuisse: que etiam vsq ad tẽpus illud dominabuntur. Qđ aũt per idumeã romam intellexerit: ex eo patet. quia romanũ imperium pro maiori parte idumeorum est. Et q̃uis eis nationes multe admixte sint: appellant tñ sic pro principali eorum rege cesare qui idumeus fuit et alijs qui ipsum in romano imperio secuti sunt: et si hodierno die xpiane legi adhereant. Iste qdem due ratões sunt q cũ israhel. s. iuda et beniamin apud eos captiuis male sẽp egerũt. qr vltra alias persecutiones et flagella: quibus eos affligerũt: infinitũ sanguinẽ ex eis in terrã effuderũt Et hac đ causa de pñti iude captiuatione pncipaliter ppheta mẽtionẽ facit. q̃uis. n. etiã decẽ tribus tũc reuersure sint. ñ tñ sub horum ptãte mãserũt: nec fuerunt: sicut iuda et beniamin: ab eis afflicti. Clausula autẽ illa i terra sua: põt de terra iude: seu đ terra egipti et idumee indifferẽter intelligi: quõcunq sit: iste due natões desolate erunt. iuda autẽ et hierusalẽ in eternum stabunt. Sup parti-

cula vero illa. Et mundabo sanguinẽ eoꝝ: dicũt vestri ꝙ ñ de argento ꝛ auro quod a iudeis gentes iste tulerunt: ven dicatur⁹ est dñs: sed de sanguine eoꝝ quẽ effuderunt: de q̃ nisi cum anima pro anima de illis sibi satisfaciet. ꝙ si non in proprijs effundentibus hoc erit. erit saltem in filijs suis ab ipsis descendentibus. ita ꝙ nulla via eos mundabit. Quibus expletis dñs in seculũ seculoꝝ in syon cõmorabit.

¶ Hec igitur sunt que super hac prophetia vestri dicũt. que si bene considerabitis: non dubito summam eorum pra nitatẽ percipietis. dummodo eniꝫ in vestra perfidia vos cõ firment: cõtradictiones infinitas implicare non curãt. Naꝫ si bene memores estis: ꝺ eo quod super dicto illo hieremie rabi dauid dixit. videlicet. Oẽs enim cognoscent me a mi nimo eoꝝ vsqꝫ ad maximũ: his que hic dicit: ꝺ directo cõ tra venire manifeste videbitis. Jnquit enim ibi non esse in telligendum debere: tunc esse in sciẽtia oẽs equales. eo qꝫ id impossibile esse videntur: presertim ꝙ suis maioribus eq̃ les pueri sint. Sed solũmodo in timore domini oẽs equa les erunt. Hic autem eandem hieremie sententiam allegã do oppositum illius quod ibi dixit. affirmat. inquit enim su per ea particula. Effundam spiritum meum super omnem carnem: sic vniuersaliter prophetam esse locutum: vt mag nos ꝛ paruos simul colligeret. quemadmodum hieremias etiam dixit. Omnes enim cognoscent me a minimo eorum vsqꝫ ad maximum. Dicit quoqꝫ super ea particula. Et scie tis quia in medio israel ego sum. scꝫ perfecta scientia scietis Preterea cum dabo spiritum meum: propheta ait. de spiri tu scientie ꝛ intellectus: ipsum scilicet intelligere affirmat. cuius contrarium: vt supra visum est: ibi probare nititur. Vltimum insuper malitie ꝛ prauitatis sue iste rabi ab scondere non potest. cum dictum illud. Effundam spi ritum meum super omnem carnem: de iudeis dumtaxat

Confutatio eorum.

loqui vult. A pluribus enim prophetis: sicut vos non latet de opposito huius certificamur. Quod quidez ipsemet alias confessus est. immo presenti prophetia super ea parte dicente super seruos quoqz et super ancillas in diebus illis effundam spiritum meum: vbi ipse ait quod etiam super illis spiritus scientie et intellectus erit. Non obstante quod per ipsum iudei tantum cum sibi seruientibus. tunc in orbe toto remanerent: quod est omni veritati repugnans et contra omniuz prophetarum dicta. Nunquid forte vir iste insensatos alios sic reputat quod subsequentia verba prophete dicētia Et erit omnis qui inuocauerit nomen domini saluus erit: non intelligant: quoniam de omnibus qui in bello illo dei nomen vocabunt vniuersaliter loquuntur. Quapropter rabi Salomonis super hoc dicto expositionem meliorem iudico cum effundam spiritum meum super omnem cuius cor molle sicut caro efficietur inquit. Cum hac enim expositone dictum hoc Et erit omnis qui inuocauerit nomē domini saluus erit bene conuenit. Illi tales enim erunt quorum corda sicut caro mollia efficientur. Quamobrem: prout vera prophetia expositione patebit nomen domini inuocabunt. Ibi etiam qua de causa Et in residuis quos dominus vocauerit propheta dixerit dei auxilo videbitis. Habita tamen notitia primo quomodo pars illa. Et dabo prodigia in celo et in terra et reliqua intelligenda sit. ¶ Ubi etiam rabi dauid malitia super ea particula dicēte Quia ecce in diebus illis et tempore illo cum cōuertero captiuitatem iude: et hierusalez detegetur. Nam dummodo contra christianos aliquid dicat si sine fundamento et ratione loquatur: nō aduertit seu non curat. Quod quidem super particula illa. Et disceptabo cuz eis super populo meo et hereditate mea israhel per maxime ostendit: quam Tito Vespasiani qui vos captiuauit tantummodo attribuit. quasi innuere vel-

Rabi salomon

Rabi dauid

let ꝙ tantum descendentes ab ipso qui christianam fidem sectantur deus tũc punire habeat: ⁊ quasi de omnibus gẽtibus vniuersaliter propheta locutus non esset. ⁊ si pro aliquo proposito ad aliquos circũuicinos particulariter descendat. cum Quid quoq; mihi ⁊ vobis tyrus ⁊ sidon ⁊ reliqua inquit. vbi iste rabi dicit per egiptum ismaelem ⁊ per idumeam romã prophetam intellexisse. dilatando super cesaris genalogia filatteria sua quod: prout alias declaraui: omni veritati contrarium est. ¶ Demum cum particulaꝫ illam dicentem Et mũdabo sanguinem eoꝝ quem non mũdaueram pro sanguine vestro quem gentes effunderunt intelligendaꝫ esse ait. suo prauo itinere graditur. Nam si hec prophete intentio fuisset vltra qꝺ alio modo loquẽdi vsus esset: clausulam hanc iuxta illam dicentem Qui effuderunt sanguinẽ innocentem in terra sua posuissꝫ: absq; hoc ꝙ ꝑtẽ illã. Et iuda ieternũ hitabit ⁊ hierusalẽ in gñatiõe ⁊ gñationem interposuisset. Cum autem non sic fecerit signuꝫ est ꝙ de sanguine a iudeis in hierusalem effuso intellexerit: ⁊ non de sanguine quem ipsi dicunt. precipue cum egiptus in desolatione erit ⁊ idumea in desertum desolationis propheta dicat. Certum est enim ꝙ postquam desolationẽ vltimam illis prophetauit ab aliis malis mũdatõ eis quicq; prodesse posset ⁊ per consequens dictum illud eis frustra applicaret. ¶ Ego aũt cum christiana veritate prophetiã exponendo dico ꝙ cum propheta iste pauca dixerit suisq; sermonibus breuis fuerit. nõ enim nisi super locusta ⁊ hac vr̃a post antichristi bellũ reductione ipsum ꝓphetantem reperimus. iccirco non videt fuisse mysterium hoc ꝑ ipsum sicut ꝑ aliquos alios ꝓphetas ad plenũ recitatum. Cũ hoc tñ adeo breuis nõ fuit ꝙ mysterij animam nõ tetigerit ⁊: ea que ꝑ alios exponunt nõ exposuerit Inquit. n. Et erit post hec quasi diceret ⁊ erit in nouissimis diebus: vt vestri aũt

Catholica expositio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

quibus diebus vos vt saluos faciat deus visitabit. Effun-
dam spiritum meum super omnem carnē que. s. post belluz
gog remanebit. illi. n. purificati dispositi sic erunt vt in eos
propheticum spirituz domini infundi mereantur. ⁊ hoc est
quod Et profetabūt filij vri ⁊ filie vestre ⁊ reliqua prophe
ta dixit. Que quidem effusio talis erit ꝙ etiam sup seruos
⁊ sup ancillas quoꝝ qualitas minima est infundetur. Cuz
aūt priusq̄ȝ hec fiant gog mysteriuz precedere debeat. ante
aduentum cuius signa plura atqȝ prodigia in celo ⁊ in ter-
ra: prout rabi abrahā ait: appar itura sunt. ideo Et dabo ꝓ
digia in celo ⁊ in terra ⁊ reliqua ꝓpheta inquit Anteq̄ȝ ve
niat dies domini magnus ⁊ horribilis concludendo. ⁊ de-
inde dicit: ⁊ omnis qui inuocauerit nomen dñi saluus erit:
quia in monte syon ⁊ in hierusalem erit saluatio ⁊ in residu
is quos dñs vocauerit. Per que verba ostendit ꝓpheta
ꝙ illi qui in illius belli fine saluandi erunt altera istaꝝ dua-
rum conditionum saluabunt. Nam aut nomen dñi ex seip-
sis inuocabunt aut dei vocatione indigebunt. Primā igit
conditionem pro christianis qui antechristuz secuti fuerint
dixit. Scient enim illi ipsos peccasse: ideo ex se ipsis ꝓ pec
cati remissione dñi nomen vocabunt. Secundaȝ autem cō
ditionem pro vobis expressit. quoꝝ perfidia ⁊ cecitas tāta
erit ꝙ nisi deus sua misericordia vos vocaret peccatuz ve
strum nunq̄ȝ cognosceretis ita vt ex eo penitentia habita a
deo veniam peteretis. vos. n. vt alias diximus: qđ in chri-
stum egistis in peccatum non reputatis. Quamobrem anti
christum sequendo deo iniuriam facere non putabitis. Ic-
circo sua misericordia pro salute vestra indigētes Et in re
siduis quos dominus vocauerit dixit. Quod aūt christia-
ni dēptis illis qui nomen domini nō vocauerint ab illa ru
ina liberandi sint. ex prophetie processu manifeste colligit
Nam gentes illas quarum vltimam ruinam prophetatur

propheta nomine vocat. ⁊ sunt ille que tanquam vicine in vestra dissipatiotione ⁊ etiã desolatione vse non sunt: Sed praue ⁊ inimice vobiscum egerunt. he tamen sub christiana fide non sunt. Certum est enim ꝙ palistina egiptus ⁊ idumea que apud iudeam sunt: mahomettane fidei subiacent. Circa id autem quod propheta hic facit quandoqꝫ scilicet absolute israel nominando quandoqꝫ vero ad iudam ⁊ hierusalem particulariter descendendo. volo intelligatis ipsuꝫ illud fecisse: proprerea quia occisionis christi peccatum in hierusalem a iudeis commissum fuit in quo decem tribus inuente non sunt. ⁊ cum sine huius peccati remissione saluatio vestra ⁊ reductio fieri nunꝙ posset. ideo belli discursu finito ⁊ antichristi ac aliarum gentium conflictus cõcludendo propheta ait. Et iuda in eternum habitabit ⁊ hierusalem in generatione ⁊ generatione. Cuius causaꝫ assignãdo Et mundabo sanguinem eorum quem non mundaueram consequẽter ait. Quod dictum ad xp̄i sanguineꝫ queꝫ iudei in hierusalem effuderunt refertur: a quo tempore illo deus vos mundabit: quod ante illud non fecerat. Quibus expletis asserit propheta deum in syon morari debere: qđ idem est ꝙ dicere quia in ipsa cognitus erit. ¶ Cum autem subsequens propheta amos super hoc mysterio in sui libri fine paucis se expediat: iccirco hac cum prophetia dicta sua annectere volo. Inquit enim Baiom habu achim ⁊ succat dauid bannofelet vegadarti ⁊ pirzehẽ vebarisotau achim vbnitiba chime golam. lemagan iresciu ⁊sceerit edõ vebol bagoim ascer nicra scemi galehẽ neum adonai gosezot. hinne iamim bai neum adonai venigasc horesc baccozer vedoreh ganauim bemosceb hazarag vehetisu hehaĩ gasis vebol hagebagot titmogagna. vesciauti ⁊ sceut gãmmi israhel vbanu garim nesciammot veiasciauu vena-

Prophetia Amos

Hebrea littera.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

tegu cheramin vesciatu et ienam vegasu gaimot veahelu ⁊ piriam. vntagtim gal admatam velo innatesciu god megal admatam ascer nadatti labem amar adonai elohcha.

Latina littera.

¶ Latine. In die illa. Suscitubo tabernaculum dauid quod cecidit: ⁊ ĩstaurabo ruinas suas: ⁊ partes eiꝰ eiectas releuabo. ⁊ reedificabo illud: sicut in diebus antiqs: vt possideant reliqas idumme: et omnes gentes: eo quia inuocatum est nomen meũ super eos: dicit dñs faciens hec. Ecce dies venient ait dñs: ⁊ comprehendet arator messorem: ⁊ calcator vuarum mittentem semen ⁊ stillabunt montes liquorem: ⁊ omnes valles liquefient. ⁊ conuertam captiuitatem populi mei israhel. et edificabunt ciuitates desertas ⁊ inhabitabunt ⁊ plantabunt vineas: ⁊ bibent vinum eorũ ⁊ facient hortos: ⁊ comedent fructus eorum: ⁊ plantabo eos super humum suam: ⁊ non euellent vltra de terra sua: quam dedi eis: dicit dominus deus tuus.

Prophetie expositio

¶ Que quidem verba cuꝫ pauca sint. et satis clara pauca indigent declaratione. Attamen partes duas in ea necessarias indigestas amittere equũ nõ ẽ. proposito tamen esse hanc simul cum alijs vestram salutem in nouissimo predicentibus enumerandam. ⁊ si in aduentu messie per vos expectati doctores vestri ipsam verificandam esse dicant. Prima itaqꝫ pars ipsius est illa qua in die illa suscitabo tabernaculum dauid. quod cecidit. propheta inquit. Quam quidem pro regno dauid vestri exponunt: dicentes. exemplariter in ea prophetam esse locutum. sic enim populuꝫ suum rex protegit. sicut sub se existentes tabernaculuꝫ cooperit. Quorum dictum si vero messie attribuerent: verissimũ est. Certum est enim ꝙ pro tabernaculo regnum dauid: vt ipsi aiunt: Propheta hic intellexit. Quod quidem eiectuꝫ appellat: non ꝙ de se eiectum sit. Sed inquantum illos pro quibus primo ⁊ principaliter edicatum fuit: nõ ꝓtegit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

Et vt ostenderet illud de toto ruinatum non eẽ:et instaurabo ruinas suas et partes eius eiectas releuabo inquit. Quãuis enim tabernaculum hoc.scz xp̃s ihesus dauid filius:vsqz tunc vos non protexerit. protexit tamẽ alias gentes que fidem suam receperunt:ita q ruinam dici non potest. Ut autem vniuersalem reductionem vestram predicaret:concludit et dicit. Et reedificabo eum: sicut in dieb⁹ antiquis. Hoc est sicut diebus dauid qui super omnẽ israhel etiam decẽ tribubus dominatus ẽ:qui etiam vt vestri aiũt super idumea aliisqz circũuicinis gentibus dominium habuit.ita q quemadmodum ipsi referunt:et bene in idumea presides dauid constituit.pro quo:vt possideant reliquias idumee:et omnes gentes:propheta inquit. Cuius causam assignando. Eo q inuocatum sit nomen meum super eos: subsequenter ait.quod dictum:prout vestri aiunt:sic intelligendum est.videlicet pro eo q super eos. scilicet super iudeos nomen meum vocatum est.ideo idumee reliquias:et alias gentes possidebunt. Et hec est secunda pars quã declarandam esse dixi:qua quidem doctores vestri suis expositionibus et dictis:suam fidelitatem ostendunt. scitis enim q pro eorum proposito:vt per idumeam roma intelligat̃ verificare pluries conati sũt.et tamẽ hic territorio vestro esse idumeam vicinã:ingenue fatentur. Ex modo insuper loq̃ndi prophete colligimus q sua misericordia deus hec vobiscum faciet. non autem q a vobis ipsis recognoscamini .et hoc ex eo quia in persona dei tanq̃ agentis loquitur.

Prophetia septima

Abdias propheta hac vnica pphetia se expediente.inquit. Hazon gouadia co amar adonai elohim leedõ scemuga sciamagnu meet adonai — Hebrea littera.

a

vezir bagoim ſciullab cumu venacuma galeba lammilba-
ma. binne caton nedactiba bagoim bazui atta meod. zedō
libeba biſcieba ſciobeni bebaque ſelag merom ſciuto omer
belibo mi iorideniarcz. im tagbiba canneſcer veim ben co
bauim ſim cbinneba miſcam oriteba neum adoni im gan-
nauim bau leba im ſciodede laila eb nidmeta balo igneuu
daiam im bozerim bau lab balo iaſciru golelot. eb nebpeſu
geſau niugu mazpunau. gad bageuul ſcille buba col ance
berdiebiabſciuba veiabelu leba ance ſcelomeba labmeba
ſaſimu mazor tabteba en teuuna bo. balc baiom babu ne-
um adonai vebaauadti babamin meedom vtbuna mebar
geſau. vebattu giboreba teman lemagan iccarat iſc mebar
geſau miccatel. mebamas abiba iagacou tebaſſeba buſcia
venibratta legolaz. beiom gamodba minneged beiom ſce-
uot zarí belo venobrim bau ſcegarau vegal bieruſcialaim
ſadu goral gam atta caabad meem. al tere beiom abiba be
ſom nobro veal tiſmab liune iebuda beiom obdā veal tag-
de piba beiom zara. al tauo beſciagar gammi beiom etam
veal tere gam atta beragato beiom eto veal tiſclana bebe-
lo beiom eto. veal tagamod gal bapperte lebabrit et peli-
tau veal taſger ſeritau beiom zara. chi carou iom adonai
gal col bagoim caaſcer gaſita iegaſe lab gemuleba iaſciu
beroſceba. chi caaſcer ſcetiten gal bar codſci iſctu col ba-
goim ſauiu veſciatu velagu vebaiu cbelo baiu. vbbar ſion
tibiie peleta vebaia codeſc veiareſciu bet iagacou et moraſ
cebem. vebaia bet iagacou eſc vuet ioſeph lebaua vuet ge
ſau lecaſc vedalecu babem veabalum velo ibie ſarid leuct
geſau chi adonai diber. veiareſciu bannegeu et bar geſau
vebaſceſela et peliſtim veiareſciu et ſede effraim vuet ſede

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

sciomeron vbignamim et bagilgad. vegalut babel baze li-
une israbel ascer chenaganim gad zarfat vegalud bieruscia
laim ascer bisfarat irescin et bare hannegeu vegalu mosci-
gim behar sion liscpot et bar gesau vebaicta ladonai bam
meluba.

¶ Latine. Uisio abdie hec dicit dominus deus ad edom. Auditum audiuimus a domino: et legatus ad gentes missus est. Surgite: et consurgamus aduersus eum in prelium. Ecce paruulum dedi te in gentibus. contemptibilis tu es valde. Iniquitas cordis tui seduxit te habitare in scissuris petre altitudinis solij tui. Qui dicis in corde tuo. Quis detrahet me in terram. Si exaltatus fueris vt aquila: et si inter sidera posueris nidum tuum: Inde detraham te dicit dominus. Si fures introissent ad te. Si latrones per noctem: quomodo constituisses. Nonne furati essent sufficientia sibi. Si vindemiatores introissent ad te: Nunquid saltem racemum reliquissent tibi. Quomodo scruti sunt Esau: inuestigauerunt abscondita eius. Usqꝫ ad terminuꝫ emiserunt te: omnes viri federis tui illuserunt tibi. Inualuerunt aduersum te viri pacis tue. Qui comedunt tecum: ponent insidias subter te. Non est prudẽtia in eo. Nunquid non in die illa dicit dominus: perdam sapiẽtes de idumea et prudentiam de monte Esau. Et timebunt fortes tui theman vt intereat vir de monte Esau Ex interfectione. propter iniquitatem in fratrem tuum iacob: operiet te confusio et peribis in eternum. In die cum stares aduersus eum qñ capiebant alieni exercitum eius et extranei ingrediebãtur portas ei⁹: et sup israel mittebãt sortẽ: tu qꝫ eras q̃si vn⁹ ex eis Et nõ debebas inspicere i die fr̃is tui: in die peregrinatõis ei⁹ Latina littera.

Et non debebas letari super filios iuda in die perditionis eorum: ⁊ non debebas magnificare os tuum in die angustie. Neq₃ debebas ingredi portam populi mei in die ruine eorũ: neq₃ debebas despicere malis eius in die vastitatis illius. Et non debebas emitti aduersus exercitum eius ĩ die vastitatis illius. neq₃ debebas stare in exitibus: vt interficeres eos qui fugiebãt. neq₃ tradere reliquos eius in die tribulationis; quando iuxta fuerit dies dñi sup omnes gẽtes sicut fecisti: fiet tibi: retributio tua reuertetur in caput tuu₃ Quomodo enim bibisti super montem sanctum meum. bibent omnes gentes iugiter: ⁊ bibent ⁊ absorbebunt: ⁊ erũt quasi non sint. Et in monte syon erit saluatio. ⁊ erit sanctꝰ. Et possidebit domus iacob ignis: ⁊ domus ioseph flãma: ⁊ domus esau stipula. Et succendẽtur in eis: ⁊ deuorabũt eos: ⁊ ñ erũt relique domꝰ esau. q: dñs locutꝰ ẽ. ⁊ hereditabũt hi qui habitant partẽ australẽ montis esau ⁊ planitie₃ philistim: ⁊ possidebunt regionem ephraim ⁊ regionem samarie. Et beniamin possidebunt galaad. ⁊ transmigratio exercitus huius filiorũ israhel: que est in chananeos vsq₃ ad sarphat: et transmigratio iherusalẽ que est in sepharat: possidebunt ciuitates austri. Et ascendent saluatores in montem syon iudicare montem esau. ⁊ erit domino regnum

Judeorum expositio

¶ Hic propheta: quemadmodum vestri aiũt: ad duo tantũ mysteria suum sermonẽ extẽdit. nam ad idumee ruinam: ⁊ ad iudeorum cõsolationẽ. Doctores autẽ vestri in vtrisq₃ errant: dicentes per idumeam romam intelligi. Qđ quidem impossibile eẽ iam pluries ostẽdi. Et prophetia in aduentu messie a vobis expectati verificandam esse. que ꝑ consolatione vestre ad christum reductionis: post antichristi bellum: sicut alie sibi similes: dicta est. Quod per plures eius partes manifeste colligitur. inquit enim. Cum iuxta erit dies domi ni super omnes gentes. Necnon. Et ĩ mõ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

te sion erit saluatio. Et erit domino regnum. Quibus cum tribus iobelis dictis super hoc proposito: propheta cõcordat dicentibus. Et conuocabo omnes gentes. Et quia in monte syon: et in hierusalem erit saluatio. Et dominus morabitur in syon. Et sic patet prophetam: tot et tanta mala aduersum edom prophetasse: ita quod vsque ad vltimam desolationem. Propterea quia cum iudeis non seruato fraterno amore: pessime egerunt. Quod quidem a pluribus aliis prophetis etiam habetur.

Catholica expositio

¶ Hac autem prophetia narrat propheta in hec mysteria saluatores interuenire debere. cum. Et ascendent saluatores in montem sion iudicare montem esau. inquit. Quod dictum messie et sotiis eius vestri attribuunt: intelligentes pro sotiis eius: septem pastores: et octo primates hominũ a michea. iiij. nominatos. Qui recte sentirent si pro messia christum ihesum: et pro pastoribus et primatibus hominum apostolos aliosque sanctos eius intelligerent. Hi enim pro electorum salute et malorum damnatione tempore illo xp̃i assessores erunt. Post quod erit domino regnum totius scilicet orbis: prout vestri cum zacharie auctoritate aiunt. qui. Et erit dominus rex in omnem terram capitulo vltimo inquit. Cognoscent enim omnes tunc: quia ipse solus verus messias deus et homo est. Ex quibus manifeste videtur quomodo vestri ipsis inuitis: vt prophetiam scd̃m verum eius sensum exponant: ducuntur. Nam si sic quod domino regnum tunc erit: non ergo alteri messie in se diuinitatem non habenti: qualem vos imagiatis: esse poterit. Sed tali messie qui diuinitatem habebit scilicet christo saluatori erit.

Sequitur prophetia octaua.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

Prophetia octaua

Hebrea littera.

m Icheas capitulo. iiij. inquit. Vehaia baaharit baiamin ihie har bet adonai nabon berosc beharim venissa migebagot venaharu galau gammim. vehalehu goim rabim veameru lehu venagale el har adonai veel bet elohe iagacou veiorenu mideraba veneleha beorehotau chi mizzion teze tora vduar adonai miruscialaim. vesciafat ben gāmim rabim vehobiah legoim gazumim gat rahoc vehitetu haruotehē leittim vahanitotehem lemazmerot velo isu goi el goi hereu velo ilmedun god milhama. veiasceuu isc tahat gafno vetabat te enato veen mabarit chi si adonai zeuaot diber. chi col hagamim ielehu isc bescem elohau veanahnu neleh bescem adonai elohenu legolam vaged. Baiom hahu neum adonai osefa azzolega vehannidaha acabeza vaascer haregoti vesamti ⁊ hazzolega liscerit vehannehelaa legoi gazū vmalah adonai galehem behar syon megatta vegad golam.

Latina littera.

Latine. Et erit in nouissimo dierum: erit mons domus domini preparatus in vertice montium ⁊ sublimis sup colles: ⁊ fluent ad eū populi. ⁊ properabunt gentes multe: et dicent. Venite ⁊ ascendam⁹ ad mōtē dn̄i: ⁊ ad domū dei iacob: ⁊ docebit nos de vijs suis. ⁊ ibimus in semitis suis: quia de syon egredietᷣ lex: ⁊ verbū dn̄i de hierusalē: ⁊ iudicabit intᷣ populos m̄ltos. ⁊ corripiet gentes fortes vsqꝫ in longinum: ⁊ cōcidēt gladios suos in vomeres: ⁊ hastas suas in ligōes: ⁊ nō sumet gēs aduersū gētē gladiū: ⁊ nō discēt vltra belligare. Et sedebūt vir subtus vitē suā. ⁊ subt⁹ ficū suā: ⁊ nō erit q terreat. qꝛ os dn̄i exercituū locutū ē. qꝛ oēs ppl̄i ambulabūt vnusqsqꝫ in noīe dei sui: ⁊ nos ambulabimus in noīe dei nostri in seculū seculi. In die illa dicit dn̄s. Cōgregabo claudicātē: ⁊ electā colligā: ⁊ quā afflixe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

ram. Et ponã claudicantẽ in reliqas: ꝛ eã que laborauerat
in gentẽ robustam: ꝛ regnabit dñs sup eos in monte syon:
ex hoc nunc et vsq; in eternum. ¶ Hanc ꝓphetiã do
ctores vestri tpe messie a vobis expectati verificãdã eẽ ai- Judeorum ex-
unt. dicuntq; omnẽ subsequentẽ discursum vsq; ad partem positio.
illam. Audite que dñs loquitur inclusiue cum verbis hu⁹
prophetie colligantiam habere. Qua quidẽ eo mõ proce-
dunt quo vnicuiq; spiritum habenti: eorum iniquitatẽ ma
nifestam faciunt. Nam solita praua cautela: prophetiam ex
ponentes: id quod pro suo proposito facit figuraliter acci-
piunt. Et illud quod contra falsam eorum opinionẽ venit:
aut iniqua expositione repellunt: aut indeclaratum amittũt

Dicunt itaq;. Et erit in nouissimo dierum. hoc est die-
bus messie. Erit mons domus domini preparatus: ꝛ subli
mis. non materialiter: ita ꝙ altior q̃ nunc est: efficiatur.
Sed exemplariter propterea quia a gentibus illuc: vt deo
seruiant: venientibus exaltabitur. Et hac quidem figura
vsus est propheta: eo quia gentes dijs suis super sublimi-
bus montibus seruire solent. Que tamen vere deo dum-
taxat tunc seruient. ꝛ montem hũc super omnes alios mõ
tes: ꝛ colles honorabunt. ita ꝙ ipsarum multe properabũt
ꝛ alteri dicent. Venite ascendamus ad montem domini: ꝛ
reliqua vbi ait. Quia de syon egredietur lex et verbum do
mini de hierusalẽ. que quidẽ verba ꝓphete ꝛ nõ gẽtiũ sũt.
quasi diceret. ex eo quia lex ꝛ mandatum cunctis gentib⁹
egredietur. Idcirco venite ascendamus ad montem domi
ni dicent. Huius autem legis doctor messias erit. pro quo
Et iudicabit inter gentes multas. inquit. Et hac de causa
clausulam hanc exponentes. dicunt. Et iudicabit ille scili-
cet qui iudicaturus est. qui quidem messias rex erit. qui e-
tiam super omnes populos dominabitur. eosq; sic corripi-
et: quod inter eos bellum vltra non erit. neq; etiam belli-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. B.5.19

cosis instrumentis amplius indigebunt. Quamobrem gla
dios suos in vomeres concident. & quilibet subtus vitē su
am: & ficum suā absq3 timore sedebit. Quia omnes populi
ambulabunt vnusquisq3 in nomine dei sui. sc3 post bellum
gog: eo quia ad veram viam non reducentur. Nos aūt do
mus israhel in noīe dñi dei nr̄i i eternū ambulauim⁹. q̄uis
enim templū destruetur: & de terra nostra captiui facti eri-
mus: non propterea alieno deo seruiemus. In die illa su-
pradicta. s. congregabo claudicantem videlicet israhel: qui
tanq3 infirmus: & claudicans in captiuatione reputaẗ. qui-
cūq3 em̄ in angustia existit: quasi claudicās dici pōt. Et po
nam claudicantē in reliqas: ita sc3 q̄ in captiuatiōe penitus
non consumetur: faciamq3 vt tempore illo ad terras suas
reuertatur. ¶ Hec igitur sunt que super recitata prophe-
tia: vestri aiunt. sed eorum sequentes opinionem: ad altio-
ra procedunt. dicuntq3. Et tu turris gregis: turris filie siō
vsq3 ad te vēiet: & vēit potestas prima regnū filie hierusalē
que qdem turris dicūt q̄ turris dauid est: & gregis turrim
eā appellauit: eo quia: queādmodum plerisq3 i locis habeẗ
israhel qui ouium greges nuncupantur: in hierusalem que
regni israhel caput erat tanq3 grex in ouile congregabanẗ.
Replicauit autem id propheta diuersis dictiōibus pro ma
iori rei corroboratione. Rabi vero salomō dicit q̄ pro tur
Rabi salomon — ri gregis templum propheta intellexit Nunc quare vlu-
las vlulatu. Nunquid rex non est in te: an consiliarius tu⁹
perijt: quia comprehendit te dolor. sicut parturientem. Ab
hoc dicto Rabi dauid dictionem illam nunquid amouet.
Rabi dauid — dicitq3. Nunc tu hierusalem quare vlulas vlulatu. eo quia
a terra tua de proximo captiuanda sis. Amen dico tibi q̄
id facere non debes. sed de die solatij tibi promissi recorda
ri: & quāuis nunc rex in te non sit. scias q̄ rex et consiliari
us tuus dominus deus est. qui et si faciem suam a te nunc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

abscondidit: adhuc redimet te et de tua captiuitate te congregabit. Sed rabi salomon clausulam illam dicentem. Nunc quare vlulas vlulatu. sic legit. videlicet. Nunc quare assotiãdo assotias te. Doles et satagis filia syon quasi parturiens: quia nunc egredieris de ciuitate et moraberis in agro: et venies vsque ad babylonem: ibi liberaberis: ibi redimet te deus de manu inimicorum tuorum. hoc dictum quasi imperatiue loqueretur a vestris exponitur. Dicunt enim Dole tu et satage filia syō super peccato tuo. eo quia propter illud de ciuitate tua egredieris. Non putes tamē quod in agro moraberis: ita quod spes tua deperdita sit. quoniam vsque ad babylonem dumtaxat captiuam venies. et hinc post paucos dies liberaberis. Et nunc congregate sunt super te gentes: que dicunt condemnabitur: et aspiciet in syon oculus noster. partem hanc volunt vestri ad messie tēpus referri. voluntque dictione illa nunc: pro rei certitudine prophetam vsum fuisse. necnon et per gentes has exercitum gog intellexisse: a quibus dicūt quod verba hec tunc exibunt. videlicet. Nunc condemnabitur syon de peccatis suis: et modo tali destruetur: quod oculus noster in eam aspitiet: et de ea id quod capimus: videbimus. Ipsi autem non cognouerūnt cogitationes domini: nec consilium eius intellexerunt: ita vt considerent propter quid: vt contra hierusalem venirent: eos excitabit. putant enim destruere ipsam et desolare: necnon et spolia multa detrahere. Deus autem ipsos ibi congregabit vt ab israhel triturentur: quemadmodum manipulus aree ad triturandum congregatur. Quare sequitur. Surge et tritura filia syon: quia cornu tuum ponam ferreum: et vngulas tuas ponam ereas. et comminues populos multos. Et cum bona illa ibi remanentia: deo tunc consecranda sint. ideo subdit. Et sanctificabis domino rapinas eorum: et fortitudinem eorum domino vniuer-

Rabi salomon

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

se terre. Nunc circundaberis filia digna circundari: obsidi
Rabi dauid. onem posuit super nos in virga percutient super maxillam
iudicem israhel. Pars hec a rabi dauid cum superiori p
posito sic colligatur. dicit eniz nunc scilicet. tunc. id est tem
pore gog: tu israhel ab hoste circūdaberis: propter quā cir
cūdationem vocaberis: seu vocari poteris filia circūdata.
obsidionem enim posuit super nos gog cum toto exercitu
suo. ⁊ in virga percutient super maxiliā iudicē israhel. nam
vt zacharias cap. viij. ait: media pars ciuitatis in captiuita
tē egredietur: inter quas iudices ⁊ magni dñi erūt: qui ab
Rabi salomon. illis in maxilla deridendo percutientur. Rabi vero salo-
mon hoc in loco aliter procedit. exponit enim illud pro ho
ste chaldeorum qui contra hierusalem tunc venturus erat
dicens. Nunc q israhel propter peccatuz quod superauit
in angustia existit. Tu scz filia chaldeorū ab hoste tuo stipa
ta: letaberis. hoc est letari potes. nūc eniz in ponēdo super
nos obsidionē quam posuisti: appetitui tuo satisfacies. Hu
ius autem causa est: o inimice: quia in virga percutient sup
maxillā iudicem israhel. hoc est pro eo q iudices suos isra
hel deridendo super maxillam pcutierunt: victoriam hanc
super nos habebis. Et tu bethlehem effrata,
et reliqua. Hec prophetia vsqz ad partem illam. Et erit iste
pax exclusiue: in superioribus declarata est. fuit eniz prime
partis prophetia decima: vbi ad partes istas circumstantā
tes declarandas animum meum non appuli. propterea q2
ad partem hanc secundam. vt vidistis pertinent Descē
dens autem nunc ad partē illā dicentē. Et erit iste pax ⁊ re
liqua. dico doctores vestros ipsam sic exponere. nam Ra
bi dauid eā ad messiam referēdo. inqt. Et erit iste pax loco
enim metus quo in pñti metuētes sumus. de assirio qñ ve
nit in terrā nostrā: et qñ calcat in domibus nostris. iste scz
messias erit nobis pax: ita q inimicū vltra ñ timebim⁹. He

ctit autem sententiam dicendo q pacis causa erit: eo quia cum gentibus pacē loquetur. Facietq q inimicus in terram israbel non veniet Et casu quo tunc veniret: prout hodierno die rex assiriorum facit: suscitabimus super eū septē pastores: et octo primates hominum qui illis obstabūt: eūq cōmincent: ita q tute viuemus. Hi quidem pastores et primates: duces et principes messie regis erunt. Nominauit autem eos sub hoc numero septem et octo. eo quia numerus multitudinis significatiu existit: et est q̄si plures et plures diceret. Rabi vero salomon loquitur hic ac si. Et erit hec pax propheta dixisset. inquit enim. Et erit hec pax integra scilicet et firma absq interruptione assirij cum venerit in terram nostram .i. si tunc. sicut nunc: in terram nostraz venire contigerit. suscit. bimus enim super eum septez pastores et octo primates hominum: quos in libro quodam vocato sota: doctores thalmut nominasse dicit. sed pro dicti eorum verificatione asserit rationem se non videre. Et confringent terram assur in gladio: et terram nembrot in frameis suis. pastores scilicet et principes isti. coruz eniz potentia illas suis armis expugnabunt. nominauit autem has duas gentes solummodo. quia iste due hierusalem destruxerunt. Et liberabit ab assur cum venerit in terram nostraz ac si diceret. Et liberabit messias iste nos ab assur: interficiendo ipsum: et hoc propterea. quia venit in terram nostraz Et erunt reliquie iacob in medio populorum multorū quasi ros a domino: et quasi stilla super herbam: que non expectat virum: et non prestolatur filios hominum. Super hac pte dicūt vestri q reliquie iacob: que p purificatiōz in eis factā remanebūt. erunt in medio populorū multorum: qui super hierusalem cum gog congregabuntur quasi ros qui non ab homine: sed a deo tantum expectatur. Nam quemadmoduz ros et stilla non nisi a deo expectātur sic et israel

Rabi salomon

Rabi dauid

tempore illo non nisi in dominum sperabit: qui ab illa multitudine populorum ipsum saluare poterit. Et erunt reliquie iacob in gẽtibus in medio populorum multorum quasi leo in iumẽtis siluarum ꝛ quasi catulus leonis in gregibus pecoꝝ qui cum transierit ꝛ cõculcauerit ꝛ ceperit: nõ ẽ q eruat. Hanc similitudinem dicunt vestri ante exerciti gog destructionem in vobis verificandã esse. ex quo asserunt esse destructionem illam per vos fiendam qui inter populos illos quasi leo ꝛ catulus eritis. quemadmoduꝫ enim animalia cunta siluarum ab istis cõculcantur. sic ꝛ vos populos illos vsqꝫ ad vltimum destruetis. pro quo subdit Et exaltabitur manus tua super hostes tuos ꝛ reliqua. Et erit in die illa dicit dominus: Auferam equos tuos de medio tui: ꝛ disperdam quadrigas tuas. hoc dictum dicunt vestri post bellum gog verificandum esse. tunc enim equis ꝛ quadrigis non indigebitis: quia in pace ꝛ tranquilitate manebitis Qua etiam de causa ciuitates terre tue perdam. ꝛ omnes munitiones tuas destruam. ¶ Doctores autem thalmut dicunt ꝙ hec tũc deus faciet: propterea quia salubrius est in villis ꝙꝫ in ciuitatibus morari. Et auferam maleficia de manu tua: ꝛ augures non erunt tibi. eo quia ad bene viuendum eos reducam. ꝛ perdere faciam sculptilia tua: ꝛ statuas tuas de medio tui ꝛ non adorabis vltra: ꝛ reliqua que nota sunt. dicunt autem clausulã illam Et conteram ciuitates tuas posse aut pro proprijs ciuitatibꝰ intelligi. aut pro inimicis. Nam dictio illa gareba hebraice vtrumqꝫ significatum habere potest. Et faciaꝫ in furore ꝛ indignatione in omnibus gentibus que non audiuerunt hoc est que legem meam non receperunt. ¶ Hec igitur sunt iudei viri que super hac prophetia doctores vestri aiunt. Quorum dicta si bene considerabitis: nõ dubito quod sicut ego de eis sentio ita et vos sentietis. Ut autem ad hoc vobis viam ape-

Doctores thalmut.

Confutatio eorum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

riam volo: dei inuocato auxilio: per aliquas notiores ipso-
rum partes sermocinando discurramus. quibus etiam spe-
ro vos magis dispositos reddere: ad veram prophetie sen
tentiam: que postea vobis occurret: recipiendũ. ibiq3 q̃3plu
rime partes que hoc discursu non tangentur: aperte pate-
bunt. Dico itaq3 ꝙ per id quod super ea parte Erit mõs
domus domini a vestris dicitur: habetur expresse qualiter
tempore conuersionis vestre erit ad seruitia vnius dei vni
uersalis gentium conuersio. quod quidem etiam super par
te illa Et properabunt gentes multe ⁊ reliqua replicant.
Cuius contrarium asserunt per eam particulam Quia om
nes populi ambulabũt vnusquisq3 in nomine dei sui quem
admodum loco suo manifeste patet. vbi etia3 per subsequẽ-
tia verba dicentia Nos aute3 ambulabimus in nomine do
mini dei nostri in eternum: aliu3 errorem patefaciunt. dicũt
enim ꝙ q̃uis de terra sua iudei captiui sint: nõ ꝓpter hoc
deo alieno seruiẽt. Ex quo de vestra in hac captiuitate cõ-
stantia se iactare volunt. Vos tamen scitis quia de tempo
re illo: cum perfectam notitiam veritatis habebitis: verba
illa determinate loquuntur. Cumq3 clausulam illam Con
gregabo claudicantem volunt eo modo quo dicũt pro isra
hel intelligi eos. Aliqua ratione moueri non video. licet.
enim de vestra claudicatione ibi propheta loquatur: nõ ta
men ad sensum per eos assignatum loqui potuit. Na3 si p
corporali lapsu exemplum propheta dare voluisset: id cum
alio genere morbi magis corporeo explicasset. Unde ꝙ d
spiritali claudicatione locutus sit: quemadmodu3 suo loco
deo duce patebit dicere conueẽientius est. Considerate in-
super obsecro quot vijs partem illam Nunc quare vlulas
vlulatu ⁊ reliqua peruertere conantur. Na3 rabi dauid re Confutatio ra-
mouet eam littera3 he que dictioni illi meleh latine rex ap bi dauid
ponitur. que quidem he apud hebraica3 linguam he hasce

la nuncupatur. et idem quod nunquid latine significat. ipse tamen prophetam affirmatiue loqui vult quasi Rex non est in te absolute dicere. Et non obstante quod totum residuum prophetie quemadmodum suo loco videbitis admiratiue loquitur Nec non et dictionem illam im hebraice latine si que quod ponitur clausule ille: Consiliarius tuus periit. remouet. Et vltra hec dictionem illam periit amouet. Ex altera quoque parte super verbis prophetie verba multa superaddit. que si bene considerentur sensui prophetie consentanea minime iudicabuntur.

Confutatio rabi salomonis.

¶ Pari quoque modo et rabi salomonis expositio praua dici potest. quoniam terminis illis Quare vlulas vlulatu. proprium et verum significatum non dat. Scitis enim quod secundum ipsum lamma taregireag propheta dixisset. Unde parte vna prophetie peruersa ad aliam insufficienter exponendum necessario coguntur. Nam subsequentem partem dicentem Doles et satagis filia syon et reliqua: imperatiue exponunt. Ubi etiam adictiones plures faciunt: que tamen cum omnibus illis non bene aptatur: prout de se patet quemadmodum etiam vera expositione clarius manifestabitur. Et hoc processu procedentes super ea parte dicente Nunc circundaberis filia digna circundari et reliqua. suam peruersam opinionem rabi dauid clarius ostendit. Nam id quod super ea dicit: sensui prophetie consentaneum minime est. non obstante quod clausulam illam dicentem singulariter Judicem israel: ipse in plurali iudices legit.

Confutatio rabi dauid

Confutatio rabi salomonis.

¶ Opinio autem rabi salomonis super parte hac et si eam dictionem iudicem etiam ipse in plurali accipiat. attribuatque dictum illud Nunc circumdaberis et reliqua. chaldeorum hosti: est tamen super residuo prophetie veritati magis consona prout suo loco deo duce patebit. vbi etiam intelligetis propter quod prophetia hec de aduentu messie videlicet Et tu betlem efrata hic a propheta interposita fuit. qualemque inter se colligan

tiam habeant. necnon et in qbus prophetie partibus vestri veritati adherent: ibi videbitis. Sed psentis pphetie pces suz sequẽdo dico doctores vestros in eo sic se gerere q mi ror immo nescio quo vultu talia calamo scribere presump serunt. Dicunt. n. q reliquie iacob que post eius purificati onem remanebunt: erũt in medio populorum cuz gog veni entium quasi ros a dño. Pari quoq modo dicũt q quasi leo in iumẽtis siluarum tunc erũt. ita q populos illos vltima destructione destruẽt. dicũt preterea eaz similitudinẽ de rore et stilla pphetaz pphecisse. qz quẽadmodũ he nõ nisi a do sperantur. sic et vos eo tpe non in alium q in deuz sperabi tis. Partẽ insup illã dicẽtem Et erit in die illa dicit dñus: auferaz equos tuos de medio tui: et reliqua. dicũt post bel luz gog verificandã esse. vbi et fabulã illã doctorum thalmut de aeris bonitate recitant. primi aũt dicti eorum insufficiẽtia ex eo patet: qz sicut p ezechielez zachariã et alios pphetas habetur: purificatio vr̃a bello gog finito erit. Inqt. n. ezechiel vt suo loco vidistis Propterea hec dicit dñs Nunc redu cam captiuitatẽ iacob. qd dictũ ruina gog expleta explicatur Et zacharias Sed et iudas pugnabit aduersus hierusalez. ex quibus colligitur: manifeste q durante bello purificati nõ eritis. immo: quẽadmodum et vr̃i concedunt: malorum inter vos existentium in bello illo consumptio fiet. ita q post illud remanentes electi et purificati erũt. pro quibus ppheta di cit q quasi ros a dño in medio populoruz multorum erũt. et p hos populos de veniẽtibus cũ gog dicere minime põt: cũ ipsorum tpe iudei purificati nõdũ erũt. sed de aliis populis q tanq electi et salui post bellũ illud remanebũt. Nec gentiũ gog destructio p iudeorum manus quẽadmoduz p partẽ scdm vr̃i aliqui: fiẽda erit. Per oẽs. n. pphetas habemus dstructio nẽ illã miraculose p deuz fiendã esse peste. s. et fame fulguri bus et lapidibus et cũ gladio vniuscuiusq in fratrẽ suũ. Dein de cũ dicũt sequentem partem esse post bellum gog intel

ligendam. qua ratione moueatur nescio. cum discursus ille totus a principio dicente. Et erunt reliquie iacob ⁊ reliq. vsq ad finem. ad diem vnum referatur. Non est igitur maior ratio in prima parte q̄ꝫ in secunda: vt possit ad tempus illud magis referri. Sed si vna post bellum gog verificanda est. ⁊ alia omnino eodem tempore esset verificanda. Et econtra: si ante bellum vna: ⁊ alia similiter. Vos autem si eorum insufficientiam cognoscere vultis: animaduertite ꝙ nō videntes se intellectui prophetie satisfacere. ad fabulas thalmut reducuntur. dicendo perditionem ciuitatuꝫ ⁊ propheta predictam esse pro conseruatione sanitatis vestre fiendā. Et hoc quidem contingit: quia sicut spiritus ab eis longe est. sic ⁊ ipsi ab eo longe sunt. Non enim qui de terra ē ⁊ gratia priuatus: spiritualia capere potest. De numero quorum presens pars vtiq existit; quemadmodum suo loco deo fauente: indubitate intelligetis. vbi etiam vos videre faciam qualiter super quadam clausula Rabi Dauid vt id p dicta sua innueret: se conduxerit.

Catholica expositio

¶ Ego igitur prophetiam suo sensu declarando. dico ꝙ eius processus vltra id quod vestri dicunt: se adhuc extendit. Includit enim partem quam excludunt vsq ibi. Et intrinsecus ambulare cum deo tuo: quemadmodum per sequentia certificabitur. nam volens deus hic per prophetā vestram post antichristi bellū per sui gratiam redēptionē p̄dicere. vbi pro quodam mysterio quod intelligetis: xp̄i aduentū interposuit. attēto ꝙ talis reductio post longum tēpus fiēda erat: q: in nouissimo dieꝝ ꝓut ipē asserit. Idcirco q̄si cū sanctis patriarchis se excusaret. ondēdo q̄lr id ex mera ingratitudie a vobis met ꝓcesserit. finito p̄ncipali discursu verba illa ꝓtulit. Principale itaq mysteriū agrediēs inqt. Et erit inouissimo dieꝝ h̄ ē p⁹ bellū antixp̄i. v̄ q̄. xxviij Ezecl. In nouissimo ānoꝝ vēies. dixit. Erit mōs dom⁹ dn̄i

preparatus in vertice montium. aut materialiter: quia non est impossibile apud deum omne verbum. aut methaphorice propter id ꝙ gentes multe ad ipsuz confluent. a quibus vt vestri aiunt exaltabitur. Quōcunqꝫ autem intelligatur: intentio prophete est ostēdere nobis ꝙ gentes multe: que Quia de syon egressa est lex: ⁊ verbum domini de hierusalem vsqꝫ tunc non cognouerunt: tempore illo ꝓphetabunt ⁊ adinuicem dicent. Uenite ascendamus ad montem dn̄i ⁊ reliqua. Ubi modum loquēdi prophete animaduertere debemus dicentis: quia de syon egredietur lex: ⁊ verbum domini de hierusalem. Quam clausulaz vestri exponendo pro verbo domini mandatuz intelligunt: dicētes: Quia lex ⁊ mandatuz domini de syon egredietur. Cum autem in antiqua lege mandata ⁊ precepta contineantur: non dubitaƭ ꝙ non de illa lege: neqꝫ de mandatis in ipsa contentis propheta loquitur: sed de noua lege per christum datam que in hierusalem. prout verificatuz est: dāda erat. De qua hieremias ⁊ aliȷ̄ prophete mentionez faciunt. Ego pro verbo domini verbum illud quod caro factuz est: significare intēdit. Ad quod verbum refertur dictum illud immediate sequens dicens Et iudicabit inter populos multos: vbi vestri dicūt. Et iudicabit qui iudicaturus erit scilicet messias qui bn̄ vtiqꝫ dicerent: si de vero messia christo hiesu intelligerēt. Ipse enim qui verus messias est: super populos omnes tūc dominabitur: quia ipsum esse verum deuz omnes cognoscent. Quos etiam modo tali corripiet: ꝙ instrumentis bellicosis amplius non indigebunt. Erūt enim sic in pace continua ⁊ trāquillitate: ꝙ gladios suos in vomeres cōcident: virqꝫ subtus vitem suam ⁊ ficum absqꝫ timore sedebunt. Quia omnes populi ambulabunt: vnusquisqꝫ in nomine dei sui. Hoc dictuz de virtute sermonis ⁊ eo mō quo vestri illud aptant: falsum esset: nam ⁊ per prophetam ⁊ per

vestros affirmatur supra: q omnes populi cognoscent tūc verum deum: et illi seruient. prout etiā omnes alij prophete predicunt. Si igitur verba ista sic intelligenda essent: et sibiipsi et omnibus alijs prophetis propheta cōtradiceret unde volēs onchelos hoc incōueniēs fugere dicit. Quia omnes populi qui tunc peribunt: pro eo qr in nomine dei sui ambulauert pibūt. Pro q animaduertendū est: quemadmodum vos non ignorare scio: q verba hec secundum q hebraica littera sonant: eiuis illud significatū quod per latinam trāslationē ostenditur habeant. possunt tamen eo modo etiam interpretari quo proprius prophete intellectus habebitur. Scitis.n. dictionē illam cbi hebraice quādo sepenumero latine significare: quemadmodum exodi. xxiij. habetur: ex ea parte dicēte: chi tirre hamor sonaaba rouez tabat massao. Latine quando videris asinum odientis te iacere sub onere suo. Accepto igitur cbi loco isto eodē modo: prout prophete intentio certe fuit: erunt verba hec latine sic legenda: quando omnes populi ambularēt vnusqsq; in nomine dei sui. Per que verba omnimodam perfectionem vestram que tunc in veritatem cognoscendo erit: propheta predicere vult. Postq.n. narrauerat populos oēs tunc deum cognoscere debere: volēs ostendere q non pp ter hoc q alij populi id faciant: vos illā perfectionē habebitis: sed per dei gratiā ex particulari aspectu vt infra ostēdit. Jnquit. quando omnes populi ambularent vnusquisq; in nomine dei sui et nos ambulabim9 in nomine domini di nostri in seculum seculi. quasi diceret: posito pro nō vero q omnes alij populi in nomine dei sui vero deo non cognito ambularēt. Attamen nos nō sic faciem9: sed in nomine dñi dei nostri in eternū ambulabimus. Cuius causam assignando propheta immediate sequitur. Jn die illa ait dñs Con

gregabo claudicantẽ et reliqua. Per que ostẽdere vult: quod tpe illo sui gratia et misericordia deus te congregabit: que vsque tũc sup fide sua et veritate claudicasti: mysteria. s. incarnationis trinitatis et resurrectionis et alia a prophetis p̄dicta capere nõ potẽs. De quo hieremias ẽt supra mensionez fecit: cũ dixit. Usquequo pplexa eris filia rebellis eo quia creauit deus nouũ sup terra femina circũdabit viruz. Et sophonias capi. vlti. ẽt inquit. Et saluabo claudicantez: et eã que eiecta fuerat congregabo. Certũ est. n. quẽadmodum per superiora visum est: quod nõ pro alio nisi pro peccato isto eiecti fuistis estis et vsque tunc eritis. Eo aũt tempore faciet deus vt veritatis notitiam habeatis: ita quod in monte syõ ex tunc vsque in eternuz super vos regnabit: et a vobis tãquam verus messias deus et homo cognitus erit. Pro cuius rei certitudine ad hierusalẽ sermonem propheta vertit. dicitque Et tu turris gregis turris filie syon vsque ad te veniet: et venit potestas prima regnum filie hierusalem. Ubi eius modus loquendi considerandus est. cum dicit Usque ad te veniet: et venit: nam licet rei corroborationi id vestri attribuant. Debemus tamen modum corroborationis et fundamentum certitudinis intelligere. Certificatur enim hierusalem per prophetam super sibi promissis hoc loquẽdi modo. Nam cum primum aduentum regni huius per prophetas predicatum verificatum viderit: poterit absque dubio super secundo aduentu certificari. Et hoc est quod dicit: Usque ad te veniet et venit: quasi diceret vsque ad te iterũ veniet: sicut iam venit. Et Quod de messie regno pphetia loquatur: ex ipsamet aperte habetur: et doctores vri precipue onchelos in hoc cõsentiũt. Cuz aũt pp̄ter vicinã destructionez a caldeis fiẽdã: efficaciori cõsolatione hierusalẽ indigeret: sequitur pp̄heta dicere. Nũc q̄re vlulas vlulatu. s. in hierusalẽ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

quasi non credens in hijs que tibi pollicentur: Nunquid rex non est in te: an consiliarius tuus periit quasi diceret. Credis ne me sic impotentem esse vt ea que tibi promitto obseruare non possim. Quia comprehendit te dolor sicut parturientem: Et si tu filia syon doles et satagis quasi parturiens: eo quia nunc egredieris de ciuitate et venies vsque ad babylonem: dico tibi quod nec propter hoc debes de promissis spem amittere. immo erit istud tibi signum futurorum magis certificatiuum. cum videbis quod ibi. i. inde liberaberis et de manu inimicorum tuorum te deus redimet. Sed ad antichristi mysterium rediens propheta inquit. Et nunc congregate sunt ad te gentes multe et reliqua. Ubi hac dictione nunc pro maiori rei certitudine: vt vestri aiunt: propheta vsus est: immo dico vobis quod super parte hac tota vestri se bene gererent: si illi ad quod dicta referuntur: ipsam attribuerent. intelligunt enim pro clausula illa filia syon iudeos tantummodo que pro tota congregatione fidelium que post antichristi ruinam purificata remanebit: a propheta explicata fuit. quam congregationem dixit propheta: Et sanctificabis domino rapinas eorum: et fortitudinem eorum domino vniuerse terre. Et deinde assignans propheta causam quare eo tempore hierusalem a predictis gentibus circundari sic debebat: subsequenter ait. Nunc circundaberis filia digna circundari: et reliqua inter que se ipsum includit: dicendo. Obsidionem posuit super nos: eo quia de iudeis loquebatur: de qua gente et ipse erat. Dicit itaque nunc. i. tunc antichristi tempore: vt rabi dauid ait: tu. s. filia syon que filia digna circuncidi es a predicto hoste circundaberis. necnon. Et obsidionem posuit. i. ponet super nos antichristus ille. propterea quia filij tui in virga percutient super maxillam iudicem israel. s. christum hiesum: et vt intelligerent quod de ipso loquebatur immediate propheta inquit. Et tu betlem efrata et si mini-

ma es in millibus iude: ex te mihi egredietur qui sit domi-
natior in israbel. Quam quidem prophetiam vsqꝫ ad partē
illam dicentem Et erit iste pax exclusiue in prima principa-
li parte bene declaratā habuistis. Ab ista vero parte vsqꝫ
ad illam dicentē Et erunt reliquie iaco b. rabi dauid bene
se habet dempta clausula illa prima. s. Et erit iste pax: que
de messia hiesu loquitur qui ipsa pax in abstracto fuit sicut
propheta predicat. Et illa. s. Et suscitabimus super eā sep
tem pastores ⁊ octo primates hominum. Quam ad aposto
los aliosqꝫ beatos sicut decet non refert. Certum est enim
ꝙ ex verbis istis propheta nil aliud significare vult nisi ꝙ
per christum primo ⁊ secundo per istos: a cunctis inimicis
⁊ hostibus tempore illo iudei liberi ⁊ tuti erunt. Et cuꝫ ad
statum illum ex dei gratia solummodo peruenietis: teste ꝓ
pheta ipso apud libri finem dicente: Quis deus similis tui
qui aufers iniquitatem ⁊ transis peccatum reliquiaꝝ here
ditatis tue. Jccirco. subsequenter hic ait. Et erunt reliquie
iacob in medio populorum multorum quasi ros a domino
⁊ reliqua. Volens ex eis notificare quod quemadmoduꝫ
ros ⁊ stilla non nisi a deo expectantur: sic nō expectabitur
tunc ꝙ inter alias gentes que sub xp̄i fide vsqꝫ tunc vixe-
runt: vos enumerandi essetis: attenta grauitate peccati ve
stri: nisi a deo illud procederet qui iniquitati vestre sua mi
sericordia propitiabitur: ⁊ peccati vestri non memorabitur
amplius. Cuius virtute reliquie ille super omnes intrinse
cos inimicos a quibus a recta via diuerti possent: vim ha-
bebunt. Pro cuius intellectu totuꝫ hunc discursū prophe-
ta explicauit. Nam cum non virtute armorum: Sed ex di
gratia dumtaxat salus vestra acquirenda sit: nec fortitudi-
ne ciuitatum ⁊ locoꝝ sit perseueranda: non possunt verba
sua nisi spiritualiter interpretari: prout etiam ꝑ aliquas par
tes ipsemet manifeste ostendit: Jnquit enim. Et auferā ma

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

leficia de manu tua: et euellam lucos tuos de medio tui: et conteram inimicos tuos. Que omnes ad spiritualem inimicum referuntur: ita quod innuere vult propheta: quod reliquie iacob que in gentibus hoc est christianis tunc existentibus remanebunt: Quasi leo in iumentis siluarum erunt. Inimico enim inuito .s. diabolo salutē cum illis prosequentur: et hac de causa propheta dixit: Et exaltabitur manus tua super hostes tuos: Et omnes inimici tui interibūt. Cumque reliquie ille in eo proposito perseuerare debeant: eo quia tēptator super eos potestatem non habebit. consequenter propheta ait. Et erit in die illa dicit dominus: et auferam maleficia de manu tua et reliqua: que ad eundē significatū oia reducuntur. Quo etiam intellectu dictio illa Gareha: latine ciuitates tuas de inimicis prout vestri aiunt: intelligēda erit Et quod particula illa dicens: Et erunt reliquie iacob in gentibus: sit ad gentes que in fide xpi vixerunt: attribuenda. Ostendit propheta per suam conclusionē dicentem Et faciam in furore: et in dignatione vltionē in gentibus: que nō audiuerunt. Quod dictum sicut a rabi dauid exponitur intelligēdum est videlicet Et faciā in furore vltionem in gētibus: que non audierunt: nec receperunt legē dei per xpm hiesum datam. Cum autem omnia bona hec propter promissionē antiquis patriarchis factam deus vobiscum faciet. Ideo quasi in scrutinium vobiscum veniret: ostendendo dilectionē qua vestri semper affectus est: et in eius remuneratonem immēsam vestram ingratitudinē. illis inuocatis propheta talia fatur surge contempne iudicium aduersum mōtes: et audiant colles vocem tuam: quia lis est domino cum populo suo: et cum israhel in scrutinium venit. Ubi per montes: quemadmodum rabi ionatam et rabi salomon aiunt: patriarchas intelligit. et per colles matres beatas Patriarcharū vxores

Et deinde ad scrutinium veniens inquit. Popule me-
us quid feci tibi: aut quid molestus fui tibi: responde mihi.
quasi diceret. Non potes super malo vno de me conqueri
immo potius infinita bona a me recepisti Que quidem bo
na recitando subdit Quia eduxi te de terra egipti: et de do-
mo seruientium liberaui te. Ibi enim prout rabi Dauid ait
seruis seruiebas. Nam egiptus de cham descendit cui per
Noe genesis. xviiii. dictū fuit: seruus seruorum erit fratribus
suis. Et postq̄ te de manu illorum eduxi misi ante faciem tu
am Moysen. Aaron. et Mariam ut tibi redemptioēm euā-
gelisarent. Et ultra hec memento queso popule meus quid
cogitauerit contra te Balac rex Moab: et quid respōderit
ei Balaam filius Peor de Sethim usq; ad Galgalam ut
cognosceres iusticias domini: quante s. tecum fuerunt. Nō
enim responsum illud quod dedit balaam dedisset nisi de in
dignatione mea contra eum veritus fuisset. et quamuis pro
pter peccatum quod ibi commisisti: Quemadmodum rabi
Dauid ait filius perditionis fuisses: non propter hoc dereli-
qui te sub potestate maledictionis illius. Sed cum morte
tantummodo quorūdam vestrorum peccatum illud vobis
remisi. Pari quoq; modo memento quanta in Galgala te
cum feci quando Jordanem sicco pede transisti: et cuncta
alia per historias ordine suo recitata memento. Et si dices
quid dignum offeram domino quo ei satisfaciam: curuabo
ne genu illi aut holocaustomata et vitulos anniculos sibi
offeram: ita q cum hijs ei placeam. dico q non. hijs enim
dominus non placatur. et si cum millibus arietum aut mul
tis millibus hircorum pinguium coram eo vos representa
retis. Jmmo plus dico vobis: q si tuum primogenitū quez
super omnia amas: pro scelere tuo sibi dares: nihil tibi vale
ret. Attenta grauitate peccati quod ꝯtra eum cōmisisti. nec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. B.5.19

etiam hec sunt que deus a te querit. Sed id quod bonum esset facere & quod dñs a te requirit indicauit tibi hõ scilicet xp̃s hiesus q: humanitate assumpta tecũ cõuersatus est propheta dicente Indicauit tibi homo quid bonum esset: & quid dñs requirat a te. Et illud quod indicauit vtiq3 est Facere iudiciũ & diligere misericordiam: & intrinsecus ambulare cum deo tuo hoc est toto corde & anima non apparenter: prout rabi dauid ait: & bene. ¶ Quod autem hec talia a xp̃o hiesũ predicata fuerit: per euangelia cunta testimonium habemus. quẽadmodum. n. vestri hic aiunt: & ea que cum deo et que cum proximo obseruãda sunt: his verbis continentur. Nam pro pertinentibus ad proximum dixit: facere iudicium & diligere misericordiam. pro pertinentibus vero ad deum Et intrinsecus ambulare cu3 deo tuo inquit. Que ambo mathei xxij. a xp̃o hiesu sub hijs verbis expressa fuerunt. videlicet Dilige dominu3 deum tuum in toto corde tuo & tota anima tua: & proximũ tuu3 sicut teipsum. Non obstante q cuncta verba sua circa aliud q̃3 circa dilectionem dei: & proximi charitatem & misericordiã principaliter non versantur. Vos autem si audiendi aures haberetis: non dubito q ex verbis prophete huius colligeretis esse per nouam legem qua hec predicta precipiũtur: antiquam amittenda3 que holocaustis & alijs cerimonijs in figuram futurorum mysteriorum vtebatur.

Concordia cu3 euãgelio

Matheus.

Prophetia Nona.

Zacharias qui conuersionem vestram de qua in presenti agitur: hoc suo libro breuibus verbis multipharie tetigit. in vltimo sui longũ sup ea sermonem facit. Inquit. enim capitulo. xi.

Latina littera. Apri libane portas tuas: & comedat ignis cedros tuas: vlula abies quia cecidit cedrus: quoniã magnifici vastati sunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

vlulate quercus basan qm̄ succisus ē saltus munit⁹. Vox vlulatus pastoꝝ qꝛ vastata ē magnificētia coꝝ: vox rugit⁹ leonū: qm̄ vastata ē supbia iordanis. Hec dicit dn̄s de⁹ me us. Pascēdo pecora occisiōis: q̄ redēptorē eoꝝ occident. ⁊ nō cōmittēt culpā: ⁊ vēdēs eos dicet. bn̄dict⁹ dn̄s diues fact⁹ sum: ⁊ pascēs ea nō parcet eis. Qm̄ nō parcā vltra su per habitantes terrā: dicit dn̄s. Ecce. n. ego tradā homīes vnūquēqꝫ in manu ꝓximi sui. ⁊ in manu regis sui: ⁊ concī dēt terrā: ⁊ nō eruā de manu eoꝝ. Et paui pec⁹ occisionis ꝓpter hoc o pauꝑes gregis: ⁊ assumpti mihi duas v̄gas vnā vocaui mitē: ⁊ alterā vocaui que demolit̄: ⁊ paui pe cora. Et succidi tres pastores in mense vno: ⁊ cōtracta est anima mea in eis. siquidē ⁊ aīa eoꝝ variauit in me. Et dixi Nō pascā vos: que moritur: moriatur: ⁊ que succiditur suc cidat̄: ⁊ relique deuorent vnaquecꝫ carnē proxime sue. Et tuli virgā meā q̄ vocabat̄ mitis: et abscindi eam. vt irritū facerē fedus meū quod ꝑcussi cū omnib⁹ populis: ⁊ irritū deductū ē in die illa: ⁊ cognouerūt vere pauperes gregis qui expectabāt me: qꝛ verbū dn̄i ē. Et dixi ad eos. si bonū ē in oculis vestris: afferte mercedem meā. ⁊ si nō finite. Et appenderunt mercedē meā triginta argenteos. Et dixit do minus ad me. Projice illud ad figulū magnū pretiū. quo appretiatus sum ab eis: ⁊ tuli triginta argenteos: ⁊ proieci illos in domū dn̄i ad figulum. Et precidi virgā meā secun dam que demolitur appellatā: vt dissoluerē germanitatem inter iudā: et israbel. Et dixit dn̄s ad me. Adhuc sume tibi vas pastoris stulti: quia. Ecce ego suscitabo pastorem suꝑ terra. qui derelicta non visitabit. fetum non queret. ⁊ con tritā nō sanabit: ⁊ stantem non enutriet: ⁊ carnem pinguis comedet. ⁊ vngulas earum dissoluet. Ve pastor idolū de reliquens gregem. gladius super brachium eius: ⁊ suꝑ o culum dextrum eius. brachium eius ariditate siccabitur: ⁊

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

oculus dexter eius tenebrescens obscurabitur.

Capitulum.xij.

Onus verbi domini super israhel . dicit dominus ex-
tẽdẽs celũ & fũdãs terrã: & fingẽs spm̃ hoĩs i eo Ecce ego
ponã hierusalẽ vas amaritudĩs oĩbus populis in circuitu.
Sʒ & iuda erit ĩ obsidiõe sup̃ hierusalẽ. Et erit in die illa: po
nã hierusalem lapidem oneris cunctis populis : oẽs qui le
uabunt eum concisione lacerabuntur: & colligentur aduer-
sus eam omnia regna terre. In die illa ait dominus percu
tiam omnẽ equũ in stuporem: & ascensorem eius in amen-
tiam: & super domum iuda aperiam oculos meos: & omnẽ
equum populorum percutiam cecitate. Et dicẽt duces iu
de in corde suo. Confortentur mihi habitatores hierusalẽ
in domino exercituum deo eorum. In die illa ponam du-
ces iuda: sicut fornacẽ ignis in lignis: & sicut facez ignis in
paleam: & deuorabunt ad dextram & ad sinistram oẽs po-
pulos in circuitu et habitabitur hierusalem rursus in loco
suo in hierusalem. Et saluabit dominus tabernacula iuda ĩ
primo: vt non magnifice glorietur domus dauid & gloria
habitantium hierusalem super iudam. In die illa proteget
dominus habitatores hierusalem: & erit qui offenderit ex
eis in die illa: quasi dauid: & dom⁹ dauid sicut deus: sicut
angelus domini in conspectu eorum. Et erit in die illa que
ram contererre omnes gentes que venient contra hierusa
lem: & effundum super domum dauid: & super habitatorez
hierusalem spiritum gratie & precum: & aspiciẽt ad me quẽ
confixerunt: & plangent super eũ planctu quasi super vni
genitum: & dolebunt super eum: vt doleri solet in morte p̃-
mogeniti. In die illa magnus erit planctus in hierusalem
sicut plantus ad Remon in campo magedon. Et plangẽt
terre familie: & familie seorsum: familia domus dauid seor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

sũ: ⁊ mulieres eoꝝ seorsũ. familie domus nathan seorsuꝫ: et mulieres eorum seorsum: familia domus leui seorsuꝫ: ⁊ mulieres eoꝝ seorsũ. familia semei seorsũ ⁊ mulieres eoꝝ seorsuꝫ oẽs familie reliq̃. familie ⁊ familie seorsũ: ⁊ mulieres eoruꝫ seorsũ.

Capitulum. xiij.

¶ In die illa erit fons patens domui dauid: ⁊ habitantibus hierusalem propter peccatum ⁊ propter menstruatã Et erit in die illa dicit dominus exercituum. Disperdam nomina idolorum de terra: ⁊ non memorabuntur vltra: ꝓphetas quoqꝫ. Et spiritum immundum auferam de terra. Et erit cum prophetauerit quispiam vltra: dicent ei pater eius ⁊ mater qui genuerunt eum. Non viues: quia mendacium locutus es in nomine dei: ⁊ configent eum pater eius ⁊ mater genitores eius cum prophetauerit. Et erit in die illa confundentur prophete vnusquisqꝫ ex visione sua cum prophetauerit: nec operiẽtur vltra stola pilosa: vt mẽtiantur. Sed dicet. Non sum propheta. homo enim agricola ego sum: quoniã adam pecudiauit me ab adolescẽtia mea. Et dicetur ei. Quid sunt plage iste in medio manuũ tuarum: ⁊ dicet. His plagatus sum in domo amicoruꝫ meorum. framea suscitare super pastorem meum. ⁊ super virũ coherentem mihi dicit dominus exercituum. Percute pastorem ⁊ dispergentur oues. ⁊ conuertam manum meam ad paruulos. Et erit in vniuersa terra: dicit dominꝰ. Partes due in ea concidentur: ⁊ deficient. Et tertia pars relinquetur in ea. Et ducam tertiam partem per ignem. ⁊ purificabo eos sicut purificatur argentuꝫ: et ꝓbabo eos: sicut probatur aurum: ipse vocabit nomen meum. ⁊ ego exaudiam ipsum. dicam populus meus est. ⁊ ipse dicet: domĩe deus meus.

Capitulum. xiiij.

¶ Ecce dies dñi veniet: et diuidentur spolia tua in me
dio tui. Et cõgregabo omnes gentes ad hierusalem in pre
lium: et capietur ciuitas: et vastabuntur domus: et mulieres vio
labuntur: et egredietur media pars ciuitatis in captiuitatem:
et reliquum populi non auferetur ex vrbe. Et egredietur dñs
et preliabitur contra gentes illas: sicut preliatus est in die pre
lii. Et stabunt pedes eius in die illa super montem oliuarum
qui est cõtra hierusalem ad orientem: et scindetur mons oli
uarum ex parte sui ad orientem: et occidẽtem prerupto grã
di valde. Et eradicabitur medium mõtis versus aquilonem:
et medium eius ad meridiem. Et fugietis ad vallem monti-
um eorum: quoniam extendet se vallis montiũ usque ad Azal: et fugi
etis sicut fugistis a facie terremotus in diebus Ozie regis
iude: et veniet dñs deus meus omnesque sancti tecũ. Et erit
in die illa non erit lux te nebulosa et opacta. erit autem dies
vna nota dño non dies neque nox: et erit in tempore vesperi
lux. et erit in die illa exibũt aque viue de hierusalem media
pars earum ad mare orientale et media earum ad mare occiden
tale: in estate et in hieme erit. Et erit dñs rex super omnem
terram: in die illa erit dñs vnus et nomen eius vnum. Cir-
cũdabit vniuersa terra sicut planities a colle Remon ad au
strum hierusalem: et exaltabitur et habitabitur in loco suo a por
ta beniamin usque ad locum porte prioris et usque ad portam
angulorum: et a turri ananneel usque ad torcularia regis. Et
habitabunt in ea et anathema non erit amplius: sed habita-
bit hierusalem secure. Et hec erit plaga qua percutiet dñs
omnes gentes que pugnauerunt versus hierusalem: tabes-
cet caro sua ipso stante super pedibus suis: et oculi eius ta-
bescent in foraminibus suis: et lingua sua tabescet in ore eo
rum. In die illa erit tumulus dñi magnus in eie: et appre-
hendent vir manum proximi sui: et conseretur manus eius super
manum proximi sui: et etiam iudas pugnabit aduersus hieru-

salem ⁊ congregabuntur diuitie omnium gentium in circul
tu: aurū ⁊ argentum ⁊ vestes multe satis. Et sic erit ruina
equi muli cameli ⁊ asini: omniumq; iumentoꝝ que fuerint
in hostibus illis sicut ruina hec. Et omnes qui reliqui fue-
rint de vniuersis gentibus que venerunt contra hierusalē
ascendent ab anno in annum vt adorent regem dn̄s exerci
tuum: ⁊ celebrēt festiuitatem tabernaculoꝝ. Et erit qui nō
ascēderint de familijs terre ad hierusalem ut adorent regē
dominum exercituū: non erit super eos himber. q ⁊ si fami
lia egipti non ascenderit: ⁊ non venerit: nec super eos erit.
Sed erit ruina qua percutiet dn̄us omnes gentes: eo quia
non ascenderunt ad celebrandum festiuitatem tabernaculo
rum. Hoc erit peccatum egipti ⁊ hoc peccatum omniū gen
tium que non ascenderint ad celebrandam festiuitatem ta-
bernaculoꝝ. In die illa erit quod sup frenum equi est: sanc
tum dn̄o: ⁊ erunt olle in domo domini quasi fuscinule corā
altari. Et erit omnis olla in hierusalem: ⁊ in iuda sanctifica
ta domino exercituum: ⁊ venient omnes immolantes: ⁊ su
ment ex eis: ⁊ coquent in eis ⁊ non erit mercator ultra in
domo domini exercituum in die illo. ¶ Quoniam qui
dem super hac ꝓphetia viri iudei doctores vestri perplexi
non parum sunt: ita ut rabi Salomon fateri non erubescat
se plures super ea opiniones vidisse quas concordare nes-
cit. Idcirco ut eoꝝ insufficiētia seu malitia vobis magis pa
teat. veritas quoq; clarius elucescat. ipsoꝝ dicta recitando
modo tali procedam. Nam rabi salomonis expositiōem ad
lr̄am recitabo cui rabi ionate aliorumq; antiquorum docto
rum opiniones annectam. post quod quicquid istorum dic-
tis per rabi dauid aut alios superadditum inueniam: ut ni-
hil intactum remaneat: suo loco dei auxilio suppeditabo.
¶ Inquit itaq; rabi Salomon sup terra israhel ⁊ ipso isra-
hel prophetiam exponens. Apert libane portas tuas ⁊ co

Iudeorum ex-
positio

Rabi salomon.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. B.5.19

medat ignis teipsum: Assimulauit.n. pphetā terram israel libano q est saltus. Et reges ipsius assimilauit cedris: principes aūt abietibus que cedris equales non sunt equiparauit. Alios vero gubernatores assimilauit quercubus que minoris precij aliaꝝ sunt. Et sic de gradu in gradū descendendo pphetā processit. ¶ Sed rabi Jonatan dicit: q̄ de regibus ⁊ magnatibus populoꝝ pphetā locutus est.

Rabi Jonatan

Doctores thalmut.

Auctoritate tamen Thalmut asserit rabi salomon pphetā super secundi templi destructione prophetasse. Dicunt.n. q̄ quadraginta annis ante templi destructiōem porte eius a seipsis aperiebant: aduersus quas rabi iohanā ben zachai locutus est. dicens Templum templū usquequo te ipsum confundes: scio.n. finem tuum vastationem esse: ⁊ quia sup te prophetauit zacharias filius ido cuz dixit: Aperi libane portas tuas ⁊ comedat ignis cedros tuos.

Rabi dauid

¶ Rabi dauid vero super hoc principio dicit esse super hac pphetia opiniōes diuersas: Nā aliqui expositores ad dominiū mechabeorum ruinam ipsam reducunt. Et aliqui ad secundi templi destructionem. alij vero ad regum populorum ruinam ipsam trahunt.

Rabi salomon.

¶ Pasce pecora occisionis dicit rabi salomon: Prepara eis pastores hoc est: prophetiza ex nunc super pastores: qui ipsa pascere debebunt. Pecora aūt occisionis israel sunt: quos gentium reges ad quas eos mittā: occident: comedent: ⁊ venundabunt vnus ad alium: ⁊ non videbitur eis committere culpā: immo gratias deo referēt dicētes Benedictus dominus diues factus sum.

Rabi dauid

¶ Rabi dauid vero loco isto se ad subsequentis partis expositionē extendens dicit. Et pascens ea non parcet eis.i. deus qui istorum pecoruz occisionis pastor est: non parcet eis. Quā obrem in manus inimicorum tradentur: vt in eos suam voluntatē faciant. Et hoc quoniam non parcam vltra super habitantes terraz.s. hierusalem: si non conuertantur: vt be

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19

ne faciant. ¶Ecce.n.ego tradam homines ꝛ reliqua: que verificabuntur qñ inter reges aliarum gentiuꝫ ꝛ seipsos in ter se interficiẽdo: concident terraꝫ israel: ꝛ ego quia in me peccauerunt: de manu eorum nõ eruam. ¶Et paui pecus occisionis dicit rabi salomon ꝙ omnia verba hec dei sunt ad prophetam dicentis: Ego deus paui ipsos.s.israel anti-quis diebus quando pauperes gregis absq; dubio erant. ¶Et assumpsi mihi duas virgas: nã post dies aliquos ꝓp ter peccata eoꝝ in duo regna eos diuisi. quarum virgaruꝫ vnam mitẽ vocaui: quia.s.ierobobam pollicitus est mite ꝛ parce super eos regnare. Alteram vero vocaui. que demo litur: ꝓpterea qꝛ roboam salomonis filius minatus est sup eis acre dominari. Appellauit autem reges nomine virge cum pastoꝝ moris sit virgis vti. ¶Super hac vero parte dicit rabi dauid ꝙ aliqui doctores voluerũt hũc discursuꝫ ꝓ pterito sup israel exponere: inter quos cõpletã expositõ nẽ non inuenit. Sed particula illa dicente. Propter hoc o pauperes gregis. sicut rabi salomon declarata dicit. Et as-sumpsi mihi duas virgas. cũ.n.moris sit pastoꝝ virgis vti volens deus israhel pascere assumpsit sibi ex eis duas qua rum vnam mitẽ: alteram vero que demolitur: appellauit. hoc est modo mite modo acre scd̃m opera eoꝛuꝫ ipsos pas cebat. Et succidi tres pastores in mense vno hoc est pro pter peccata eorum indignatus: interfeci suorum regũ tres in mense vno qui ela filius bagasaꝛ zimiri: ꝛ tucni filius gi nat: fuerunt. Rabi dauid vero dicit istos tres pastores fu-isse ioacaꝫ ꝛ ioachim tres filios iosie q ꝑ inimicoꝝ manus pierunt cũ q̃bus in primo templo domus dauid regnum finẽ habuit. dixit autem in mense vno propter tempis pau citatẽ quo regnauerũt: quia viginti duobus annis dumta-xat: ꝛ mensibus quattuor: vt historie narrant.

Rabi salomon

Rabi dauid

Rabi dauid

¶Et contracta est anima mea in eis dicit Rabi Salo-

Rabi salomon

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Magl. B.5.19